תלמוד בבלי · ראשונים · רבינו חננאל · סדר מועד

# רבינו חננאל על מסכת עירובין

רבנו חננאל [ר"ח]

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# רבינו חננאל על מסכת עירובין

רבנו חננאל [ר"ח]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רבינו-חננאל-על-מסכת-עירובין/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

# תוכן העניינים


דף ב. 7
דף ב: 7
דף ג. 8
דף ג: 9
דף ד. 10
דף ד: 11
דף ה. 11
דף ה: 12
דף ו. 13
דף ו: 13
דף ז. 14
דף ז: 15
דף ח. 15
דף ח: 16
דף ט. 17
דף ט: 18
דף י. 19
דף י: 20
דף יא. 21
דף יא: 22
דף יב. 25
דף יב: 25
דף יג. 26
דף יג: 27
דף יד. 27
דף יד: 29
דף טו. 30
דף טו: 31
דף טז. 32
דף טז: 33
דף יז. 34
דף יז: 35
דף יח. 36
דף יח: 36
דף יט. 37
דף יט: 38
דף כ. 39
דף כ: 40
דף כא. 40
דף כא: 42
דף כב. 42
דף כב: 43
דף כג. 45
דף כג: 45
דף כד. 46
דף כד: 47
דף כה. 48
דף כה: 50
דף כו. 51
דף כו: 52
דף כז. 52
דף כז: 53
דף כח. 54
דף כח: 55
דף כט. 57
דף כט: 58
דף ל. 59
דף ל: 60
דף לא. 61
דף לא: 62
דף לב. 62
דף לב: 63

**דף לג.** 64
**דף לג:** 65
**דף לד.** 65
**דף לד:** 66
**דף לה.** 67
**דף לה:** 68
**דף לו.** 69
**דף לו:** 70
**דף לז.** 71
**דף לז:** 71
**דף לח.** 73
**דף לח:** 73
**דף לט.** 74
**דף לט:** 75
**דף מ.** 76
**דף מ:** 77
**דף מא.** 78
**דף מא:** 78
**דף מב.** 79
**דף מב:** 80
**דף מג.** 81
**דף מג:** 82
**דף מד.** 83
**דף מד:** 83
**דף מה.** 84
**דף מה:** 85
**דף מו.** 86
**דף מו:** 87
**דף מז.** 88
**דף מז:** 89
**דף מח.** 90
**דף מח:** 91
**דף מט.** 92
**דף מט:** 93
**דף נ.** 93
**דף נ:** 94
**דף נא.** 96
**דף נא:** 97
**דף נב.** 98
**דף נב:** 99
**דף נג.** 99
**דף נג:** 101
**דף נד.** 102
**דף נד:** 102
**דף נה.** 103
**דף נה:** 104
**דף נו.** 105
**דף נו:** 107
**דף נז.** 108
**דף נז:** 109
**דף נח.** 110
**דף נח:** 111
**דף נט.** 112
**דף נט:** 113
**דף ס.** 114
**דף ס:** 115
**דף סא.** 116
**דף סא:** 117
**דף סב.** 118
**דף סב:** 118
**דף סג.** 119
**דף סג:** 119
**דף סד.** 120
**דף סד:** 121

**דף סה.** ..... 121
**דף סה:** ..... 123
**דף סו.** ..... 124
**דף סו:** ..... 124
**דף סז.** ..... 125
**דף סז:** ..... 126
**דף סח.** ..... 127
**דף סח:** ..... 128
**דף סט.** ..... 129
**דף סט:** ..... 130
**דף ע.** ..... 131
**דף ע:** ..... 131
**דף עא.** ..... 132
**דף עא:** ..... 133
**דף עב.** ..... 133
**דף עב:** ..... 134
**דף עג.** ..... 134
**דף עג:** ..... 136
**דף עד.** ..... 137
**דף עד:** ..... 137
**דף עה.** ..... 137
**דף עה:** ..... 139
**דף עו.** ..... 140
**דף עו:** ..... 141
**דף עז.** ..... 142
**דף עז:** ..... 143
**דף עח.** ..... 144
**דף עח:** ..... 145
**דף עט.** ..... 146
**דף עט:** ..... 147
**דף פ.** ..... 147
**דף פ:** ..... 148
**דף פא.** ..... 149
**דף פא:** ..... 150
**דף פב.** ..... 151
**דף פב:** ..... 152
**דף פג.** ..... 153
**דף פג:** ..... 154
**דף פד.** ..... 155
**דף פד:** ..... 156
**דף פה.** ..... 157
**דף פה:** ..... 157
**דף פו.** ..... 158
**דף פו:** ..... 159
**דף פז.** ..... 160
**דף פז:** ..... 162
**דף פח.** ..... 163
**דף פח:** ..... 165
**דף פט.** ..... 166
**דף פט:** ..... 167
**דף צ.** ..... 168
**דף צ:** ..... 168
**דף צא.** ..... 169
**דף צא:** ..... 169
**דף צב.** ..... 170
**דף צב:** ..... 171
**דף צג.** ..... 171
**דף צג:** ..... 172
**דף צד.** ..... 173
**דף צד:** ..... 174
**דף צה.** ..... 175
**דף צה:** ..... 176
**דף צו.** ..... 177
**דף צו:** ..... 177

**דף צז**. . . . . 178
**דף צז**: . . . . . 179
**דף צח**. . . . . 179
**דף צח**: . . . . . 180
**דף צט**. . . . . 181
**דף צט**: . . . . . 182
**דף ק**. . . . . 183
**דף ק**: . . . . . 184
**דף קא**. . . . . 185
**דף קא**: . . . . . 186
**דף קב**. . . . . 187
**דף קב**: . . . . . 188
**דף קג**. . . . . 188
**דף קג**: . . . . . 189
**דף קד**. . . . . 190
**דף קד**: . . . . . 191
**דף קה**. . . . . 192

## דף ב.

מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה ימעט. תנא כיצד ממעטו נותן עליו קורה מכ' אמה ולמטה.
תנן התם סוכה שהיא גבוהה מכ' אמה פסולה. מ"ש גבי סוכה תני פסולה ומ"ש גבי מבוי תני תקנתא וכו' ופשוטה היא.
אמר רב יהודה אמר רב חכמים לא למדוה שעד כ' אמה כפתח הוא חשיב אלא מפתחו של היכל שהיה גובהו כ' אמה כדתנן במסכת מדות פתחו של היכל גובהו כ' ורחבו י' אמות ור' יהודה למד מן האולם דתנן ושל אולם גובהו מ' אמה ורוחבו כ' אמה ושניהם מהדין אחד דרשו ושחטו פתח אהל מועד. רבנן סברי פתח אהל מועד ההיכל הוא דאקרי אהל מועד וההיא פתח פתח ההיכל הוא.
ור' יהודה סבר קדושת אולם והיכל חדא מלתא הוא. וכולהו אהל מועד אקרי ואע"ג דההיא קרא ושחטו פתח אהל מועד במשכן כתיב וליכא התם אולם אשכחן דמשכן אקרו מקדש שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ומקדש נמי אקרי משכן דכתיב ונתתי משכני בתוככם ותרווייהו חדא מילתא היא ארון נמי אקרי מקדש שנאמר ונסעו הקהתים נושאי המקדש אמרינן (מדילפי) [אדילפי] מפתח אהל מועד לילפי מפתח שער החצר שהיה גובהו ה' אמות ורוחבו כ' אמה שנאמר אורך החצר מאה באמה וגו' טול כ' אמה אחורי המשכן ול' אמה המשכן הרי נ' נשארו מן האורך של חצר המשכן ורוחב כולן רוחבן נ' פרנסתו החצר לאורכה וזו עוד מדת רחבת המשכן.

## דף ב:

רחבו עשר באמה ויש לו אחריו ריוח בצפון כ' אמה ובדרום י' אמה הרי נשאר במזרחו של משכן נ' אמה אורך בנ' רוחב שנאמר ורוחב החצר לפאת קדמה מזרחה חמשים אמה.
עשו בקלעים ט"ו אמה מיכן וט"ו אמה מיכן הרי ל' אמה נשארו כ' אמה באמצע. (מהו) [וזהו] פתח המשכן ודחינן פתח שער אקרי פתח סתמא לא אקרי.
איבעית אימא כי כתיב קלעים חמש עשרה אמה בגובה הוא דכתיב ואקשינן איני והכתיב בגובה של קלעים וקומה חמש אמות ופרכינן ההוא משפת המזבח ולמעלה ה' אמות. זו השמועה מפורשת בשחיטת קדשים ששחטן בראשו של מזבח בתחלתו. דתניא א"ל ר' יוסי ואתה אי אתה אומר כן והלא נאמר ואת מסך שער החצר אשר על המשכן

ועל המזבח מקיש מזבח למשכן מה משכן י' אמות אף מזבח י' אמות ואומר חמש עשרה אמה קלעים וגו' הא מה אני מקיים וקומה ברוחב חמש אמות משפת מזבח ולמעלה שלא יהא כהן עומד במזבח ועבודה בידו והכל רואין אותו הכא נמי במזבח שכתוב בו רבוע יהיה המזבח ושלש אמות קומתו משפת סובב ולמעלה. ותנן עלה אמה וכנס אמה זהו יסוד. עלה חמשה וכנס אמה זהו סובב ומן הסובב ולמעלה ג' ואמה של קרנות הרי י' וקשיא לן מכ"מ ט"ו אמה הן אע"פ שתעשה קלעים בגובה בגובה כ' מנא ליה [דאקרי פתח] ופרקינן לעולם עד כ' אמה פתח אתקרי והאי דלא עבדו הכא משום דלא אצטריך דהא עלו בגובה מן המשכן חמש אמות מפני המזבח יתר מיכן לא איצטריכו:

ואקשינן ור' יהודה מפתחו של אולם גמר והתניא מבוי שהוא גבוה מכ' אמה ימעט ר' יהודה מכשיר עד מ' ונ' אמה.

אמר רב חסדא הא דתניא מבוי שהוא גבוה מכ' אמה יתר מפתחו של היכל אטעיתיה לרב הוא סבר מדרבנן מפתחו של היכל גמרי.

ר' יהודה נמי מפתחו של אולם גמר ולא היא ר' יהודה [מפתחא] דמלכי גמר. ורבנן דגמרי מפתח ההיכל ליבעי דלתות כהיכל ודחינן לא דלתות לצניעותא עבידי דלא יהוון חזיין מה דבגוא.

## דף ג.

אלא מעתה ליבעו תיקרה מעליא כי היכל ולא תיהני צורת הפתח (דאי) [דהיינו] קנה מיכן וקנה מיכן על גביהן ופרקינן שמועה זו דרבנן ילפי לה מפתחו של היכל מדקתני לה רבנן דבהא ליה רב לרב יהודה אתנייה לחייא ברי ואע"פ שיש שם צורת הפתח צריך למעט דצורת פתח לא מהני. תוב אקשינן ליבעו אמלתרא כי היכל כדתנן במס' מדות (פ"ג מ"ז) חמש אלמתראות (הן) של מילה היו על גבן כו'. פי' אמלתרא קורות לאחיזת הקיר. כגון וטור כרותות ארזים ובלישנא דרבנן למיסד בניינא. מילה שם האילן. ופירותיו נקראין מילין. כדגרסינן [בגיטין י"ט ע"ב] אין מי מילין ע"ג מילין. והשונה של מילת טועה הוא ודחינן [הא] דתני (המליא) [חמשה] מלתראות של מילה היו על גבן באולם היו וכל אחת אנירה על חברתה ואמרינן (ור"ל) [ודילמא] תבנית היכל כתבנית אולם הוא אלמה אמר רב הקורה אם רחבה ד' אע"פ שאינה בריאה ואם יש שם לו אמלתרא אין צריך למעט. לא תהני אמלתרא דהא גובה היכל לא היה יותר מכ' ואע"ג דהוה ליה אמלתרא ואמרינן ופריק רב יוסף אמלתרא לא רב אמרה מתניתא היא (ומאה) [וחמא] בריה דרבה בר אבוה קתני לה. ואי אמרת בין כך ובין כך קשיא לרב אמר לך רב והא

תניא כוותיה דתניא מבוי שגבוה מכ' אמה יותר מפתחו של היכל ימעט אלא מאי אית לך למימר תנאי היא ופליגי אהדדי לדידי נמי תנאי היא ופליגי אהדדי ואנא דתני כי האי תנא. ודחינן ואמרינן בלא רב מתניתא לא פליגי אהדדי. קורה לרבנן משום היכר היא ואי איכא אמלתרא אין לך היכר גדול מזה והאי דתני פתחו של (אולם) [היכל] סימנא בעלמא הוא עד כ' כי היכי דלא ליחלוף לך ואמרינן ורב נחמן בר יצחק אי סביר לה להא דרבה דאמר למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי וגו' עד כ' אמה אדם יודע שדר בצל סוכה וכו' באנו לפרש טעמא דהא מתניתא דתני אם יש אמלתרא אפילו למעלה מכ' אמה אין צריך למעט.

ומאי אמלתרא חמא בריה בר אבוה א' קיני. פי' קורה ועליה כמין קיני העופות לקנן עליהם כעין הא דכתיב קנים תעשה את התבה במערבא אמרי פיסקא דארזא. פי' לוח ארז רחבה ד' טפחים (דגרסינן) [וגרסינן] בירושלמי. בענין אסקופה אבל אם יש שם רחב ד' אסורה. א"ל והדא אמלתרא אילו מלתרא שמא אינה מתרת כלל ואמלתרא זו שמתרת לא מפני רחבה אלא מפני חשיבותא וכל העובר נותן עיניו עליה מפני חשיבותא וכ"ש קנים שפוטרין לדברי הכל כי פליגי בפסקי דארזא. כך סוגיא דשמועה זו.

מקצת קורה בתוך כ' ומקצת למעלה מכ' סכך מקצתה בתוך כ' ומקצתה למעלה מכ'.

אמר רבה בסוכה פסולה ואמרינן אמאי [אמרינן] במבוי כשר דחזינן לה לקורה כמאן דקלישא וההוא דשריא למעלה מכ' כמאן דליתיה דמי. אי קלשת לה נמצאת קורה זו נטלת ברוח אלא רואין אותה כאילו היא שפוד של מתכת שהיא חזקה וכבדה וראויה לקבל אריח עליה. בסוכה נמי נימא דחזינן להאי סכך כמאן דקלישא ואעפ"כ בחזקתה קיימי וצילתה מרובה מחמתה היא ותהיה כשרה ופריק רבה מפרזקיא סוכה דיחיד כו'.

ופריק רבינא סוכה דהיא מדאורייתא אחמרו בה רבנן מבוי דהוא מדרבנן לא אחמרו בה.

רב אדא בר מתנה מתני איפכא אמר רבה בסוכה כשרה במבוי פסולה וכו' עד רבינא אמר סוכה דאורייתא לא בעי חיזוק מבוי דרבנן בעיא חיזוק.

## דף ג:

מאי הוי עלה רבה בר עולא אמר זה וזה פסול. רבא אמר זה וזה כשר.

חלל סוכה וחלל מבוי תנן. תניא כרבא מבוי שהוא גבוהה מכ' אמה יותר מפתחו של היכל ימעט והא היכל חלליה עשרין הוא. ומותבינן עליה מהא דתניא כיצד ממעטו מניח קורה משפת כ' ולמטה ודחינן אימא מניח הקורה למעלה מכ' ואקשינן והא למטה

קתני בהדיא ומשני קמ"ל דלמטה כלמעלה ומה למעלה למעלה מכ' אמות דנשאר חלל יתר מכ' אמה כך למטה למטה מעשרה טפחים שלא נשאר חלל שם י' טפחים פסולה.
אמר אביי משמיה דרב נחמן אמת סוכה ואמת מבוי בת ה' טפחים. אמת כלאים בת ו' אמת מבוי למאי הלכתא לגובהה כ' אמה ולפירצת המבוי שהיא עד עשר אמות דגבהה דמבוי באמה בת ה' טפחים כ' אמה. הן ק' טפחים ואם הן ק' [טפחים] פסולה. ואילו היתה אמה בת ו' אינה פסולה עד ק"כ טפחים הנה לחומרא. וכן בפירצה כדבעינן למימר לקמן אם נשתייר בו פס ארבעה מתיר פרצה עד עשר. פי' אם הפירצה עד נ' טפחים שהן י' אמות (פסולה) מתירה ואם היא יתר מזה אפילו טפח (אמר) [אחד] פסלוה (מתירה) [מחתירה] הנה גם זה לחומרא.
ואקשינן והא [איכא] משכא פי' משכא רוחב כדבעינן למימר לקמן. משך החקיקה במבוי שהוא פחות מי' טפחים גובהו וחקק בו והשלימו לי' טפחים רוחב זה שחקק בכמה. אביי אמר בד' אמות הוה הכשר כל המבוי בחקיקת כ' טפחים ואילו היה באמה בת ו' טפחים אינו כשר עד שיהיו בחקיקתו כ"ד טפחים שהן ד' אמות בת ו' טפחים וכיון שהכשרת במבוי בכ' טפחים נמצא זה קולא ופרכינן רב נחמן דאמר כרב יוסף דסבר משך חקיקתו בד' טפחים ואין שם מדת אמה איבעית אימא לעולם כאביי ומאי אמות רוב אמות של מבוי באמה בת ו' טפחים אמה כלאים למאי הלכתא לקרחת הכרם ולמחול הכרם דתנן בכלאים בתחלת פרק רביעי בכרם שחרב באמצעיתו צריך להיות המקום החרב שאין בו גפנים י"ו אמה באמה בת ו' טפחים שהן צ"ו טפחים אם הוא פחות מזה השיעור אסור לזרוע באותו המקום שחרב.
שאע"ג שאין בו גפנים מכלל הכרם הוא חשוב ולא תזרע כרמך כלאים קרינא ביה.

## דף ד.

וכן במחול הכרם [אם] אין בין גדר לכרם מקום מופנה מן הגפנים י"ב אמה באמה בת ו' טפחים אסור לזרוע באותו מקום הנה זה כולו לחומרא. הא איכא רצופין. פי' עקרי גפנים קרובין זה לזה דהוא לקולא דתנן בכלאים פ"א כרם הנטוע על פחות מד' אמות. פי' אם אין בין גפן לגפן ד' אמות שהן כ"ד טפחים אלא פחות מזה השיעור [אינו] כרם והזורע בו אינו עובר משום לא תזרע כרמך כלאים דברי ר"ש והנה כיון שיש בו כ' טפחים נמצאו בו ד' אמות באמה בת ה' טפחים ואתה מתירו לזרוע בו הנה לקולא. ופריק רב נחמן אלו דברי ר' שמעון הן ואנא דאמרי כרבנן דפליגי עליה ואמרי (הנה) [דהוי] זה כרם איבעית

אימא אפי' כר' שמעון מאי אמות כלאים דקאמר אביי רוב אמות של כלאים באמה בת ו' טפחים היכא דאיכא לחומרא. אבל הני דרצופין באמה בת ה' טפחים.
רבא אמר רב נחמן אמת סוכה ואמת מבוי נמי בת ו' הן. ומיהו טפחים עציבות. פי' האצבעות דחוקות זו עם זו. ושל כלאים. האצבעות שוחקות פי' מרווחות כדרך השוחק שפוסק שפתיו והעצב (וספיקס) [מדביקן]. ומותבינן (במבוי) כל אמות שאמרו באמה בת ו' טפחים ובלבד שלא יהיו מכוונות. כלומר לא יהיו עציבות שוחקות ולא השוחקות עציבות כרבא אלא לאביי קשיא. ופריק אביי אנא דאמרי כרשב"ג ועמדה לאביי בתנאי.
ורבא אמר לך כולי עלמא באמה בת ו' טפחים אית להו ולא פליגי אלא בצמצום. ת"ק סבר יצמצם אלא [הא] דקתני אמת כלאים בת ו' טפחים למעטי אמת יסוד ואמת סובב דכתיב ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטופח וחיק האמה ואמה רוחב וגו' חיק האמה זה יסוד אמה [רוחב] זה סובב וזה מפורש במנחות באר היטב פרק שתי הלחם נלושות:
אמר (רבה אמר) [ר' חייא] בר אשי אמר רב שיעורין חציצין ומחיצות הל"מ.
שיעורין דאורייתא נינהו ארץ חטה ושעורה וגו' ואמר רבי יוחנן פסוק זה כולו לשיעורין נאמר חטה דתנן הנכנס לבית המנוגע וכליו על כו' פירשנוהו במסכת סוכה:

## דף ד:

היה גבוה מכ' אמה ובא למעטו ממעטו בגבהו עד שיעמידנו בכ'. ברחבו בכמה ממעטו רב יוסף אמר טפח כלומר שיעור רוחב הקורה. לימא בהא פליגי אביי ורב יוסף.
רב יוסף אמר טפח [קסבר] מותר לו להשתמש תחת הקורה שנמצא משתמש במקום שהוא עשרים אביי אמר ד' טפחים [קסבר] שאסור לו להשתמש מן המבוי תחת הקורה שתחת הקורה כלחוץ דמי ומן הקורה ולפנים המבוי [מותר] לפיכך צריך מקום אחר זולתי תחת הקורה להיות בתוך עשרים שיהא מותר לו להשתמש בו מן המבוי ודחינן לא כולי עלמא מותר להשתמש תחת הקורה מיהו רב יוסף סבר היכר למטה כהיכר למעלה ובטפח נמי סגי ליה.

## דף ה.

אביי סבר לא [אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה] איבעית אימא בגזירה שמא יפחת פליגי רב יוסף לא גזר. ואביי אמר פעמים שיפחת הלכך מצרכינן ליה ד' טפחים שאם יפחת יעמוד על טפח.

היה פחות מי' טפחים ובא להשלימו לי' חוקקו כלומר מעמיק וחופר בקרקע עד שהשלימו לי'. משך כלומר רחב אותה החקיקה בכמה רב יוסף אמר בד' טפחים אביי אמר בד' אמות. לימא בהא פליגי דאתמר מבוי שנפרץ מצדו כלפי ראשו אתמר משמיה דר' אמי ור' אסי אם נשתייר בו פסל עומד שיש בו ד' טפחים מתיר פרצה עד עשר כלומר אפילו אם הוא רוחב הפרצה י' אמות כיון שהפסל זה עומד (ונמצא כפסל) והפרצה כפתח ומותר.

רב יוסף אית ליה כר' אמי ור' אסי ואביי לית ליה ואמרינן בסוף מבוי כ"ע אית להו הא דר' אמי ור' אסי כי פליגי בתחלת מבוי רב יוסף סבר תחלת מבוי נמי בד' ואביי סבר בד' אמות. ובא אביי לברר דבריו מדבריו של רב דאמר אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצרות פתוחים בו בקרן זוית.

## דף ה:

ואביי אמר לך פתחים בקרן זוית לא עבדי אינשי וכן עוד בא אביי לדקדק מהא דאמר לחי הבולט מדופנו של מבוי פי' בולט יוצא ועודף מבנין הכותל כגון כתיבת דינרין שהן בולטות האותיות ולא שוקעות אם זה הבולט פחות מד' אמות נידון משום (לחי) [מבוי] ואין צריך לחי אחר להתירו ש"מ דשיעור מבוי ד' אמו' בעינן ורב יוסף אמר לך לא אתא לאשמעינן אלא כל דהוא מד' אמות ולמעלה נפיק ליה מתורת לחי והרי הוא כמבוי וצריך הוא לחי להתירו ולעולם אפילו ד' טפחים הוי מבוי. ומיבעיא לן הא דתני בבולט וצריך לחי להתירו אותו לחי היכן מעמידו. אם מעמידו בראשו של בולט נמצא מוסיף עליו.

ופריק רב פפא דמוקים ליה כנגדו בכותל אחר שכנגדו. רב הונא א' לעולם אינו מעמידו אלא בראשו של בולט וכגון שבולטו יתר או פחות שיהא נראה או בולט או שוקע אבל משוה עם אותו לחי הבולט לו.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא במבוי ח' אמות שנמצא הבולט ד' אמות ונמצאו עוד ד' אמות מבוי והכל צריכין דבר להתירו אבל מבוי ז' אמות וד' מהן לחי הבולט אין צריך לחי אחר להתירו אלא נידון כעומד מרובה על הפרוץ מק"ו וכו' ופרקינן מה לחצר שכן פרצתה בעשר דתנן חצר שנפרצה מב' רוחותיה כו' ואוקמה רב בעשר וכגון שנפרצה בקרן זוית דפתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי.

## דף ו.

תאמר במבוי שפרצתו בד' ופרקינן סבר רב הונא בריה דרב יהושע פרצת מבוי נמי בעשר. רב אשי אמר אפילו תימא במבוי ח' לא צריך לחי מה נפשך אי עומד נפיש הרי הותר בעומד מרובה על הפרוץ אי פרוץ נפיש נידון משום לחי מאי אמרת כי הדדי נינהו הוי ספק דדבריהן וספק דדבריהן להקל. אמר רב נתן בר' אבא אמר רב פירצת מבוי מצדדין בעשר מאמצעיתו בקרן זוית בד' ורב הונא אמר בין מן הצדדין בין מן האמצע בד'. דרב איקלע לדמהדיא ועבד עובדא כוותיה א"ל גדר גדר כלומר לא שהלכה כך אלא ראה אותן שמקילין והחמיר עליהן.

אמר רב נחמן בר יצחק כרב הונא מסתברא דהא אמר רב במבוי עקום כמין גומא ונפרץ בסופו שהוא כמו מצידו. ואמר תורתו כמו מפולש ואי אפשר לומר כשפרצתו יתר מעשר דהאמר שמואל תורתו כסתום. וביתר מעשר ליכא מאן דמכשר אלא ודאי בפחות מעשר ואמר רב כמפולש.

אלמא פירצת מבוי מצדו בד' סבירא ליה לרב וכל שהוא יתר מארבעה הרי הוא כמפולש.

ודחי רב חנן שאני מבוי עקום דקא בקעי ביה רבים.

מכלל דרב הונא אע"ג דלא בקעי רבים אסור. מ"ש מדר' אמי ורבי אסי דאמר אם נשתייר בו פסל מתיר פירצה עד עשר. ופרקינן הא דר' אמי ור' אסי בדאית תמן גידורי:

ת"ר כיצד מערבין רה"ר עושה צורת הפתח מיכן כו' עד בה"א עושה דלת מיכן ולחי או קורה מיכן.

## דף ו:

ואקשינן וכי מערבין רה"ר והתניא יתר על כן א"ר יהודה מי שיש לו ב' בתים מב' צדי רה"ר עושה לחי מיכן ולחי מיכן וכו' עד אמרו לו אין מערבין רה"ר בכך וכי תימא בכך הוא דלא מיערבא כלומר בלחי או קורה הא בדלתות מיערב אע"ג דאינן ננעלות.

והאמר ר' יוחנן ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רה"ר פי' אע"פ שיש לה דלתות אילו [לא] היו דלתות ננעלות המטלטל בתוכה חייב משום מטלטל ברשות הרבים. (וכל אבולי) [וכן באבולי] דמחוזא ופריק רב יהודה הא דתנו רבנן לאו מערבין רשות הרבים עצמה קתני הכי קתני כיצד מערבין מבואות המפולשין לרה"ר עושה צורת הפתח מיכן ולחי או קורה מיכן. חנניה אומר (בית שמאי אומר) [ב"ה אומרים] עושה דלת מיכן ולחי או קורה מיכן. וכיון דאוקימנא במבואות המפולשין לרה"ר אמר רב הלכה כת"ק ושמואל אמר הלכה כחנניה איבעיא לחנניה ואליבא דב"ה

צריך לנעול. ופשטנא אינו צריך מיהו צריך להיות דלתות ראויות לנעול ואם אינו נועל לא חיישינן. פי' מוגפות סגורות כגון (יגופו) [הגפת] הדלתות. טיימי סתומות טמונות. אבולי בלשון יון מבואות פי' עקום. להריפיה עטפה ההוא מבוי עקום דהוה בנהרדעא דרמי עליה חומריה דרב דאמר תורתו כמפולש וחומרי דשמואל דאמר הלכה כחנני' ואצרכוה דלתות. ומדשקיל וטרו כשמואל דאמר הלכה כחנניה ש"מ הלכה כשמואל בהא ואקשינן ומי עבדינן כתרין חומרי.
והתניא לעולם הלכה כבית הלל והרוצה לעשות כב"ש עושה.

## דף ז.

כב"ה עושה ובלבד שלא יעשה כקולי זה וכקולי זה או כחומרי זה וכחומרי זה. ופרקינן הא דעבוד דלת בהאי מבוי עקום כוליה כרב עבוד דאע"ג דאמר רב הלכה כת"ק (א') [הא אמר] אין מורין כן אלא כב"ה ואליבא דחנניה דאמר עושה דלת ולרב אדא בר אהבה דאמר הלכה ומורין כן פריק רב שיזבי כי לא עבדינן כתרי חומרי כגון שדרה שנעקרה צלע מעיקרא טריפה.
דסתרי אהדדי דחיסרן בשדרה חוליא וצלע בהדא ונעקרה צלע בלא חוליא אבל תרי חומרי דלא סתרי אהדדי עבדינן. וכבר פירשנו שמועה זו בפרק אלו טרפות [באהלות תנן] כמה חסרון בשדרה כדי שינטל מן החי וימות.
ולענין טרפה תנן זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה וכיון שאתה עושה חוליא אחת טריפה ולענין טומאה [אם חסר] חוליא אחת [אתה] מטמא באהל דהן סותרין זה את זה. פי' תרי חומרי דסתרי אהדדי כגון שדרה וגולגולת דתנן בתרוייהו כדי שינטל מן החי וימות. גבי טומאה תנן כמה חסרון בשדרה ולא יהא מטמא באהל בש"א ב' חוליות ובה"א אחת. וחלוקתם דב"ש סברי לא מיית עד דאשתלפי מיניה תרי חוליות. וב"ה סברי כשתנטל חוליא אחת מיית וכאלו הותזה ראשו ואם נחמיר כב"ה לחשבו מת ולטמא במגע מת ולכשימות לגמרי [אינו] מטמא באהל שכבר חסר כדי שינטל מן החי וימות. ואם כשניטלה ממנו חוליא אחת אינו מת אלא חי הוא [כב"ש] אינו מטמא במגע. אבל לטמויי במגע כב"ה ובאהל כב"ש לא אפשר דהא העיקר דסמכא דתרוייהו עליה כדי שיטול מן החי וימות ואי אפשר לחלל בשעה אחת לב"ש חי ולב"ה מת. וכיון ששנינו בטריפה נמי זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה שמפרכסין טמאין [אף] כזנב הלטאה שמפרכסת. ומי שנטלה ממנו חוליא אחת לב"ה כאילו הותזו ראשיהן:

יתיב רב יוסף וקאמר הא דת"ר כיצד מערבין ואוקימנא במבואות המפולשות לרה"ר מחלוקת ת"ק וחנניה בסרטיא או פלטיא מיכן.
אבל סרטיא מיכן ובקעה מיכן עושה צורת הפתח מיכן ולחי או קורה מיכן ומסיים בה משמיה דרב יהודה אם היה מבוי כלה לרחבה אינו צריך כלום.

## דף ז:

פי' רחבה זו יש בה בתים ודיורין והיא מפולשת לרה"ר א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה אינה כרב דכיון דאמר רב מבוי שנפרץ במילואו לחצר ונפרצה כנגדו חצר לרה"ר החצר מותרת ומבוי אסור.
אמאי אסור וליהוי כמבוי שכלה לרחבה אלא אינה כרב אלא כשמואל וא"ל אנא עובדא חזיתי לרב יהודה דלא אצטריך למבוי שכלה לרחבה ולא כלום ואי קשיא משמיה דרב ליהוי כשמואל ולא היא לרב נמי לא קשיא כיון דפרשה רב ששת הא דאמר רב חצר מותרת ומבוי אסור בשלא עירבו בני חצר עם בני מבוי. אבל אם עירבו מבוי נמי מותר.

## דף ח.

הכא נמי בשעירבו בני מבוי עם בני רחבה ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דרב בין עירבו ובין לא עירבו אוסר במאי פליגי ואמרינן בשלמא עירבו בנראה מבחוץ ושוה מבפנים. שמואל סבר הרי הוא לחי ומותר ורב סבר לא הוי לחי בשעירבו פליגי במבוי שכלה לאמצע לרחבה שמואל סבר לה כרב יוסף דאמר אפילו פלוש מבוי כנגד פילושיה של רוחבה כיון שהוא באמצע רוחבה שרי.
ורב יוסף כרבה דאמר אפילו באמצע רחבה זו כנגד זו אסור.
אמר רב משרשיא זה שלא כנגד זה באמצע רחבה לא אמרן שמותר אלא ברחבה דרבים אבל רחבה דיחיד אסור מ"ט זימנין דמימליך ומלי ליה האי אמצע רחבה בתי והוה ליה פילושא בצידי הרחבה ורחבה זו היא כמו שאמרנו שיש בה דיורין ואינה מוקפת כולה אלא יש לה פתח פתוח לרה"ר.
ומנא תימרא דשני בין רחבה דרבים לרחבה דיחיד. דאמר [רבין בר רב אדא אמר ר"י] מעשה במבוי דצדו אחד כלה לים וצדו אחד לאשפה ולא אמר בו ר' איסור דהא קיימא מחיצות.
היתר נמי לא אמר בו שמא תנטל אשפה מזה הצד ויעלה הים שרטון מן הצד האחר ונמצא מבוי מפולש לרה"ר משני צדדין. פי' שרטון כדכתיב ויגרשו מימיו רפש וטיט. פעמים שמגרש הים בזעפו על שפתו רפש וטיט ומתקבץ על שפתו ועולה כמין גבשושית

וכשנס הים ישאר זה הטיט ומתייבש ונעשה קרקע מהלך לבני אדם לרה"ר ואקשינן ומי חיישינן שמא תינטל אשפה והתנן בסוף מסכת זו [דף צט ע"ב] אשפה ברה"ר גבוה י' טפחים חלון שע"ג וכו' הנה ר' לא אמר בו לא איסור ולא היתר רבנן מאי (ואמר ת"ק) [ואמרינן תנא] וחכמים אוסרין.
ואמר רב נחמן הלכה כחכמים.
מרימר פסיק לסורא באוזלי ולא חייש שמא יעלה הים שרטון.
ההוא מבוי עקום דהוה בסורא כרכו בודיא. פי' מחצלת אותיבו בשפתיה דמבוי. אמר רב חסדא הא דלא כרב דאמר תורתו כמפולש דאי כרב צורת הפתח בעי. ואי כשמואל דאמר כסתום לחי מעליא או קורה בעיא. ואי נקש ביה סיכא וחבריה בטינא לשמואל מיהא שפיר דמי משום דאינה מחיצה הניטלת ברוח. פי' ואם תקע בבודיא זו יתד וחיברו בטיט שפיר דמי. אמרו משמיה דרב מבוי שנפרץ במלואו. פי' נפרץ הכותל האמצעי כולו לחצר ונפרצה חצר כנגדו ברה"ר חצר מותרת ומבוי אסור.
מבוי אסור משום דהוא מפולש לרה"ר אבל חצר מותרת אפילו לטלטל בה.

## דף ח:

דקיי"ל בחצר אע"פ שרבים בוקעין בה מותר לטלטל.
אתמר מבוי העשוי כנדל. פי' מבוי ארוך שמשני צדדין יש לו מבואות קטנים פתוחין מיכן ומיכן כגון רגלי השרץ הנקרא נדל. ויש לו רגלים הרבה משוכות מהנה ומהנה כדתניא עד כל מרבה רגלים זה נדל. אסקה רבא דהלכתא כוותיה. עושה צורת הפתח לכולהו אחד גיסא לכל חד וחד ואידך גיסא מישתרי בלחי וקורה. והא דרבא שייכא כרב דסבר מבוי עקום תורתו כמפולש וקאמר רב במבוי המפולש לרה"ר הלכה כת"ק דאמר עושה צורת הפתח מיכן ולחי או קורה מיכן. הא דאמר רב כהנא רביה דרב מבוי שצדו אחד ארוך וצדו אחד קצר. פחות מד' אמות מניח קורה באלכסון. פי' אם עודף צד הארוך על הצד הקצר ד' אמות כאילו מבוי בפני עצמו הוא וצריך מחיצות כנגדו. פחות מד' אמות חשוב כמו פירצת מבוי ומחיצות של מבוי פוטרות אותו. ואסיקנא בשיש באלכסונו יותר מעשר אמות דברי הכל אינו מניח את הקורה אלא כנגד הקצר. וכן אם בא לעשות לחי אינו עושה אותו אלא כנגד הקצר. הא דאיבעיא לן מהו להשתמש תחת הקורה רב ור' חייא ור' יוחנן אמרי מותר וקיימא כוותייהו. וסוגיא דקאמר סברי קורה משום היכר הני סבירא להו היא והיכירא מלבר.

וא"ת משום מחיצה הני סברי חודה החיצון סותם ולפיכך מותר להשתמש תחת הקורה. וכן בין לחיים נמי מותר להשתמש כר' יוחנן דאמר לתנא דר' זכאי דהוה תני תחת הקורה ובין לחיים ככרמלית פוק תני לברא. כלומר זו אינה משנה. הכיר כלומר בין הקורה ובין הלחיים משום היכר הן ואע"ג דא"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ואת לא תסברא דבין לחיים אסור והאמר משמיה דר' יוחנן מבוי שרצפו בלחיים. ס"א נפרץ בלחיים פחות פחות מד' טפחים אליבא דרשב"ג דאמר אמרינן לבוד בד' טפחים אשתמש עם חודו הפנימי של פנימי לרבנן דאמרי לא אמרינן לבוד בכי האי גוונא אשתמש עם חודו הפנימי של חיצון ודכולי עלמא בין לחיים אסור. ופרקינן דפתוח לכרמלית ואקשינן אבל לרה"ר מאי שרי. יציבא בארעא וכו'. כלומר ברה"ר מותר בכרמלית אסור. ופרקינן (היאך) מצא מין את מינו ונעור.

בעא מיניה רמי מרב חסדא נעץ ב' יתידות בין ב' כותלי מבוי מבחוץ והביא קורה על גבן שנמצאת הקורה ע"ג היתידות מחוץ לכותלי המבוי מהו (זה) להשתמש במבוי וכו'.

א"ל לדברי רב ור' חייא ור' יוחנן דשרו להשתמש תחת הקורה דסברי חודה של קורה החיצונה מתרת הכא אסרי דהא חודה החיצונה חוץ למבוי הוא ואין בו המחיצות מבוי לפיכך המבוי אסור.

## דף ט.

ולדברי הני דאסרי דסברי חודה הפנימית מתרת הכא שרי דהא (קורה) [חודה] הפנימית פותח' מתחלת המבוי הנה רב חסדא אוקמא בפלוגתא רבא אמר לדברי הכל מבוי אסור בעינא קורה ע"ג מבוי וליכא ומותיב עליה רב אדא מהא דתניא היתה קורתו משוכה או תלויה פחות מג' אין צריך קורה אחרת.

ג' צריך קורה אחרת. רשב"ג אומר אם יש ביניהן ארבעה צריך קורה אחרת ואמרינן מאי משוכה לאו משוכה חוץ למבוי ונתונה ע"ג יתידות כי האי גוונא. וקתני דאם הקורה נתונה בפחות מג' אין צריך קורה אחרת. ומותר לטלטל במבוי. ומשני רבא לא אידי ואידי בין משוכה בין תלויה מבפנים של מבוי הוא מיהו משוכה מרוח אחת כגון שנתן קורה ע"ג המבוי ויוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל שכנגדה במבוי פחות מג' טפחים כלבוד דמי וכאילו ע"ג ב' כותלין היא נתונה ואין צריך קורה אחרת וכו'. תלויה כגון שזו הקורה תלויה באמצע מבוי ואינה נתונה לא בכותל זה ולא בכותל זה אם היא בפחות מג' טפחים מיכן ומיכן אין צריך קורה אחרת. דקיי"ל דאמרינן לבוד מב' רוחות.

רב אשי אמר משוכה והיא תלויה היכי דמי כגון שנעץ ב' יתדות עקומות כגון עקמומית של אגמון שאין בגובהו ג' ולא בעקמימותו ג' ותלה הקורה בחבל ביניהן והיא תלויה ומשוכה כלומר רחוקה מב' כותלי המבוי וקיי"ל דאמרינן גוד אסיק מחיצה מן הקורה ולמעלה. ותוב אמרינן חבוט רמי ביתדות כדי להראות כאילו נתפשטה עקמומית להשוות לקורה כדי שתהיה הקורה על ב' הכתלים. וקיי"ל כרבא דהא רב אשי דהוא בתרא מתרץ למתניתא דא כוותיה.

כיון דאמר רבא בין הקורה ובין הלחיים מותר להשתמש.

א"ל רב אשי דהוא הונא בריה דרב יהושע אוג לא תסברין דבין לחיים אסור והא [אמר] רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מבוי שרצפו בלחיים פחות פחות מד' פי' כותל של מבוי בכל [שיעור] פחות מד' טפחים מרחיב בעובי הכותל כשיעור טפח ונראה לחי. וכך מושך בענין הזה רוב אורכו של מבוי. וא"ר (יוסי) [יוחנן] בכה"ג באנו למחלוקת רשב"ג ורבנן שחולקין בהא דתניא היה קורה משוכה או תלויה פחות מג' א"צ קורה אחרת כו'. עד כ"ע בין לחיים אסור ושני (רבה) [רבא] במבוי שפתוח לכרמלית משום דמצא מין את מינו וניעור.

## דף ט:

אבל אם היה פתוח לרה"ר מותר. רב אשי אמר כגון שרצפו פחות פחות מד' במשך ד' אמות לרשב"ג דאמר כל פחות מד' טפחים אמרינן לבוד הוא נידון אותן ד' אמות הרצופות כלחיים כאילו מבוי בפ"ע הוא.

וצריך לחי אחר להתירו ור' יוחנן הוא דאמר מבוי שצרפו בלחיים באנו למחלוקת רשב"ג ורבנן:

ולמה אומר לדברי רשב"ג צריך לחי אחר להתירו. נראה מבחוץ ושוה מבפנים הוא לית ליה לר' יוחנן דכי האי גוונא נידון משום לחי דכי אתא רבין אמר אפי' נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי. תני ר' חייא כותל שצידו אחד כנוס מחבירו פי' כגון כותל רחב ועשה ראשו צר ונראה מבחוץ כמו לחי ושוה מבפנים או רחב מראשו והניח מעוביו כמו טפח כגון שהתחיל רחב הכותל ד' טפחים והניח טפח והיצר ובנה נידון משום לחי. ואע"ג דר' יוחנן שמיעא ליה הא מתניתא (ר') [דר'] חייא כיון דלא ס"ל כוותה משום הכי לא תני לה אבל ר' חייא אי לאו דסבר לה כוותיה למה לי למיתניה. אקשי רבא למ"ד נידון משום לחי והתנן חצר גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מותרת וקטנה אסורה ואמאי קטנה אסורה תשתרי בנראה מבחוץ ושוה מבפנים. ודחי ר' זירא בנכנסין כותלי

קטנה בגדולה ג' טפחים שאינו נראה הנותר מן הכותל של גדולה כמו לחי שהרי יוצא ג' ואינו נראה מכללו. (ואמרינן ודלמא לבוד כאמ' כזה כותל קטנה היוצא ג' כאילו לבוד בכותל. ודחי ר' זירא בנכנסין כותלי קטנה בגדולה ג' טפחים שאינו הנותר מן הכותל של גדולה כמו לחי שהרי יוצא ג' ואינו נראה אכלט).
ואמרי' ולימא לבוד. כלומר ראה כותל קטנה היוצא ג' כאילו לבוד בכותל של גדולה ויהיה כותל של קטנה כלחי.
וכי תימא כי אמרי' לבוד היכא דהוא פחות מג' טפחים והאי כותל של קטנה איפלג מכותל של גדולה טובא והא תני אדא קטנה בעשר גדולה בי"א הנה אין ביניהן אלא אמה אמה בלבד ודחי רבינא במופלגת מכותל זה ד' טפחים ומכותל זה ב' טפחים ור' היא דצריך בחצר שני פסין דתניא חצר מתרת בפס אחד ר' אומר בב' פסין.

## דף י.

עכשיו א"ת דר' זירא דאמר בנכנסין כותלי קטנה בגדולה ג' ליתא. ודרבינא נמי דאמר במופלגת [מכותל זה] ד' ומכותל זה ב' ליתא ולעולם אין נכנסין כותליה ולא אחד מהן רחוק ד' טפחין וכותליהן שוין וזו י"א אמה וזו י' אמה נמצאת הגדולה יתירה על הקטנה ג' טפחים מיכן וג' טפחים מיכן. ומתני' ר' היא ור' סבר לה כר' יוסי דאמר רוחבן של לחיים ג' טפחים לכל א' ולחיים מעליא הוו ואמאי קטנה אסורה דנראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי.
אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ודר' זירא ודרבינא איתא ור' לא סבר לה כרבי יוסי אמאי תנא אדא גדולה בי"א קטנה בי' דאי לאסור קטנה קתני לאשמעינן אפילו מפלגא טובא אי למשרי גדולה לשמעינן דגדולה יתירה על הקטנה שני משהויין משהו מיכן ומשהו מיכן דהוויין לחיים של גדולה כדתנן רחבן ועוביין כל שהוא אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ.
אמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא כבר פירשנוהו. הא דאמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא במקומות הרבה דבר זה מפורש בנדרים. כד חלש רב יוסף איעקר תלמודיה ואנשייה מצעריה ועד איתפח אהדרי ליה אבייי. היינו דאמר את אמרת לן.
ואהא אמרת לן בלחי המושך עם דופנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשמש עם חודו הפנימי ד' אמות נידון משום מבוי וצריך לחי אחר להתירו כו' ואסיקנא והלכתא נידון משום לחי:
פיסקא והרחב מי' אמות ימעט. ואמרינן הא דאמר ר' יהודה [דא"צ] למעט אם הוא רחב

כמה אליבא דר' יהודה אין צריך למעט. ובאנו לפרש טעמיה דר"י מפסי ביראות דמתיר התם רחב בין הדיומדין כמלא ב' רבקות של ד' ד' בקר. הנה ח' פרות וכל פרה מפורש כי עוביה אמה וב' שלישי אמה נמצא המקום שמכיל ח' פרות ח' אמה ונשאר עדיין מעובי הפרות ב' שלישי אמה לכל פרה והן ח' פרות הלא ט"ז שליש ה' אמה ושליש אמה וא' ק"ו מפסי ביראות ומה פסי ביראות שהתרתה בהן פרוץ י"ג אמה ושליש על העומד והוא הדיומד שהוא רחבו ג' טפחים ג' מיכן וג' מיכן וזהו הפרוץ מרובה על העומד.
מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד.
ודחינן היא הנותנת כלומר זו היא הראייה שהבאת ללמד ממנה. מראה כי חילוף מה שאמרת:
הא דתני לוי מבוי שרחב כ' אמות נועץ קנה באמצעיתו ודיו כו' לית הלכתא כוותיה והיכי עביד הא.

## דף י:

אמר אביי עושה פס גבוה י' טפחים במשך ד' אמות כלומר ארוך ד' אמות ומעמידו באמצע מבוי לארכו של מבוי אי נמי כרב יהודה דאמר מבוי שרחב ט"ו אמות מרחיק אמתים ועושה פס ג' אמות ומקשינן ויעשה פס אמה ומחצה וירחיק ב' אמות ויעשה פס אמה ומחצה שמעינן מינה עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות לא הוי עומד. ודחינן שאני (התם) [הכא] דקא אתיא אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה.
ויעשה פס אמה וירחיק אמה [וכו']:
ומ"ש מדר' אמי ומדר' אסי דאמרי מבוי שנפרץ מצדו כלפי ראשו אם נשתייר פס ד' מתיר פירצה עד עשר.
ודחינן התם ממעט בהלוכה:
תנן בתוספתא בכלים פרק י"ט. עור אסלא וחלל שלו מצטרפין לטפח וכאילו סתום הוא כולו ומאהיל פי' עור אסלא כסא של ברזל ועושין בו בב' קצותיו רצועות מעור של בקר חזקות רחבות מאצבע ולמעלה וביניהן חלל. ויושב אדם עליו בשעה שצריך לנקביו והרעי נופל מן החלל על העביט של רעי וזהו עור אסלא. עור כסא של בית הכסא הוא עור שהוא מכסה לאסלא. וכך שמה בלשון יון אסלא.
אמר רב דימי אצבעיים שיעור רוחב הרצועה מיכן ואצבעיים שיעור רוחב הרצועה מיכן ואצבעיים חלל באמצע. ורבין אמר אצבע ומחצה מיכן ואצבע ומחצה מיכן ואצבע חלל באמצע. ואסיקנא דלא פליגי.

רב דימי אמר באצבעות קטנות שהן ו' בטפח ורבין אמר באצבעות גדולות כגודל שהן ד' בטפח כי פליגי בעומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות לרב דימי דאמר אצבעיים מיכן ואצבעיים מיכן ואצבעיים ריוח אי מצרפת אצבעיים ואצבעיים מב' רוחות נמצאו מרובות על החלל דהני ד' אצבעות והחלל בב' אבל אם לא תצטרף לא תמצא מרוח אחד עומד מרובה על הפרוץ דהני אצבעיים והני אצבעיים אינון. אבל (רבא) [רבין] דאמר אצבע ומחצה מיכן ואצבע ומחצה מיכן ואצבע ריוח באמצע אמר לך אי איכא עומד מרובה על הפרוץ מרוח אחת אין אבל מב' רוחות לא מצרפי דאי ס"ד לא פליגי (רמי) [רבין] ורב דימי הכי הוה למימר אצבע ושליש מיכן ואצבע ושליש מיכן ואצבע ושליש ריוח באמצע ודחינן אלא מאי אית לך דפליגי אי הכי רב דימי [הכי איבעיא לי' למימר] אצבע וב' שלישים אצבע מיכן ואצבע וב' שלישי מיכן שהן ג' אצבעות ושליש ואצבעיים וב' שלישי באמצע שהן שלש אצבעות חסר שליש שנמצא העומד מב' רוחותיה העומד מרובה על הפרוץ [ב'] שליש אצבע אלא כי פליגי בעומד כפרוץ רב דימי אמר הוי עומד (רבא) [רבין] אמר לא הוי עומד:

והרחב מי' אמות אם יש לו צורת הפתח אין צריך למעט. א"ל רב לרב יהודה תני צריך למעט.

## דף יא.

אמלתרא אסיקנא דלא מהניא ברחבה.

אמר רב יוסף מדברי רבינו. רב דאמר צריך למעט נלמד חצר שרובה פתחים וחלונות אינה ניתרת בצורת הפתח הואיל ויותר מעשר אסור במבוי.

ופרוץ מרובה על העומד אסור בחצר שיש לה צורת הפתח. מה יותר מעשר האוסר במבוי אינו [ניתר] לדברי רב בצורת הפתח אף פרוץ מרובה על העומד כו'.

**פי'** מה ליתר מעשר שכן לא התרת' בו אצל פסי ביראות לר' מאיר [פי'] דאמר ב' דביקות של בקר נמצאו רחב ו' פרות כשעומדות בשורה אחת זו אצל זו עובי כל פרה ופרה אמה וב' שלישי אמה. נמצא בשש פרות עשר אמות לר' מאיר אבל לר' יהודה דאמר ח' פרות הן י"ג אמות ושליש אבל פרוץ מרובה על העומד לדברי הכל מותר. פי' הדיומת רחבו ו' טפחים ובין דיומת לדיומת פרוץ לר' מאיר י' אמות ולר' יהודה י"ג אמות ושליש לימא מסייע ליה לרב דפנות הללו שרבה בהן פתחים וחלונות כשרות ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ.

ודחה רב כהנא ואמר הא דתני בפתחים וחלונות הללו עד שיהא עומד מרובה על הפרוץ משום דפתחים הללו פיתחי שימאי נינהו דלית להו תקרה או משקוף. פי' שימאי של א"י שהיא ארץ בני שם.

ואף ר' יוחנן סבר לה להא דרב דאמר הרחב מעשר אמות אע"פ שיש לו צורת הפתח צריך למעט דצורת הפתח ביותר מעשר אינה ניתרת. ואמרינן מעשה באחד מבקעת בית חוורתן שנעץ ד' קונדסין בד' פינות השדה כענין דאמרין ובין אלו קונדסין קנים זה אצל זה בפחות מג' טפחים כדי שתהיה כמו מחיצה ומתח זמורה עליהן בשביל שלא יושממו ויפלו זולתי מקום הפתח.

ואמר ריש לקיש כשם שהיא מחיצה לכלאים כך היא מחיצה לשבת ור' יוחנן אמר לכלאים התירו ולא לשבת.

במאי עסקינן אי נימא בעושה פתחו מן הצד כלומר העמיד מזוזות בלא תקרה אלא קנה מיכן וקנה מיכן והאמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה כלום אלא לעולם שעשה קנה מיכן וקנה מיכן וקנה אחר עליהן. וכי האי גוונא צורת הפתח מעליא הוא. ואם רוחב זה הפתח עשר אמות אמאי א"ר יוחנן אבל לא לשבת אלא כגון שיש בפתחו יתר מעשר. וא"ר יוחנן אע"פ שיש שם צורת הפתח (עשר אמות) כיון דפתחו יתר מעשר לא עשה כלום ש"מ דר' יוחנן כרב סבירא ליה דאמר דהרחב מעשר אמות ימעט.

ודחינן לא לעולם לא נתן קנה על גביהן ולא עשה הפתח אלא קנה מיכן וקנה מיכן וזהו צורת הפתח מן הצד. כלומר יש לו מזוזות מן הצדדין ואין תקרה על גביהן ובדרב חסדא פליגי דאמר העושה צורת הפתח מן הצד לא עשה כלום. ר' יוחנן אית ליה דרב חסדא.

## דף יא:

ר"ל לית ליה וכיון דאסיקנא דבפתח מן הצד פליגי אמרי איני והאמר ר"ל משום ר' יהודה בן חנינא פיאה מתרת לענין כלאים אבל לא לשבת.

ור' יוחנן אמר כשם שאינן מחיצו' לשבת כך אינן מחיצות לכלאים. בשלמא ר"ל לא קשיא הא דידיה הא דרביה אלא ר' יוחנן הכא אמר מתרת לכלאים והכא אמר אפילו לכלאים אינה מתרת בשלמא אי אמרת הכא דקאמר מתרת לכלאים בשעשה צורת הפתח על גבן והכא עשה מן הצד לפיכך זה שעל גבן מתרת וזה שמן הצד אינה מתרת.

אלא אי אמרת אידי ואידי מן הצד קשיא. ושנינן לעולם תרווייהו מן הצד והא דאמר [דמתרת לכלאים] בפתח שהוא בעשר. והא דאמר אינה מתרת ביותר מעשר. והיינו דא"ל ר' יוחנן לר"ל לא כך היה המעשה שהלך ר' יהושע בן קרחה אצל ר' יוחנן בן נורי ללמוד

תורה אע"פ שהיה בקי בהלכות כלאים ומצאו יושב בין האילנות כו' ואסיקנא אלא לאו מן הצד וש"מ עשר מותר יתר מי' אסור:

ירושלמי (בפירקין הל"ט) ר"ל בשם רבי יהודה בן חנינא נעץ ד' קנים בד' זויות הכרם. וקשר גמי מלמעלה מציל משום פיאה.

א"ר יוחנן כמחיצות שבת כך מחיצות כלאים.

א"ר יוחנן מעשה שהלך ר' יהושע בן קרחה אצל ר' יוחנן בן נורי והראהו שדה אחת (וחוותתה) [ובית חבירתא] היתה נקראת והיו שם פרצות יתר מעשר והיה נוטל אעים וסותם דוקרנין וסותם עד שמיעטן פחות מעשר. אמר כזו כך מחיצות שבת ואסיקנא א"ר אבהו כל אילין מיליא לענין מיסב ומיתן הא להורות אסירי.

תניא היו שם קנין דוקרנין פי' נעוצין ועשה להן פיאה מלמעלה אפי' ביתר מעשר מותר: גופא אמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד פי' בלא תקרה ולא משקוף אלא מזוזות בלבד לא עשה כלום ויש שמפרש פתחא מן הצד כגון קנה עומד כנגד הקונדס הנעוץ בזויות ונתן קנה על גביהן צדו אחד על הקנה וצדו אחד על הקונדס שנמצא כצורת פירצה ולא כצורת פתח שהרי לא עשה לה מזוזות אלא הקונדס נתן במקום מזוזות:

תנא קנה מיכן וקנה מיכן וקנה על גביהן ואמר רב חסדא צריכה שתהא בריאה כדי לקבל דלת ואפי' של קשין. וא"ר ינאי צריכה היכר ציר והיא (אבקתין) [אבקתא] פי' ידות כדמתרגמינן שתי ידות תרתין צירין וכתיב הדלת תסוב על צירה והוא החלל החקוק על המשקוף להכניס בו ציר הדלת כדגרסינן (במכות כג) בענין הרצועה שמלקין בה. אלא אמר רבא אבקתא אית בה. פי' נקבין שמקויצין בהן הרצועה כי בעו מרפו בה מפקי לה. וכי בעו (מלקט) [מיקטר] בה לפום גבראי:

איבעיא להו צריכין ליגע או לא. פי' הקנים העשויין במזוזות צריכין ליגע בקנה שעל גביהן הנתון במשקוף או כיון שהקנים הללו הוו יתר מי' טפחים ולמעלה והקנה שהוא במשקוף אינן נוגעין בו אלא הוא [מונח] על אחרים גבוהין מאלו והם מופרדין זה מזה יתר מד' אמות או קרובים פחות מד' טפחים מאי אמר רב נחמן אין צריכין ליגע.

עבד רב נחמן עובדא כשמעתיה שעשה צורת הפתח שלא היו מגיעין ב' הקנים העשויין כמזוזות על הקנה העליון העשוי במשקוף.

ואמר רב ששת לגדא שמעי' (זו) [זיל] שדינהו ושדנהו חבשוה עבדי דרב נחמן לגדא. קם רב ששת אבבא קרא גדא פוק ושבקוה ונפק.

אשכח רב ששת לרבה בר שמואל א"ל תני מר משנה בצורת הפתח. אין תנינא כיפה ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרין ושוין שאם יש ברגליה עשרה טפחים שחייבת.

הנה כיפה זו כגון שיש ברגליה י' טפחים ומשם ולמעלה עוקם הבנין כמו קשת ועולה והאבנים (שבשאי) [שבראשי] כיפה אע"פ כי אינן מגיעות לרגליה שהן המזוזות נקרא פתח ושער לדברי הכל חייבת במזוזה (וחכמים פוטרין ושוין שאם יש ברגליה) שמעינן מינה שאע"פ שאינן מגיעות המזוזות למשקוף שער מעליא הוא כרב נחמן. א"ל רב ששת אי משכחת להו לאלו שחלקו עלי לא תימא להו הא מתניתא. כלומר אני אחזור בי מעצמי.

אמר אביי הכל מודים אם כיפה זו רחבה ד' טפחים ואין ברגליה ג' ולא כלום היא דכל פחות מג' כלבוד דמי. (ואפילו סבר ליכא). וכן יש ברגליה ג' ואינה רחבה ד' ולא כלום היא דכל פחות מד' לא הוי מקום.

כי פליגי דיש ברגליה ג' ורחבה ד' ואין גבוה עשרה ויש בה לחוק ולהשלימה לעשרה. ר' מאיר סבר הואיל ויש בה לחוק ולהשלימה לעשרה רואין אותו כאלו הוא חקוק ויש בה ברגליה עשרה וחייבת במזוזה כי פתח מעליא הוא. ורבנן סברי הואיל ואינו חקוק לא אמרינן רואין כאילו הוא חקוק השתא מיהא אין ברגליה עשרה:

פיסקא הכשר מבוי ב"ש אומרים לחי וקורה כו'. ואמרינן מתניתין דקא תני לחי וקורה. ובה"א או לחי או קורה קס"ד דמתניתין במבוי מפולש לרה"ר לפיכך אמרינן כמאן כת"ק דברייתא דקתני עושה צורת פתח מיכן ולחי או קורה מיכן ולא כחנניה דתני לב"ש דתניא דלת מיכן ודלת מיכן ולב"ה דלת מיכן ולחי או קורה מיכן.

ופרקינן א"ר יהודה הכי קאמר הכשר מבוי סתום בג' רוחותיה כיצד מערבין בו בש"א לחי וקורה ובה"א או לחי או קורה כו' דייקינן מדקתני במתני' הכשר מבוי לטלטל בו בש"א לחי וקורה הויא לה מחיצה רביעית כדתנן ועוד א"ר יהודה מערבין למבוי המפולש כו' ואמר רבה התם לא תימא טעמא משום דסבר ב' מחיצות דאורייתא אלא משום דסבר פי תקרה יורד וסותם ולחי משום היכר. הלכך לב"ש ליתא לרה"י שמותר לטלטל בה עד דאיכא ד' מחיצות אבל ג' מבוי הוא ואע"פ שאין מטלטלין בו שאינה רה"י גמורה כרה"י דמי ואסור לזרוק מתוכו לרה"ר או מרה"ר לתוכו:

ולב"ה ג' מחיצות דאורייתא לטלטל וכשם שלחי משום היכר כך קורה משום היכר ובשתי מחיצות נמי מבוי הוא מיהו לזרוק בו מרה"ר אסור כדאמרינן דהוא כרה"י ולטלטל בו עד שיהו ג' וכדתניא חצרות של רבים ומבואות שאינן מפולשין בין ערבו בין לא ערבו הזורק בתוכו חייב.

ר' אליעזר אומר לחיין וקורה קאמר ולב"ש חולק או לב"ה חולק ולחיים בלא קורה קאמר ולא אפשיטא בהדיא.

## דף יב.

א"ר שמעון בן גמליאל לא נחלקו ב"ש וב"ה על מבוי שהוא פחות מד' אמות שאין צריך כלום.
איני והא תנן משום ר' ישמעאל אמר תלמיד אחד לא נחלקו ב"ש וב"ה על פחות מד' אמות שהוא (או) [ניתר] בלחי או בקורה. ופריק רב אשי דרשב"ג הכי קתני אינו צריך לחיים כר' אליעזר ולא לחי וקורה כב"ש אלא או לחי או קורה כב"ה. למטה עד כמה אהלי ואיתימא רב (יהואל) [אהלי] עד ארבעה. פי' מבוי שהוא רחב מארבע אמות ולמעלה צריך לחי וקורה עד עשר אמות אבל למטה מד' אמות עד ד' טפחים צריך לחי או קורה אבל אם פתחו של מבוי רחבו מארבעה טפחים ולמטה אין צריך לא לחי ולא קורה אלא מותר בולא כלום. סוגיין דכי היכי דמצריך ר' אליעזר במבוי לחיים הכי נמי מצריך לחצר שני פסין ואמר רב נחמן בר יצחק מאן מודים רבי ומאן חולקין עליו רבנן.
דתניא חצר ניתרת בפס אחד. רבי אומר בב' פסין א"ר אסי א"ר יוחנן חצר צריכה ב' פסין ואסיקנא שני פסין בב' רוחות משהו לכאן ומשהו לכאן. מצד אחד צריך פס ארבעה. והא דתני איבומי חצר קטנה בעשר גדולה בי"א איקימנא לר' דמצריך ב' פסין וסבר לה כר' יוסי דאמר לחיים שאמרו רחבן ג' טפחים שצריך לחי ג' מיכן ולחי ג' מיכן הרי אמה שעודפת הגדולה על הקטנה. הא דאמר שמואל חצר מותרת בפס אחד. אסיקנא עובדא הוה בדורא דרעותא בלשון ים שנכנס לחצר ולא אצרכה רב יהודה אלא פס אחד משום קל הוא שהקילו חכמים במים.
אמר רב פפא קשיא לי הא דא"ל שמואל לרב חנניה בר שילא את לא תעביד עובדא. אלא או ברוב דופן או בב' פסין.
למה לן רוב דופן פס ארבעה סגיא. וכי תימא הכא בחצר שהיא שבעה עסקינן ועבד ארבעה ושבק תלתא הא עביד תלתא ושבק ד' לא. והאמר אהלי ואי תימא רב אהלי. במבוי אבל בחצר לא:
ת"ר לשון ים שנכנס לחצר אין ממלאין הימנה בשבת אא"כ עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים. בד"א ביתר מעשר אבל בעשר אין צריך כלום.

## דף יב:

ומקשינן בלשון ים דאסיר הא בחצר שרי לטלטולי והרי נפרצה החצר למקום האסור לה ושנינן בחצר דאית לה גידודי שהן כמו לחיים.

אמר רב יהודה מבוי הראוי לשיתוף. פי' כגון מבוי מפולש ועשה בראשו האחת דלת ובראשו האחרת לחי או קורה לפיכך ראוי הוא עכשיו לשיתוף אם הכשירו בלחי הלחי במקום מחיצות חשוב. ונמצא בו ד' מחיצות לפיכך הזורק מרה"ר לתוכו חייב. אבל הכשירו בקורה שהיא משום היכר ואין בו אלא ב' מחיצות ודלת הזורק לתוכו פטור.
וכן אמר רבה לחי משום מחיצה וקורה משום היכר. ורבא אמר אחד זה ואחד זה משום היכר ואקשינן לרבא מיהא הזורק למבוי יש לו לחי חייב.
אין לו לחי פטור. מאי לאו יש לו הכשירו בלחי אין לו לחי אין הכשירו בלחי אלא בקורה. קשיא לרבא ומשני רבא הכי קתני מבוי שיש לו ג' מחיצות ואינו מחוסר אלא לחי והכשירו עכשיו בלחי חייב אבל מחוסר לחי ומחיצה פטור. (איני דמבוי) [ומבוי] שיש לו (ג) [ב] מחיצות בהכשירו בב' ראשין בלחיים או בקורות פטור והתניא יתר על כן א"ר יהודה מי שיש לו ב' בתים מב' צידי רה"ר עושה לחי מיכן ולחי מיכן כו' ומשני קסבר ר' יהודה ב' מחיצות דאורייתא.
אמר רב יהודה אמר רב מבוי שארכו כרחבו אינו ניתר בלחי משהו וגם אינו ניתר בקורה מ"ט כיון שארכו כרחבו הוה ליה כחצר וחצר אינה ניתרת בלחי אלא בפס ארבעה.
אמר רב נחמן נקטינן איזו היא מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יתר על רחבו ובתים וחצירות פתוחין לתוכו. ואיזהו חצר שניתרת בפס ד' כל שמרובעת ואפילו עגולה לאפוקי אריכא וקטינא ואפילו ארכה יתירה על רחבה משהו:
פיסקא משום ר' ישמעאל אומר תלמיד אחד בפני ר' עקיבא וכו'.

## דף יג.

א"ר עקיבא על זה ועל זה נחלקו. פי' בין על המבוי שיש בארכו מד' אמות ולמעלה ובין על מבוי שהוא פחות מד' אמות נחלקו ב"ש וב"ה. ואמרינן ת"ק סתם קאמר על כל מבוי. ור' עקיבא סתם אמר על כל מבוי מה בינייהו ופרקינן דרב אהלי [איכא בינייהו] דאמר למטה עד ד' כלומר אם הוא מבוי שרוחב פתחו מד' טפחים ולמטה אינו צריך לא לחי ולא קורה.
ולא מסיימי.
אריב"ל כל מקום שאתה מוצא משום ר' ישמעאל אומר תלמיד אחד בפני ר' עקיבא אינו אלא ר' מאיר ששימש את ר' ישמעאל ואת ר' עקיבא דתניא א"ר מאיר כשהייתי למד תורה אצל ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו וכשבאתי אצל ר' עקיבא אסרו עלי.

איני והא [אמר רב יהודה אמר שמואל] משמיה דר"מ כשהייתי למד תורה אצל ר' עקיבא וכו' ואסיקנא לא קשיא מעיקרא אתא קמיה דר' עקיבא כיון דלא מצי למיקם אליביה אתו לקמיה דר' ישמעאל גמר גמרא והדר אתא לקמיה דר' עקיבא וסבר סברא.
תניא ר' יהודה אומר ר' מאיר היה אומר לכל מטילין קנקנתום חוץ מפרשת סוטה שבמקדש מפני שצריך למוחקה.

## דף יג:

א"ר (חנינא) [חמא] בר חנינא גלוי וידוע מפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של ר"מ כמותו. ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו שלא עמדו חביריו על סוף דעתו שהיה מראה כאילו מטמא את הטהור ומראה לו פנים וכו' ור' מייאשא היה שמו ולמה נקרא שמו ר' מאיר שהיה מאיר פנים בהלכה. וכן ר' אלעזר בן ערך נקרא ר' נהוראי.
אמר רב האי דעדיפנא מחבריי דחזיתיה לר' מאיר לאחוריה. פי' שהייתי קטן ולא הגעתי לישב בשורה שלפניו אלא הייתי יושב בשורה שלאחריו. ואילו הייתי זוכה לישב לפניו הוינא עדיף טפי. שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך.
ותלמיד היה לו לר' מאיר וסומכוס שמו שהיה ר"מ אומר על כל דבר טומאה מ"ח טעמי טומאה ועל כל טהרה מ"ח טעמי טהרה.
תנא תלמיד וותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ מק"נ טעמים אמר רבינא אני אדון ואטהרנו מה נחש שממית וכו':
שלש שנים חלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו יצתה בת קול ואמרה הללו והללו דברי אלהים חיים הן אלא שהלכה כב"ה ומפני מה זכו להיות הלכה כמותן מפני שנוחין בהלכה ועלובין הן ושונין דבריהם ודברי ב"ש ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהן.
דתנן מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית כו'.
ללמדך שכל המשפיל עצמו הקב"ה [מגביהו] וכל המגביה עצמו [הקב"ה] מנמיכו. וכל המחזר אחר השררה השררה בורחת ממנו. וכל הבורח ממנה היא מחזרת אחריו. וכל הדוחק את השעה שעה דוחקתו והנדחה מפני השעה שעה עומדת לו.
ת"ר שנתים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה ובסוף נמנו וגמרו נוח לו למי שלא נברא.

## דף יד.

פי' מי שנכנס בצורך העולם יותר ממי שנברא ועכשיו שנברא ימשמש במעשיו ואמרי לה יפשפש במעשיו:

מתני' הקורה שאמרו רחבה כו'. כיון שנתפרש במשנה כי שיעור קורה כדי לקבל אריח שהיא חצי לבנה של ג' טפחים נמצא האריח טפח ומחצה. למה שנינו דיה לקורה טפח. טפח ומחצה בעי כשיעור אריח. ומשנינן כי משוי האריח על הקורה מעדיף אצבע בגודל מיכן וכמותו מצד אחר ממלאהו בטיט ועומד. פי' בריאה חזקה. ואמר רב חסדא אחד הקורה ואחד מעמיד הקורה כנגד כותלי המבוי צריכין להיות בריאין כדי לקבל קורה ואריח שעליה. שמועה דרב ששת פשוטה היא.

ת"ר קורה היוצאת מכותל צפוני ואינה נוגעת בכותל דרומי שיש כנגדו אלא יש ביניהן ריוח וכן ב' קורות אחת יוצאה מכותל צפוני ואחת יוצאה מכותל דרומי ואין מגיעות הקורות [זא"ז] אלא יש ריוח ביניהן. אם אותו הריוח פחות מג' טפחים כלבוד דמי וא"צ קורה אחרת (אלא) [אבל] אם אותו הריוח ג' טפחים צריך קורה אחרת למלאות הריוח ההוא.

רשב"ג אומר ד' טפחים צריך להביא קורה אחרת פחות מד' אין צריך דסבר כל פחות מד' טפחים כלבוד דמי וכן ב' קורות דקות משוכות ע"ג המבוי שאין אחת מהן בריאה לקבל אריח לארכו ג' טפחים [פחות מג'] אין צריך להביא קורה אחרת כו'. היו ב' קורות אחת למעלה ואחת למטה ממנה ואין אחת מהן בריאה [כדי] לקבל אריח ר' יוסי אומר רואין את העליונה כאילו היא למטה. פי' חבוט רמי ורואין את התחתונה כאילו היא למעלה. פי' אמרינן גוד אסיק מחיצתא.

ובלבד שלא תהא העליונה למעלה מכ' אמה שיצאה מתורת פתחו של היכל ולא תהיה עוד התחתונה למטה מעשרה טפחים שיצאת מתורת מחיצה.

אמר אביי ר' יוסי סבר לה כר' יהודה אבוה בחדא דאית ליה רואין. פי' פצימין שרואין בהן. ופליג על אבוה בחדא. דאילו לר' יהודה אפילו הקורה אם היא נתונה למעלה מעשרים מכשיר.

ר"י אמר רחבה אע"פ שאינה בריאה. אמר רבינא לא היא אלא [בעינן] בריאה. אלא אם רחבה הקורה ד' טפחים אינה צריכה בריאה.

היתה של קש או של קנים מהו דתימא רואין אותה כאילו היא של קש אמיץ וחזק שהוא מינו אמרינן אבל בדבר שאינו מינו לא קמ"ל רואין אותה כאילו היא של מתכת עקומה כר' זירא דאמר הקורה במבוי ועקמומיתה חוץ למבוי היא בתוך עשרים ועקמימותה למעלה (מי' טפחים) ועקמומיתה למטה מי' טפחים רואין כל שאילו תינטל עקמומיתה ואין בין זה לזה ג' אמרינן כלבוד דמי ואין צריך קורה אחרת כו':

פיסקא כל שיש בהיקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח מנא לן א"ר יוחנן דאמר קרא ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה (היינו עשר אמות ועוד.
ופירק מגוואי חשיב). פי' רוחב חלל הים עשר באמה רחבו והיקיפו שלשים באמה ואקשינן והא איכא עובי השפתים שנמצא הים עשר אמות ועוד. ופירק מגוואי חשיב. פי' רוחב חלל הים עשר באמה וכן מדת היקף סביבותיו מבפנים הוא מחשב שנמצא ברוחב עשרה להיקף. איבעית אימא שפתו דק היה כמין שפת כוס פרח שושן.

## דף יד:

וכיון דהוא משהו לא חשיב ליה. תני ר' חייא ים שעשה שלמה מחזיק ק"נ מקוה טהרה. דתניא ורחץ את בשרו במים מי מקוה. כל בשרו. מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש. ושיערו חכמים מ' סאה. (מורט לחשוב) [ומזה צא וחשוב] הים היאך עולין בו ק"נ מקוה ואמרינן מכדי הים כמה הוי רחבו עשר על עשר וקומתו (מ"ה) [ה'] אמה י' אמות על עשר אמות ברוחב בגובה אמה הרי הן ק' אמות בתברייתא ויש בים גובה ה' אמות. כשתוציא לכל אמה גובה בעשר על עשר רוחב ק' אמה נמצא בים כולו ת"ק אמה אורך בגובה אמה אחת ושיעור המקוה אמה על אמה רחב ברום ג' אמות. נמצאו בש' אמות ק' מקוה נשתיירו עדיין מחשבון הים ק"ק אמה ק"נ חמשים מקוה היה דיי לים ת"נ למה ג' אמות יתירות. ודחינן כי זה החשבון עשר אמה על עשר אמה אי האמה בתברייתא במרובע אבל בים שהוא עגול אין חשבון זה (כולו) [כלל] ואקשינן אי הכי דמרובע יתר על העגול רביע. ואנו חשבינן ת"ק אמה בים במרובע חסר רביע נמצאת מדת העיגול שע"ה אמה. ש' אמה ק' מקוה ועוד [ע"ה] אמה כ"ה מקוה בכל שלש אמות מקוה. הנה לא תמצא בים אלא קכ"ה מקוה.
איך תני ר' חייא ק"נ מקוה ושנינן ג' מאות התחתונות מרובעות שהן ק' מקוה. וב' אמות העליונות עגולות והן במרובעות ק"ק אמה כשתוציא מהרובעים נ' אמה נשתיירו ק"נ אמה (הך) [היינו] נ' מקוה ג' אמות לכל מקוה ולא יתכן שתאמר העליונות מרובעות דכתיב משפתו אל שפתו עגול. וגם לא יתכן שתאמר דכי פחות מב' אמות הוא העיגול שנא' אלפים בת יכיל והבת היא ג' סאין שנא' מעשר הבת מן הכור. והכור י' איפות. והאיפה ג' סאין וכתיב האיפה והבת תוכן אחר יהיה שנמצא (לאלפים) [ששת אלפים] סאין מכיל הים. והמקוה מ' סאה נמצאו ששת אלפים סאה ק"נ מקוה בכל מקוה מ' סאה

ואין חשבון זה עולה אלא כשיהיו ג' אמות התחתונות מרובעות ושתי אמות העליונות עגולות. כתוב אחד אומר אלפים בת יכיל וכתוב אחר אומר שלשת אלפים:
ספינה אלכסנדרית אע"פ שיש להם שוליים ומחזיקים מ' סאה בלח שהן כוריים ביבש טהורין. פי' שאינן יכולין להטלטל מלאין ורקנין כוריים הן ס' סאין (כלבוד) [כי כור] ל' סאין נמצא היבש כשיגדש עודף על הלח שאינו יכול להגדש כ' סאה על מ' של לח והוא השליש:
פיסקא לחיים שאמרו גובהו עשרה טפחים ורוחבן ועובייין כל שהוא וכמה כל שהוא תני ר' חייא אפילו כחוט הסרבל פי' חוט הסרבל חוט חזק כפול שתופרין בו הסרבל כדכתיב כפיתו בסרבליהון.
תנא עשה לחי לחצי מבוי יש לו חצי מבוי פי' עשה לחי לחצי המבוי לארכו ונשתייר חצי המבוי החיצון בלא לחי יש לו להשתמש מן הלחי ולפנים במבוי ולא גזרינן דלמא אתי לאשתמושי אפילו בחיצון.
אמר רבא עשה לחי והגביהו מן הקרקע ג' טפחים או הרחיקו מן הכותל ג"ט (סימן) [כיון] דהיא מחיצה שהגדיים בוקעין בה לא עשה כלום.
אמרי משמיה דשמואל אין הלכה כר' יוסי בהילמי. ומפורש בשבת פ' שמונה שרצים. אין הלכה כר' יוסי בלחיים דבעי רוחב כל לחי ג' טפחים וא"ל רב הונא בר חיננא אמרת לן בהילמי דאין הלכה כר' יוסי (ולא בלחיים). ואמרינן מ"ש והא בין בהילמי בין בלחיים פליגי עליה ואמרן משום דקאי ר' כוותיה בענין חצר גדולה שנפרצה לקטנה ואוקמה גדולה בי"א אמה וקטנה בעשר וכר' דאמר בעינן ב' פסין וסבר לה כר' יוסי דאמר כל פס רחבו ג"ט ומדחזינן דר' קאי כוותיה ותוב [דרב רחומי דמתני'] דרב דאמר רב יהודא משמיה דרב אין הלכה כר' יוסי [לא] בהילמי ולא בלחיים הדר ביה משום דר' יוסי נימוקו עמו. ש"מ הלכתא כוותיה בלחיים.

## דף טו.

ואביי דאמר לרבא בר רב חנן כדבעא מיניה הלכתא מאי א"ל פוק חזי היאך עמא דבר איכא דמתני לה על השותה מים לצמאו אומר שהכל נהיה בדברו.
אתמר לחי העומד מאליו כגון אילן וכיוצא בו. אביי אמר הוי לחי רבא אמר לא הוי לחי וסברוה כי היכי דפליגי בלחי הכי פליגי במחיצות.
ת"ש העושה סוכתו (על) [בין] האילנות והאילנות דפנות [לה] כשרה ודחי רבא הכי הכא במאי עסקינן כשעשאו לאילן בתחלה לשום דופן והא אתא לאשמעינן דלא גזרינן

דלמא אתי להשתמושי בי"ט באילן. וכן נמי דחי במחיצת הקנים דתנינן דנידון משום דיומד כשעשאו מתחלה לכך.
אי הכי מאי למימרא כלומר אם מתחלה עשאו לכך הא פשיטא היא ודחי לכדבעא אבייי מרבה אצטריכא ליה וכדבעינן למימר לקמן.
תא שמע מהא דתנן בהמוצא תפילין. אילן המיסך על הארץ כו'. ודחי הכא נמי כשעשאו לכך.
אי הכי האי מחיצה מעלייתא היא. אלמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע אין מטלטלין בו אלא בבית סאתים ומשני משום דהויא דירה שתשמישה לאויר כו'.
ת"ש שבת בתל גבוה י' והוא מד' אמות ועד בית סאתים מפני שהיא דירה שתשמישה לאויר ואין לה אלא בית סאתים. וכן בנקע עמוק י' כו' עד וקמה קצורה או שיבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה הנה התל והנקע אי אפשר לומר בהן שעשאן מתחלה לכך.
ופרקינן במחיצות כ"ע לא פליגי דמחיצה העשויה מאליה היא מחיצה. כי פליגי בלחי אבייי אמר לחי משום מחיצה ומחיצה העשויה מאליה הויא מחיצה ורבא אמר לחי משום היכר ואי עשאו לכך הוי היכר ואי לא לא הוי היכר.
ת"ש אבנים היוצאות מן הגדר ונראות בולטות ומובדלות זו מזו פחות משלשה אין צריך לחי אחר וכו'.
פי' לאיסר בניינא.
ת"ש דרב ורב הונא הוו יתבי במבוי א"ל רב לשמעיה אייתי לי מיא עד דאתו שמעא נפל הלחי א"ל רב קום אדוכתיך א"ל רב הונא ולסמוך מר אדיקלא. א"ל וכי סמכינן עליה מאתמול מכלל דאילו סמכינן עליה הוו לחי.
לימא אבייי ורבא בדלא סמך עליה מאתמול פליגי. ודחינן לה דההוא ברקא חלילה. פירוש בנין כמותא ומפורש בהמוכר את הבית. דהוה בדבי רב הונא על פי המבוי וחלקו בו אבייי ורבא כל שנותם:
בכל עושין לחיים כו'.

## דף טו:

תניא היה ר' מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי ולא פסין לביראות כו' משום ר' יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים דתניא ספר אין לי אלא ספר מניין לרבות כל דבר ת"ל וכתב לה כו':
מתני' שיירא שחנתה בבקעה וכו'.

אתמר פרוץ כעומד רב פפא אמר מותר הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרוץ רובה רב הונא בריה דרב יהושע אמר אסור הכי אגמריה רחמנא למשה גדור רובה ודייקינן מדקתני במתני' לא יהיו פרוצות יתירות על הבנין ולא קתני לא יהיו פרוצות כבנין ש"מ פרוץ כבנין שרי כרב פפא.

ת"ש המקרה סוכתו בשפודין או בארוכות המטה אם יש ריוח ביניהן כמותן כשרה ש"מ פרוץ כעומד שרי. ודחינן מאי כמותן כמלא נכנס ויוצא שהוא יתר כמעט. ואקשינן והא אי אפשר לצמצם כלומר אם מרחיב בנכנס ויוצא כשאתה נותן הפסל ביניהן נמצאת אתה דוחק באחד. ושנינן במעדיף כדי שלא יבואו לידי דוחק.

רבא אמר מניח כדי שיעור נכנס ויוצא וממלאהו מסכך כשר. אם היו השפודין נתונין לאורך בשתי נותן הסכך הכשר על גבן לרוחב הסוכה בערב.

## דף טז.

ת"ש שיירה שחנתה בבקעה והקיפוה גמלים או באוכפין כו' עד ובלבד שלא יהא בין גמל לגמל כמלוא גמל כו' ודחינן הכא נמי כמלוא נכנס [ויוצא] ת"ש נמצאת אומר ג' מדות במחיצות כל שהוא פחות מג' צריך שלא יהא בין זה לזה שלשה שלא יזדקר הגדי בבת ראש [כל שהוא] שלשה ומשלשה ועד ארבעה צריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו שלא יהא פרוץ כעומד.

ואם היה פרוץ מרובה על העומד אף כנגד העומד אסור כל שהוא מארבעה ולמעלה עד עשרה צריך שלא יהא בין זה לזה במלואו שלא יהא פרוץ כעומד ואם היה פרוץ כעומד כנגד עומד מותר.

כנגד פרוץ אסור. ואם היה עומד מרובה על הפרוץ אף כנגד (עומד אסור) הפרוץ נמי מותר.

נפרצה יותר מעשר אסור. היה לו קנים מדקרין ועשה להן פאה מלמעלה אפילו ביתר מותר.

קתני מיהא רישא כל שהוא שלשה ומג' ועד ארבעה צריך שלא יהא בין זה לזה כמילואו.

פ' צריך שלא יהא (כמילואו) [פרוץ כעומד] קשיא לרב פפא. ודחי כמלוא [כמלואו] נכנס ויוצא שהוא יותר כמעט ואמרינן הכי נמי מסתברא דמלואו יתר הוא כמעט מדקתני ואם היה פרוץ מרובה על העומד. פרוץ מרובה על העומד הוא דאסור הא כעומד מותר ואמרינן רישא קשיא לרב הונא בריה דרב יהושע סיפא קשיא לרב פפא ושנינן להו ופשוטה היא. ואמרינן בשלמא לרב פפא מוקים לה לרישא כל שהוא פחות משלשה

צריך שלא יהא בין זה לזה שלשה שאם היה העומד פחות משלשה והפרוץ שלשה אסור שנמצא הפרוץ מרובה על העומד לפיכך אסור הא זה כמו זה או אפי' הפרוץ מרובה על העומד כיון שהפרוץ אינו ג' טפחים אלא פחות מותר. ומציעתא דקתני צריך שלא יהא בין זה לזה כמלואו מוקים לה כמלוא נכנס ויוצא שהוא יותר כמעט הא זה כמו זה מותר משום הכי לא מערב. ותני להו ברישא אפילו פרוץ מרובה על העומד שרי ומציעתא אי הוי פרוץ מרובה אסור. אלא לרב הונא בריה דרב יהושע דלא שנא ג' ולא שנא פחות מג' פרוץ כעומד אסור ליערבינהו וליתנינהו כל שהן פחות משלשה ושלשה צריך שלא יהא בין זה לזה כמילואו.

## דף טז:

(ורמינן) [ושנינן] רישא קתני פחות מג' תורת לבודין סיפא דקתני כל שהוא ארבעה ומארבעה ועד ארבעה אמות ועד עשר תורת מחיצה משום הכי לא מתני ליה.
ת"ש דפנות הללו שריבה בהן פתחין וחלונות כשרין ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ.
תיובתא דרב פפא תיובתא והלכתא כרב פפא דפרוץ כעומד מותר משום דדייקא מתני' כוותיה דקתני לא יהא פרצות יתירות על הבנין. יתירות הוא דאסיר הא כבנין שרי ואף על גב דסלקא בתיובתא:
מתני' מקיפין שלשה חבלים וכו'. ובעי רב המנונא עומד מרובה על הפרוץ בשתי ודאי הוה עומד בערב מאי כגון דאייתי מחצלת שבעה ומשהו וחקק בה שלשה ושבק בה ד' מלמעלה ומשהו מלמטה וג' באמצע ולא אפשיט. ואתינן למיפשטא מהא.
ת"ש שעור חבלים עוביין יתר על טפח כדי שיהא הכל י' טפחים כו' רב אשי אמר מחיצה תלויה איבעיא ליה ופשטא אין מחיצה תלויה מתרת אלא במים קל הוא שהקילו חכמים במים.
מקיפין בקנים ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו ג' טפחים בשיירא דברו דברי ר' יהודה. ואקשינן בשיירא אין ביחיד לא והתניא ר' יהודה אומר במחיצות לא התירו ליחיד אלא בית סאתים שהן ע' אמה ושיריים על ע' אמה ושיריים. הנה דין זה של מחיצות אפי' ליחיד. ופרקי' מתני' דקתני בשיירא ולא ליחיד ליתן להן כל צרכן. פי' קסבר ר' יהודה לשיירא נותנין לה כל צרכה אבל ליחיד אין נותנין לו אלא בית סאתים בלבד וכרב ביבי דאמר (בהא) [אהא] דתנן כל מחיצה שאינה של שתי ושל ערב אינה מחיצה דברי ר' יוסי בר"י איני והא תניא אחד יחיד ואחד שיירא בחבלים.

ומה בין יחיד לשיירא יחיד נותנין לו בית סאתים שנים נותנין להם בית סאתים שלשה נעשו שיירא ונותנין להם בית שש דברי ר' יוסי בר' יהודה וחכ"א אחד יחיד ואחד שיירא נותנין להם כל צרכן ובלבד שלא יהא בית סאתים פנוי הנה ר' יוסי בר' יהודה מתיר במחיצה אע"פ שאינה של שתי ושל ערב.
ופריק רב ביבי אין שתי בלא ערב או ערב בלא שתי הויא מחיצה מיהו אין נותנין לשיירא כל צרכה עד שתהא מחיצה עשויה שתי וערב.
דרש רב נחמן [מחיצה] שתשמישה לאויר יחיד נותנין לו בית סאתים כחצר המשכן שהוא ק' אמה על נ' רוחב וזהו בית סאתים ונקראת חצר [והעמודים] ועליהם קלעים כדרך הולכי מדבריות לפיכך למדו מן המשכן שנים נותנין להם בית סאתים כמאן כר' יוסי בר' יהודה הואיל ואבוה קאי כוותיה. דתניא ר' יהודה אומר במחיצות שבת לא התירו ליחיד אלא סאתים (ועוד) שלשה נעשו שיירא ונותנין להן כל צרכן אמר רב גידל אמר רב שלשה מותרין בשבע ואסורין בחמש.

## דף יז.

פירשה רב אשי נותנין להן כל צורכן כגון שהוצרכו לשש מותרין אפילו בשבע אבל אם הקיפו שבע ולא הוצרכו אלא לחמש אפילו בחמש אסורין ואלא דקתני נותנין להן כל צורכן בין מעט בין הרבה ובלבד שלא יהא בית סאתים בלבד פנוי מאי לאו פנוי מאדם והנה זה אין פנוי מאדם דהא שלשה בני אדם הן וכל אחד יש לו בית סאתים לא נשאר פנוי אלא בית סאה ואסיקנא פנוי מכלים לפיכך כשהוקפו לחמש ונשארו סאתים פנוים מכלים נאסרו אפילו בחמש:
אתמר שבתו שנים וניתוספו עליהן בשבת אחד כיון שעכשיו ג' הרי הן נעשו שיירה ונותנין להן כל צרכן או דלמא כיון שלא קנו שביתה שלשתן כאחד אינן אלא כיחידים ואין נותנין להן אלא סאתים וכן שלשה שקנו שביתה ומת א' מהן בשבת מאי כשיירה הן או כיחידים.
רב הונא אמר שבת גורמת. פירוש הכל הולך בשעה שקנה שביתה אם יחידין מה שניתוספו עליהן אין חוששין להן ואם שיירה קנו שביתה ומת אחד מהן השנים הנשארים יש להן כל צרכן ולא חיישינן להאי דמית.
ור' יצחק אמר דיורין גורמת. פי' הכל לפי הדיורין ואם יחידין יחידין אם שיירה שיירה.
לימא רב הונא ור' יצחק בפלוגתא דר' יהודה ור' יוסי פליגי דתנן חצר שנפרצה משתי רוחותיה בית כו' ופשוטה היא.

פסקא וחכמים אומרים אחד משני דברים. היינו ת"ק דקתני לא דברו אלא בהווה ופרקינן איכא בינייהו יחיד בישוב לת"ק בישוב לא דפליגי על ת"ק דהוא ר' יהודה דאמר (הוא ר' יהודה) בשיירה וחלקו עליו הם אפילו ביחיד מיהו במקום השיירות במדבר אבל בישוב לא ורבנן בתראי אמרי אפילו בישוב וקיי"ל כוותייהו:

[מתני'] ד' דברים פטורין במחנה כו'. וכמה הן מחנה. ירושלמי ר' יוחנן אומר עשרה שנא' [ש"א כ"ה] ויבואו נערי דוד וידברו אל נבל וגו' מהו וינוחו נעשו מחנה ר"י בן פזי אומר עשרה עד למחנה גדול (במחנה) [כמחנה] אלהים [דה"א י"ב] וכמה מחנה אלהים עשרה תני בשם ר' יהודה י"ב אלף כמחנה ישראל.

ת"ר מחנה היוצאת למלחמת הרשות מותרין בגזל עצים יבשים כו'. עשרה דברים שהתנה יהושע מפורשין בסוף פרק מרובה ואוקימנא מותרין בגזל עצים ואפילו בשאר עצים דלא היזמי והיגי נינהו ואפילו תלושין ואפילו יבשין.

## דף יז:

ר' יהודה בן תימא אומר אף חונין בכל מקום ובמקום שנהרגין שם נקברין ואע"פ שאינן מת מצוה. ואיזו הוא מת מצוה כל שאין לו קוברין. אבל קורא ואחריו עונין אותו אין זה מת מצוה.

ופטורין מרחיצת ידים. אמר אביי לא שנו אלא מים הראשוני' אבל מים אחרונים חובה. מפני שיש מלח סדומית ומסמא את העינים ומשתכחא קורטא בכורא ואפילו מדד מלחא צריך נ"י. ופטורין מדמאי שהם אכסניא ודומים כעניים.

ותנן מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי וכן א' ב"ה. ופטורין מלערב. ואוקימנא בעירובי חצירות. ואקשינן ויש חצירות במחנה ופרקינן כדתניא מה בין שיירא למחנה אלא אהלים שבשיירא חייבין בעירוב אהלים שבמחנה פטורין מן העירוב ושאר (שאר) [שיירא] שאין להם אהלי' הרי הן כשרויין שבחצר.

אבל בעירובי תחומין אפי' במחנה חייבין דתני ר' חייא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה דכתיב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. ואקשינן וכי לוקין על לאו שבאל (ולאו) [ולא] אלא מעתה דכתיב אל תפנו אל האובות ואל הידעונים וגו' הכי נמי דלא לקי הכי קשיא לן לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד [הוא] וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו:

מתקיף ליה רב אשי מי כתיב אל יוציא אל יצא כתיב ואל יצא קרינן. פי' בהוצאת חפץ אזהרת מיתת ב"ד ביציאת תחומין אין שם מיתה:

**הדרן עלך מבוי.**
עושין פסין לביראות ד' דיומדין רואין כח' דברי ר' יהודה כו':

## דף יח.

ואמרינן לימא מתניתין דלא כחנניא דתניא חנניא אומר חבלין לבור ולא פסין. ואוקימנא אפי' תימא חנניא אימור דאמר חנניא חבלין ולא פסין לבור לבאר מי אמר כו' לימא מתניתין דלא כר"ע דתניא אחד באר הרבים ובור הרבים ובאר היחיד עושין להם פסים כו' אפי' תימא ר"ע באר דפסיקא ליה לא שנא דרבים ולא שנא דיחיד [קתני] מכונסין דלא פסיקא ליה כו' לימא מתניתין דלא כר' יהודה בן בבא דתנן ר' יהודה בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבאר הרבים בלבד כו'.
ומתניתין קתני לביראות לא שנא דרבים ולא שנא דיחיד. אפי' תימא מתני' ר"י בן בבא מאי ביראות דתנן במשנתנו ביראות דרבים אין ביראות דיחיד לא.
ומאי ביראות [ביראות] דעלמא.
מאי דיומדין אמר ר' ירמיה דיו עמודין פי' ב' עמודין כלומר נראין כשנים.
תנן ר' יהודה אומר כל השיתין פטורין חוץ מן הדיופרא אמר עולא אילן שעושה ב' פירות בשנה כו'.
דיו פרצופין היו לו לאדם הראשון שנאמר אחור וקדם צרתני. ויבן ה' אלהים את הצלע רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב.
ר' אבהו רמי כתיב זכר ונקבה בראם וכתיב בצלם אלהים ברא אותו בתחלה עלה במחשבה ליבראות שניהם כאחד ולבסוף בראו יחידי.
ויבן מלמד שקילעה לחוה שכן בכרכי הים היו קורין לקלעיתא בנייתא.

## דף יח:

ויביאה מלמד שעשה הקדוש ברוך הוא שושבינות לאדה"ר מיכן לגדול שעושה שושבינות לקטן ואל ירע לו:
תניא לא יהלך אדם אחורי אשה בשוק ואפי' היא אשתו ואפילו אחותו נזדמנה לו על הגשר יסלקנה לצדדין וכל העובר על הנהר אחורי אשה אין לו חלק לעולם הבא:
ת"ר המרצה מעות ליד האשה בשביל להסתכל בה אפי' הוא כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנם ועליו הכתוב אומר יד ליד לא ינקה רע. פי' [אפי' הוא כמשה רבינו] שקיבל התורה מידו של הקדוש ב"ה לא ינקה מדין גיהנם:

מנוח עם הארץ היה שנא' וילך מנוח אחרי אשתו. והלא באלקנה כתיב וילך אלקנה אחרי אשתו. ובאלישע כתיב ויקם וילך אחריה.
אלא מאי אחריה אחרי דבריה ואחרי עצתה.
אמר ר"י אחרי ארי ולא אחרי אשה ולא אחורי בהכ"נ. אחורי בהכ"נ ולא אחורי בית ע"ז. בשעה שהצבור מתפללין.
היה ר"מ אומר אדה"ר חסיד גדול היה כיון שראה שנקנסה עליו מיתה ישב בתענית ק"ל שנה ופירש מן חוה והעלה זרדי תאנים על בשרו.
ופרקינן שכבת זרע דחזה לאנסו. פי' קרי נעשו שידין ולילין:
אומר מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו כו'. אמר' יונה רבון העולמים יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ומסורין בידי בו"ד כו'.
כל בית שנשמעין ממנו דברי תורה בלילה אינו חרב שנאמר ולא אמרו איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה.
א"ר ירמיה בן אלעזר מיום שחרב ביהמ"ק דיו לעולם שישתמש בב' אותיות שנא' כל הנשמה תהלל יה פי' הנשמה [בדגש] דכתיב (יחזקאל ל"ו:ל"ה) הארץ הלזו הנשמה פי' משנעשית א"י נשמה הילולו של הקב"ה בחצי השם והוא ככל השם ומפורש במנחות בגמ' דהקומץ. וי"א כיון שאין אומרים שם ככתבו אלא במקדש ובמדינה בכינויו וחציו ככלו. כיון שנחרב ביהמ"ק מהללין שבח הק' בחו"ל בחצי השם שהוא חשוב ככלו:
נתקללה בבל נתקללה שכניה שנאמר ושמתיה למורש קיפוד ואגמי מים וטאטאתיה במטאטא השמד.

## דף יט.

נתקללה שומרון נתברכו שכניה שנאמר ושמתיה לעי השדה למטעי כרם לשכניה:
עוברי בעומק הבכא וגו' עוברי אלו בני אדם שעוברין על רצונו של מקום.
בעמק שמעמיקין להם גיהנם שעה אחת. ואתי אברהם ומציל להו לבר מהבא על הגוי' דמשכ' ערלתיה כר"ל דאמר אין אור שולטת בפושעי ישראל ק"ו ממזבח הזהב.
ורשעים אפילו על פתח גיהנם אין חוזרין בתשובה ברשעי או"ה הוא.
ג' פתחים יש לגיהנם וכו':
מתני' וביניהן כמלא ב' רבקות. פי' מלשון עגלי מרבק (מלאכי ג) של ג' בקר דברי ר"מ.

## דף יט:

ר' יהודה אומר של ד' ד' בקר. תנא רבקה נכנסת רבקה יוצא'. ת"ר כמה ראשה ורובה של פרה אמתים. וכמה עוביה של פרה אמה וב' שלישי אמה שהן כעשר אמות. ר' יהודה אומר כי"ג וכי"ד נמצא לר"מ עובי שש פרות כל פרה אמה וב' שלישי אמה עשר אמות. ולר' יהודה דתני ח' פרות י"ג אמה ושליש.

אמר רב פפא בבור שמונה דברי הכל [דלא בעינן] פשוטין דהא אפילו לרבי מאיר דאית ליה עשר אמות בין הדיומד פש ליה תרתי אמתי ריוח לכל רוח דמעיילי ליה לפרה ראשה ורובה התם ומשקה לה. דדיומדין הללו יש להם ו' טפחים אילך וו' טפחים אילך נמצא לר' מאיר שיעור הדיומדין ב' אמות ובין הדיומדין כעשר אמות הרי י"ב אמות על י"ב אמות. וכ"ש לר' יהודה דפש ליה ה' אמות ושליש.

בבור י"ב אמות דברי הכל בעינן פשוטי' דאפילו לר' יהודה [לא] פש ליה אלא אמתא ושליש כי פליגי בבור דאית ביה יתר מח' אמות עד י"ב אמה. ולא כל י"ב אמה בכלל אלא י"א אמה ושליש לר"מ בעי פשוטין לר' יהודה לא בעי פשוטין. פשיטא ופריק:

רב פפא לא שמיעא ליה הא ברייתא דיהיב שיעור דפרה בארכיה ועביה וקא מפרש כי הא ברייתא.

בעא מניה אביי מרבה האריך בדיומדין הקבועין בזויות כשיעור פשוטין. פי' הפסין העומדין בזויות נקראין דיומדין מפני שהן מרובעים ונראין ששה טפחים לזה הצד וששה טפחים לצד האחר. והפס העומד באמצע נקרא פשוט עתה אם האריך בפס שבזויות כשיעור י"ב טפחים מהו ואסיקנא ללישנא קמא דלא כדיומדין דמו.

ועוד בעא מיניה יתר מג' אמה ושליש אמה לר' יהודה במה ממעט פשוטין עביד או מאריך בדיומדין ואתא למיפשטה מהא דתניא וכמה הן הפסים מקורבין לבאר כדי ראשה ורובה של פרה.

וכמה הן מרוחקין מן הבאר אפי' כור ואפילו כורים.

ר' יהודה אומר בית סאתי' מותר. יתר מבית סאתים אסור. אמרו לו אי אתה מודה בדיר או בסהר מוקצה וחצר אפי' בית י' כורין שמותר.

אמר להן אלו כולן יש בהן מחיצה לפיכך מטלטלין בכולן אבל בביראות פסין מלא מחיצות וא"ת בדיומדין מאריך להו גם אלו מחיצות הן.

ושנינן הכי קאמר הללו דיר מוקצה חצר סהר תורת מחיצה עליהן ופרצתן בעשר. אבל ביראות תורת פסין עליהם ופרצתן בי"ג אמה ושליש.

בעא מיניה אביי מרבה תל המתלקט עשרה מתוך ד' נידון משום דיומד אי לא.

א"ל תניתוה. היתה אבן מרובעת בראש הזוית רואין כל שאילו תחלק ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד. ואי לאו אינו נידון משום דיומד ר' ישמעאל ב"ר יוחנן בן ברוקא אומר אפילו היא אבן עגולה רואין כל שאילו תחלק ותחקק וישבה אמה לכאן ואמה לכאן נידון משום דיומד [שמעינן] (מי') דתל המתלקט י"ט גובה מתוך ד' אמות אורך נידון משום דיומד.

ותוב בעא מיניה חיצת הקני' קנה קנה פחות מג' טפחי' נידון משום דיומד אי לא ופשט ליה מהא דתניא היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד והא חיצת הקנים דקתני לאו חיצת קנים (פחות) קנה קנה פחות משלשה הן. ודחי לא. האי חיצת קנים גודדייתא דקני הן. פי' עיקרי הקנים שהן מחוברין כולן כאילו קנה א' אי הכי היינו אילן כלומר גודדייתא (דקני) דומין לאילן שעיקרו א' ואמרי' מפוזרין כו' עד תרי גווני אילן איכא דאמרי (הכל) [בכה"ג] (פשט) [פשוט] ליה גודדייתא דקני בעא מיניה.

## דף כ.

ותוב בעא מיניה חצר שראשה אחד נכנס לבין הפסין מותר לטלטל מתוכה לבין הפסין ומבין הפסין לתוכה אבל ב' חצירות נכנסות לבין הפסין אסור.

אמר רב הונא ואפי' עירבו חצרות זו עם זו גזירה שמא יאמרו עירוב מועיל לבין הפסין כו' (ורבה) [ורבא] אמר עירבו מותר ותניא כוותיה חצר שראשה אחד נכנס לבין הפסין מותר לטלטל בתוכה לבין הפסין וכו' ושתים אסור בד"א בשלא עירבו [אבל עירבו] מותר ורב הונא משני בהדרן ועירבן כלומר אלו ב' חצרות הנכנסות לבין הפסין הדרן מתערבן או כגון שביטל אחד מהן רשותו לחבירו והויין כחדא. אבל אי לא הדרן ומתערבו אסור וזו שנויה היא. והלכתא כרבא:

בעא מיניה אביי מרבה יבשו מים בשבת מותר לטלטל בין הפסין או לא.

ופשיט ליה לא נעשו פסין מחיצות אלא בשביל המים יבשו המים בטלו המחיצות ואמר אביי באו מים בשבת לא קא מיבעיא לי דהא כל מחיצה שנעשית בשבת בין במזיד בין בשוגג שמה מחיצה הלכך כיון שבאו מים מותר. והא דאמר רב נחמן לא שנו אלא לזרוק אבל לטלטל אסור במזיד אתמר. והני מיא לא במזיד הביאום. אלא מימי המטר וכיוצא בהן באו מעצמן:

א"ר אלעזר הזורק מבין רה"ר לבין פסי ביראות חייב וכן העושה כמין פסי ביראות ברה"ר וזרק לתוכו חייב דכרה"ר דמי ואע"ג דבקעי ביה [רבים דתנן] ואם היתה דרך הרבים מפסיקתה יסלקנה לצדדין וחכמים אומרים אין צריך ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי

תרוויהו כאן הודיעוך כוחן של מחיצות דאע"ג דבקעי ביה [רבים] כיון דקיימי מחיצתא כרה"י דמי:
פיסקא מותר להקריב לבאר כו'. תנן התם בסוף המסכתא לא יעמוד ברה"ר וישתה ברה"י אלא אם כן הכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה כו' [גבי] אדם הא תנן דבעי להכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה.

## דף כ:

פרה מאי מי בעינן להכניס ראשה ורובה למקום ששותה [ואי לא והיכא דנקיט לה למנא ולא נקיט לה לבהמה.
לא תיבעי לן דודאי בעינן להכניס ראשה ורובה למקום ששותה] כי תיבעי לן היכא דנקיט לה למנא ונקיט לה לבהמה מאי.
ת"ש ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה מאי לאו דנקיט מנא ונקיט לה כו'.
[איכא דאמרי גבי] אדם הא קאמרינן דסגי ליה בראשו ורובו בהמה מאי היכא דנקיט לה למנא ונקיט לה לבהמה דברי הכל סגי ליה בראשה ורובה כי תיבעי לן היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה מאי.
ת"ש ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה לפנים ושותה מאי לאו דנקיט מנא ולא נקיט לה ודחינן לא דנקיט מנא ונקיט לה הכי נמי מסתברא דאי לא נקיט לה מי שרי לה לאשקויה.
והתניא לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מאיליה ודחינן הא אתמר עלה דהא ברייתא אמר אביי הכא באיבוס העומד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ד' שהוא רה"י וראשו אחד נכנס לבין הפסין עסקינן חיישינן דלמא נפיק ומסגי עילולא ומפיק ליה [לדוולא] בהדיה ומנח ליה כ"א בארעא וקא מפיק מרה"י לרה"ר ואקשינן ומאן דמפיק כי האי גוונא מי מיחייב והא אמר ר' יוחנן המפנה חפצים מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך ואמרינן חיישינן דלמא בתר דמנח ליה הדר מעייל ליה וקא מעייל מרה"ר לרה"י.

## דף כא.

ת"ש גמל שראשו ורובו לפנים אובסין אותו בפנים והא איבוס כמאן דנקיט למנא [ונקיט לה] דמי. וקא בעי ראשו ורובו של גמל. ודחי ר' אלעזר שאני גמל הואיל וצוארו ארוך:
תניא לא התירו פסי ביראות אלא לעולין לרגל ואוקימנא לבהמת עולי רגלים בלבד אבל אדם מטפס ויורד ושותה מטפס ועולה. פי' מטפס מסתרך מלשון שממית בידיה תתפש

והיא בהיכלי מלך ואם הבורות רחבין שאין יכולין לטפס ולירד אפילו לאדם נמי. פי' אם היו הבורות רחבות שאין אדם יכול לטפס ולירד מותר למלאות גם לאדם ולא ימלא אדם ויתן לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מאיליה ואקשינן א"כ מה הועיל ראשה ורובה של פרה ואוקמה אביי (באותו) [באיבוס] העומד ברה"ר. איני והא אמרי' משמיה דשמואל לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים בלבד.

ואי לבהמה מים חיים למה לי ושנינן דלמא בעינן כעין מידי דחזי לאדם.

איכא דאמרי אמר רב יהודה בר אבא אמר רב אין בורגנין ולא פסי ביראות לא בבבל ולא בחוצה לארץ. פי' בורגנין כמין שובכין עשוין בשדות לאצור בהן תבואה ובמקום שמצוים בידקי דמיא דזמנין דסלקי ושטפי להו לא עבדי וכן אי חיישו משום גנבי לא שבקי פירי בבורגני הלכך בבבל דשכיחי בידקי דמיא ובחוצה לארץ דשכיחי גנבי לא עבדי בורגנין.

פסי ביראות נמי בבבל שכיחי מיא בכל מקום ולא צריכי להשקות ממי הבארות ובחוצה לארץ נמי לא שכיחי מתיבתא ולא צריכי רבים למיתי לפרקא במקום עולי רגלים.

א"ל רב חסדא למרי בריה דרב הונא אמרי דקא אתיתו בשבת מברנש לבי כנישתא דדניאל ג' פרסי אמאי סמכיתו אבורגנין והאמר אבוה דאימך אין בורגנין בבבל כלומר אין תורת בורגנין בבבל.

נפק אחוי ליה הנהו מתוותא. פי' כגון כפרים שסמוכין זה לזה בתוך ע' אמות ושירים וכאלו הללו תלתא פרסי חדא מדינה היא כיון דלית ביניהו יתר רחב משבעים אמה ושירים כדתנן וכן ג' כפרים המשולשים אם יש בין ב' החיצונים קמ"א אמה ושליש אמה עשה האמצעי את שלשתן להיות אחד:

כתוב לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד אמר דוד ולא פירשו וכן איוב וכן יחזקאל עד שבא זכריה בן עדו ופירשו ויאמר אלי מה אתה רואה ואומר אני רואה מגלה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשרה באמה. פי' עפה כפולה כדמתרגמינן רבוע יהיה כפול ארבעה יהא עיף כי פשטת לה כמה הויא עשרים בעשרים והיא כתובה פנים ואחור כי קלפת להו משוית ליה לאחור בהדי פנים כמה הויא ארבעין בעשרין וכתיב שמים בזרת תכן נמצא העולם כולו זרת על זרת [שהן] ארבעין אמה בעשרין משתכח (בברייתא) [באורייתא] ת"ת אמה וכל אמתא אית בה ד' זרתות ב' זרתות אורך וב' זרתות רוחב. נמצא אורך המגילה שלשת אלפים ומאתים זרת ברוחב זרת וזו היא שיעור התורה נמצא שיעור העולם זרת והוא הג' אלפים ומאתים חלקים בתורה:

הדוד האחד תאנים טובים מאד אלו צדיקים גמורים והתאנים הרעות רשעים גמורים כו':

## דף כא:

חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך הן דברי תורה ודברי סופרים.
בני הזהר עשות ספרים. פי' הזהר בדברי סופרים [יותר] מד"ת. שדברי תורה עשה ולא תעשה ודברי סופרים העובר על דברי חכמי' חייב מיתה. כדתנן [ברכות י"א] אמרו לו לר' טרפון כדיי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל וכל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותחת:
ת"ר מעשה בר' עקיבא שהיה חבוש בבית האסורים ולא מצא מים ליטול ידיו ואמר מה אעשה העובר על דברי חכמים חייב מיתה אמר מוטב לי שאמות מיתת עצמי ואל אעבור על דעת חבירי כו'.
בשעה שתיקן שלמה עירובין וגזר טומאה על הידים כדמפרש בתחלת שבת. יצתה בת קול ואמרה לו בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני [ואומר] חכם בני שמח לבי ואשיבה חורפי דבר.
נשכימה לכרמים אלו [בתי] כנסיות ומקדש. נראה אם פרחה הגפן אלו בעלי מקרא. פתח הסמדר אלו בעלי משנה הנצו הרמונים אלו בעלי התלמוד.
על כל דבר ודבר של תורה אמר ג' אלפים משל ועל כל דבר ודבר של סופרים אמר ג' אלפים טעמים שנאמר ויהי שירו חמשה ואלף.

## דף כב.

קווצותיו תלתלים שחורות כעורב במי אתה מוצא תלי תלים של הלכות במי שמשכימין ומעריבין עליהן בבהמ"ד רבה אמר במי שמשחירין פניהם כעורב.
רבא אמר במי שמתאכזר על בניו כעורב. כדרב אדא בר אהבה דכד הוה אזיל בי רב הוה אמרה ליה דביתהו ינוקי מאי אעביד להו הוה אמר לה איכא קראי באגמא. פי' ירקות שדה באגם יאכלו מהם.
אשר אנכי מצוך [היום היום לעשותם] ולא היום לקבל שכרם כו'.
ארך אפים לצדיקים ולרשעים כו':
מתני' ר' יהודה אומר עד בית סאתים כו' איבעיא להו ר' יהודה בור ופסין קאמר או דלמא בור בית סאתים זולתי פסין קאמר אדם עיניו בבורו ולא גזר דלמא אתי לטלטולי בקרפף דעלמא יתר מבית סאתים או דלמא עיניו במחיצתו שהן הפסין וכיון שהן יתר מבית סאתים גזר פסין אטו קרפף מאי.

ת"ש כמה הן מקורבין כדי ראשה ורובה של פרה. וכמה יהא רחוקין מן הבאר אפי' כוריים מותר כו'. ר' יהודה אומר בית סאתים מותר כו' ר' שמעון בן אלעזר אומר באר שהוא בית סאתים אינו מותר להרחיק מן באר אלא כדי ראשה ורובה של פרה מדתני ר' שמעון בן אלעזר אומר בור בית סאתים על בית סאתים מכלל דר' יהודה באר ופסין בית סאתים קאמר. ודחינן לא ר' יהודה נמי בור בלא פסין קאמר ובבור ארוך וצר פליגי ר' שמעון בן אלעזר בעי ארכו כרחבו ור' יהודה לא חייש כלל אמר ר' שמעון בן אלעזר כל אויר שתשמישה לבית דירה כגון דיר וסהר ומוקצה וחצר אפילו עשרת כורים מותר. פי' דיר כדתנן הכונס צאן לדיר ותנן בענין מעשר בהמה כונסן לדיר סהר כגון רחבה שעושין אחורי העיירות ומקיפין אותה להכניס פירות וכיוצא בהן עראי. מוקצה מקום גבוה הוא שנעשה מוקצה מן רה"ר ומן הכרמלית והללו יש בהן ריוח כמו הבקעה כדתנן הוליכוהו לעיר אחרת ונתנוהו בדיר או בסהר ואמרינן גזירה הילוך דדיר וסהר אטו הילוך דבקעה. קרפף הוא כעין כתלים בלא קירוי והיא נקראת אילוסא של חצר וכל שתשמישה לאויר כגון בורגנין [בית סאתים מותר] יתר מבית סאתים אסור זו פשוטה היא:

מתני' ר' יהודה אומר אם היה דרך הרבים מפסקתה יסלקנה לצדדין.

וחכמים אומרים אינו צריך.

ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרווייהו כאן הודיעך כחן של מחיצות שאע"פ שמפסיקין אותן העוברים והשבים כמו רה"ר שיש שם מחיצות נעשה כרה"י ומקשינן ר' יוחנן אמר כאן וסבירא ליה והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ירושלים אלמלי דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רה"ר והנה ירושלים הרי היא מוקפת חומה שהיא חומה מעליא.

וא"ר יוחנן אילולי שדלתותיה ננעלות בלילה ואין מפסיקין בה משום כך היא כרשות היחיד אבל אילו לא היו דלתותיה ננעלות כיון שמפסיקין אותה דרך הרבים כרשות הרבים היא ותורת רשות הרבים בה ומחיצותיה אינן מועילות בה אלא כאן ולא סבירא ליה. בכאן הנוסחאות מתחלפות.

## דף כב:

אמר ר' יוחנן ארץ ישראל אין חייבין עליה משום רשות הרבים אמר ליה רב דימי מאי טעמא אי נימא (דא"י כגון מוקצה שאמרנו) [משום] דחד גיסא דסולמא דצור גבוה וחד גיסא מחתנא דגדר בבל נמי חד גיסא מקף לה פרת וחד גיסא מקף לה דיגלת כל העולם כולו מקף ליה אוקייאנוס. פי' בחר אלמוחים.

דלמא מעלות ומורדות דא"י שהן מוקצין [אין חייבין] עליהן משום רשות הרבים א"ל קרקפנא כלומר גולגולת גדולה מבין העמודין של בית המדרש ראיתי ראשך כשאמר ר' יוחנן זו השמועה וכן א"ר אבהו אמר רבי יוחנן מעלות שבארץ ישראל כמו תל שהוא מוקצה וכיוצא בו ומורדות כגון חריצין מרווחין וכיוצא בהן אין חייבין עליהן משום רה"ר לפי שאינן כדגלי מדבר שהיו העגלות מהלכין בהן והיו הדרכים משוין בלא רצפין ובלא נקבין ובלא פתחים.

בעא מיניה רחבה מרבה תל המתלקט י' טפחים גובה מתוך ד' אמות ורבים בוקעין בו כלומר עוברין ושבין ע"ג התל ההוא מהו.

אליבא דרבנן דפטרי בפסין אע"ג דפסקי להו רבים לא תיבעי לך דהא לא חיישינן להפסק' ורה"י היא כי תיבעי לך אליבא דר' יהודה דאמר יסלקנה לצדדין דהפסקה מבטלת למחיצות מאי התם בפסין דניחא תשמישתיה אמרינן דהפסקה מבטלת דהא דשו בה רבים לפיכך היא כרה"ר. אבל הכא דלא ניחא תשמישתיה אפי' (היא) [דמפסקי] אפסקוה אמרינן בטלה דעתיה ואסיקנא אפסקת דר' יהודה מבטלת למחיצות ואפי' לא ניחא תשמישתיה אלא עולין לאותו התל ולכל (מוציא) [כיוצא] בו בחבל וכן אפי' מעלות של בית חורון ומותבינן עליה מהא חצר שהרבים נכנסין בו בצד זה ויוצאין בצד אחר כנגדו רה"י לשבת ורה"ר לטומאה שספק נגע בה ספק לא נגע בה טהור דקיי"ל ספק טומאה ברה"י טמא ברה"ר טהור.

מאי לאו ר"י היא וקתני רה"י לשבת ודחינן לא רבנן היא ורה"ר לטומאה אצטריכא ליה: ת"ש מבואות המפולשין לבורות שיחין ומערות כו' כגון שיש חוץ למבוי בור או שיח כו' שנכנסין למבוי מצד זה ויוצאין מצד האחר למלאות מים מן הבור או מן השיח או מן המערה שחוץ למבוי על פני המבוי רה"י לשבת ורה"ר לטומאה. פי' שביל מקום מעבר צר כדמתרגמי' במשעול הכרמים בשביל כרמיא (משעול משעול) כלומר אין זה יכול ליכנס עד שיצא חבירו כלומר אין מכיל המעבר שני בני אדם. בית גדגד. מלשון גידוד חמשה ומחיצה חמשה.

ואמרינן דבי ר' ינאי כל שאין העבד יכול ליטול סאה של חיטין וירוץ לפני סרדיוט זהו שביל בית דגדגד כל מקום צר.

ופרקינן יהושע אוהב היה לישראל ותיקן להם דרכים וסרטאות כל היכא דניחא תשמישתיה מסרה לרבים. וכל היכא דלא ניחא תשמישתיה לא מסרה לרבים:

[מתני'] ר' יהודה בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבור ברה"ר בלבד אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בבא.

## דף כג.

ועוד אמר לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר הרבים בלבד. וצריכא דאי אשמעינן הלכה כרבי יהודה בן בבא הוה אמינא דרב אפילו במכונסין ואפילו מלוחין ולאפוקי מדרבי עקיבא דאמר אחד בור הרבים ואחד בור היחיד עושין להן פסין קמ"ל לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים בלבד. ואי אשמעינן שמואל באר מים חיים הוה אמינא לא שנא דרבים ולא שנא דיחיד וכר"ע קמ"ל הלכה כר' יהודה בן בבא:

מתני' ועוד א"ר יהודה בן בבא הגינה והקרפף כו' מאי תנא דקתני ועוד וכי תימא איידי דתנא רבי יהודה בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבאר הרבים דהוא לחומרא משום הכי קתני ועוד דהיא לחומרא.

והא רבי יהודה דתנא אין עושין פסין אלא עד בית סאתים דהיא לחומרא והדר קתני אם היתה דרך הרבים מפסקתה יסלקנה לצדדין דהיא נמי לחומרא ולא קתני ועוד ופרקינן התם גבי ר"י אפסקוה רבנן דקתני אמרו לו לא אם אמרו בית סאתים [וכו'] אבל גבי ר' יהודה בן בבא לא אפסקוה לפיכך קתני ועוד.

ואקשינן וכל היכא דאפסקוה לא קתני ועוד והא ר' אליעזר דסוכה בפרק הישן בסוכה תחת המטה דקאמר ר' אליעזר אומר י"ד סעודות חייב אדם לוכל בסוכה ואפסקוה רבנן דקתני וחכמים אומרים אין לדבר קצבה וקתני ועוד אמר ר' אליעזר מי שלא אכל לילי יו"ט הראשון ישלים ופרקינן התם במלתיה אפסקוה דקתני וחכ"א אין לדבר קצבה חוץ מלילי יו"ט הראשון כלומר כאלו לא אפסקוה אבל הכא הוא קאמר לענין פסין והן אמרו לו גינה וקרפף וכיון דאפסקוה במילתא אחריתי לפיכך לא קתני ועוד. אקשינן ר' יהודה בן בבא קתני ע' אמה ושיריים.

## דף כג:

ור"ע קתני ע' אמה ושיריים מאי ביניהו ופרקינן דבר מועט איכא בינייהו דתניא ר' יהודה אומר דבר מועט יש מן חוץ לע' אמה ושיריים ולא נתנו בו חכמים שיעור:

כמה הוא בית סאתים. ק' אמה ברוחב נ' בחצר המשכן מנ"ל דאמר רב יהודה אמר קרא אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים אמרה תורה טול חמשים מן המאה וסבב אותן על חמשים הנשארות מן המאה ולכשתסבבם נמצאות שבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים:

ירושלמי ר' שמואל בר נחמן בשם ר' נתן.

מחצר המשכן למדו דהויא לה ארך ק' אמה ורחב ג' אמה ג' זמנין מאה אמין הוויין בתרייתא ה' אלפין אמין. ע' אמין על ע' אמין בתרייתא חמשה אלפין (פרוו) [פרא] מאה. ותנינן ע' אמה ושיריים ותני שמואל שיריים הללו הן שני שלישי אמה וכך הצעה של משנה ע' אמה וב' שלישי אמה על ע' אמה וב' שלישי אמה דאינון ע' (תלתולין) [תלתותין] באורכה וע' (תלתולין) [תלתותין] בפותיא הא מאה וארבעין (תלתולין) [תלתותין] דאינון צ' אמתא ותלת אמין ותילתא דאמתא אפיק מינייהו ארבעה תשיעין לארבע רוחתא אישתיירו תשסרי [תלתותין] חסיר תשעה הדא הוא דתני יש בו דבר קל ולא יכלו חכמים לעמוד עליו והוא חלק מי"ב חלקים לאמה. וחצי אצבע מחמש אצבעות לטפח. נמצא ע' אמה וב' שלישי אמה וחלק מי"ב חלקים באמה וחצי אצבע מה' אצבעות לטפח על ע' אמה וב' שלישי אמה וחלק מי"ב חלקים באמה. [וחצי אצבע מ"ה אצבעות לטפח] כיון דאמרינן שיטול ג' וסבב ג' אמרי' פשטיה דקרא היכי הוא ופשיט אביי אמרה תורה העמד משכן על שפת נ' נמצא אורך המשכן ל' אמות שהן כ' קרשים כל קרש אמה וחצי הרי ל' אמה ואחורי המשכן במערב כ' אמה ריוח הרי נ' אמה ורוחב המשכן י' אמות וריוח כ' אמות בצפון וכ' אמה בדרום הרי נ' אמה נמצא המשכן עם הריוח שלו נ' אמה לכל רוח בג' רוחותיו צפון ומערב ודרום חמשים בחמשים וחמשים בחמשים לפני המשכן חצר הרי מאה אורך בחמשים:

מתני' ר' אליעזר אומר אם אורכה יתירה על רוחבה אפי' אמה אחת.

אוקימנא אם היה אמה יתירה על פי שנים כרחבה אפי' אמה אחת אין מטלטלין בתוכה.

ר' יוסי אומר אם היה אורכה אפילו כשנים כרוחבה מטלטלין בתוכה.

## דף כד.

ואקשינן ר' יוסי היינו ר' אליעזר ופרקינן איכא בינייהו ריבעא [דריבעוה] רבנן דתנן עגולות דברי ר' חנניה בן אנטיגנוס וחכמים אומרים מרובעות כטבלא מרובעות כדי שיהא נשכר הזויות לר' אליעזר דאמר אם היה אורכה יתר על שנים ברחבה אפילו אמה אם היא מרובעת לא שרי לטלטולי בה דכי (אשכחת) [משחת] לה באלכסונא מזוית לזוית (אשתכרו) [אשתכחו] טפי מן שנים ברחבה כר' חנינא בן אנטיגנוס. [דכתיב] זה יהיה לכם גבול לזה אתה (אומר) נותן פיאות ואי אתה נותן פיאות לשובתי שבת. ואילו ר' יוסי דאמר אפילו אורכה כשנים ברחבה [אפי'] מרובע [שרי] דיליף ממשכן דהוא ארכו ק' אמה ורחבו נ' אמה שנמצא ארכו מרובע כשנים ברחבו אע"ג דאלכסונו טפי מן שנים ברחבה שרי כרב אחא דאמר המעביר ד' אמות ברה"ר אינו חייב עד שיעביר הן

ואלכסונן ואמר רב פפא בדיק לן רבא עמוד ברשות הרבים גבוה י' ורחב ד' מי בעינן הן ואלכסונן אי לא ופשטנא מיהא דתני רב חנינא כזה יהיו כל שובתי שבת ובהא אסיקנא הלכתא כרבי עקיבא והלכתא כר' יוסי ותרווייהו לקולא דאפי' אריך וקטין ואפילו לא יש בה שומירה ולא בית דירה שרי. קרפיף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה אם ניטע רובו הרי הוא כחצר פי' לא אפקיה מתורת חצר דעבידי אינשי דנטעי אילנות בחצר. ועדיין תורת חצר עליו. אבל אם נזרע רובו בא זריעתו ודחה את ההקפה שהקיפו לשם דירה לפיכך אמרו הרי הוא כגינה ותנן לא אמרו בית סאתים אלא בגינה ובקרפיף אבל יתר מיכן אסור. וזה כיון שהוא יתר מבית סאתים אסור דהא זריעתו אפקיה מתורת דירה. אמר רב הונא בריה דר' יהושע לא אמרו שבאה זריעתה ובטלה תורת הקפתו לדירה אלא בזמן שהוא יתר מבית סאתים אבל בית סאתים מותר. דתנן אחד גגות אחד חצרות ואחד קרפיפות [רשות אחת הן] לכלים ששבתו בתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית ואקשינן לר' שמעון נמי אפילו בית סאתים כיון שנזרע רובו בטיל ליה מיעוטו לגבי רובו וחשיב כמי שלא הוקף לדירה כיון שזרעו ליהוי כי קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה כשם שזריעתו עשאתו כשדה כך תעשהו ביתר מבית סאתים אלא אי אתמר הכי אתמר הא נזרע מיעוטו שרי:

אמר רב הונא כו' רב ירמיה מדפתי מתני לה לקולא נזרע רובו הרי הוא כגינה ואסור. הא מיעוטו שרי. אמר רב הונא בריה דר' יהושע לא אמרו אלא בית סאתים הא יתר מבית סאתים אפילו שלא נזרע אלא מיעוטו אסור כמאן כרבנן:

איצטבלאות. עיקר המלה ארוות סוסים הוא בלשון יווני ופירושו כי נוטעין אילנות זה בצד זה כגון העמדת סוסים בתוך אורותיהם זה בצד זה ואסיקנא דאע"ג דאינה עשויה איצטבלאות מותר כרב נחמן:

אמר רב נחמן אמר שמואל קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה פורץ בו פרצה יתר מעשר אמות וחוזר וגודרו לשם דירה ודיו וחשוב כאילו הקיפו כולו לשם דירה וכן אם פרץ אמה וגדרה לשם דירה ועוד פרץ אמה וגדרה לשם דירה עד שהשלים יתר מי' אמות גדר לשם דירה נעשה כאילו הוקף כולו לשם דירה ומותר לטלטל בכולו ואפילו הוא בית י' כורין.

## דף כד:

כי הא דתנן כל כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים כלומר אם נקבו כמוציא רימון טהרו. ובעי חזקיה ניקב במוציא זית וסתמו וחזר וניקב במוציא זית וסתמו עד שהשלימו

למוציא רמון וא"ל ר' יוחנן רבי לא משנתנו היא זו סנדל שנפסקה אחת מאוני' ותקנה טמאה מדרס נפסקה שניה ותקנה טהור מלטמא מדרס כו'. ואמרת לן פנים חדשות באו לכאן. הכא נמי פנים חדשות באו לכאן כלומר אינם הן הן אינם אלא כאילו אחרות חדשות באו עכשיו קרי חזקיה על ר' יוחנן לית דין בר נש כמלאך הוא חשוב שמבין ומוציא אלו החכמות.

אמר רב כהנא רחבה שאחורי בתים אין מטלטלין בה אלא בד' אמות. אמר ר"נ אם פתח מן הבתים לתוכו פתח מותר לטלטל בכולו. ודווקא פתח ולבסוף הקיף דהויא לה הקפה לדירה אבל הקיף שלא לשם דירה ולבסוף פתח לא ואמרינן פתח מן הבתים פתח ואח"כ הקיפה צריכה למימר דהא ודאי לדירה היא ופרקינן כגון דאית ליה בההוא רחבה בי דרי. פי' גורן לדוש עליו תבואה מהו דתימא האי פתח לגורן הוא דעבדיה קמ"ל דכיון דאית ליה פתח האי דאקיף לדירה הוא דאקיף קרפף יתר מבית סאתים שהוקף לדירה ונתמלא מים כנטיעים דמי ומותר לטלטל בכולו. דכולו כחצר דמי דאיכא מאן דעביד בחצירו בריכה של מים ואפי' יש בעומקו של מים יותר מבית סאתים מותר מידי דהוה אכריא דפירי. פי' יתכן שיעשה אדם בחצרו כרי של פירות עודף ועולה גבוה מן הקרקע של חצר יתר מבית סאתים:

ההיא רחבה דהוה בפום נהרא. פי' על שפת הנהר מסתברא דרחבה דרבים הואי. חד גיסא פתוח למתא וחד גיסא פתוח לשביל של כרמים ושביל פתוח לגודא דנהרא.

אמר אביי היכי נעביד ניעביד ליה מחיצה אגודא דנהרא גודא היא כמו מחיצה ואין עושין מחיצה על גבי מחיצה נעביד צורת הפתח אפומא דשביל של כרמים אתו גמלי שדיין ליה אלא נעביד לחי אפומא דשביל של כרמים וכו' ודחאה רבא ואסקא רבא דעביד לחי בהך גיסא דלהדי מתא מיגו דמהני האי לחי למתא.

פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי.

## דף כה.

מאן דשרי דהא לית בה דיורין וכחצר דמיא ומאן דאסר גזר דלמא מיתבי בה דיורין וקי"ל הלכתא כמאן דמיקיל ושרי ולא חיישינן לדיורין וכבר פירשנוה למעלה (ורחבה) [דברחבה] דרבים הוא (ולא) [דלא] חיישינן אבל ברחבה דיחיד זמנין דמימליך ובני בתי ודייר בה דיורין.

קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה ובא למעטו באילנות לא הוי [מיעוט] דהא נטיעת אילנו' בחצר כחצר דמו כדאמרן.

עמוד גבוה י' טפחים ורחב ד' טפחים הוי מיעוט פחות מג' לא הוי מיעוט וכן סלקא סוגיא דשמעתא ד' הוי מיעוט פחות לא.
הרחיק מן התל ד' ועשה בו מחיצה הועיל בו. פי' התל הוא מקום שלא הוקף לדירה ואם הרחיק משפת התל ד' טפחים ועשה בו מחיצה לדירה הותר לו לטלטל בכולו.
אבל בפחות מג' וכן העושה מחיצה על שפת התל לא דאין מחיצה שעשה עכשיו מבטלת גידור התל שהוא מחיצתו המוקף שלא לדירה אלו דברי רב ששת ורב חסדא אמר העושה מחיצה ע"ג מחיצה בשבת הועיל בנכסי הגר לא קנה ורב ששת אמר אפילו בשבת לא הועיל.
ואמר רב חסדא מודה לי רב ששת בעושה מחיצה על שפת התל ודר בתל שהועיל הואיל ובמחיצות העליונות הוא דר ומותר לטלטל בכולו. והלכתא כרב חסדא בין בשבת דהוא לקולא בין בנכסי הגר דהא רב נחמן קאי כוותיה.
בעי רבה בר חנן אליבא דרב ששת נבלעו מחיצות התחתונות והעליונות קיימות מהו כמחיצה ע"ג מחיצה הוי אי לא ופשיט אביי לענין שבת הא קי"ל כל מחיצה שנעשית בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה ואפילו רב נחמן דאמר לא שנו אלא לזרוק אבל לטלטל אסור. לא אמר אלא במתכוין לעשות מחיצה כדי לטלטל הוא דאסר אבל כי האי גוונא אפילו רב נחמן שרי.
אי בנכסי הגר הא אמרינן האי מאן דשדא ליפתא בי (פילחי) [פילי] בארעא דגר לא עבד ולא מידי.
מ"ט בעידנא דשדא האי ליפתא לא משבחא ולא מידי בתר הכי כי קא משבחא ממילא שבחא. האי נמי בעידנא דעבד מחיצה ע"ג מחיצה לא הועיל בתר דנבלעו התחתונות לא עשה הוא בעליונות כלום הלכך לא קנה בנכסי הגר כלום כי האי גוונא. האי אתתא דעבדא מחיצה ע"ג מחיצה בנכסי הגר אתא ההוא גברא רפק ביה פורתא.
אוקמה רב נחמן בידיה להההוא דרפק בנכסי הגר אתא היא צווחא קמיה ולא אשגח בה אמר לה לא מחזקת כדמחזקי אינשי.
קרפף בית ג' סאין וקירה בו בית סאה. רבה אמר קירויו מייתרו וכאילו יתר מבית סאתים הוא ואסור. ור' זירא אמר אין קירויו מייתרו אלא הקרוי מפסיק בינתים וזה אין בו יותר מבית סאתים ומותר.

## דף כה:

לימא בפלוגתא דרב ושמואל פליגי דאתמר אכסדרא בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה אמרינן פי תקרה יורד וסותם והויא לה רשות היחיד ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות כרשות הרבים לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם ר' זירא כרב דאמר פי תקרה יורד וסותם וזה המקורה נמי אמרי' פי תקרה יורד וסותם ואין בזה שאינו מקורה אלא בית סאתים ורבה כשמואל דאמר אכסדרה ורה"ר רשות אחת הן ואין מטלטלין בהן אלא בד' אמות ואין ביניהן מחיצה מפסקת ודחינן דכי איעביד האי קירוי כי אכסדרה בג' מחיצות הכי נמי דחלוקתן כחלוקת רב ושמואל וקיי"ל הלכתא כוותיה דרב הכא במאי עסקינן דעביד כי ארזלא. פי' ערסלא כדמתרגם כמלונה במקשה כערסלא מבתותא והוא חבלים מתוחים מאילנות לאילנות כמין מטה לשכב עליהן (היושב) בלילה ויושב תחת צילה ביום ותחתיהן פתוח כולו ובהכי אמר רבה קירויו מייתרו שביניהם פתוח לגמרי ור' זירא אמר אין קירוי מייתרו אלא המקום הקירוי חלוק הוא זה מזה. וקיי"ל כר' זירא דמיקיל בעירובין ולפיכך אמר ר' זירא אע"ג דפליגנא בהא קירוי דעביד (כימדולא) [כארזלא] שהוא פרוץ מתחתיו מכל צד ומותר מודינא בקרפיף שנפרץ במילואו לחצר שאין מטלטלין בו באותו קרפיף אלא בד' אמות הואיל ואויר מחיצות החצר מייתרו.

ומתקיף לה רב יוסף וכי אויר של חצר שמותר לטלטל בכל החצר אוסר.

א"ל אביי [כמאן] כר"ש דאמר אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפיפות לכלים ששבתו בתוכן. הנה לר' שמעון הקרפיף והחצר רשות אחת הן לר' שמעון נמי איכא אויר מחיצות והוא מקום הכותל שנפרץ שאינו בכלל החצר ונצטרף עתה עם הקרפף ונעשה יתר מבית סאתים. ומנא תימרא דאמר רב חסדא קרפף שנפרץ במילואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו חצר מותרת וקרפף אסור חצר מ"ט מותרת משום דאיכא גיפופי. פי' גיפופי דחשיבי כפסין זמנין דמשכחת לה איפכא כלומר זימנין דמשכחת גיפופי בקרפף ולא בחצר אלא משום דאמר זה הקרפף אויר מחיצות מייתרו דאע"ג דאיכא מחיצות כיון דהוא יתר מבית (סאה) [סאתים] אסור ובחצר מחיצותיה מתירין אותה אפי' בבית י' כורין וקיי"ל דהלכתא כוותיה דרב באכסדרן וכר' זירא בקרפף:

ההוא בוסתנא דהוה סמיך גודא לאשיתא דאפדנא נפל גודא דבוסתנא סבר רב ביבי למיסמך אאישיתא דאפדנא. ודחה רב ואמר אשיתא לאפדנא עביד לבוסתנא לא עביד ופשוטה היא:

ריש גלותא נטע (טורנקיא) [בורנקיא] בבוסתנא פי' (טורנקיא) [בורנקיא] נטיעה. כדגרסינן איזהי נטיעה של שמחה זה הנוטע (אטורנקי) [אבורנקי] של מלכים. והיתה זאת הגינה יתר מבית סאתים מוקפת גדר גבוה י' טפחים סביבותיה ולא היתה בה שומירה ולא בית דירה. וא"ל ריש גלותא לרב הונא בר חנגא זיל תקון דוכתא דניכרוך ביה ריפתא בשבת התם ביקש להתיר לו הטלטול בכל הגן אפילו במקום האילנות דהוה חד גיסא נטיעות וחד גיסא זרעים. אזל רב הונא עבד קנה קנה פחות מג' בחדא גיסא מן הנטיעות ועד הבנין שבנה (כגון) [בגן] אחרי נטיעתו וסמך בהאי גיסא אחריתי בגדר של גן שהוא גבוה י' טפחים דלהוי כאלו הוקף לדירה.

## דף כו.

אזל רבא שלפינהו להנהו קני סבר צריך להקיף גדר בהאי גיסא (לדירה אחריתי) [אחריתי לדירה] למחר בשבת אותיביה רבינא לרבא עיר חדשה מונין לה מישיבתה ואיזו עיר חדשה שישבה ולבסוף הוקפה ואיזו היא ישנה [שמודדין לה מחומתה].
שהוקפה ולבסוף נתיישבה דכיון דחומה נעשית תחלה כל בנין שבונים בפנים סמוכין על החומה שהיא מחיצה החיצונה והאי [נמי] כהוקף ולבסוף ישב דמי דהא בניינא דאיתבני בהדין בוסתנא בתרא הכי סמיכי להו אגדר דבוסתנא וכי עבד רב הונא קנה קנה פחות מג' בהאי גיסא דהוו בה זרעים שפיר עבד דגיסא אחריתי לא בעיא מחיצה דהא קיימי מחיצתה דבוסתנא דאינון חומה לכל בניינא דמתבי לגואי כגון חומת העיר.
ואישתיק רבא וסייעיה רב פפא וא"ל אמאי שתקת הא אמר רב אסי האי מחיצת אדרכלין לאו שמיה מחיצה. פי' כי אינה עשויה מחיצה לשדה אלא למסע החיות מקנה קנה פחות מג' כמו מחיצת אדרכלין היא דעבידא לצניעותא בעלמא ואינה מחיצה שמתרת לטלטול בתוכה בשבת כמו מחיצה של שיירות להולכי דרכים ובא רב הונא בריה דר' יהושע נמי וסייעיה לרבא ואמר מחיצה זו אינה עשוי' (לעות). [לנחת] פי' להיות קבועה לעולם כבנין אלא עראי הוא.
ואמר רב הונא כל מחיצה שמתרת לטלטל בשבת כמו מחיצה שאינה עשויה (לעות) [לנחת] אינה מחיצה. ועוד הא רבא בר אבוה מערב למהוזא ערסתא. ערסתא מחיצת' חזקתא שרירתא דקביעין וקיימן ועשויות לנחת. פי' ערסתא שכונו' שכונות. וכיון שהסכימו כלן כרבא. וכי מה שעשה רב הונא [היה] שלא כהוגן הוה קרי עלייהו חכמים המה להרע וגו'. פי' בירא תורי באר דמחמא ואו' כי היא רסן העיר הגדולה וכבר ראינו פי' לרבותינו הגאונים זולתי זה אבל אנו כתבנו הפי' שהיא קבלה בידינו:

מתני' א"ר אלעאי שמעתי מר' אליעזר שאפילו בית כור. מתנייתא דלא כחנניה דתניא כחנניה אומר ארבעים סאה כאסרטיא של מלך.
ותנן בית כור שהוא ל' סאה א"ר חנן ושניהן מקרא אחד דרשו ויהי ישעיהו לא יצא חצר התיכונה. כתיב עיר וקרי' חצר מיכן לחצר של מלכים שהיא כעיירות בינוניות ובהא פליגי תנא דידן סבר עיירות בינוניות שלשים סאה וחנניה סבר מ' סאה.
ישעיה מאי בעי התם. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שחלה חזקיהו ובא ישעיה והושיב ישיבה על פתחו מיכן לת"ח שחלה שמושיבין ישיבה על פתחו ולאו מלתא היא דלמא מגרי שטן:
פיסקא וכן שמעתי ממנו אנשי חצר ששכח אחד ממנו ולא עירב ביתו אסור להכניס ולהוציא. לו אבל להם מותר והתנן ביתו אסור לו ולהן.

## דף כו:

ופרקינן מתני' ר' אליעזר אידך רבנן ואסיקנא בה' השרויין בחצר אחת ושכח אחד ולא עירב לדברי ר' אליעזר אין צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד לדברי חכמים צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד.
א"ל רב פפא לאביי לר' אליעזר אי פריש ואמר רשות חצרי בטלתי רשות ביתי לא בטלתי ולרבנן אי פריש ואמר רשות חצרי ורשות ביתי מאי.
ופשטנא בין לרבנן ובין לר' אליעזר כיון דגלי גלי:
ערקבלין פי' ירקות שמם אצותא חרזיתא. ירקות שיוצאין בהן בפסח:
**הדרן עלך עושין פסין**.
פ"ג בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח כו'.

## דף כז.

א"ר יוחנן אין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בהן חוץ פי' כל מקום שיאמר כל אינו ממש. ואפילו אם יפרש ויאמר חוץ מכך וכך לא תאמר כיון שאמר חוץ אין לך דבר היוצא מן הכלל הזה אלא המפורשין אלא יש הרבה זולתן יוצאין מזה הכלל. ואסיקנא בקדושין תנן כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ואנשים חייבין כו' והתם א"ר יוחנן אין למדין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בהן חוץ.
אמר אביי אף אנן נמי תנינא במסכת זבים פ"ה עוד כלל אמרו כל הנישא ע"ג הזב טמא. וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ולמושב והאדם ואקשינן כללא הוא ותו ליכא. והא איכא מרכב ואמרינן מרכב מאי ניהו איכוף אדייתיב עליה היינו מושב.

ולטעמיך מי לא כתיב מושב וכתיב מרכב אלא מרכב (גברא) [גבא] דאוכפא דבהדי דרכיב מחית ידיה עליה ותנן בתוספתא בכלים [בב"ב] פרק ב' האיכוף מטמא מושב והתופס שלו מטמא מרכב ושאר כל התופיות שבצדדין אם היו רחבות טפח טמאין יש מי שמפרש התופיות הזונות והן העצים הנתונים בטיפשא שבאחור ושלפנים. כדכתיב (מלכים א כ"ב:ל"ח) והזונות רחצו והן פיני המרכב שניטנפו מן הדם. פי' האיכוף העץ שאחורי הסרג והתפוס העץ שלפניו שאוחז בידו בעת שהוא עולה לרכוב והנה אלו לא מושב ולא מרכב וטמאין ש"מ אין למדין מן הכללות. וכן שנינו בכל מערבין חוץ מן המים ומן המלח והא איכא כמיהין ופטריות נמי כמו (המים ומן המלח) [מים ומלח] ואמרינן לא שנו אלא מים בפ"ע ומלח בפ"ע אבל שניהן יחד ניקחין.

מאן דמתני אמעשר שניקחין כ"ש אעירוב שמערבין כו'.

כי אתא ר' יצחק מתני אמעשר ואותבינן עליה מהא דתניא יהודה בן גדיש לפני ר' אליעזר של בית אבא היו לוקחין ציר בכסף מעשר. אמרו לו שמא לא שמעתה [אלא] בציר שקרבי דגים מעורבין בהן.

## דף כז:

ואפי' יהודה בן גדיש לא אמר [אלא] בציר דשומנא דפירא הוא אבל מים ומלח דברי הכל לא ופריק רב יוסף הא דתני ר' יצחק כגון שנתן שמן על גבי המליח והבליע לו דמי מים ומלח בשמן. פי' ששוה השמן לבדו חצי איסר. וא"ל הריני קונה מאצלך השמן לבדו באיסר והמים והמלח בחנם. ומנ"ל דכי האי גוונא שרי דתניא בן בג בג אומר ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וגו' לא הי' לו לומר בבקר ללמד שלוקחין בקר על גבי עורו. פי' מבליע דמי עור בבשר:

בצאן כו'.

א"ר יוחנן מאן דמתרגם לי בבקר אליבא דבן בג בג מובילנא מאניה בתריה לבי מסותא. פי' אני משמשו כתלמיד לרב מ"ט הני כלהו בצאן וביין ובשכר צריכ' [לבד] מבבקר דלא הוה צריך דאתי מהני אמאי כתביה רחמנא ולא אשתכח ליה תרגומא ובמאי פליגי יהודה בן גדיש דמרבה ליקח ציר במעות מעשר שני ור' אליעזר דאוסר והני תנאי דבעינא למימר לקמן ואמרי' (נמי) יהודה בן גדיש ור' אליעזר דרשי התורה ברבויי ומיעוטי כתיב ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך ריבה כל דבר שתתאוה וחזר וכתב בבקר ובצאן ביין ובשכ' מיעט כל דבר ולא התיר אלא [אלו] בלבד. עוד חזר וכללו בכל אשר תשאלך

נפשך חזר וריבה לן כל דבר שתשאלך נפשך ריבה ומיעט וריבה למדנו כל שהוא בתורה כעניין הזה דרשינן לא חזר ריבוי באחרונה אלא שריבה הכל.
מאי רבי רבי הכל אי הכי מיעוט למאי אתא ואמרינן אתא לר' אליעזר למעט [ציר] קסבר בעינן עיקר פירי והאי שומנא דפירי הוא ליהודה בן גדיש למעוטי מים ומלח.
הני תנאי דרשי כללי ופרטי דתניא ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר ופרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגדולי קרקע אף כל פרי מפרי וגדולי קרקע האי תנא דספרי דבי רב ודבי ר' ישמעאל תנא מה הפרט מפורש וולד וולדות הארץ אף כל וולד וולדות הארץ.
מאי בינייהו אמר אביי דגים איכא בינייהו. האי תנא דמרבי כל דהוא פרי מפרי וגדולי קרקע מרבי אפי' דגים דהני נמי גדולי קרקע נינהו.

## דף כח.

ואקשינן דאביי אדאביי אי דגים גדולי קרקע נינהו אמאי אכל פוטיתא דהוא דג טמא לוקה משום אאל"ס [ארבעה לאוין] נילקו נמי משום שרץ השורץ על הארץ ומשני רבינא לא תימא דגים איכא בינייהו דדגים ודאי אליבא דאביי לאו גידולי קרקע נינהו אלא אימא עופות איכא בינייהו. האי תנא מרבי להו דגידולי קרקע נינהו ואידך תנא ממעט להו דלא וולד וולדות נינהו (רבא) [אלא] מרקק מים איברו ואמרינן מכדי הני תרי תנאי כללי ופרטי דרשי מ"ט האי ממעט לעוף והאי מרבה ליה ואמרינן האי תנא דמרבי ליה לעוף קסבר כללא בתרא דווקא דהדר וכתב ובכל אשר תשאלך נפשך דהוה פרט וכלל דנעשה כלל מוסיף על הפרט ואיתרבי להו כל מילי אהני כללא קמא למעוטי כל דדמי ליה מב' צדדין והן פרי מפרי וגדולי קרקע ולא דמי להו מב' צדדין כגון מים ומלח כמיהין ופטריות שאינן פרי מפרי וכגון דגים שהן פרי מפרי אינן גידולי קרקע ומרבי אפילו עופות שהן פרי מפרי וגדולי קרקע. ואידך תנא סבר כללא קמא דווקא דהוה ליה כלל ופרט ותורת כל כלל ופרט אין בכלל אלא מה שפרט הני דפריש קרא אין מידי אחרינא לא אהני כללא בתרא לרבויי כל דדמי ליה בג' צדדין והן פרי מפרי וגדולי קרקע ותולדת ברייתו מן הארץ למעוטי מים ומלח וכמיהין ופטריות כדאמרן ולעופות נמי אע"ג דאינון פרי מפרי וגדולי קרקע מרקק מים נבראו ואינן דומין לבקר וצאן שהן פרי מפרי וגדולי קרקע ותולדת ברייתו מן הארץ וכענין שמועה זו היא במס' נזיר (דף לה ע"ב) וסוגיא חדא היא לתרווייהו כאשר פירשנו. וכן בענין מבית המקדש (בסוכה נ ע"ב) ר' דריש לה

בכללי ופרטי ומרבי כל מיני מתכות וממעט של עץ. ור' יוסי בר' יהודה דריש ליה ברבויי ומיעוטי ואינו ממעט אלא של חרס בלבד. וכל אחד דורש הלשון שקבל מרבותיו:
ירושלמי בכאן בעירובין [ובמע"ש] בפ' מעשר שני ניתן לאכילה בסופו. מתני' ר' עקיבא ולא ר' ישמעאל דר' ישמעאל דרש ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל.
כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש וולד וולדות הארץ אף כל וולד וולדות הארץ. ר' עקיבא דריש מה הפרט מפורש פרי וולד פרי ומכשיר פרי אף כל פרי ולד פרי ומכשיר פרי מה נפיק מביניהון עופות דגים וחגבים וכמיהין ופטריות לר' ישמעאל אין נקחין בכסף מעשר לר' עקיבא נקחין וקשיא לן מ"ש הני כללי דדרשי להו הכי משאר כללי. ופרקינן משום דהני כללי דכתיב דרך אחת היא כללא קמא היא כללא בתרא דהא תאוה נפשך ותשאלך נפשך חדא מלתא לפיכך חלקו. האי א' כללא קמא דווקא והאי א' כללא בתרא דווקא. פי' פעפועין שמענו כי הן ירקות שיש בהן מליחות והן קאקולי:
ירושלמי בפרק אחרון בפאה פעפועין וגודגדניות וחלגלגות מערבין בהן היידין אינון. אמר רב קקולי והנדקוקי ופרפרחינין. שממעטין הזרע אין רוב בני אדם אוכלין אותן ומאחר שאינן מאכל לכל אדם היאך מערבין בהן ופרקינן כשם שמערבין ביין לנזיר ולישראל בתרומה שאסורין בהן כיון דחזו למי שאינו נזיר והתרומה לכהן מערבין בהן אפילו לנזיר ולישראל הכא נמי כיון דחזו למרובי בנים מערבין בהן אפילו לחשוכי בנים. איכא דאמרי כי אמר רב בהנדקוקי מדאי פי' בעודן פגין ומסקנא חזיז דדברא לא מערבינן בהן דגנוניתא מערבין בהן.

## דף כח:

ואקשינן אהא דתנן השאולין והגרגיל שזרען לירק מתעשרין זרע וירק זרע גרגיל למאי חזי א"ר יוחנן ראשונים שלא היה להן פלפלין שוחקין זרע גרגיל ומטבילין בו בשר צלי. ואסיקנא כישות מברכין עליה בורא פרי האדמה דמארעא קא רבי דהא חזינן דקטלי הזמתא ומייתא כשותא והיא גמר פירא אבל חוץ שהכל נהיה בדברו דהא לא גמר פירא לפיכך אמר רב אין מערבין בחזיז דדברא כדאוקימנא וגם לא בכפניות ואקשינן בכפניות לא [מערבין] והתניא קור אלגומר ניקח בכסף מעשר ואינו מטמא טומאת אוכלין כפניות נלקחות בכסף מעשר ומטמאין טומאת אוכלין כו' ופרקינן כי תניא זו הברייתא כפניות הרי הן כפרי לכל דבריהן אלא שפטורין מן המעשר בדניסחני. פי' הן הכפניות הללו

שיוצאין בניסן העשויות להיאכל כפניות כי הן דקלין ידועין שפירותיהן נאכלין כפניות (נאכלין) ואינן מתקיימין להיגמר תמרים אבל שאר דקלים כפניות היוצאות אחר ניסן שראויות להיות תמרים. עכשיו כפגין חשובין ולא נגמרו.
ואקשינן אי הכי בהא נימא ר' יהודה פטורה מן המעשר. והתניא א"ר יהודה לא הוזכרו פגי ביתיוני אלא לענין מעשר. ביתויני פי' מקום ואהיני דבוובניא. פי' בוסר חייבין במעשר. פי' כיון שכן דרכם להיאכל חייבין במעשר שכבר נגמרה מלאכתן הכא נמי בכפניות דניסחני הרי נגמרה מלאכתן אמאי פטורין מן המעשר לר' יהודה ומפרקינן לעולם דלאו דניסחני אלא כפניות שהן פגין קתני וכי קתני כפניות הרי הן כפרי לענין טומאת אוכלין קתני מ"ט הואיל ויכול לתקן ע"י האור ולעשותן אוכל וכר' יוחנן דאמר בשחיטת חולין פרק ראשון בשקדים המרים הואיל ויכול לתקן ע"י האור והא דאמר ר' (יוחנן) יהודה קור דהוא אמגומר הרי הוא כעץ לכל דבריו היינו ת"ק דאמר [אין מטמא טומאת אוכלין] ואתא אביי לפרק שלקו וטיגנו איכא בינייהו דר' יהודה סבר אפילו שלקו וטיגנו אינו מטמא אוכלין שאע"פ שהעור אינו אוכל כיון דהא עץ הוא ות"ק סבר כיון דטיגנו מטמא ודחה רבא האי פריקא מדתניא עור ששלקו ושיליא שחשב עליה מטמא טומאת אוכלין אע"פ שהעור אינו אוכל כיון ששלקו נעשה אוכל אמר רבה ברכה איכא בינייהו (ר' יהודה סבר) [ת"ק] כיון דאכיל שויא אוכלא ובריך עליה בפה"א.
ושמואל אמר כיון שסופו להקשות לאו אוכלא. והלכתא כשמואל דדיקלא אדעתא דקורא לא נטעי אינשי אבל צלף דאיכא אינשי דנטעי לשיתאי תנן על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה ועל האביונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ.
אמר רב ששת כישות וחזין מערבין בהן ומברכין עליהן בורא פרי האדמה ואוקימנא בדגינוניתא ואמרי כישות בכמה. פי' כמה שיעור הוא בעירוב ופשטנא כדאמר רב יחיאל בפולין לחין מלא היד כישות נמי מלא יד חזיז בכמה ופשיטנא כמו איזולתא דאכירי.
פי' איסורייתא והן חבילות של חמן שקושרין אותו האיכרים הם עובדי האדמה:
מערבין בירקא דקיליא כי יש ירקות ששורפין אותן ומערבין אפרן בבורית שמעבירין הכתם ונקרא ירקא דקיליא כדכתיב אשר קלם מלך בבל באש. ואלו הירקות ירקות שדה הנאכלין הן ולפיכך אמר מערבין בהן בכמה מלא היד וכן פולין לחין. אמר רב יחיאל מלא היד אמר רב המנונא מערבין בתרדין חיין איני והא אמרינן סילקא חייא קטיל גברי חייא ופרקינן ההוא בבשיל ולא בשיל:

## דף כט.

אמר רבא הריני כבן עזאי בשוקי טבריא. פי' רבא משתבח ואמר הריני [ידוע] בחכמה (ידוע) בעירובין כמו שהיה בן עזאי ידוע בחכמתו בשוקי טבריא. שאלו ההוא מרבנן שיעור תפוחים בעירוב כמה א"ל רבא וכי מערבין בתפוחין א"ל ההוא מרבנן ולא והתנן במס' מעילה פרק ד' כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה כבחצי פרס. וכמזון ב' סעודות לעירוב קתני מיהת כל האוכלין ואפי' התפוחין נמי בכללן שגם הם אוכלין הן. ודחאו רבא הא"ר יוחנן אין למדין מן הכללות כלומר האי דקתני כל לאו דווקא הוא. ואמרינן לאו (מכלל) [מכל] אלא מדקתני ובמזון ב' סעודות לעירוב וכביצה לטמא טומאת אוכלין.

והני נמי בני טמויי נינהו ללמד דווקא קתני ולא מצא רבא תשובה.

ופי' רב נחמן תפוחין (בעירובין) [בקב]. וכן הלכה ומותיב עלה מיהא דתני בפאה בפרק האחרון. בירושלמי וקרוב לענין הזה בספרי דבי רב.

ר"ש בן אלעזר אומר עוכלא תבלין וליטרא ירק עשרה אגוזין וה' אפרסקין ב' רמונים ואתרוג אחד ואמר גורסק בר דרי משום (דרבנן) [דרב] וכן לעירוב ואם איתא ניהוי ה' תפוחים כשיעור אפרסקין ה'. ושנינן תפוחין דשכיחי קב אפרסקין דלא שכיחי ה' אמר רב יוסף שארי לי' מריה לרב מנשיא בר שגובלי דאנא אמריתא ניהלי' האי דאמר רב וכן לענין [עירוב] אמתניתין דתנן בסוף פאה אין פוחתין לעניים בגורן מחצי קב חטין וקב שעורין ר' מאיר אמר חצי קב וקב וחצי כוסמין וקב גרוגרת או מנה דבילה [ר"ע אומר] פרס חצי לוג יין.

ר' עקיבא אומר רביעית. רביעית שמן ר' עקיבא אומר שמינית ושאר כל הפירות אמר אבא שאול כדי שימכרם ויקח בהן מזון ב' סעודות והוא אמר הא דרב וכן לעירוב (בזו) [על זו] הברייתא ומאי אולמיה דמתני' מברייתא משום דתני בברייתא תבלין ותבלין לאו בני אכילה ולאו בני עירוב נינהו אטו מתני' [מי לא] תני חיטין ושעורין דלאו בני אכילה נינהו אלא משום דתני במתני' חצי לוגין ואמר רב מערבין בב' רביעיות של יין ש"מ כי אמר רב וכן לעירוב אמתני' קאמר ש"מ ואם הוא יין מבושל אמר רב כדי לאכול בו חומץ כדי לטבול בו.

זיתים ובצלים כדי לאכול בהן ב' סעודות וכמזון ב' סעודות לעירוב סבר רב יוסף עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי מצטרפין ואסיקנא [דאפילו למחצה ולשלישׁ ולרביע] (חומץ כדי לטבול בו) [בצלים כדי לאכול מהן] מזון ב' סעודות הני מילי באימהות אבל בעלין לא ועלין נמי לא אמרן אלא דלא אפציל זיתא (זיתא) אבל אפציל לית לן בה פי'

נחש שבצל העמוד שבתוכו שמתעגל בראשו כמין גבעול ומתקבץ בו זרע הבצל אותו העמוד נקרא נחש של בצל:

## דף כט:

א"ר זירא אמר שמואל שכר מערבין בו ופוסל את המקוה בג' לוגין. ואתקיף רב כהנא עליה הא פשיטא מ"ש ממי צבע דתנן ר' יוסי אומר מי צבע פוסלין את המקוה בג' לוגין ומשני איצטריך משום דהני מיא דצבעא מיקרו והמים פוסלין שהן שאובין אבל [הכא] שיכרא מיקרי. שיעור שיכרא לעירוב בכמה ואתינן למימר תרי רבעא שיכרא שאם תמזגם יעמוד בב' לוגין על חד תמניא. בהוצאת שבת פי' בהוצאת שבת המוציא רובע רביעית [חייב] נמצא ב' רביעיות של עירוב ח' חלקים כהוצאת שבת דתנן המוציא יין כדי מזיג' כוס ואוקימנ' בכוס של ברכ' (אומרים כוס של ברכה) ואמרינן כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית כדרבא דאמר כל חמרא דלא דרי מקבל על חד תלת מיא לאו חמרא הוא וקתני סיפא ושאר המשקין ברביעית ומדהתם על חד ארבעה הכא נמי על חד ארבעה דאינון תמניא רביעיות (בב') [דאינון ב'] לוגין ולא היא התם בציר מהכא מרובע רביעית לא חשיב אבל הכא גבי עירוב עבידי אינשי דשתו כסא דשכרא בצפרא דהוא רביעית מזוג וכסא דשכרא בפנייא וסמכי עלווייהו.
תמרים בכמה אמר רב יוסף קב דייק רב חסדא מהא דתניא אין פוחתין לעני בגורן מקב גרוגרות ואמר רב וכן לעירוב וסבר תמרי דעדיפי הן לא כל שכן ומנא אמינא לה דתניא אכל גרוגרות ושלם תמרין תבא עליו ברכה ונדחת זו הראייה שלו:
פי' שתיתא אסוויק. תרין שרגושי הן מדות קטנות אינן ידועות עכשיו כיסאני תרי כוני כוני נמי מדות הן כדגרסינן בכתובות פרק כונא בפרוטה ואינון מיני תרגימא כדתניא בתוספתא בברכות הביאו לפניו מיני תרגימא מברך עליהן בורא מיני. כסנין פ' (עובדא) [בשרא] דאטמא אבר הירך חמרא מרקא השוקט על שמריו כדכתיב ושוקט הוא על שמריו ולא הורק מכלי אל כלי אמר רב יהודה אמר שמואל כל דבר שהוא לפתן לאחר כדי לאכול בו ב' סעודות וכל הנאכל כמות שהוא כדי לאכול הימנו ב' סעודות בשר חי כדי לאכול הימנו ב' סעודות בשר צלי רבה אמר כדי לאכול בו רב יוסף אמר כדי לאכול הימנו דהא פרסאי [אכלי] טבהקי פי' בשר צלי בלא נהמא ואקשיה עליה אביי ופרסאי הוו רובא דעלמא כלומר מפני שהפרסיים אוכלין בשר צלי בלא פת נעשה כל העולם כולו כמותם ועלתה לרב יוסף בקשיא מהא דתניא ר' שמעון בן אלעזר אומר מערבין לחולה ולזקן כדי מזונו ולרעבתן כדי סעודה בינונית של כל אדם.

## דף ל.

ומי א"ר שמעון בן אלעזר הכי שאם הוא משונה מרוב בני אדם מעמידין אותו במדה של בינונים והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר עוג מלך הבשן פתחו כמלואו. כלומר אם יש כמלואו וחישב להוציאו ממנו מטהר שאר פתחי הבית ואם לאו כל הפתחים טמאין. ודחינן התם גבי עוג משום דלא אפשר היכי נעביד ננתחי אברים אברים וניפקיה [איבעיא להו] מי פליגי עליה אי לא.

ת"ש דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן עוג מלך הבשן פתחו בד' ש"מ פליגי עליה ודחי אביי התם כגון דאיכא פתחים קטנים טובא ואיכא חד דריוח ד' טפחים ודאי כי מרוח ופתח פתחא לאפוקיה מיניה בהאיך רבה מוסיף קמרווח. משום דרב אמרו מערבין בבשר חי ובביצים חיים וכמה אמר רב נחמן סיני [אמר] שתים. ומפורש בסוף הוריות רב יוסף סיני רבה עוקר הרים:

ירושלמי בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים ומן המלח. א"ר יסא מפני שאין הגוף ניזון מהן ר' לוי אמר שהן מין קללה. פי' מים מי המבול מלח מכת סדום. משנה בכלים פרק כ"ז. בגדי עניים אע"פ שאין להם ג' על ג' הרי אלו טמאין מדרס:

מתני' הנודר מן המזון מותר במים ומלח. ואקשינן וכי כל מילי איקרו מזון (כדאהני) [כדאתני] דהא רב ושמואל דאמרי תרווייהו אין מברכין בורא מיני מזונות אלא על ה' מינין הללו חיטין ושעורין וכוסמין ושבולת שועל ושיפון ולא אתותבו חדא זימנא נימא מיהא נמי תהוי עלייהו תיובתא ופריק ר' יוחנן מתני' בנודד ואמר כל דבר הזן אסור עליו ואקשינן תוב וכי כל מילי זייני חוץ ממים ומלח והא ר' יוחנן הוה אכיל מפירות גינוסר טובא והוה משתבע דלא טעים לי זיונא ופרקינן לא תימא זיונא אלא תימא מזונא.

אמר רב הונא שבועה שלא אוכל ככר זו מערבין עליו בה (ככר זו מערבין עליו בה) וככר זו עלי אין מערבין לו בה. ומקשינן עליה ומוקמינן ליה רב הונא דאמר כר' אליעזר דתניא ר' אליעזר אומר שבועה שלא אוכל זו מערבין לו בה ככר זו עלי אין מערבין לו בה ומי א"ר אליעזר הכי והתניא זה הכלל כל שהאוכל נאסר על האדם אין מערבין לו בה אוסר עצמו באוכל מערבין לו בה ר' אליעזר אומר ככר זו עלי אסורה מערבין לו בה.

ככר זו הקדש אין מערבין לו בה לפי שאין מערבין בהקדשות ופריק תרי תנאי אליבא דר' אליעזר:

פיסקא מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה. תניא בית שמאי אומר אין מערבין לנזיר ביין ולא לישראל בתרומה ובית הלל אומרים מערבין. אמרו בית הלל לבית שמאי אי אתם מודים שמערבין לאדם גדול.

## דף ל:

פי' כיון שהוא אדם גדול בשנים חייב במצות.
ביוה"כ מערבין לו ערובי תחומין ועירובי חצרות אע"פ שאסורה לו אכילה ביוה"כ וכשם שמערבין לגדול ביוה"כ ואין בו ביום אכילה כך מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה ואע"פ שהן אסורין בהן וב"ש התם בענין גדול ביוה"כ בשעה שמערבין לו בה איכא סעודה הראויה לו הני נזיר ביין וישראל בתרומה ליכא בשעת עירוב סעודה ראויה להם.
הא דמערבין לגדול דלא כחנניא (ותניא) [דתניא] חנניא אומר כל עצמן של ב"ש לא היו מודים בעירוב עד שיוציא מטתו וכל כלי תשמישו לשם. מאן תנא דהא דתניא עירב בלבנים והוצרך בשחורים אף בלבנים לא יצא חנינא היא ואליבא דב"ש:
סומכוס אומר בחולין ואילו לנזיר ביין לא פליגי למאי משום דיין חזי לשאר בנ"א שאינן נזירים תרומה נמי חזיא לכהנים אלא נזיר משום דאפשר דמיתשיל על נזירותו ושרו ליה.
תרומה נמי אפשר דמיתשיל עלה ונפקא לחולין ואמרינן תרומה אי מיתשיל עלה הדרא לטבלא ועדיין היא אסורה לישראל ואמרינן אפשר (עליו) [לאפרושי עלה] דהא תרומה ממקום אחר נשארה זו כולה חולין ודחינן לא יתכן להוציא עליה תרומה ממקום אחר דלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף. פי' אין תורמין על פירות שהן בכאן מפירות שהן מונחין במקום אחר ואינן מוקפין. כלומר ההיקף שמקיפין על כולן נמצא כאילו נוגעין אלו באלו ונמצא תורם מצד זו לצד זו ואמרינן אפשר דמיתשיל עלה ומפריש ממנה והנשארת ראויה היא לאכילתו כמו היין לנזיר לאחר שישאל על נזירותו ודחינן לא פליג סומכוס אלא בתרומה שהיא מעוטה שאם ישאל עליה ותחזור לטבלא ויפריש ממנה תרומה לא תשאר בה מזון ב' סעודות. ואקשינן אמאי פסקה כלומר דחאה לתרומה (או) [מן] העירוב לגמרי ושנה בחולין בלבד היה לו לומר בד"א בתרומה מועטת אבל בתרומה מרובה שאם יוציא תרומתה ממנה ותשאר ממנה מזון ב' סעודות מערבין לו בה.
אלא סומכוס סבר לה כרבנן דפליגי על ר' בשמועה שאחרי שמועה (ניתנו) [דנתנו] באילן כו' דאכל דבר שהוא משום שבות גזרו עליו בין השמשות ותקנת הטבל (משום) [שבות] הוא כמאן אזלא [הא] דתנן יש שאמרו הכל לפי מה שהוא אדם.
קומץ מנחה ומלא חפניו קטורת והשותה מלא לוגמיו ביוה"כ ובמזון ב' סעודות לעירוב סומכוס (אי) [היא] דאמר מאי דחזי ליה בעינן דאי רבנן כיון דחזי ליה לאחריני אע"ג דלא חזי ליה שפיר דמי:
לימא דלא כר"ש בן אלעזר דאמר מערבין לחולה ולזקן כדי מזונו. ולרעבתן כבינוני של כל אדם. ואמרינן אפילו תימא מתני' דקתני במסכת כלים פרק ט"ז יש שאמרו הכל

לפי מה שהוא אדם וקתני בה במזון ב' סעודות לעירוב אחולה ואזקן קתני כר' אלעזר בר' שמעון ותני ר' אלעזר בר' שמעון בהני כדי מזונו אבל רעבתן אפי' האי תנא מודה [משערינן] בבינוני משום דבטלה דעתו אצל כל אדם.
לכהן בבית [הפרס] ואמרינן בית הפרס מנפח אדם מנפח ומפריח עפר תיחוח. וכיון שגילה עפר ולא ראה עצם תחתיו טהור וכן אם נידש אותו בית הפרס כיון שנדרס ברגלי העוברין והשבין אלו היה שם עצם ודאי נדרס ונתמעט [ונטהר] המקום:
מתני' רבי יהודה אומר אפי' בבית הקברות כו'.

## דף לא.

תנא מפני שיכול לחוץ בשידה תיבה ומגדל. פי' אלו עשויות לנחת היושב בתוכן והמת תחתיהן. ואילו מאהיל עליו היושב בתוכן טהור. שאלו חוצצין בפני הטומאה ואמרינן קסבר האי תנא אהל זרוק שמיה אהל כדתניא הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל ר' מטמא קסבר אהל זרוק [לאו] שמיה אהל ואינו חוצץ בפני הטומאה וכאלו הוא מאהיל עליהן לפיכך היושב בתוכן טמא ר' יוסי ב"ר יהודה (מטמא) [מטהר] קסבר אהל זרוק שמיה אהל לפיכך היושב בתוכם טהור ואע"פ שאפשר לאלו שידה תיבה ומגדל להיזרק ממקום למקום א"ר יוסי ב"ר יהוד' אהל הן וחוצצין ואין הטומאה בוקעת ועולה בהן:
תניא ר' יהודה אומר מערבין לכהן טהור ותרומה טהורה בקבר. אמרינן כהן טהור היכי עייל בקבר והא קא מטמא. ופרקינן עייל בשידה תיבה ומגדל כר' יוסי בריה. ואקשינן תרומה זו כיון שנתנה על הקבר נטמאת ופרקינן ככר זו של תרומה במי פירות נילושה ומי פירות אין מכשירין וכיון שלא הוכשרה (להו) [לאו] בת אטמויי היא. תוב אמרינן היכי מעייל לה בשידה תיבה ומגדל אי דמפיק ידיה ושקיל לה מן הקבר הא איטמא.
ושנינן דמייתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה והא מאהיל זה כלי עץ הפשוט (יניח אחר) [אם יניח צדו אחד] עליו וצדו אחר על הקבר ותנן כל המטלטלין המאהילין על הקבר מביאין טומאה על האדם הנושאין בעובי המרדע והוא טפח ושנינן דמייתי לה להאי ככר אחודיה דהאי כלי עץ הפשוט דלית ביה עובי המרדע אי הכי לית ליה אורחא לטמאה אמאי אסרי רבנן ואמרינן רבנן סברי אסור בית שביתה באיסורי הנאה שנמצא נהנה מהן ואקשינן וכי ר"י שרי ליהנות מאיסורי הנאה ופרקינן דכ"ע אסרי ליה (פת) [בית] באיסורי הנאה והכא בדרבא מצות לא ליהנות ניתנו פליגי.

## דף לא:

דברי רבא מפורשין בשחיטת חולין פרק כסוי הדם בסופו וכ"ע כרב יוסף סבירא להו דאמר אין מערבין אלא לדבר מצוה דדייקינן ממתני' כל איש ילך לבית האבל ולבית המשתה. רבי יהודה סבר הקונה שביתה בעירוב במקום איסורי הנאה שרי דלא נמצא נהנה מן האיסור דעירוב זה מצוה היא. ואית ליה הא דרבא דאמר מצות לא ליהנות ניתנו. גרסי' בר"ה פרק ראוהו ב"ד וכל ישראל בענין התוקע בשופר של עולה ובשופר של שלמים ואסיק' הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה מצות לאו ליהנות ניתנו. רבנן לית להו דרבא. ואקשינן נימא דרבא תנאי היא. ושנינן לא כ"ע אית להו לרבא ובדרב יוסף פליגי דאמר בתחלת פרק כיצד משתתפין בתחומין אין מערבין אלא לדבר מצוה ואקשינן תוב נימא הא דרב יוסף תנאי היא ושנינן לא כ"ע אית להו דרב יוסף הכא בהא פליגי ר' יהודה סבר כיון דקנה ליה עירוב אסוחי מסחא דעתא מההוא ככר. ואי אבד ליה לא אכפת ליה הלכך לאו הנאה אית ליה כד מנטרא בקבר ולפיכך שרי ולא מתהני מאיסורי הנאה ולא מידי. ורבנן סברי אפ"ה בתר דקנה עירוב ואיתעבידנא לה מצוה ניחא ליה דמינטר האי ככר בקבר ואי אצטריך לה אכיל לה דאשתכח דקא מתהני מן הקבר בתר דאתעביד לה מצות עירוב הלכך אסרי:

מערבין בדמאי דהא חזי ליה כב"ה דאמרו מאכילין את העניים דמאי ואי בעי מפקר לכולהו נכסי וחזו ליה. ירושלמי לכהן בבית הפרס ועתה אפי' בבית הקברות ראוי לעבור על השבות. וכ"ש ראוי הוא ליכנס בשידה תיבה ומגדל ולעשות לו חור פחות מטפח (ולחטוב ובקיסם) [ולתחוב בקיסם] ולאכול.

ובמעשר ראשון כר' וכבר פירשנוה השולח עירובו ביד חש"ו אינו עירוב אוקימנא בעירובי תחומין אבל בעירובי חצרות קי"ל כרב הונא דאמר קטן גובה את העירוב מאן אינון שאינן מודים בעירוב אמר רב חסדא כותאי אם אמר לאחד לקבלו ממנו ועומד ורואהו כדרב חסדא עד שמגיע אצלו הרי זה עירוב.

## דף לב.

ואקשי' ודלמא האי לא קביל מיניה. ושנינן חזקה שליח עושה שליחותו. וזה כיון שא"ל לקבלו ממנו ונתרצה לקבלו חזקה שקבל כדרב יחיאל האי דרב חסדא ורב יחיאל אהא אתמר דתניא נתנו לפיל או לקוף והוליכו אינו עירוב ואם אמר לאחר לקבלו ממנו [הרי זה עירוב] ודלמא לא מקביל ליה.

אמר רב יחיאל חזקה שליח עושה שליחותו ומקבלו.

אמר רב נחמן בשל סופרים אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו אבל בשל תורה עד שיתברר שעשה שליחותו ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה חזקה שליח עושה שליחותו.
אמר רב ששת מנא אמינא לה דתנן במנחות משקרב העומר מותר בחדש מיד. והרחוקין מחצות היום כו' ופשוטה היא [וכו']. ורב ששת ב"ד אין מתעצלין ושרי מחצות היום אבל גבי שליח כל היום. יתר מזה אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו.
אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא באשה שיש עליה לידה או זיבה מביאה מעות לקינה ונותנת בשופר וטובלת ואוכלת [בקדשים] לערב מאי טעמא לאו משום דאמרינן חזקה שליח עושה שליחותו ודחי רב נחמן ואמר התם כדרב שמעיה דאמר חזקה אין ב"ד עומדין משם עד שיכלו כל המעות שבשופר.
אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא האומר לחבירו צא ולקט לך תאנים [מתאנתי] אוכל מהן עראי ומעשרין דמאי מלא לך כלכלה זו אוכל מהן עראי ומעשרין ודאי.
בד"א בעם הארץ אבל חבר אוכל ואין צריך לעשר דברי רבי רשבג"א לא יאכל עד שיעשר לפי שלא נחשדו חברים לתרום [שלא] מן המוקף. א"ר נוחין דברי מדברי אבא מוטב שיחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף.
ואל יאכילו לעמי הארץ טבלא. ודייק רב ששת מנה ואו' עד כאן לא פליגי ר' ואבא אלא בנחשדו.
אבל כ"ע חזקה שליח עושה שליחותו. (וכמו) [וכיון] דאמר ליה לקט לי ודאי ליקט ודחי רב נחמן הכי לאו משום דחזקה שליח עושה שליחותו אלא כדרב [חנינא חוזאה] חזקה היא הדבר שאין מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו לפי' א"ר אם החבר אמר לע"ה ודאי עשר עליהן מביתו לפי' אוכל עם הארץ וא"צ לעשר. ואבוה א' [לא] נחשדו חברים לתרום מביתיה (כעלמא) [על מה] שהוא בשדה.

## דף לב:

אמר מר בד"א שמעשרין דמאי בעם הארץ האי עה"א [דקאמר ליה למאן] אי לע"ה כמותו לקוט לי [לא] לעשר כלל לא וודאי ולא דמאי אלא ע"ה דא' לחבר אותו חבר מעשר דמאי חייש שמא ע"ה שא' לו לקט לי עשר עליהן מביתו הוה ליה ספק לפי' [מעשר] דמאי אי הכי [הא] דתני רבי מוטב שיחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ואל יאכילו לעם הארץ טבלין. בעל התאנה שהוא התורם ע"ה הוא והמלקט ואוכל הוא חבר ואוקמוה רבינא רישא בע"ה דאמר לחבר לפיכך מעשרין דמאי וסיפא בחבר שאמר לע"ה וחבר אחר שומע וסבר [רבי] החבר ששומע לחבר שאמר לע"ה מלא לך כלכלה זו [אוכל].

(אבל) [אותו] החבר ששמע וא"צ לעשר דבודאי ההוא חבר קמא דא"ל מלא לך כלכלה זו עישורי מעשר עילויה מביתיה ואע"ג שאינו מן המוקף.
סבר ניחא ליה למיעבד איסורא קלילא לתרום שלא מן המוקף. ולא ליעבדיה לע"ה איסורא רבה אכילת טבלים ואבוה סבר לא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ולא חייש החבר (כע"ה) [לע"ה] אע"פ דעביד איסורא רבה ולא ליעבד הוא איסורא קלילא:
מתני' נתנו באילן למעלה מי"ט אינו עירוב וכו' אוקימנא באילן העומד ברה"ר ואם נתן עירובו למטה מעשרה טפחים כיון שנתכוון לשבות למטה הוא ועירובו במקום אחד הן.
ואקשינן והא המשתמש באילן. ושנינן מתני' רבי היא ותשמיש באילן משום שבות הוא דתנן אלו הן (מב') [משום] שבות לא עולין באילן כו' ורבי סבר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות וקניית העירוב בין השמשות הוא והנה בין השמשות לא היה אסור להשתמש באילן שנמצא אותה העת שקנה עירוב הוא ועירובו במקום אחד.
אמר להו רב נחמן לר' (אחא) חייא בר אבא ולר' (יוסי) [אסי] ולרבא בר נתן ישר וכן אמר שמואל וכי כולי האי אתון קבעי פותרא בגמ'.
אמר רבא לא שנו אלא באילן העומד חוץ לעיבורה של עיר. אבל בתוך עיבורה של עיר אפילו למעלה מי' עירובו עירוב דעיר כמאן (דמידליא מיא) [דמליא דמיא] אי הכי חוץ לעיבורה של עיר נמי (דקא') [דהא] אמר רבא המניח עירובו יש לו ד' אמות הויא רה"י ורה"י עולה עד לרקיע ושנינן הכא באילן הנוטה חוץ לד' אמות עסקינן ונתכוון לשבות בעיקרו.

## דף לג.

ומאי למעלה ומאי למטה דהדר זקיף אי הוי למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב למעלה מעשרה טפחי' אין עירובו עירוב. דהוא במקום (אחד) [אחר]. ועירובו במקום אחד.
ואמרינן והא אי בעי מייתי ליה דרך עליו. פי' עליו על גופו של אדם. ובן עזאי דאמר מהלך כעומד דמי וי"א הא לא אפשר דגרסינן בהמוצא תפילין לימא הוי תיובתא דרבא דאמר המעביר חפץ מתחלת ד' לסוף ד' והעבירו דרך עליו וכו' ופי' עליו על כפיפתו של אילן.
כשרבים מכתפין עליו. וכדעולא דאמר עמוד ט' ברה"ר ורבים מכתפין עליו וזרק ונח ע"ג חייב.
מאי רבי ומאי רבנן דתניא נתנו באילן (אפילו) למעלה מעשרה טפחים [אין] עירובו עירוב למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב ואסור לטלטלו.

נתנו בכלכלה ותלאו באילן אפי' למעל' מעשרה טפחים עירובו עירוב ואסור לטלטלו דברי רבי וחכ"א כל מקום שאסור לטלטלו אין עירובו עירוב.
רבנן אהייא אי נימא אסיפא אנתנו בכלכלה נימא רבנן סברי צדדין אסורין להשתמש בהן שהכלכלה התלויה באילן בצידי האילן היא ואע"ג דגרסינן בסוף שבת והלכתא צדדין אסורין ה"מ בשבת עצמה אבל בין השמשות לא גזרו בהו רבנן בצדדין איסורא אלא אריש נתנו על האילן עצמו היכי דמי אי דלית ביה רוחב ד' טפחים פחות מד' טפחים מקום פטור הוא ואי דאית ביה ד' אמות כו' ופירשה רבינא [רישא] דאית ביה ד"ט סיפא דלית ביה ד' טפחים וכלכלה משלימתו לד' טפחים ור' סבר לה כר' יהוד' דאמר בעינן עירוב ע"ג מקום (פטור) ד' וליכ' ד' טפחים (לא).

## דף לג:

מאי ר' יהודה דתניא נעץ קורה ברה"ר להניח עירובו עליה גבוהה י' טפחים ורחבה ד' עירובו עירוב אין גבוה י' טפחים אין צריך בראשו ד' ואפי' אין בראשו ד' הוא ועירובו במקום אחד הן [כמאן דלא] כר' יוסי בר' יהודה דתניא רבי יוסי ב"ר יהודה אומר נעץ קנה ברה"ר והניח בראשו טרסקל וזרק ונח ע"ג חייב כלומר דרה"י היא. ור' יהודה סבר גבוה י' ואינו רחב ד' רה"ר היא דתני עירובו עירוב.
ודחינן אפילו תימא ר' יוסי כאבוה סבירא ליה ושני טרסקל הואיל והדרן מחיצתא אבל (לא) עמוד או קורה דלא הדרן מחיצתא לאו כרה"י היא ר' ירמיה אמר שאני כלכלה הואיל ויכול לנטותה ולהביאה בתוך עשרה טפחים אע"ג שלא הביאה כמי שהביאה נחשבת.

## דף לד.

אי הכי הא דתנן כיצד היה עושה מוליכו בראשון מחשיך עליו נוטלו ובא לו אמאי נימא כיון דיכול למיזל ולאמטויי לעירובו אע"ג דלא אזל ואמטייה כמאן דאזיל ואמטייה דמי.
ופריק ר' זירא גזירה משום יו"ט אחר השבת שאינו יכול לילך בעירובו בשבת לפיכך הצריכוהו דלא תהוי עירוב עד דממטייה ליה.
איתיביה נתכוון לשבות ברה"ר ונתן עירובו בכותל למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב שהוא ברה"ר ועירובו ברה"י נתכוון לשבות בראש השובך או בראש המגדל אם עירובו בכותל למעלה מעשרה הוא עירובו עירוב למטה מי' אין עירובו עירוב שהרי הוא ברה"י ועירובו ברה"ר ואמאי נימא כיון דיכול לנטות את המגדל ולהביאו בתוך עשרה

כמאן דאמטיי חזי והרי הוא נמי ברה"ר הוא שובת ואמאי קתני אין עירובו עירוב ופריק ר' ירמיה הכא במגדל מסומר עסקינן דלא יכול למינטיה.
רב פפא אמר אפילו תימא במגדל [שאינו] מסומר והכא במגדל ארוך עסקינן דאי מנטליה נפיק חוץ לד' אמות והרי אמרו המניח עירובו יש לו ד' אמות וכו' ואסיקנא דלית ליה כוותא ומתנא לאיתויי עירוב גביה:
נתנו בבור אפילו עמוק ק' אמה הרי זה עירוב כו'.

## דף לד:

אוקימנא בבור העומד בכרמלית ונתכוון לשבות למעלה ורבי היא דקאמר כל משום שבות לא גזרו רבנן עליו בין השמשות:
נתנו בראש הקנה כו' עד בתלוש ונעוץ ש"מ דלא התירו בעירוב אלא בתלוש ונעוץ מכלל דבמחובר לקרקע אסור כמאן כרבנן דפליגי על ר' ואמרי כל משום שבות גזרו עליו בין השמשות ואקשינן רישא דתני נתנו באילן אוקימנא לר' סיפא דתני נתנו בראש הקנה שהוא תלוש ונעוץ לרבנן רישא רבי וסיפא רבנן.
אמר רב חסדא אין רישא רבי וסיפא רבנן רבינא אמר כולה רבי היא. ובקנה מחובר אמאי לא גזרו גזרה כיון דהוא אינו יכול לנטותו שמא יקטמנו. ההוא פולמוסא דאתי לנהרדעא אמר רב נחמן לתלמידיו פוקו כבשו כבשוה באגמא. פי' כבשו כופו הקנים שבאגם ותנו עליהן עפר כדי שיהו נוחים לישב עליהן בשבת. והקשו עליו איך אתה מורה לעשות כן וכי מותר להשתמש בקנים המחוברים לקרקע והא אנן תלוש ונעוץ תנן תלוש ונעוץ אין מחובר לא. ופריק מתני' בקנים עוזרדין חזקים שהן כמין אילן. ואם יבא להשוות בהן. כיון שהן חזקים ואינו יכול לנטותן וליטול העירוב שעל ראשו.
גזרה שמא יקטום. כי קאמינא בקנים דקים שהן עוזרדין שהן כמין ירק ונוחים להרכיבם ולנטותם ולא אתי לקוטמתן דהני לאו מין אילן נינהו ולא גזרו בהו רבנן. ובירק נמי דמפריך ליתנון דהא קשין הן לאו מיפרכו לפיכך לא גזרו בהו והביא ראיה לדבריו ממשנתנו דתנן הקנים מין אילן הן ותנן הקנים מין ירק הן.
קשיין אהדדי ופריק הא דתני מין אילן בעוזרדין והא דתניא מין ירק כשאינן עוזרדין.
ואסיקנא קידה מין ירק הוא. אבל קידה לבנה מין (ירק) [אילן] הוא. ויש מי שאמר אלקסט:
מתני' נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח כו'. ואקשינן כיון שאין יכול ליטלו הוא במקום אחד ועירוב במקום אחר הוא. אמאי תנן (אין) עירובו עירוב.

ופרקינן רב ושמואל דאמר מתני' של בנין ור' מאיר היא דאמר במס' יו"ט בבית שמלא פירות סתום [ונפחת] פותח לכתחלה ונוטל הכא נמי פותח לכתחלה ונוטל העירוב. ודחינן להא בבית שהוא מלא פירות וסתום וא"ר מאיר פותח לכתחלה ונוטל.
תנא ביו"ט אמרו ולא בשבת.

## דף לה.

ופרקינן מתני' נמי ביו"ט קתני ואקשינן אי הכי הא דתני עלה ר' אליעזר אמר אי בעיר אבד עירובו עירוב כו' ואי ביו"ט שרי ליה לאתויי מה לי בעיר ומה לי בשדה. ותרוץ הכי חסורי מחסרא והכי קתני נתנו במגדל ונעל בפניו ואבד המפתח הרי זה עירוב בד"א ביו"ט אבל בשבת אין עירובו עירוב נמצא המפתח בין בעיר בין בשדה עירובו עירוב. ר' אליעזר אומר בעיר עירובו עירוב דיכול לאתויי דרך גגות כר"ש דתנן ר"ש אומר אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפיפות (וכלים) [רשות אחת הן לכלים] ששבתו בתוכן. נמצא המפתח בשדה אין עירובו עירוב [דלא] כר"ש דתני (לקמן צ"ה) בהמוציא תפילין בשדה נותנן לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה אלא כרבנן דאסרי ורבה ורב יוסף אוקמוה למתני' במגדל עץ. ואמאי עירובו עירוב [דאין בנין] ואין סתירה בכלים וכיון שיש לו לסתור ולהוציא העירוב נמצא הוא ועירובו במקום אחד ובהא פליגי ר' אלעזר ורבנן רב ושמואל סברי מן מגדל של עץ אהל הוא ואסור לסותרו ורבה ורב יוסף [סברי] כלי הוא.
ובפלוגתא דהני תנאי דתנן במס' זבין פ' ד' הקיש הזב על הדלת של שידה של תיבה ושל מגדל טמאין ר' נחמיה ור' שמעון מטהרין מאי לאו בהא קמיפלגי דת"ק סבר כלי הוא ונטמא. ור' נחמיה ור' שמעון סברי אהל הוא. ודחי אביי כללא הוא דבכלי טמא ובאהל טהור.
והתניא אהל הניסט טמא. כלי ואינו ניסט טהור. וקתני סיפא אם היו הניסטין דלת ומגדל טמאין. זה הכלל ניסט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור אלא אמר אביי כ"ע היסט מחמת כחו טמא והכא ברעדה מחמת כחו פליגי כגון שהכה הזב במקום ונתרעד כלי מחמת ההכאה ההיא ת"ק סבר הוי היסט ור' נחמיה ור' שמעון סברי לא הוי היסט ואסיקנא למתניתין דקתני אבד המפתח במנעל דקטיר במתנא ובעי סכינא למיפסקיה. (אבד הסכין) ובהא פליגי ר' אלעזר סבר לה כר' נחמיה דאמר אפי' טלית ואפי' תרווד אין ניטלין אלא לצורך תשמישן ולפיכך אסור ורבנן סברי כל הכלים ניטלין לצורך ושלא לצורך:

מתני' נתגלגל חוץ לתחום כו' אמר רבא לא שנו אלא שנתגלגל חוץ מד' אמות אבל נתגלגל לתוך ד' אמות אפי' מבעוד יום עירובו עירוב דהוא ועירובו במקום אחד הן שכל המניח עירובו יש לו ד' אמות. נפל עליו גל ובעי מרא וחצינא לפקחו ספק. ר' מאיר אומר הרי זה חמר גמל.

## דף לה:

פירוש דרך חמור בהנהגה ודרך גמל במשיכה ומי שיש לו חמור וגמל ונתן חמור מאחוריו למושכו והגמל לפניו להנהיגו לא זה מהלך במשיכה ולא הגמל בהנהגה נמצא אדם שביניהם יושב בלא הליכה לפיכך עשו כמו משל זה שאין לו רשות להלוך כמו חמר גמל ואקשינן וכי ר' מאיר בדבר שהוא ספק מחמיר והתניא טמא שירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל כו' עד ספיקו טהור דברי ר' מאיר ור' יוסי מטמא. ופרקינן קסבר ר' מאיר תחומין דאורייתא שהן כגון טומאה חמורה שספיקה טמא. ור' יוסי אמר העיד אבטילס משום ה' זקנים על ספק העירוב שהוא כשר בזה הספק בלבד מיקל אבל בשאר ספיקות אפילו בטומאה קלה.

כגון שאכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין כו' ספיקו טמא. ואקשינן תוב וסבר ר' מאיר תחומין דאורייתא והתנן אם אינו יכול להבליעו בזו א"ר דוסתאי ב"ר ינאי משום ר' מאיר שמעתי שמקדרין בהרים פי' מקדרין חותכין כדתנן בפסחי' ובמוקדשין קודר בקופיץ. וגרסינן נמי בשבת קודר את כל האזכרות ולא קדירה ממש היא אלא אומרים בדעת כאלו קודרין את ההרים ואי ס"ד דסבר ר' מאיר תחומין דאוריי' היכי מקדרינן והא' רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין מקדרין לא בערי מקלט לתת להם מדת מגרשיהם ולא בעגלה ערופה לראות איזו עיר הקרובה אל החלל מפני שהן של תורה ופרקינן לא קשיא הא מתני' דאוקימנא בתחומין דאורייתא דידיה. והא דקתני מקדרין דמשמע תחומין לאו דאורייתא דרבה. ודייקינן מדקתני משום ר' מאיר שמעינן מינה ר' מאיר הוא דשמע מרבותיו שמקדרין ורמינן תוב ור' מאיר ספיקא דאורייתא לחומרא סבירא ליה דקתני תרומה ונטמאת ספק מבעוד יום או משחשיכה אינו עירוב והתנן נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי אם מת לשחר השכים ומצאו מת.

ר' מאיר מטהר וחכמים מטמאין שכל הטומאות כשעת מציאתן ופריק ר' ירמיה משנתנו כשהיה השרץ על התרומה כל בין השמשות ודחינן להאי פירוקא אי כשהיה השרץ על התרומה בין השמשות בהא לימא ר' יוסי ספק עירוב כשר.

## דף לו.

ופריק רבה ורב יוסף משנתינו בב' כתי עדים אחת אומרת מבעוד יום נטמאת התרומה ואחת אומרת משחשיכ'. ופירק רבא פירוק אחר.
התם תרי חזקה לקולא חדא העמד חי על חזקתו ואימור לא היה מת באותה שעה שנגע בו. שניה העמד טהור על חזקתו ואימור לא נטמא [והכא] אמרינן ספיקו טמא דאדרבה העמד גברא על חזקתו ואימור לא עירב בסעודה הראויה.
קשיא דר' יוסי אדר' יוסי הכא במתני' קתני ספק עירב [כשר] והתם בברייתא קתני ספק טומאה (כשר) [טמא] ופרקינן שאני טומאה דאפילו טומאה קלה יש לה עיקר מן התורה.
לפיכך א"ר יוסי אפילו ספיקו טמא. אבל בעירוב תחומין דרבנן נינהו. אי [בעית] תימא הא דידיה ומתני' דרביה ופשוטה היא. רבא א' בשלמא התם העמד טמא על חזקתו ואימור לא טבל שלא נתבררה טבילתו כהוגן. אבל הכא מאי אית לך למימר העמד גברא על חזקתו ואימור לא עירב הרי עירב. מאי איכא שמא משחשכה לא אתי שמא ודאי. מקוה נמי א"ת העמד מקוה על חזקתו ואימור לא חסר. איכא למימר הכי במקוה (שלא נמדדה) [שנמדדה] אבל במקוה (שנמדדה) [שלא נמדדה] ונמצאת חסרה היכי יכלת למימר הכי לפיכך קתני טמא:
ת"ר כיצד א"ר יוסי ספק עירוב כשר. עירב בתרומה ספק נטמאת ספק לא נטמאת וכן בפירות ספק נדמעו וספק לא נדמעו אבל עירב בתרומה ספק נטמאת מבעו"י ספק משחשכה נטמא. וכן בפירות ספק מבעו"י כו'.
אין זה ספק עירוב כשר:
היו לפניו ב' ככרות אחת טמאה ואחת טהורה. ואמ' עירובי בטהורה כ"מ שהיא אסיקנא בין לר"מ בין לר' יוסי אינו עירוב בעינן סעודה הראויה מבעו"י וליכא.
בעא מיניה [רבא] מר"נ ככר זה היום חול ולמחר קודש וא' עירובי בהן מהו. ופשט ליה קנה עירוב מ"ט בתר יומא (שרירן) [שדינן] ליה. פי' הולכין אחר עת העירוב [היום קדש ולמחר חול לא קנה עירוב] מ"ט בעת שעירב קודש היתה ואמרינן מ"ט כל חדא וחדא בתר יומיא שרינן ליה. היום חול ולמחר קודש מספקא שמא ישאר למחר ותתקדש לא נחתא לה קדושה.
היום קודש ולמחר חול מספיקא [לא] נפקא קדושתה.
תנן התם לגין שהוא טבול יום שמילאו מחבית של מעשר טבל. פי' שלא הורם ממנו תרומת מעשר ואמר הרי זו תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין ואם אמר עירובי

בה לא אמר כלום. פי' טבול יום פוסלת התרומה וזה הלגין אע"פ שהוא טבול יום פוסל התרומה כיון שבעת שמילאו מן הטבל הטבול תרומת מעשר לא הזכיר עליו שם תרומה מעכשיו אלא לכשתחשך. משתחשך וערב השמש נטהר הלגין ותרומת מעשר שבו טהורה.
א"ר אבא זאת אומרת סוף היום הוא ע"ש שקנה עירוב דייק מדקתני אם אמר עירובי בה לא אמר כלום ש"מ סוף היום הוא דקונה עירוב והנה סוף היום טבל טבול לתרומת מעשר היה ואין מערבין בטבל לפיכך לא אמר כלום.

## דף לו:

דאי ס"ד תחלת היום והוא תחלת לילי שבת הוא דקונה עירוב כיון שהעריב שמש נתקן הטבל אמאי אין עירובו עירוב.
רב פפא אמר אפי' תימא תחלת היום קונה עירוב בעינן סעודה הראויה לו מבעוד יום וליכא דכל היום טבל היה:
מתני' מתנה אדם על עירובו ואומר אם באו גוים למזרח עירובי (למזרח) [למערב] למערב וכו' כי אתא רב יצחק מתני איפכא אם באו גוים מן המזרח עירובי למזרח למערב עירובי למערב ואמרינן קשיא גוים אגוים כלומר מתני' [תנן] באו מן המזרח ובורח מהן למערב (ורישא) [ובריית] באו מן המזרח והולך עליהם ופרקינן לא קשיא מתני' בפרהגבנאי פי' אנשים הטורדין כגון דגרסי' (בב"ק קי"ז) בהאי שותה קם חד מסרה לפרהגבאנא דמלכא ובורח מהן מן המזרח למערב. והא דקתני ר' יצחק למרי מתא והולך אליו להקביל פניו ולהתקרב לו.
וכן בא חכם למזרח במותיב פירקיה. פי' דרשן הוא בא לשמוע דברי תורה והא דקתני ר' יצחק בא חכם למזרח עירובי (למזרח) למערב במקרי שמע. חזן שמתרחק ממנו מפני שאינו צריך לו ומפורש כך בתלמוד א"י באו גוים מן המזרח עירובי למערב אית תנאי תנן במזרח מאן דמר במזרח באילן טקסיווט מאן דמר במערב באילן רומאי. בא חכם מן המזרח עירובי במזרח אית תנאי תנן במערב. מאן דמר במזרח באילן חכימיא. מ"ד במערב ברגיל:
פיסקא ר' יהודה אומר אם היה אחד (מעין) [מהן] רבו ילך אצל רבו ואם היו שניהם רבותיו ילך למקום שירצה כיון שילך לאחד מהן נתברר כי על זה היה עירובו מאתמול אלמא אית ליה ברירה אמר רב ליתא למתני' מדתני איו דברי ר' יהודה לכאן ולכאן דלא דאין ברירה.

אלא אם בא חכם במזרח עירובי במזרח למערב עירובי למערב (או) כר' יוחנן דאמר וכבר בא חכם ונתברר כי על דבר ברור עירב. ואמרינן ואמאי לא דחינן דברי איו דאמר לית ליה ברירה לר' יהודה (ומוקמינן) [מקמיה] מתניתין דפריש אית ליה לר' יהודה ברירה ודחינן הכי לא ס"ד דהא איכא מתניתא אחריתי דלית ליה לר' יהודה ברירה (הא) [מהא דתנן] הלוקח יין מבין הכותים אומר ב' לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני.

## דף לז.

ומיחל ושותה דברי ר' מאיר. ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון אוסרין ואקשינן וסבר ר' יוסי אין ברירה והא תנן ר' יוסי אומר ב' נשים [שלקחו את קיניהן] בעירוב או שנתנו דמי קיניהן בעירוב איזה מהן שירצה מקריב עולה. פי' כיון שהקריבה לחטאת נתברר כי זו שלקחה מתחלה לחטאת וכן העולה אלמא אית ליה לר' יוסי ברירה. ופריק רבה (כשהיתה) [כשהתנו] ביניהן בכך. ועל כן א"ר יוסי איזה שירצה מקריב חטאת.

## דף לז:

ומאי אתא לאשמעינן כדרב חסדא דאמר אין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן קמ"ל ר' יוסי כרב חסדא דמעשיית כהן הקינין מתפרשות ולעולם בשהתנו כי עשיית כהן תזכה כל אחת בשלה אבל ברירה לית ליה.
ת"ש עם הארץ שאמר לחבר קח לי אגודת ירק אחת אוכל ואינו צריך לעשר. דברי ר' יוסי כו' פי' ע"ה שאמ' לחבר קנה לי כמו שתקנה לעצמך והלך וקנה ב' ועישר על אחת מהן ואחרי כן נתן לע"ה אחת הנשארת לו א"ר יוסי אוכל ואינו צריך לעשר עליה נתברר כיון שלקחה כי המעשר שהוציא מקודם על זו הוציאו והנה אית ליה ברירה ופרקינן איפוך [ותריץ] הכי אינו אוכל עד שיעשר וחכמים פוטרין.
ת"ש האומר מעשר שני שיש לי יהא מחולל על המעות כו' ואמרי' אפיך ואימא לא חלל דברי ר' יוסי ממאי מדקתני סיפא מודה ר' יוסי דאומר מעשר שני שיש לי יהא מחולל על סלע חדשה שתעלה בידי מן הכיס שחילל מדקתני סיפא חילל מכלל דרישא לא חילל קאמר ואיך קאתיא סיפא בדלית ליה בכיס אלא אותה סלע חדשה בלבד ואיידי דתני רישא תעלה תנא סיפא נמי תעלה [ואף] דלא הוה צריך.

א"ל רבא לרב נחמן מאן האי תנא דאפילו דעירוב דהוא מדרבנן לית ליה ברירה דתניא האומר הריני מערב לחמשה על איזה מהן שארצה רצה מבעו"י עירובו עירוב רצה משחשכה אין עירובו עירוב. ואין ברירא.
אישתיק. ולימא ליה איו הוא לא שמיעא ליה הא מתניתא דהוא תני לה איו.
רב יוסף אמר תנאי (דרישא) הריני מערב לרוח אחת לכל שבתות השנה רציתי אלך [לא] רציתי לא אלך אלא הריני כבני עירי רצה מבעו"י עירובו עירוב משחשכה ר' שמעון אומר עירובו עירוב וחכ"א אין עירובו עירוב והא שמעינן ליה לר' שמעון דאמר בהלוקח יין מבין הכותים שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה ר' שמעון אסר דלית ליה ברירא. ופרקינן אפיך ואימא ר' שמעון אומר אין עירובו עירוב וחכ"א אומרים עירובו עירוב ואמרינן אמאי אפכת דלמא כי לית ליה לר' שמעון ברירה בתרומה דהיא דאורייתא אבל בעירוב דהוא מדרבנן אית ליה ברירה ודחינן לא מאן דלית ליה ברירה לא שנא בין דאורייתא בין דרבנן לית ליה ברירה ומאן דתני דאית ליה בין בדאורייתא בין בדרבנן אית ליה.
רבא אמר היינו טעמא דר' שמעון דהלוקח יין מבין הכותים וקסבר תרומה אקרי ראשית וכל ראשית יש לו אחרית ידוע הלכך בעינן תרומה ששיריה נכרין וכיון שהנוד היין שיש בתוכו כולו מעורב ואינו ניכר בין ראשית לשיריה אע"פ שא' תרומה ולאו משום דלית ליה ברירא.
אלא מעתה היה לפניו ב' רמונים ואמר אם ירדו גשמים היום זה תרומה על זה ואם לא ירדו היום יהא זה תרומה על זה הכי נמי כיון דבעת אמירתו אינה נבררת התרומה ולא שיריה הכי נמי דלא הוי תרומה.
וכי תימא הכי נמי והתנן האומר תרומת הכרי הזה בתוכו ומעשרותיו בתוכו ותרומת מעשר בתוכו ר"ש [אומר] קרא השם והנה הכרי מעורב כולו כמו היין בנוד ואמר ר"ש (אמרו) קרא השם פי' תרומתו תרומה. ופרקינן כיון שהזכיר בתוכו נעשו סביבותיו שירים ניכרים.
[ואיבעית] אימא טעמא דר"ש לאו משום דלית ליה ברירה אלא כדקתני סיפא אמרו לו לר"מ אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונשפכה אותה שקרא תרומה ונמצאת כי מה ששתה טבלים היה שותה למפרע. ואמר להן ר' מאיר לכשיבקע הנוד וישפוך היין אחרי כן אם ישתה הם טבלים. אבל כ"ז שהנוד קיים אינם טבלים. כי התרומה בקרקעית הנוד היא שומרה.
ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דבברירה פליגי מאי קאמרי ליה.

הכי קאמרי ליה לדידן אין ברירא לדידך אינך מודה כו' ופשוטה היא:

## דף לח.

מתני' ר' אליעזר אומר יו"ט הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה מערב שני עירובין ואומר כו'.
תניא אמרו לו לר' אליעזר אין אתה מודה שאין מערבין ליום אחד חציו לצפון וחציו לדרום אמר להם אבל אמרו כשם שאין מערבין ליום אחד חציו לצפון וחציו לדרום כך אין מערבין לב' ימים (אם) [יום] אחד לצפון (ואם) [ויום] אחד לדרום. אמר להם (אם) [יום] אחד חדא קדושה היא (ואפשר) [ואי אפשר] לחלקו הכא בב' ימים ב' קדושות הן אמרו לו אי אתה מודה שאין מערבין לכתחלה מיו"ט לשבת אמר להן אבל.
והא לאיי קדושה אחת הן א"ל התם משום הכנה שאין יו"ט מכין לשבת. אמר להם ר' אליעזר אי אתם מודים שאם עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני נאכל כו' ומפורש בפ' מי שהוציאוהו נכרים דתנן מי שבא בדרך והיה מכיר אילן או גדר כו' ואמרינן בגמרא זהו שאמרו העני מערב ברגליו ולא יצא העשיר חוץ לעיר ויאמר שביתתי במקומי לפי שלא התירו לערב ברגליו [אלא] למי שבא בדרך וחשכה לו לדברי ר"מ ר' יהוד' אומר אחד עני ואחד עשיר כו':
ת"ר עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני נאכל עירובו בראשון [אין] יוצא עליו בשני דברי רבי ר' יהודה אומר הרי זה חמר גמל.

## דף לח:

רשב"ג ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומרים עירב ברגליו בראשון [אין] מערב ברגליו בשני נאכל עירובו בראשון (אינו) יוצא עליו בשני אמר רב הלכה כד' זקנים:
רשב"ג ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר בר' שמעון סתימתאה ור' יוסי ב"ר יהודה סתימתאה וכולהו אליבא דר' אליעזר דאמר ב' קדושות הן ואקשינן והא רשב"ג ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה איפכא שמענא להו כלומר דלא כר' אליעזר דאמר ב' קדושו' הן דהא קאמרי עירב ברגליו בראשון אין מערב ברגליו בשני נאכל עירובו בראשון יוצא עליו בשני.
(אמר רב הלכה כד' זקנים. רשב"ג ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר בר' שמעון סתימתאה ור' יוסי ב"ר יהודה סתימתאה) שמעי' מינה דקדושה אחת סבירא להו

ופרקינן רב איפכא הוה תני לה להא מתניתא וכן היה רשב"ג אומר וכו' (לר' יוחנן בן ברוקה אחד) עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני כו'.
אי הכי היינו ר' ליחשוב נמי בהדי הני זקנים רב גמרי גמיר דר' מיתנא הוה תני להא מתניתא דב' קדושות הן ולא סבר לה הכי ומקשי רב חסדא מי אמר רב הלכתא ב' קדושות הן והא אמר רב שבת ויו"ט ביצה שנולדה בזה אסורה בזה. ופריק רבא לעולם ב' קדושות הן והתם לא קאסר רב אלא משום הכנה דאין יו"ט מכין לשבת כ"ש שבת ליו"ט. ואלא הא דתנן כיצד עושה מוליכו בראשון וכו' מחשיך עליו ואוכלו ובא לו הא מכין. שקונה עירוב מיום [טוב] לשבת. ודחינן מי סברת סוף ע"ש קונה עירוב תחלת היום שהוא שבת קונה עירוב ושבת היא שמכינה לעצמה. (היכי) [אי הכי] אמאי בלגין טבול יום שמילאוהו מחבית של מעשר טבל כו' אם תחלת היום קונה עירוב אמאי לא עירב ומשנינן התם דבעינן סעודה הראויה מבעו"י וליכא דהא מבעו"י טבל הוה ואין מערבין בטבל.
אלא הא דתנן ר' אליעזר אומר יו"ט הסמוך לשבת בין מלפניו בין מלאחריו מערב ב' עירובין וא' עירובו הראשון למזרח והשני למערב הנה נמצא מניח עירוב מיו"ט לשבת שביו"ט היה במזרח וחזר בשבת במערב.
ומשני מי סברת דמנח ליה בסוף אלפים אמה במזרח ולבסוף אלפים אמה במערב שנמצא כאילו מעתיק העירוב מיו"ט לשבת דמנח ליה מערב יו"ט בסוף אלף אמה לכאן ובסוף אלף אמה לכאן.
ואלא הא דאמר רב יהודה עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני עירב בפת בראשון מערב בפת בשני. הא (מאי) [מכין] מיו"ט לשבת מי סברת דאזיל ברגליו ואמר מידי לא אלא אזיל ויתיב ושתיק וכן בפת וכיון דקדיש יומא קנה עירוב דכיון דאיבעי למימר שביתתי במקומי מצי אמר אע"ג דלא אמר כמאן דאמר דמי. וא' (מי) [אי] הוה שמיעא ליה לרבא דאמר מי סברת דאזיל ואמר מידי (דלא) [אלא] אזיל ושתיק.

## דף לט.

משמע דאית ליה למיזל ואע"ג דמכוון למיקנא מקום הא דתניא לא יטייל אדם בתוך שדהו לידע מה היא צריכה וכיוצא בו לא יטייל אדם על פתח מדינה כדי שתחשך ויכנס למרחץ מיד הוה הדר ביה. ודחינן לא לעולם הוה שמיעא ליה הא מתניתא (הוה) [ולא] הדר ביה דאמר התם מוכחא מלתא דאדעתא דהכי מטייל ולפיכך אסור. אבל הכא לא

מוכחא מלתא (דצורבא) [דאי צורבא] מרבנן הוא האי דאזיל ויתיב התם מאן דחזי ליה א' שמעתא משכתיה ואתא הכא לעיוניה בה.
אי עם הארץ [הוא] א' חמרא אירכס ליה ואתא הכא לאהדוריה:
גופא אמר רב יהודה עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני.
עירב בפת בראשון מערב בפת בשני. עירב (ברגליו) [בפת] בראשון מערב (בפת) [ברגליו] שני. עירב (בפת) [ברגליו] בראשון אינו מערב בפת בשני לפי שאין מערבין בתחלה בפת ביום השני.
עירב בפת בראשון מערב בפת בשני. אמר שמואל ובאותו הפת. אמר רב אשי מתני נמי דייקא שאין מערבין בשני אלא בפת שעירב בו בראשון דתנן [כיצד] הוא עושה מוליכו בראשון כו':
מתני' ר' יהודה אומר ר"ה שהיה ירא שמא תתעבר מערב ב' עירובין ואומר עירובי הראשון למזרח כו' ולא הודו לו חכמים ואוקימנא מאן לא הודו לו חכמים ר' יוסי דאמרינן ר' יהודה אומר לא נחלקו ר' אליעזר וחכמים בהא דתניא מודים חכמים לר' אליעזר בר"ה שהיה מתייירא שמא תתעבר שמערב ב' עירובין ואומר עירובי הראשון למזרח ושני למערב כו' ור' יוסי אוסר אמר להם ר' יוסי אי אתם מודים שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגים אותו יום קודש ולמחר קודש הנה אע"ג דנתעבר החדש תרווייהו קדושה אחת היא ורבנן התם לא נהגו קדושה בו ביום אלא כי היכי דלא ליזלזלו ביה (וליכא) [אי ליכא] סהדי אמרי' אי אתון סהדי מן המנחה ולמעלה הלא חול הוא.

## דף לט:

השתא בחזקת חול לפיכך התקינו שיהיו לעולם אותו היום נוהגין (אותו היום) קודש:
ת"ר כיצד אר"י מתנה אדם על הכלכלה של פירות ביו"ט הראשון ואוכלה בשני. היו לפניו ב' כלכלות של טבל אומר אם היום קדש אין בדברי כלום. אם חול הוא תהא זו תרומה על זו וקורא עליה שם. ואומר ור' יוסי אוסר וכן היה ר' יוסי אוסר להתנות מיו"ט לחבירו בשני ימים טובים של גליות:
ההוא טביא (דאתבציר) [דאיתצד] ביום טוב הראשון של גליות ואתאי לריש גלותא ואישתחיט ביו"ט שני.
רב נחמן ורב חסדא אכלו ורב ששת לא אכל אמר היכי איכול (ומתני) [דתני] וכן היה ר' יוסי אוסר בשני יו"ט של גליות מאן פליג עליה ר' יהודה [ור"י] ור' יוסי הלכה כר' יוסי ואתא [רבה] לפרושי דברי איסי ואמר ודלמא הכי קתני איסי וכן היה ר' יוסי אוסר

להתנות מיו"ט לחבירו בב' יו"ט של ר"ה [בגולה]. אבל בב' יו"ט של גליות מודה ליה לר' יהודה ונדחו דברי רבה.
ואתא רב אשי לפרושי ואמר ודלמא לא קאי ר' יוסי (בהא) [אהא] מתני' דתני ר' יהודה אלא (לרבנן פליג) [האי ארבנן דפליגי] והכי קתני וכן היה ר' יוסי עושה איסור שני י"ט של גליות כאיסור ב' יו"ט של ר"ה. ולרבנן היא דפליג דשרו בכלי ולא אתברא שפיר אשכחיה רב ששת לרב שמואל א"ל תני מר מידי בקדושות. א"ל תנינא מודה ר' יוסי לחכמים בב' ימים של גליות וכן הלכה:

## דף מ.

ההוא לפתא דאתיוה נכרים למחוזא ביו"ט שני של גליות חזייה רבא דאכמשא אמר הא ודאי מאיתמול (מעיקרא) [נעקרה] הויא לה כההוא טביא דאיתציד ביום טוב ראשון ואשתחיט ביו"ט שני. מאי חיישת דלמא מחוץ לתחום אתאי היום הא קי"ל בהא כל דבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר לאכול אותו וכ"ש הדא לפתא דאדעתא דנכרים אתאי דידעי דהאידנא יומא טבא הוא לאזבוני ושרא לישראל למזבן מיניה כיון (דחזא ביו"ט אחרי') [דחזו נכרים אחרים] הוו אמרי ישראל נמי האידנא ביום [טוב] שני זבני והוו מפשי ואייתו. אמר הא ודאי מדעתא דישראל מפשי ואייתי הדר אסר להו למזבן כלל. והא אסא דגזו לה נכרים ביו"ט אסיקנא אפילו הן בני תורה דאסיר לאורתא לישראל לאורוחיה ביה לאלתר [אלא] משהי ביה בכדי שיעשו פי' כשיעור שילך ישראל משחשכה בגן ויגזז ויביא ואחר שהיית שיעור זה שרי:
מתני' ר' דוסא אומר העובר לפני התיבה ביו"ט של ר"ה אומר החליצנו את יום רה"ח הזה כו' איבעיא להו מהו להזכיר מוסף של ר"ח עם מוסף של ר"ה כיון דחלוקין במוספין מדכרינן או דלמא זכרון אחד לכאן ולכאן ואתינן למיפשטא ממתניתין מדקתני ר' דוסא החליצנו את יום ראש החדש הזה ש"מ ודחינן לא ר' דוסא להתנות איירי לומר אם היום אם למחר אבל להזכיר אינו מזכיר אלא זכרון אחד.
ואמרינן הכי נמי מסתברא דלא איירי ר' דוסא אלא להתנות מדקתני ר' דוסא (עוסק) [עושה] בראשי חדשים של כל השנה כולהו כו'. ואסיקנא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן: ירושלמי ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוסי העובר לפני התיבה ביו"ט של ר"ה אינו צריך להזכיר של ר"ח פי' אינו צריך להזכיר מוסף של ר"ח. וקי"ל כי הא מתני' שבת שחלה להיות בר"ח או בחולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל ככל שבת.

## דף מ:

ובמוספין מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואמרינן קדושת היום באמצע וכן הלכתא כהני תנאי כ"מ שזקוק לשבע (כגון שבת) ואפילו בערבית שחרית ומנחה מתחיל בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע [ומסיים] בשל שבת והני מילי בר"ח וחוה"מ אבל ביום טוב אפילו בערבית ובשחרית ובמנחה מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע:

ירושלמי ר' יסא משלח כתוב לון אע"פ ששלחנו לכם סידרי מועדות אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש רב חסדא ורבה דאמרי תרווייהו זכרון אחד עולה לכאן ולכאן:

אמר רבה איבעיא להו מהו להזכיר זמן בר"ה וביום הכפורים ואמר [ליה] רב ושמואל דאמרי תרווייהו אין אומרים זמן אלא בשלש רגלים בלבד. ומותבינן מהא תן חלק לשבעה גם לשמונה ר' אליעזר אומר שבעה אלו ז' ימי בראשית שמונה אלו ח' ימי מילה ר' יהושע אומר שבעה אלו ז' ימי הפסח שמנה אלו ח' ימי החג כשהוא אומר וגם לרבות גם עצרת ור"ה ויוה"כ מאי לאו הני כולהו עיקר לקדש אותן בזמן. (אתה) [ואתי] וגם לרבות גם עצרת מפני שהוא יום אחד ור"ה ויוה"כ שאין בהן לא ז' ולא ח' שתתן להן חלק בזמן הנה יש בהן זמן.

ודחי רב ושמואל לא לעולם זמן אין בהן אלא מהו החלק שתתן להן הזכרה בברכת המזון כמו פסח וסוכות.

הכי נמי מסתברא דר"ה ויוה"כ אין בהן זמן משום דליכא זמן אלא בכוס. אי אמרת דאיקלע ליה כוס. תינח ר"ה אלא יוה"כ היכי ליעביד [אי] מייתי כוס ומברך עליה ומדכר זמן ושתי ליה מכי אמר זמן קבליה ליוה"כ עליה ואתסר בשתיה.

דא"ל רב ירמיה לרב כיון דאת מצלי של שבת מבעו"י (אבדלת) [אי בדלת] וקבלת לשבת עלך וא"ל בדילנא. ליבריך אכסא ולישבקיה המברך צריך שיטעום ליתביה לינוקא ולישתייה דלאו בר חייובא הוא לית הלכתא כרב אחא בר יעקב דשרי בכי האי גוונא.

דחיישינן דלמא אתי ינוקא למיסרך וישתה כוס ברכה כי האי גוונא ביוה"כ והוא גדול. כיוצא בו גרסינן בשבת פ' ר"א אומר תולין כו' (דף קלט.) ליתן לינוקא דישראל אתי למיסרך כו' ואסיקנא הלכתא אומר זמן בר"ה וביוה"כ וזמן אומר אפי' בשוק ולא צריך כוס.

## דף מא.

אמר רבא איבעיא לן בני בי רב דיתבי בתעניתא במעלי שבתא ובמעלי יומא טבא מהו למיתב כולי יומא בתעניתא ושקלי וטרו בה טובא והא דתניא ט' באב שחל להיות בערב שבת והביאו לפני ר' עקיבא ביצה מגולגלת בלא מלח וגמאה וכ' קבלה בידינו כי ר' עקיבא באותה שעה מסוכן היה והביאו לפני ר' עקיבא הרופאים לגמוע ביצה מגולגלת בלא מלח באחרית היום ור' יהודה לא דקדק לפי' סמך על מה שראה ולא ידע העיקר מפני מה עשה כך. ופסח דההיא שתא יום ה' היה. ותמוז דההיא שתא מילויי מיליוה. לפיכך חל ט' באב להיות בע"ש וחיסרו אב. ובאותה השנה בא ר"ה להיות בשבת וכבר פירשנוהו ביאור זה יפה במס' תענית והא דאמרי' בדורו של ר"ג עבוד כר"ג ואקשינן והתנן א"ר אלעזר ב"ר צדוק אני הייתי מבני סנאב בן בנימין כו' ואסיק' טעמא דיו"ט שלנו ומפני כך לא השלמנו הא ערב יו"ט מתענה ומשלים בט' באב שחל להיות בע"ש: (ור"מ היא) [זו דברי ר"מ] דאמר הכי אבל חכ"א דר"ג אומר מתענה ומשלים וקיי"ל כר' יוסי וכדדרש מר זוטרא משמיה דרב הונא הלכה מתענה ומשלים. פי' דליוה לרטיבא (ופסא ליבחכתיה) [רפסא ליה בדוכתא]. כיון שראה שמרימין עץ לח שאינו ראוי לשרפה. אמר שמא יש לו תחתיו דבר טמון או שמא להכות בו אדם מתכוון לכך שואל מה עסקך וכן כיון שראה ומדקדק:

ירושלמי מודים חכמים לר' יהודה בב' יו"ט של ר"ה שהן מתקנת נביאים הראשונים מי גרם לי להיות שומר ב' יו"ט בסוריא על שם שלא שמרתי יום אחד בא"י. סבורה אני שמקבלת שכר על השנים ואיני מקבלת שכר אלא על אחד. וה"ה לב' חלות בסוריא ר' יוחנן קרי עלייהו וגם אני נתתי להם חקים לא טובים:

## דף מא:

**הדרן עלך בכל מערבין** פ"ד מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות. החזירוהו כאלו לא יצא כו':

נכרים ורוח רעה ועניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת המקום. פי' נכרים ורוח רעה כופין אותו בעל כרחו. עניות נמי דכתיב פן אורש וגנבתי למאי נפקא מיניה לבקש רחמים ויצילהו הקב"ה מהן ועוד דקדוקי עניות וחולי מעים והרשות כיון שיש להן יסורין בעוה"ז אין רואין פני גיהנם.

וי"א אף מי שיש לו אשה רעה למנ"מ לקבולי מאהבה. פי' הרשות עבודת השרים והשלטונים. זוותא תכריכין.

אמר רב נחמן אמר שמואל יצא לדעת אין לו אלא ד' אמות אסיקנא היכא דיצא לדעת אע"פ שהחזירוהו נכרים בע"כ כיון דיציאתו לדעת היתה אין לו אלא ד' אמות.
בעו מיניה מרבא כיון דתנן מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות אם הוצרך לנקביו פי' השתנת מים והוצאת רעי מה יעשה ופשיט ליה יצא חוץ ויעשה צרכיו דגדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה שנאמר באבדה (אחר) [במקום אחד] לא תוכל להתעלם וכת' והתעלמת מהם ואמרו חכמים פעמים שאתה מתעלם. כיצד זקן ואינו לפי כבודו. הנה התירה התורה לזקן להתעלם ואע"ג דכתיב בה לאו.
אמרי נהרדעי ואם זה שהוצרך לנקביו הוא חכם ויודע שהנכנס בתחומו אפי' מזיד כיון שתחלתו אנוס הוא אם חזר בתחומו כאילו לא יצא ויש לו אלפים אמה לכל רוח וילך ויעשה צרכיו באותו מקום שיצא ממנו ואם יזדמן לו ליכנס בתחומו ונכנס בתחומו ישב שם ודומה כאילו הנכרים החזירוהו ויש לו אלפים אמה לכל רוח וזהו פי' כיון דעל על ואמר רב פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן.
מ"ט אנוסים נינהו כלומר לאו בני דעה נינהו ומותבי על רב פפא מדברי ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב ופריק תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו כו' ואסיקנא דכ"ע מזיד לא והכא בשוגג שלא במקומן פליגי ת"ק סבר דשוגג שלא במקומו שרי ור' נחמיה אמר אפילו בשוגג נמי במקומו אין שלא במקומו לא.

## דף מב.

איני והא מדקתני בהאי ר' נחמיה ור' אלעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין. מכלל דת"ק סבר במזיד נמי שרי אלא לאו ש"מ תנאי היא ש"מ.
אמר רב נחמן אמר שמואל מי שאינו יודע תחום שבת מהלך אלפים פסיעות בינוניות וזהו תחום שבת:
ועוד אמר רב נחמן אמר שמואל שבת בבקעה והקיפוה גוים מחיצה בעביטין ואוכפות ומשואות וכיוצא בהן בשבת מהלך בה אלפים אמה ומטלטל בכולה ע"י זריקה.
רב הונא אמר מהלך בה אלפים אמה דאינון תחומיה ומטלטל בה בד' אמות דאע"ג דניקפה מחיצה נעשית כאילו נפרצה המחיצה הרביעי' במלואה למקום האסור לה שהוא חוץ לתחומו ואילו היתה ההקפה באלפים אמה או פחות היה מותר לטלטל בכולה אבל כיון שהיא יתר נעשית כאלו נפרצה במקום האסור לו וע"י זריקה נמי אינו מטלטל גזרה שמא ימשוך אחר חפצו ויצא חוץ לתחומו ואסיקנא וכן א"ר חייא בר רב כרב הונא.

א"ל רב נחמן לרב הונא לא תפלוג עליה דשמואל דאמר מהלך בה אלפים אמה ומטלטל בכולה ע"י זריקה דהא תניא כוותיה היה מודד ובא וכלתה מדתו בחצי העיר מותר לטלטל בכל העיר כולה ובלבד שלא יעבור התחום ברגליו.

## דף מב:

ופי' ובלבד שלא יעבור חצי העיר [השניה] ממקום שכלתה מדתו שם ואקשינן וכי מאחר שאינו עובר חצי העיר היאך מטלטל בכל העיר כולה אלא לאו ע"י זריקה הוא דמטלטל בכל העיר ש"מ. ולענין הילוך ברגליו כ"ע לא פליגי שאין לו להלך ברגליו אלא כמה שקנה שביתה מבעוד יום ומחיצה שנעשית בשבת לא מהניא ליה להילוך כי לא שבת מעיקרא באויר מחיצות כי פליגי בטלטול שמואל סבר דינה כי השתא כיון דהשתא מוקפת מחיצות שרי לטלטולי בכל המחיצות כולן מיהו עד אלפים אמה במקום שיש לו רשות להלך מטלטל כדרכו. א) וחוץ לאלפים אמה עד סוף המחיצות מטלטל ע"י זריקה ורב הונא דאמר אין מטלטל אלא בד' אמות קסבר כל מחיצה שנעשית בשבת ב) לאו מחיצה היא דאע"ג דחייא בר רב קאי כרב הונא קיי"ל כשמואל דתניא כוותיה.

אמר רב הונא היה מודד ממקום שקנה בו שביתה אלפים אמה ובא וכלתה מדתו בחצי חצר יש לו חצי חצר ולא גזרינן דלמא אתי לטלטולי בכולה חצר אמר רב נחמן מודה לי הונא היה מודד ובא וכלתה מדתו בשפת תקרה מותר לטלטל בכל הבית ג) הואיל ותקרת הבית חובטת. פי' כיון שנכנס מן הבית המקורה מקצתו בתוך מדתו הותר לו לטלטל בכל הבית ד) כשם שאם כלתה מדתו תחת חצי התקרה יש לו לטלטל לבעל התחום עד סופה כך אם כלתה מדתו בסוף העיר ונותר בקצה העיר כלום נשכר אותו בעל התחום וישנה לו עד סופה דתנן (לקמן סא) היה מודד ובא [נותנין לו אלפים אמה שאפילו סוף מדתו כלה במערה] אמר רב הונא בריה דרב נתן כתנאי דתנן הוליכוהו לעיר אחרת ונתנוהו לדיר או לסהר כו' מאי לאו רבן גמליאל ור' אלעזר בן עזריה דאמרי מהלך את כולה דלא גזרו הילוך דדיר וסהר דאינון מוקפין מחיצות אטו בקעה.

ומדהילוך דבקעה אטו הילוך לא גזרו טלטול נמי אטו הילוך לא גזרי ושמואל דאמר כוותיהון ור' יהושע ור' עקיבא דאמרי אין לו אלא ד' אמות דהיינו טעמא משום דגזרי הילוך דדיר דהוא מוקף מחיצות אטו בקעה דאינה מוקפת מחיצות ומדהילוך אטו הילוך גזרי טלטול אטו הילוך נמי גזרי ורב הונא דאמר כוותייהו ודחינן ממאי דלמא כי לא גזר רבן גמליאל ור' אלעזר בן עזריה הילוך דדיר אטו הילוך דבקעה משום דדיר ובקעה ב'

מקומות נינהו דיר לחוד ובקעה לחוד ולא גזרי מקום אטו מקום אבל טלטול אטו הילוך דחד מקום הוא אמרינן גזרה שמא ימשך אחר חפצו הכי נמי דגזרי.

## דף מג.

ור' יהושע ור' עקיבא נמי ממאי דמשום דגזרי הוא דלמא משום דסברי כי אמרינן כל העיר כד' אמות דמיא היכא דשבת באויר מחיצות מבע"י אבל היכא דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום כגון האי שנתנוהו בזה הדיר גוים בשבת אין לו אלא ד' אמות ולאו משום דגזרי הילוך דיר אטו הילוך דבקעה. וכן טלטול אטו הילוך נמי לא גזרי ולא קמה הא דרב הונא בר נתן:

אמר רב הלכה כר"ג בדיר וסהר וספינה שמהלך את כולה. ושמואל אמר הלכה כמותו בספינה בלבד שמהלך את כולה מ"ט רבה אמר הואיל ושבת באויר מחיצות מבע"י שהרי הוא יושב מע"ש בזו הספינה ר' זירא אמר הואיל וספינה נוטלתו מתוך ד' ומנחתו לסוף ד' ולעולם לא עקר והניח חוץ לד' אמות ואמרינן מאי בינייהו איכא בינייהו שנפחתו דופני הספינה לרבה אסור לר' זירא מותר אי נמי בקופץ מספינה לספינה לרבה דאמר הואיל ולא שבת באויר מחיצות מבע"י אסור האי נמי דקפץ לאו באויר הני מחיצות שבת דהא מספינה אחרת קפץ ולר' זירא מותר. רבה אמר בספינה מהלכת כ"ע לא פליגי דשרי. כי פליגי בעומדת. ודייקא מתני' כוותיה דקתני והפליגה ספינתן בים אי אמרת בשלמא במהלכת לא פליגי היינו דקתני רצו להחמיר על עצמן מכלל דשרי אלא אי אמרת פליגי האי רצו איסורא הוא.

ורב אשי נמי דייק מדקתני לספינה גבי דיר וסהר דומיא דידהו מה דיר וסהר דקביעי וקיימי אף ספינה נמי קביעה וקיימה ואע"ג דרב ושמואל הלכתא כרב באיסורי בהא קי"ל כשמואל דהא תניא כוותיה דתניא חנניא אומר כל אותו היום ישבו ודנו בהלכה לאמש הכריע אחי אבא בינייהו וא' נראין דברי ר"ג בספינה ודברי ר' עקיבא בדיר וסהר:

בעי רב חנניא יש תחומין למעלה מי' טפחים אם לא בעמוד גבוה י' ורחב ד' לא תיבעי לך דכי ארעא סמיכתא דמי כי תיבעי לך עמוד גבוה י' ואין רחב ד' טפחים אי נמי דקא אזיל בקפיצה ואתינא ממתני' למיפשטא דקתני והפליגה ספינתם בים וקתני רצו להחמיר על עצמן בשלמא אי אמרת יש תחומין למעלה מי' היינו טעמא דרצו להחמיר חיישינן דלמא עמדה דבמהלכת כ"ע לא פליגי דשרי ומשום חשש שמא עמדה ויש תחומין למעלה רצו להחמיר אלא אי אמרת אין תחומין למעלה מי' ואפי' עמדה שרי אמאי קתני רצו. ואוקימנא מתני' בספינה המהלכת ברקק שפחות מי' טפחים מים.

ת"ש פעם אחת לא נכנסו לנמל עד כו'. ואי אמרת אין תחומין למעלה מי' [כי לא היינו בתוך התחום מאי הוי] ואוקמה רבה בספינה שהיתה מהלכת ברקק מקום שאין שם מים י' טפחים וכאלו בקרקע הים נמשכת. ת"ש מהנך שמעתתא.
דאיתאמרן בצפרא דשבתא בסורא בי רב חסדא ובהדי פניא איתאמרן בבי רבה בפומבדיתא לאו אליהו אמרן. ובקפיצה הלך.
וש"מ אין תחומין למעלה מי' טפחים ודחינן לא יוסף שידה אמרן.

## דף מג:

ת"ש הריני נזיר יום שבן דוד בא בו אסור לשתות יין כל ימות החול דכל יומא איכא למימר האידנא לייתי ומותר בשבתות וי"ט דליכא למיחש דלמא אתי ש"מ יש תחומין בקפיצה למעלה מעשרה ודחינן לא משום דבעי מיתא אליהו מאתמול כו' ופשוטה היא מינה דאין תחומין דאי יש תחומין כיון דאליהו לא אתא בשבת משיח נמי לא אתא [בחד] בשבת בחד בשבת מיהו נשתרי.
ואמרינן תנא ספוקי מספקא ליה ומחמיר הכי והכי דקאי אימת ונדר אי נימא בחול כיון דחל נזירות עליה היכי אתיא שבת ומפקעה ליה דקתני ומותר בשבת אלא בשבת נדר או בי"ט וההוא יומא בלחוד הוא דשרי מיכן ואילך אסור ואפי' בשבתות וי"ט:
מתני' פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשכה כו'. מנא ידע תנא שפופרת היתה לו לר"ג שהיה צופה ומביט בה אלפים אמה ביבשה וכנגדן אלפים בים. פי' כעין שפופרת עשויה מנחושת היתה לו לר"ג ושיער בה אלפים אמה ביבשה והיתה אצלו לשער בה בים. ומפורש כך בירושלמי מצופית היתה לו לר"ג והיה משער בה עיניו למישור אלפים אמה והיה משער בה בים ולמה ליה למימר והיינו בתוך התחום עד שלא חשכה והא ר"ג שרי משחשיכה אם נכנסו לנמל כגון דיר וסהר תפתר כשהיה (בלמין) [בנמל] יתר מבית סאתים ולא יהיו מחיצות גבוהות עשרה ולא יהיו פרצות יותר מעשר ולא יהא עומד כנגד עומד ופרוץ כנגד פרוץ.
הרוצה לידע כמה עומקו של גיא מביא שפופרת ומביט בה קרקעית הגיא וחוזר וצופה ומביט בה למעלה במישור. אם רואה במישור ק' אמה יודע שעומקו של גיא ק' אמה. וכן כשיעור הזה הרוצה לידע גובהו של דקל. תני ר' חייא הרוצה שלא תשרה חיה רעה בצל קברו נועץ קנה משעה רביעית ביום ורואה היכן נוטה צילו משפיע ועולה משפיע ויורד פי' משעה ד' כיום החמה נכנסת לישוב והבריות מבקשות הצל ומשפע ועולה כלומר מיצר מלמעלה ויורד כגון מדרון שלא יהא לו צל כל היום כולו.

נחמיה בר רבא בר חנילאי משכתיה שמעתא בשבת ויצא חוץ לתחום. א"ל רב חסדא לרב נחמן נחמיה תלמידך שרוי בצער חוץ לתחום א"ל לך ועשה לו מחיצה של בני אדם ויכנס דקי"ל דמחיצה שנעשית בשבת הויא מחיצה.

## דף מד.

רב נחמן כשמעתיה. ואסיקנא לעולם פשיטא ליה לרב חסדא דהלכתא כר"ג דשרי להלך בכולה ולא בעיא אלא הכא דלא מלי גברא עד התחום וא"ל רב נחמן זיל עביד ליה מחיצה של בני אדם ויהלך נחמיה עד שיגיע בב' אמות קרוב לתחומו ויכנס אלו ב' אמות בלא מחיצה כר' אליעזר דאמר מי שיצא חוץ לתחום ב' אמות יכנס. ג' לא יכנס. ומותבינן עליה מהא דתניא נפלה דפנה לא יעמיד בה לא אדם ולא בהמה ולא כלים כו' הנה אין עושין מחיצה מבני אדם בתחלה ביו"ט ק"ו בשבת א"ל איני והתניא עושה אדם את (חביתו) [חבירו] דופן כד שיאכל וישתה וישן (ואכוף) [ויזקוף] המטה ויפרוש עליה סדין כדי שלא תפול חמה על המת ועל האוכלין ואמרינן אי הכי קשיין אהדדי. ואתינן לפרוקי הא ר' אליעזר הא רבנן ונדחה הדין פירוקא. ואסיקנא הא דתניא עושה אדם את (חביתו) [חבירו] דופן ר' מאיר היא (דתנן) [דתניא] עשאה לבהמה דופן לסוכה ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר ר' מאיר דפסיל התם ואמר לאו מחיצה הוא קא שרי הכא דלא עביד ולא כלום.

לר' יהודה דמכשיר התם אלמא מחיצה היא (הכא דקתני) [קתני הכא] לא יעמיד בה אדם דמחיצה היא דעביד ואסירי ואקשינן ותסברא דלר"מ ולר' יהודה נינהו אימור דשמעת להו דפליגי בבהמה אבל אדם וכלים מי שמעת להו דעבדי בהו מחיצה ונדחה גם זה. ואסיקנא אלא הני מתניתא תרווייהו לרבנן נינהו [דפליגי] על רבי אלעזר [וס"ל] דשרי להוסיף אאהלי עראי בשבת וכ"ש ביו"ט וכלין אכלין ל"ק הא דתניא אין עושין בדופן שלישית אדם אאדם נמי ל"ק הא דתניא עושין שלא לדעת כלומר שלא יתכוין בתחלה לעשות מחיצה והא דתניא לא יעשה לדעת.

## דף מד:

ואקשינן איני והא רב חסדא לדעת הוה. וא"ל רב נחמן זיל עביד ופרקינן רב חסדא שלא מן המנין הוה כלומר לא נמנה רב חסדא עם אותם דמלו להו למחיצה דהנהו כולם שלא לדעת הוו:

הנהו בני גננא. פי' בני החופה דעייל אסא מחוץ לתחום נגדינהו מר שמואל אמר להו אימור דאמור רבנן שלא לדעת. לדעת מי אמור.
הנהו (דייקינן) [זיקי] דחמרא דהוו (שרי) [שדי] בדסקרתא דמחוזא [בהדי] דאתא רבא מפירקא עיילינהו בשבת אחריתי נמי הוו בעו לעיולי אמר להו. א"כ הוו להו לדעת ואסיר.
לוי עיילו ליה תיבנא. זעירי אספסתא רב אשי מיא. והני כולהו שלא לדעת:
מתני' מי שיצא ברשות כו'.
ואם היה בתוך התחום כאילו לא יצא.
מאי קאמר אמר רבה הכי קאמר אם היה בתוך התחום שלו כאילו לא יצא מביתו מהו דתימא כיון דעקר רגליו לצאת חוץ לתחום אע"ג דלא יצא כמי דיצא דמי ונאסר בתחומו קמ"ל.
רב שימי אמר הכי קתני אם אותו המקום שהלך בו תחומו מובלע בתוך התחום שלו כלומר הוא פחות מאלפים אמה. כיון שנתנו לו חכמים אלפים אמה לכל רוח מהלך באותן אלפים אמה שהן כנגד תחומו ועייל בתחומו וכיון שנכנס חזר ברשות שהיתה לו מקודם שיצא. קסבר רב שימי הבלעת תחומין מלתא היא.
ורבה סבר הבלעת תחומין לאו מלתא היא.
א"ל [אביי] לרבה ואת לא תסברא דהבלעת תחומין מלתא היא. ומה אילו שבת במערה שיש בה ד' אלפים אמה ועל גגה פחות מד' אלפים אמה לא נמצא מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה.

## דף מה.

ודחי שאני הכא דהא שבת באויר מחיצות מבעוד יום ואקשינן והיכא דלא שבת באויר מבע"י לא והתנן ר' אלעזר אומר שתים יכנס והנה זה עכשיו יצא חוץ לתחום ולאו מבע"י שבת [באויר] במחיצות מאי לאו ר"א לטעמיה דאמר מי שישן ולא ידע עד שחשכה יש לו ד' אמות והוא באמצען והני ד' אמות דיהבו ליה רבנן כמאן דמיבלען בתחומיה דמי לפיכך תני שתים יכנס א"ל ומדר' אלעזר מותבת ליה לרבה א"ל [אין] דשמיעא לי מיניה דמר דרבה דאמר עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' אלעזר דאמרי מי שיצא חוץ לתחום אפי' [אמה] אחת לא יכנס אלא לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מודו ליה ומתני בדבר מצוה היא דקתני מי שיצא חוץ לתחום אפי' [אמה] אחת לא יכנס לא לדבר הרשות. פי' ברשות ב"ד:

מתני' כל היוצאין להציל חוזרין למקומן אוקימנא חוזרין בכלי זיינם למקומן.
רב נחמן בר יצחק אמר בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם אלפים אמה ותו לא.
ובזמן שיד נכרים תקיפה על ישראל אפילו טובא.
אמר רב יהודה אמר רב נכרים שצרו על עיירות של ישראל מחללין עליהן את השבת ויוצאין עליהן בכלי זיין תניא נמי הכי כו' בד"א שבאו על עסקי נפשות אבל באו על עסקי ממון אין יוצאין עליהן בכלי זיין ואין מחללין עליהן את השבת ובעיר הסמוכה לספר פי' על שפת הים.
אפילו לא באו אלא על עסקי תבן מחללין עליהן השבת ויוצאין בכלי זיין.
אמר רב נחמן בבל כעיר הסמוכה לספר דמיא תרגימא נהרדעא.
קעילה עיר הסמוכה לספר היתה והן לא באו אלא על עסקי תבן וקש וישאל דוד בה' האלך כו' ויאמר ה' אל דוד לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה מאי קמבעיא ליה כו':
מתני' מי שישן בדרך ועמד והרי הוא קרוב לעיר כו' פי' כיון שהיה בדעתו מתחלה ללילך בזו העיר אע"פ שעכשיו לא הזכיר כלום.
אמר רבי יהודה דינו כדין שיצא ללילך בעיר שמערבין בו שמותר לו ללילך עד אותה העיר.
אם היה בתוך ד' אלפים אמה שנמצא כאילו עירב ברגליו וכך נכנס רבי טרפון בלא מתכוין ב' תחומי שבת כאילו עירב ברגליו.
תניא אמר ר' יהודה מעשה ברבי טרפון שחשכה לו לילי שבת ולן חוץ לעיר כו' א"ל ר' יעקב שמא ר' טרפון בלבו היה לכנס או שמא ההוא בהמ"ד מובלע בתחומו היה:
מתני' מי שישן בדרך ולא ידע עד שחשכה וכו':

## דף מה:

בעי רבה טעמא דר' יוחנן בן נורי משום דקסבר חפצי הפקר קונין שביתה ובדין הוא דנפלגו בעלמא בחפצי הפקר והאי דמיפלגי הכא כו' או דלמא בעלמא סבר דחפצי הפקר אין קונין שביתה והכא היינו טעמא הואיל וניעור קנה שביתה ישן נמי קנה שביתה.
ת"ש גשמים שירדו בעיו"ט יש להם אלפים אמה לכל רוח ביו"ט הרי הן כרגלי כל אדם אי אמרת דסבר ר' יוחנן בן נורי דחפצי הפקר קונין שביתה הנה גשמים שירדו (בערב שבת) [מערב יו"ט] שקנו שביתה כר' יוחנן בן נורי אלא אי אמרת ר' יוחנן בן נורי נמי סבר חפצי הפקר אין קונין שביתה הא מתניתין מאן קתני לה ודחי רב ספרא ואמר ודלמא בגשמים שירדו סמוך לעיר וקנו אותם אנשי העיר כו' ודחאה רב יוסף ואמר אי

הכי כרגלי אנשי אותה העיר הוה ליה למימר. ואסיקנא מהא דתנן בור של עולי בבל כרגלי הממלא.
ותניא אידך בור של שבטים אלפים אמה לכל רוח קשיא אהדדי ופריקנא ברייתא לר' יוחנן בן נורי דסבר חפצי הפקר קונין שביתה לפיכך יש להן אלפים אמה לכל רוח. מתניתין דקתני כרגלי הממלא לרבנן:
ביו"ט כרגלי כל אדם אקשינן אמאי לריב"נ ליקנו שביתה באוקייאנוס דהא א"ר אלעזר כל העולם כולו ממי אוקייאנוס הוא שותה.
ופריק רב יצחק בעבים שנתקשרו מעיו"ט. כלומר כבר נעקרו המים מאוקייאנוס ונבלעו בעבים וכו'. ואסיקנא כל מידי דנייד לא קני שביתה ומיא דאוקייאנוס מינד נייד. לפיכך לא קני להו שביתה דתניא נהרות המושכין ומעיינות הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם:

## דף מו.

א"ר יעקב בר אידי אריב"ל הלכה כריב"נ במי שישן ולא ידע עד שחשכה יש לו אלפים אמה לכל רוח ותוב אריב"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב. ש"מ דלית הלכתא כר' יוחנן אלא לקולא אבל היכא דאיכא לחומרא כגון חפצי הפקר דקנו שביתה ולית ליה למוצאם להוציאם חוץ לאלפים אמה שלהן לא אלא כרגלי כל אדם. ולא פי' הלכתא כריב"נ אלא משום דפליג בהדי רבים.
אמר רבה מכדי עירוב דרבנן הוא מה לי יחיד במקום יחיד ומה לי יחיד במקום רבים הכל אחד הוא. ואמרינן וכל מדרבנן לא שאני לן בין יחיד במקום יחיד ובין יחיד במקום רבים והתנן בתחלת נדה ר' אלעזר אומר כל אשה שעברו עליה ג' עונות פי' הווסת שלה שהיתה ווסתה לראות כל ט"ו יום הפסיקה ועכשיו עברו עליה ג' פעמים ט"ו יום ולא ראתה ואע"ג דאינה זקינה שיש לומר נסתלקו דמים חדל להיות לה אורח כנשים. ואח"כ ראתה דייה שעתה ואין מטמאין אותה מעת לעת ותניא מעשה ועשה רבי כר' אליעזר סבר יחיד פליג עליה לאחר שנזכר עליה ולא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר. אמר כדי ר' אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק. מאי שעת הדחק פירשוה רבנן אשה שהפסיקה ג' עונות ואמרינן עונה בינונית שלשים יום אפי' שהעבדה טהרות ואח"כ ראתה דם. איכא דאמרי שנת בצורת היתה ועשתה טהרות ונדחק הדבר לרבי להפסידם. ולהחזיקה בטומאה לאחר מעת לעת ופסק כר' אלעזר דייה שעתה. והנה זה מדרבנן הוא דאמר רבא מאי דרבנן כדרב יהודה אמר שמואל דאמר חכמים תקנו לבנות ישראל להיות בודקות עצמן שחרית וערבית בשחרית להכשיר טהרות שעשתה בלילה. בערבית

להכשיר טהרות שעשתה ביום וזו הואיל ולא בדקה הפסידוה עונה יתירה וטומאות מעת לעת (הני) [הוא] מדרבנן ושני בין יחיד ליחיד ובין יחיד לרבים ותוב אתו רבנן אחריני למידק ולאחוויי דשני (כדתנן) [בדרבנן] בין יחיד ליחיד בין יחיד לרבים מהא דתניא שמועה קרובה שהיא בתוך שלשים יום נוהגת ז' ימי אבילות ולגיהוץ כיוצא בו ל' יום.

ושמועה רחוקה שהיא לאחר ל' יום אינה נוהגת אלא יום אחד דברי ר"ע וחכ"א בין קרובה בין רחוקה נוהגת ז' ול'.

ואמרינן כ"מ שאתה מוצא יחיד מיקל ורבים מחמירין הלכה כרבים חוץ מזו שאע"פ ר"ע יחיד הוא במקום רבים ומיקל הלכתא כוותיה.

דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל [באבל] באבילות הוא דאקילו רבנן (ואמרינן כיחיד) [אפי' ביחיד] במקום רבים אבל בעלמא לא.

## דף מו:

ואפי' בדרבנן הרי שני בין יחיד ליחיד ורבים ופריק רב פפא לכולהו ואפילו למאי דאקשינן איהו נמי וא' איצטריך ר' יהושע למימר הלכתא כריב"נ אפי' בעירובי תחומין דאי לא פריש הוה אמינא כי אריב"ל הלכתא כדברי המיקל בעירובי חצרות אבל בעירובי תחומין לא קמ"ל דהלכתא כריב"נ אפילו בעירובי חצרות ומנא תימרא דשני לן בין עירובי תחומין לעירובי חצרות דלא משמע בהאי וה"ה להאי דתנן א"ר יהודה בד"א בעירובי תחומין אבל בעירובי חצרות כו'.

רב אשי בא לומר איצטריך לומר הלכה כריב"נ שלא תאמר בשירי העירוב אריב"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב אבל בתחלה אימא לא קמ"ל הלכתא כריב"נ דהוא כמו תחלת העירוב:

ר' יעקב ור' זריקא אמרי הלכתא כר"ע מחבירו. וכר' יוסי (מחבירו) [מחביריו]. וכרבי מחבירו ר' (יוסי) [אסי] אמר הלכת' אתמר ר' חייא בר אבא אמר מטין אתמר. ור' יוסי בר' חנינא אמר נראין אתמר. א"ר יעקב בר אידי משום ר' יוחנן ר"מ ור' יהודה הלכה כר' יהודה ר' יהודה ור' יוסי הלכתא כר' יוסי. וכ"ש ר"מ ור' יוסי הלכתא כר' יוסי.

ור' אבא אמר רבי יוחנן ר' יהודה ור"ש הלכתא כר"י.

אמר רב אשי ר' יוסי ור"ש הלכה כר"י אבעיא להו ר"מ ור"ש הלכתא כמאן תיקו. בא רב (אשי) משרשיא לדחות דברי ר' אבא שאמר משמיה דר' יוחנן ואמר ליתנהו להני כללי מדתנן אמר ר"ש למה הדבר דומה לג' חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר ועירבו

שתיהן עם האמצעית כו' ואמר (רבא) [רב חמא בר גוריא אמר רב] הלכה כר"ש מאן פליג עליה ר' יהודה. והא"ר יוחנן ר"י ור"ש הלכה כר"י [ומאי קושיא] היכא דלא איתמר עלה בפירוש הלכה (כר"ש) [כר"י] אבל היכא דאתמר לא א"ר יוחנן.

## דף מז.

ואקשינן נמי מהא דתנן ר"ש אומר ג' חצרות של ב' בתים כו' ופרקינן כדפרקינן לעילא. ואקשינן מהא דתנן ר"י אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין [בפת] אלא להקל על העשיר שלא יהא צריך לצאת ולערב ברגליו ומתני ליה רב חייא בר אשי לחייא בר רב קמיה דרב אחד עני ואחד עשיר וא"ל רב אתניה הלכה כר' יהודה כלומר קבעה במשנתנו הלכתא כר' יהודה ואי איתא להא דר' יוחנן למה ליה למתנייה במתני' אע"ג דלא תנא הא ידוע דהלכתא כר' יהודה דהא ר' מאיר פליג עליה ודחינן דלמא רב פליג על ר' יוחנן ואמר ליתנהו להני כללי ורב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן אלא מהא דתנינן היבמה לא תחלוץ ולא תתייבם עד שיהו לה ג' חדשים וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו להן ג' חדשים אחד בתולות ואחד בעולות אחד אלמנות ואחד גרושות כו' ר' יוסי אומר כל הנשים יתארסו חוץ מאלמנה מפני האיבול. וא"ר (יוסי) [אסי] א"ר יוחנן הלכה כר' יוסי ואמר מכלל דיחיד פליג עליה אין והתניא הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיתה לה כעס מבעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה [היא] חולה או קטנה או איילונית או עקרה או זקנה שאינה ראויה לילד והמפלת לאחר מיתת בעלה צריכה להמתין ג' [חדשים] דברי ר"מ ר' יוסי מתיר ליארס ולהנשא מיד למה ליה לר' יוחנן למימר הלכה כר' יוסי והא ר' יוחנן הוא דאמר ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי וכ"ש ר"מ ור' יוסי שהלכה כר' יוסי אלא ש"מ ליתנהו להני כללי ודחינן (למאי) [ומאי] קשיא ודלמא לעולם איתנהו להני כללי ר' יוחנן לא אצטריך למימר הכא הלכה אלא כדי לאפוקי מרב נחמן אמר שמואל דאמר הלכה כר"מ בגזירותיו. והא גזרה היא דגזר עקרה ואיילונית ומי שאינה ראויה לילד ואפי' המפלת לאחר מיתת בעלה אטו ראויה לילד אתא לדחויי מהא דרב נחמן אמר שמואל ואמר הלכתא כר' יוסי (ופליג) [דפליג] על ר"מ אלא מהא דתניא הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהן בהמה עד (דמטי) [ומטמא] ללמד תורה ולישא אשה.

## דף מז:

אר"י אימתי בזמן שאינו מוצא ללמד בטהרה יטמא [ר"י אומר אף בזמן שמוצא ללמוד נמי יטמא] לפי שאין מכל אדם זוכה ללמוד וא"ר יוסי מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו לצידן ללמוד תורה וא"ר יוחנן הלכה כר' יוסי למה לי למימר הלכה כר"י והא רבי יהודה פליג עליה ואיהו הוא דאמר ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי ופרקינן אלא אמר רב משרשיא הכי קאמר הני כללי לאו דברי הכל הן דהא רב לית ליה הני כללי אבל רבי יוחנן אית ליה. ורב הוא דפליג עליה וקיי"ל כר' יוחנן:

אמר רב יהודה אמר שמואל חפצי הנכרי אין קונין שביתה. פי' אם תשאל מן הגוי ביו"ט הרי הוא כרגלי השואל ואין אומרים שקנה שביתה. ואמרינן אי לרבנן פשיטא אלא אפי' לריב"נ ומותבינן עליה ר' שמעון בן אלעזר אמר השואל כלי מן הנכרי וכן נכרי ששאל כלי מישראל בעיו"ט והחזירו ביו"ט וכלים ואוצרות ששבתו בתוך התחום יש להן אלפים אמה לכל רוח וכן הנכרי שהביא פירות מחוץ לתחום הרי זה לא יזיזם ממקומם אי אמרת בשלמא ר' יוחנן בן נורי סבר חפצי הנכרי קונין שביתה היינו דקתני יש להן אלפים אמה לכל רוח אלא אי אמרת אין קונין שביתה אמאי כו'. ואסיקנא דודאי ריב"נ סבר חפצי הנכרי קונין שביתה ורשב"א דאמר כריב"נ ושמואל דאמר חפצי הנכרי אין קונין שביתה כרבנן. (ואמרינן האי נמי) [ודקאמרת הא] פשיטא. ופרקינן אצטריך מהו דתימא גזרינן בעלים דנכרי לקנות להן שביתה אטו בעלים דישראל שאם תאמר חפצי הנכרי דאית להו בעלים לא קנו שביתה אתי למימר אפילו חפצי ישראל דאית להו בעלים לא קנו שביתה קמ"ל דלא גזרינן אלא חפצי הנכרי אין להם שביתה.

רב חייא בר אבין אמר ר"י חפצי הנכרי קונין שביתה גזירה בעלים דנכרי אטו בעלים של ישראל:

הנהו דכרי דאתו למברכתא. פי' מברכתא שם הכפר. והביאו שם נכרים אלים בשוק של בהמות למכור ביו"ט שרא להו רבא לבני מחוזא שבאו ע"י עירוב למברכתא למזבן מינייהו ולאייתינהו למחוזא כשמואל דאמר חפצי הנכרי אין קונין שביתה אלא הרי הן כרגלי כל אדם א"ל רבינא והאמר ר' יוחנן חפצי הנכרי קונין שביתה ושמואל ור"י הלכה כר' יוחנן והדר רבא ואסר להן לבני מחוזא דלא הוו אתו למברכתא אלא ע"י עירוב. [כי] בין מברכתא למחוזא יותר מאלפים אמה הוה. ואפילו אם היו בתוך התחום (א') [אחר] כי (אלו) הצאן קנו שביתה בחוץ קודם שיבואו למברכתא ושרא רבא לבני מברכתא למזבן מינייהו דאע"ג דאיכא למימר הני דיכרי קנו שביתה במקום רחוק מ"מ

יש להן לטלטל אותן בד' אמות ומברכתא כולה כמו ד' אמות היא הלכך שרי להו למשקל מינייהו.

## דף מח.

תני ר' חייא. חרס פי' כמו חריץ שבין שני תחומי שבת מלא מים צריך מחיצה של ברזל להתיר המים חציין לתחום זה וחציין לתחום זה.

מחיך עלה ר' יוסי בר' חנינא ואמרינן אמאי מחיך אי נימא משום דר' חייא סבר לה כריב"נ דאמר חפצי הפקר קונה שביתה. והני מיא קנו שביתה. ור' יוסי ס"ל לקולא. כל דמתנא להו לחומרא (מתיר) [מחייך] עליה. אלא אמאי מחיך משום הא דתניא בהדיא נהרות המושכין ומעיינו' הנובעין הרי הן כרגלי כל אדם. ודלמא מיא דבחרס שבין ב' תחומי שבת מכונסין הוו ומשום הכי תני דקנו שביתה אלא למה הוה מחיך משום דא' צריך מחיצה של ברזל.

ואנן קיי"ל שהקילו חכמים על המים דאפילו תלויה מחיצה מתרת:

מתני' וחכ"א אין לו אלא ד' אמות ואקשינן היינו ת"ק דתנן מי שהוציאוהו עכו"ם או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות. ש"מ דכל השבת שלא לדעת אין לו אלא ד' אמות ופריק רבא ח' על ח' איכא בינייהו והכין הוא (בונכא) [כוונת] דמתני' וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות לכל רוח. שהן ח' על ח' ופריש בתלמוד א"י [מי] שבירר לו מבעו"י וקדיש עליו היום. ושמעיניה מן הדא דלא יכנס דברי ר"מ ר' יהודה אמר [יכנס] לא על הדא אתאמרת אלא אירשא דפירקא. מי שהוציאוהו עכו"ם או רוח רעה איתאמרת עליה. א"ר בון מודה ר' יודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו תנ"ה יש לו ח' על ח' דברי ר' מאיר כלומר ד' אמות לכל רוח ישנן ח' על ח' אמות.

אמר רבה מחלוקת להלך פי' אפילו רבי יוחנן בן נורי לא התיר לו (להלך אלא) [אלא להלך] אלפים אמה. אבל לטלטל דברי הכל ד' אמות אין טפי לא. והני ד' אמות היכא כתיבי כדתניא שבו איש תחתיו.

כתחתיו. וכמה תחתיו. גופו ג' אמות ואמה כדי פישוט ידיו ורגליו והני ד' מצומצמו' דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר אמה אחת כדי שיהא נוטל חפץ ממראשותיו ויניח מרגלותיו. והני ד' מרווחות ולא מצומצמות ובעו לה הני ד' אמות דיהבי ליה באמה דידיה או באמה של קודש. ואי אמרת באמה דידיה אמאי לא תני לה במס' כלים פרק ט"ז יש שאמרו הכל מה שהוא אדם קומץ מנחה וחופני הקטורת והשותה מלא לוגמיו ביוה"כ כו' ליתני בהדייהו ד' אמות באמה שלו ואי משום דאיכא ננס באבריו. פי' יש אדם ארוך ואמתו

קצרה שאינו ד' אמות באמתו כתחתיו ניתני במשנה חוץ מן ננס באבריו שאין נותנין לו באמתו ואסיקנ' א"ל רב פפא לבריה דרב משרשיא אי אתינא לדקדק כולי האי לא תנינן: מתני' היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין באמצע שלא יוציא כו' עד ושתים החיצונות אסורות זו עם זו. פי' כגון שיש ביניהן ג' אמות וכל אחד מהן יושב בב' אמות שלו ונשאר לו ב' אמות בזה הצד שביניהם וכל אחד ואחד מותר לו לטלטל בב' אמות הקרובות לו נמצא באחת האמצעית שביניהן מותרין לטלטל.
ה"ק להו ר' שמעון לרבנן מכדי למה"ד לשלש [חצירות כו'] מ"ש הכא דלא פלגיתו ומ"ש התם בעלמא פלגיתו עלי ורבנן התם בחצרות לא אוושי דיורין כלומר יתכן שישכחו בעלי חצרות ויטלטלו החיצונות מזו לזו.
הכא אוושי דיורין כי אלו ג' האנשים הנה הם יושבים שלשתן ביחד ואם יבואו החיצונים לטלטל זה מזה לזה האמצעי מזכירין כי אסורין לו ונמנעים משום דאוושי דיורין. אבל בחצרות חיישינן דלמא מטלטל ולאו אדעתייהו:
ושתים החיצונות אסורות זו עם זו. אקשינן עלה אמאי כיון דערביה לה חדא מן החיצונות בהדי אמצעית הויא לה כאלו הכא דרא לשתריא בהדי אמצעית ופריק רב יהודה כגון שנתנה האמצעית עירוב בזו ובזו דלא מכרעא היכא היא דיירה.

## דף מח:

רב ששת אמר אפי' תימא שנתנו עירובן אחת מהן באמצעית וכגון שנתנו בו בב' בתים כדתניא ה' שגבו עירובן כו' עד כאן לא אמרי ב"ה דהוי עירוב אלא בב' כלים בבית אחת דבית אחת מצרפן אבל בב' בתים דברי הכל עירוב ואמרי' לר' יהודה קשיא דדחי שנתנה האמצעית בעירוב בזו ובזו. אמאי כיון שעירבה האמצעית בהדי חדא מן החיצונות הויא להו תרווייהו חדא רשותא כי הדרא מערבא בהדי אידך שליחותא קא עבדא.
ולרב ששת נמי קשיא כיון שחלקה ונתנוהו בב' בתים מכל מקום הויין להו כב' בתים. ניהוי כה' ששרויין בחצר אחת ושכח אחת מהן ולא עירב דאסרי אהדדי ופרקינן לרב יהודה לא קשיא כגון במערבא (באמצעית) [אמצעית] בהדי חיצונה ולא אזלא הא חיצונה בהדיה גלאי דעתא בהדי אמצעית לחודא היא דניחא לה לעירובי אבל בהדי אידך חיצונה לא לפיכך לא אמרינן שליחותא קא עבדא.
לרב ששת נמי לא קשיא אם באו הללו ג' אמות של זה בתוך ג' של זה מותרין החיצוני' והקילו עליהם משום דאוושא דיורין כמו שאמרנו נחמיר עליהן כמו ה' ששרויין בחצר

אחת ושכח אחד מהן ולא עירב כולם אסורים שיהו גם אלו אסורין אם חשבנום כחצר אחת להקל נחשבת כחצר אחת להחמיר.

## דף מט.

אמר רב יהודה אמר רב דברי ר' שמעון כי שתים החיצונות אסורות אבל חכ"א רשות אחת משתמש עם ב' רשויות אין ב' רשויות משתמשות עם רשות אחת ושמואל אמר לדברי חכמים שלשתן אסורות תניא כשמואל אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לג' חצרות הפתוחות זו לזו כו' עד חכ"א שלשתן אסורות ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל חצר שבין ב' מבואות עירבה עם שניהם אסורה עם שניהם כחכמים דאמרי שלשתן אסורות זו עם זו.

לא עירבה עם שניהן אוסרת על שניהן.

במבוי אחד רגילה לערב עמו ובא' אין רגילה. המבוי שהיא רגילה לערב עמו אסור והאחד שאינה רגילה עמו מותר ואם חזרה חצר זו וערבה עם מי שלא היתה רגילה לערב עמו הותר המבוי שהיתה רגילה בו שכבר סילקה עצמה מן המבוי הזה וחזרה על האחר. ואם עירבו בני המבוי שהיתה רגילה חצר זו לערב עמהן וזו החצר לא עירבה עמהן ולא עם בני מבוי האחר. וגם בני אותו מבוי אפי' לעצמם לא עירבו. דוחין זו החצר שלא עירבה עמהם אצל המבוי שלא עירב וא' מכלל אותו מבוי הוא שבני אותו מבוי אין מפסידין כלום [כי] בלא זו נמי אסורין הן דהא לא עירבו כי מצטרפא בהדייהו למשרא בני המבוי שהיתה רגילה בו שפיר דמי דכגון זה כופין על מדת סדום.

אמר שמואל המקפיד על עירובו פי' המדקדק שלא יתערב לו עם אחרים כדי שלא יקח פחות משלו אינו עירוב לפי שלא נקרא עירוב אלא שמתערב ר' חנינא אמר עירובו עירוב אלא שנקרא מאנשי וורדינא פירוש אנשי וורדאן היו ידועין בציקנות ובצרות עין.

אמר רב יהודה אמר שמואל החולק עירובו בב' כלים אפילו לב"ה אין עירובו עירוב ע"כ לא קאמר ב"ה דעירובו עירוב אלא היכא דמליא למנא ואותיר אבל (פלגיא הוא) [היכא דפלגיה] מיפלג אין עירובו עירוב.

ומי אמר שמואל הכי שהחולק לעירוב אינו עירוב והא אמר שמואל בית שמניחין בו עירוב אין צריך ליתן פת עמהן מ"ט לאו משום דאמרינן פת דמנחא בסלא כמאן דמנחא בהדי עירוב דמי ושנינן לא הכי קאמר שמואל אין צריך להיות לו פת בבית מ"ט כולהו אחת דיירי כלומר (עירובין) [כל העירובין] קיבצם אצלו בזה הבית לפיכך הוא א"צ כלום.

אמר שמואל עירוב משום קנין מקום. (וא"ת מה אמר) [מפני מה] אין קונין במעות לפי שאין מצויין בע"ש ואקשינן אי הכי אי עירב במעות ליהוי עירוב. אלמ' הנותן מעה לנחתום כדי שיזכה בעירוב כו' ודחינן דלמא אתי למימר מע' עיקר וזימנין דליכא מע' ולא מיערב בפת.

## דף מט:

רבה אמר עירוב משום דירה איכא בינייהו שנתן לשכנו כלי שאין בו שוה פרוטה לשמואל [הוי עירוב] דהא קנין איתיה בפחות משוה פרוטה לרבה לא הוי עירוב אי נמי קטן לשמואל לא הוי עירוב דאין קנין לקטן לרבה הוי עירוב דהא משום דירה הוא וקטן נמי אית ליה דירה ומקשה אביי על תרווייהו מהא דתניא ה' שגבו את עירובן כשמוליכין אותו למקום אחר אחד מוליך ע"י כולן למ"ד משום קניין האי דמוליך העירוב (לא) קא קני (ולא) וקא דייר [ותו לא]. ופריק רבה אליבא דידיה ואליבא דשמואל שליחותא דכולהו קא עביד.

אמר רבה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי [שמעון] דאמר הא למה זה דומה לג' חצרות וכו':

מתני' מי שבא בדרך ומכיר אילן או גדר ואמר שביתתי תחתיו לא אמר כלום מאי לא אמר כלום רב אמר לא אמר כלום כל עיקר דאפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל דהא (עיקר) [עקר] שביתתו ממקומו באומרו שביתתי תחת האילן פלוני ותחת אותו אילן לא קנה שביתה דהא לא סיים מקום שביתתו דמקום שביתתו הן הד' האמות המקום שמותר לו לטלטל ומשם מודד תחומו וכיון שאין לו מקום אין לו תחום ושמואל אמר לא אמר כלום שאינו יכול להלך מן האילן לביתו אם הוא בתוך אלפים אמה מן האילן אבל אל האילן יש לו להלך קסבר שמואל אם במקומו קנה שביתה יש לו להלך אלפים אמה עד תחתיו של אילן. ואם תחת האילן קנה יש לו להלך שם אבל כיון שיגיע אל תחת האילן אין לו לזוז ממקומו בא למדוד מן הצפון אומר לו מן הדרום תחומך.

## דף נ.

אמר רבה מ"ט דרב דאמר לא אמר כלום כל עיקר משום דלא מסיים אתריה קסבר כל מאן דלא מסיים אתריה לא קנה שביתה במקום. ומי שלא קנה שביתה במקום ידוע ומסויים דומה למי שיצא חוץ לתחום מאחר שקדש היום שאין לו אלא ד' אמות בלבד.

איכא דאמרי טעמא דרב משום דכל דבר שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. פי' כיון שאין לאדם לקנות ד' אמות מקום שביתה אחרי שקנה במקום אחר כך אין לו לקנות שיעור ב' מקומות בבת אחת והוא תחת האילן שיש תחתיו שיעור כמה מקומות כל ד' אמות מקום ולברור אחר כך איזה מקום שירצה. והוא כגון קידושי אשה ובתה כשם שאחר שיקדש אחת מהן אינו יכול לחזור ולקדש האחרת. כך אם יאמר בבת אחת (מכם).

ואמרינן מאי איכא בין תרי לישני דרבה איכא בינייהו כגון דאיכא תחתיו דאילן ח' אמות ואמר שביתתי תחת ד' אמות מהני ח' למאן דאמר דהא לא מסיים אתריה האי נמי לא מסיים אתריה דלא אמר לא בצפון ולא בדרום.

ולמאן דאמר כל שאינו בזה אחר זה כו' כיון דאמר ליקניין לי ד' אמות מהני ח' הרי כאילו בזה אחר זה קאמר דראשון מיהא קני ולא דמי לבת אחת. ומותיב אהא דרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו [מהא דתניא] המרבה במעשרות פירותיו מתוקנין ומעשרותיו מקולקלין הנה אם הוציא מן הכור מעשר שלו איפה אחת וחזר אח"כ והפריש איפה אחרת השניה חולין הנה המעשר אינו בזה אחר זה ואם הפריש בבת אחת ב' איפות קנה מעשר וישנו בבת אחת מדקתני פירותיו מתוקנין קשיא לרבה.

ופריק רבה שאני מעשר הואיל ואיתיה לחצאין דאי אמר תקדוש פלגא דחיטאתא קדשה כאלו ישנו בזה אחר זה. פי' אילו אמר חצי כל חטה מאילו ב' איפות מעשר הן קדשו וכיון שאי אפשר לברר איזהו חציו הקדוש נתפס גם חצי האחר. ומשום דמשכחת לה דמקדש זה אחר זה. משום הכי מקדשו בבת אחת. ואקשינן והרי מעשר בהמה דליתא לחצאין דנוקמה בזה אחר זה ואיתנהו בבת אחת כדרבא דאמר עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה.

## דף נ:

ושנינן מעשר בהמה שאני דמשכחת לה בזה אחר זה בטעות דתנן קרא לתשיעי עשירי כו' ואקשינן תוב והרי תודה דליתה בטעות ולא בזה אחר זה ואתמר תודה ששחטה על פ' חלות חזקיה אמר קדשו מ' מתוך פ' ופירק רבא הא אתמר עלה א"ר זירא הכל מודים היכא דא' קדשו מ' מתוך פ' דקדשי כי היכי דאמינא אנא היכא דאמר ליקנו לי ד' אמות מהני ח' דקני ופריק רבא ואוקמה לטע' [דרבה] אמר אביי לא שנו אלא באילן שיש תחתיו י"ב אמה שיש לומר כל ד' אמות מקום בפ"ע ואינו מסיים איזהו אבל באילן שתחתיו י"א אמה הרי מקצת ביתו ניכר כיון שאין תחת האילן שיעור ג' בתים ד' אמות לכל בית

יש לומר ד' אמות שבאמצע הן מקום שביתתו ואם תתן לו מקום שביתה באמצע הרי כל ביתו ניכר אלא אם תנוח ד' אמות מצד אחד ותתן לו הז' אמות שנשארו (תתן לו) אם ד' אמצעיות תתן לו נשארו ג' החיצונות. ואם ד' החיצונות תתן לו נשארו באמצע ג' אמות מכל פנים נמצאת אמה אחת מכל בית. ודחינן ממאי דמד' מציעתא קא מסיים ולא אפשר דלא מינכר מקצת בייתיה דלמא מארבעי דבצפון או דארבעי דבדרום קא מסיים אבל במיצעי כלל לא דליכא מקצת ביתו ניכר. ואסיקנא לא שנו [אלא] באילן שתחתיו ח' אמות אבל באילן שתחתיו ז' אמות כיון דבית שביתתו לא פחות מד' אמות בין מצד אחד ובין מצד אחר אתה מודד לו ד' אמות אמה אחת מביתו ודאי ניכר תניא כוותיה דרב מי שהיה בדרך והיה מכיר אילן או גדר כו'. עד בד"א שסיים ד' אמות שקבע אבל לא סיים ד' אמות שקבע הרי זה לא יזוז ממקומו.

לימא תהוי תיובתא דשמואל ומוקים שמואל להא ברייתא כגון דהוי ממקום רגליו ועד עיקר האילן תרי אלפי גרמידי וד' גרמידי וכיון דאמר שביתתי תחת האילן והוא ממקום רגליו ועד עיקר האילן אלפים וד' אמות נמצאו ד' אמות שתחת האילן חוץ לתחומו ואין אדם קונה שביתה חוץ לתחומו לפיכך אין לו אלא ד' אמות (דתניא) [והא דתניא] הגיע לאותו מקום מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה אימתי בזמן שהוא בתוך אלפים אמות שלו אבל אם היה אותו מקום חוץ לאלפים אמה שלו אין לו אלא ד' אמות שהוא עומד בהן אבל (הן) [אם היו] ממקום רגליו ועד עיקרו של אילן אלפים מכוונות מהלך את כולן עד שמגיע תחת האילן ונעשה שם חמר גמל דהא לא סיים מקום שביתתו ויש לומר שבאותן ד' אמות שהיה עומד בהן מבעו"י שהן עכשיו לו לאלפים אמות בהו קנה שביתה ועכשיו יצא חוץ לתחום ואין לו אלא ד' אמות בלבד.

תניא כוותיה דשמואל טעה ועירב לב' רוחות כמדומה שמערבין לב' רוחות או שאמר לעבדיו צאו ועירבו עלי אחד עירב לו לצפון ואחד עירב לו לדרום מהלך בצפון כרגלי מי שעירב עליו לדרום וכו'. הנה טעה ועירב לב' רוחות דומה לזה שטעה ועירב ברגליו לקנות שביתה תחת האילן ולא קתני לא יזוז ממקומו אלא אומר מהלך בצפון כרגלי מי שעירב עליו לדרום כשמואל דאמר מהלך אלפים אמה קשיא לרב. ופרקינן רב תנא הוא וחולק תנא על תנא. ונתברר לדברי רב כי אם יש תחת האילן מז' אמות ולמטה כיון שיש לו מכללם ד' אמות מכל פנים מקצת ביתו ניכר שקנה שביתה והוא כגון תל גבוה עשרה טפחים שהוא מד' אמות ועד בית סאתים או נקע עמוק י' טפחים וכל מי שאין שביתתו ידוע סבר שאין לו מד' אמות שלו [כלום].

פי' מיצעו עליו את התחום. כגון שערבו לו בתוך אלפים שבצפון והעתיקו ממנו האלפים אמה שהיה לו בדרום ונתנום לו האלפים שבצפון לילך בצפון ד' אלפים ולא נשאר לו בדרום כלום נמצא אסור בכל הדרום. וכן עוד עירב עליו כענין הזה שפירשנו בדרום ולא השאיר לו (בדרום) [בצפון] כלום נמצא עירובו ספק כאן וספק כאן ואסור בצפון ובדרום שכשיבא לילך בצפון אומר לו עירובו בדרום ואין לו בצפון כלום וכשיבא בדרום דוחין אותו ואומר עירובו בצפון לפיכך לא יזיז ממקומו אבל אם נתנו עירובו בתוך אלפים מהלך בצפון כשיעור המקום שנתנו עירובו בדרום.

## דף נא.

פי' אם נתן עירובו בצפון בסוף אלף אמה יש לו לילך בצפון ג' אלפים אמה אלפים תחומו שבצפון ואלף שהעתיק לו מן הדרום נשאר לו בדרום אלף אמה וכענין הזה בצפון:
פיסקא מהלך ממקום רגליו ועד עיקרו אלפים אמה.
אמר רבה והוא כי רהיט מטי תותי האילן קודם שקדש היום והאי דקתני והיה ירא שמא תחשך לביתו אבל לאילן מצי אזיל. אי נמי כי מסגי קליל קליל.
אבל אם רהיט מטי.
פי' דקלא דסבילא דקל נפל על דקל אחר והיה עמסו והיה נקרא דקלא דסביל אחוה. דקלא דפריק מריה ביה דקל גדול והיה עושה פירות הרבה והיה בעליו מוכרם ופורע המס שעליו. והיה נקרא דקלא דפריק מריה. כלומר פודה בעליו מן המס שעליו. הא דא"ל רבה לרב יוסף משום דר' יוסי תניא ר' יוסי אמר [אם היו] שנים אחד מכיר אילן או גדר או מקום ואחד אינו [מכיר] מוסר שביתתו למכיר.
והמכיר אומר תהא שביתתנו במקום פלוני זו הברייתא לא שנאה ר' יוסי אלא אמר רבה משום דר' יוסי כדי שיקבלוהו ממנו רב יוסף משום דר' יוסי נימוקו עמו:
מתני' אם אינו מכיר או אם אינו בקי בהלכות כו'.
הני אלפים אמה היכא כתיבן דתניא שבו איש תחתיו אלו ד' אמות אל יצא איש ממקומו אלו אלפים אמה מנ"ל אמר רב חסדא למדנו מקום ממקום כתיב הכא אל יצא איש ממקומו ביום השביעי וכתיב התם ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה מה זה מקום שיש בו ניסה אף זה מקום (אילן יש בו כתוב) [הוי כמו שכתוב בו] ניסה וילפינן ניסה מן ניסה כתיב הכא ניסה וכתיב התם ואם יצא יצא הרוצח אל גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה מה ניסה זו יש בה גבול אף ניסה זו יש בה גבול ויליף גבול מגבול כתיב הכא גבול וכתיב התם ומצא אותו גואל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו ויליף מחוץ ממחוץ ומדותם מחוץ

לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת פאת נגב אלפים באמה וגו' ואקשינן אדיליף מחוץ ממחוץ באלפים נילף מחוץ מחוצה אלף אמה סביב שנא' מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב ודחינן דנין מחוץ ממחוץ ואין דנין מחוץ ממחוצה. ואקשינן על ר' חנינא בן אנטיגנוס דתני במתני' אלפים אמה לכל רוח עגולות מה נפשך אי בג"ש גמר מהני אלפים אמה מרובעות הוה ליה למימר דהא בקרא פאת כתיבי.

פי' פאת קדמה ופאת נגב ופאת ים ופאת צפון ולא אשכחת לה פיאות אלא (בקובע) [במרובע] ואי לא גמיר גזירה [שוה] אלפים תחום שבת מנא ליה ופרקינן לעולם גמיר ג"ש ושאני מגרשי ערי הלוים דכתיב בהו זה יהיה לכם מגרשי הערים כלומר לזה אתה נותן פיאות ועושה אותן מרובעות ואי אתה נותן פיאות לשובתי שבת דגמירי מיניה. ורבנן דבעי מרובעות סברי כדתני רב חנינא זה יהיה לכם כזה יהיו כל שובתי שבת. פי' רבנן סברי פיאות הן הזויות וקיי"ל כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא הלכך ד' אמות שאמרו חכמים הן ה' אמות וג' חומשי אמה וכן למדידת ד' אלפים אמה תחום שבת.

אמר רב אחא בר יעקב המעביר ד' אמות ברה"ר אינו חייב עד שיעביר ד' אמות ואלכסונן שהן ו' אמות פחות ב' חומשין.

אמר רב פפא בדיק לן רבא עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' אי בעינן הן ואלכסונן אי לא ואמר לן לאו היינו דתני רב חנינא כזה יהיו כל שובתי שבת:

## דף נא:

מתני' וזהו שאמרו העני מערב ברגליו ר"מ אומר אין לנו אלא העני ר' יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר לא אמרו מערבין [בפת] אלא להקל על העשיר וכו' אמר רב נחמן מחלוקת (במקומו) [במקומי] דכיון דאמר שביתתי במקומי דין אין צריך עירוב אחר בפת דר' מאיר סבר עני אין עשיר לא ור' יהודה סבר אחד עני ואחד עשיר אבל במקום פלוני דברי הכל עני אין עשיר לא. אלמא קסבר ר' מאיר עיקר עירוב בפת וזהו שאמרו אאינו ניכר או אינו בקי בהל' קאי ולא אמרו מערבין בפת אלא להקל על העשיר ר' יהודה קתני לה והלכה כר' יהודה וקיי"ל כרב נחמן דתניא כוותיה דתניא זהו שאמרו (מפני) העני מערב ברגליו ולא יצא העשיר חוץ לתחום ויאמר שביתתי במקומי לפי שלא התירו לערב ברגליו אלא למי שבא בדרך וחשכה לו דברי ר"מ. ר' יהודה אומר אחד עני ואחד עשיר מערבין ברגל ויוצא העשיר חוץ לעיר לתחום (ואמר) [ויאמר] שביתתי תהא במקומי וזהו עיקרו של עירוב והתירו לבעל הבית לשלח עירובו ביד בנו ביד עבדו

ביד שלוחו בשביל להקל עליו אמר רב אשי אף אנן נמי תנינן להא דרב נחמן דתנן מי שיצא לילך לעיר שמערבין בה פירוש שיש לו לילך בה ע"י עירוב והחזירו חבירו [הוא] מותר שעירב ברגליו וכל בני העיר אסורין.
ופירשה רב הונא כגון שיש לו ב' בתים וביניהם ב' תחומי שבת שהן ד' אלפים אמה. איהו דעקר נפשיה הוה ליה כעני דכל הבא בדרך עני הוא חשוב שאין פת מצויה לרוב עוברי דרכים וכבר הותר לו לערב ברגליו. וכיון שאמר שביתתי במקום (ב') התחומין קנה לו התם שביתה ויש לילך מביתו זה (שלזבו) [שלן בו] לביתו האחר בסמוך אלפים אמה אבל בני העיר כיון שלא החזיקו בדרך הוו להו עשירים. ואף על גב (דאמרינן) [דאמרי] שביתתנו במקום פלוני לא קנו שביתה התם דלא התירו לערב במקום פלוני בדבור אלא עני אבל עשיר לא. תניא כפירושא דרב הונא:
מתני לה רב חייא בר אשי לחייא בר רב אחד עני ואחד עשיר א"ל רבא תנייה הלכתא כרב יהודה.

## דף נב.

רבא בר חנן רגיל דאתא מאנטוכיא לפומבדיתא לפירקיה דרב יוסף ואמר שביתתי במתא פלוני א"ל אביי כמאן כרב חסדא דאמר מחלוקת במקום פלוני ור' יהודה מתיר והא רב נחמן [פליג] עליה ותניא כוותיה.
א"ל הדרי בי אמר רמי בר חמא הרי אמרו שבת יש לו ד' אמות. פי' המניח עירובו יש לו ד' אמות אי לא ופשיט רבא דיש לו מדתנן לא אמרו לערב בפת כלומר להניח עירובו בפת אלא להקל על העשיר מכלל שזה וזה שוין ואי אמרת המניח עירובו אין לו ד' אמות האי להקל הוא להחמיר הוא שהרי הפסיד ד' אמות אלא ש"מ יש לו ורמי בר חמא (סברא) [סבר] הא ניחא ליה דלא נטרח:
מתני' מי שיצא לילך לעיר שמערבין בה כו' כבר פירשנוה למעלה. תניא כוותיה דרב הונא מי שיש לו ב' בתים וביניהן ב' תחומי שבת כיון שהחזיק בדרך קנה עירוב במקום שסיים שביתתו דברי ר' יהודה יתר על כן (ור') [אמר ר'] יוסי ב"ר יהודה אפי' מצאו חבירו וא"ל לין פה עת חמה או עת צנה הוא.
למחר משכים והולך.
אמר רבה אם החזיק שצריך לומר שביתתי במקום פלוני כ"ע לא פליגי דצריך דכיון דהוא אזיל באורחא אע"פ שהחזיק צ"ל. כי פליגי במי שאמר שביתתי במקום פלוני אם צריך להחזיק ר' יהודה אמר צריך. ר' יוסי ב"ר יהודה אמר אינו צריך.

ורב יוסף אמר האומר שביתתי במקום פלוני שצריך נמי להחזיק כ"ע לא פליגי דודאי צריך כי פליגי במחזיק אם צריך לומר נמי שביתתי במקום פלוני אי לא ר' יהודה אמר צריך ר' יוסי ב"ר יהודה אמר (אינו צריך) כיון שהחזיק בדרך אע"פ שלא אמר שביתתי במקום פלוני קנה שביתה במקום.
ואסיקנא כרב יוסף דרב יהודה בר אישתיתא אייתי לרב נתן בר הושעיה כלכלה דפירי כי אזיל שבקיה עד דנחית לדרגא והחזיק להוליכה.

## דף נב:

א"ל בית הכא וקדים זיל כדרב יוסף אליבא דר' יוסי ב"ר יהודה.
ר' מאיר אומר כל מי שיש לערב ולא עירב הרי זה חמר גמל הא תו למה לי תנינא ספק ר' מאיר ור' יהודה אומרים הרי זה חמר גמל ופרקינן אצטריך סד"א התם דהוא ספק אמרי חמר גמל אבל הכא דודאי לא עירב לא אלא הרי הוא כבני העיר [קמ"ל] כיון שיצא ליליך והחזיק בדרך עקר רשותיה מן העיר ובמקום שרצה לילך לא קנה שביתה דהא לא עירב בפת ולאו עני הוא דקתני (כמחזיק) [החזיק] הלכך לא יזוז ממקומו.
מי שיצא חוץ לתחום אפי' אמה אחת כו' איכא דאמר א"ר חנניא רגלו אחת בתוך התחום והאחרת חוץ לתחום יכנס.
שנאמר אם תשיב משבת רגלך רגליך קרינן.
והתניא לא יכנס ההיא אחרים היא דא' למקום שכלו (ט"ז):
פיסקא ר' אליעזר אומר ב' יכנס ג' לא יכנס והתניא ר' אליעזר אומר א' יכנס ב' לא יכנס. ופרקינן הא דקתני אחת יכנס ב' לא יכנס כגון שיצא אמה אחת ועומד בשניה יכנס אבל אם מצא שתים ועומד בשלישית לא יכנס ומתני' נמי הכי קתני ב' פי' אם עומד בשתים יכנס עומד בשלש לא יכנס והא דתניא אפילו אמה אחת לא יכנס במודד כלומר אין לו להוסיף על מדתו.
כדתנן ולמודד שאמרו נותנין לו אלפים ומודד:
**הדרן עלך מי שהוציאוהו.**
כיצד מעברין את הערים פגים נכנס פגים יוצא כו'.

## דף נג.

פי' פגים בניין כמו שובך כדאמרינן (סנהדרין כה) במפריחי יונים (מי ששברו) [משישברו] את פגמיהן כגון שובך של יונים עשוי בניין עומד. ירושלמי בית נכנס מוציאין אותו כנגד העיר פגום יוצא מוציאין את העיר כנגדו.

רב תני מעברין מלשון אשה עוברה. שמואל תני מאברין מוסיפין לה אבר. רב תני עד שיאותו לאורו כדכתיב אך בזאת נאותה לכם. שמואל תני יעותו כדכתיב לדעת לעות את יעף דבר. (תני רב) [רב תני] אידיהם כדכתי' כי קרוב יום אידם שמואל אמר עידיהם כדכתיב ועדיהם המה שעתידים לבייש עובדיהן. כתיב ומשה יקח את האהל כמה היה רחוק מיל והיה כל מבקש משה אין כתיב אלא כל מבקש ה' מיכן כל המקביל פני רבו כמקביל פני השכינה. רב אמר כתיב ויאמר אליהו התשבי וגו' והלא אליהו טירונין של נביאים היה אלא מלמד שכל עמידות שעמד לפני אחיה השילוני כאילו עמד לפני השכינה. ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלהים וכי לפני האלהים אכלו. אלא מלמד שכל המקבל פני חבירו כאלו מקבל פני שכינה.

מערת המכפלה רב ושמואל חד א' ב' בתים זה לפנים מזה וחד אמר בית ועליה קרית ארבע ד' זוגות אדם וחוה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה א"ר יוחנן י"ב תלמידים היו לר' אושעי' (ב"ר) [בריבי] וששה חדשים גדלתי אצלו ולמדתי (מכל) [לב כל] אחד ואחד וחכמת כל אחד ואחד ולא למדתי ממנו אלא דבר אחד במשנתנו כיצד מאברין [באל"ף] והיינו יושבין ד' באמה ור' אושעי' היה בדורו כר' מאיר בדורו ולא עמדו חבריהם על סוף דעתם.

א"ר יוחנן לבן של ראשונים והם ר' עקיבא (וחכמים אומרים) כפתחו של אולם מ' אמה לבן של אחרונים והוא רבי אלעזר בן שמוע כפתחו של היכל כ' אמה ואנו לבינו כמלוא נקב מחט סדקית. פי' מחט דק מאד כסיכתא בגודא לגמרא. פי' היתד בכותל שאינו לא מעלה ולא מוריד. כך אנו בגמרא.

ואמר רבא ואנו לסברא כאצבעתא בקירה פי' (רב) [רק] כשמניח אצבעו בתוכו נעשה גומא וכשמגביה מפעפע ועולה ומתמלאת הגומא כאלו לא נשקעה בתוכה אצבע ולא היתה גומא בתוכו אמר רב אשי ולשכחה כאצבעתא (בבירא) [בביזרא]. פי' כמו ששוקע אצבע בזירעונים כמו חרדל וכיוצא בו נראה כאלו עשה גומא וכאשר מרים אצבעו חוזרת ומתמלאת את הגומא מיד. כך אנו כשמשלימים מסכת ומתחילין אחרת מיד שוכחים הראשונה:

אמר רב יהודה אמר רב בני יהודה שמקפידים על לשונם ומחתי סימן וגמרי מחד רבה ודייקי לישנא נתקיימה תלמודן בידן. ולא עוד אלא דגלו מסכתא כדכתיב ביה יראיך יראוני וישמחו. אבל בני גליל דלא קפדי אלשונם ולא גמירי מחד רבה ולא דקו (לשונם) [בלשונם] ולא נתקיימה תלמודם בידם ולא גלו מסכת נמי כשאול דכתיב ביה ובכל אשר יפנה ירשיע:

## דף נג:

פי' (עבו זו) [עכוזו] בית היריכים בית העגבות מקום החלחולת והוא משנה בבכורות פ"ג [החלחולת] גוואן כוליתן של מין צבע כולית זו כתרדין עלי אדמה פי' דמות כרתן.
אמר למאן אמר למן כו'. א"ל שוטה פרש דבריך לומר [חמר] למרכב או חמר יין או עמר למלבוש כלומר היתה לשונם ערלה:
ההיא דהות בעיא למימר לחברתה שכינתיתא אי ספי לך חלבא וא' לה שלוכתיתא איספי לך לבא ואיתתא אחריתא אמרה לדיין מרי כירא תפלה הות לי וגנבוך. אני וברי הואי כד הוה שדרו לך עליה ולא מטו כרעיך אארעא. פי' אדוני קורה היתה לי וגנבוה ממני והיתה קומתה כמו קומתך. ואלו היו מרבצין אותך עליה לא היו מגיעין רגליך לארץ.
פי' עלת נקפת בכד כלומר [כלי] שמוציאין בו היין נגע בתחתית החבית ולא נשאר יין בחבית יבעון נשרייא לקיניהון אתערו בתר חברתא מינה. פי' ילכו התלמידים לאהליהם או תוסר מגופת החבית אחרת וישארו במשתה היין. פעמים היה משיב להם יבעון נשרייא לקיניהון כלומר ילכו לבתיהן. ופעמים היה אומר להם תוסר מגופת חבית אחרת ותשוט (הובא) בחבית כספינה בלב ים.
שור משפט תרגום שור תור. ותרגום משפט דין נמצא שור משפט תרגומו תור דין. חרדל תרגומו (סוד) [טור] מסכן. נמצא הלשון תרדין בחרדל. גבר דין. חי פירושו אושפזיכנא [תרגום] איש גבר (תרגום) פי פום. תרגום זה דין. תרגום אל תאכלו ממנו נא (חי מה) [כד חי] טיבו יש כפשוטו. התריגו (לפני חמין) [לפחמין]. ארקיעו לרהבין פי' הטריגו. (הכי פחמין). [לפחמין] שיברו אותן מלשון טטרוגי מטטרגי להו הרקיע לזהבין. פי' אותן להיות לוחשות כמראה הזהב.
ועשו לי בהן ב' עופות והם (שבו) נקראו כך שהן מגידין בעלטה העיתות איזה עת מן הלילה היא:
הצפינני היכן ר' אילעאי צפון פי' הראני מלשון צופה. היכן ר' אלעא טמון. עלץ בנערה אהרונית עירונית אחרונית. יש שאומר (שרוח) [שמח] שנשא אשה כהנת מזרע אהרן והיא מבנות הכפרים כדגרסינן בתלמוד [בפרק] המביא ביו"ט [דף לב] מאי הרניות. אמר רב יהודה עירניות. אמר אביי צעי חקלייתא. אחרונית והיא אשתו אחרונה שכבר נשא ראשונה וזו אחרונה ויש אומרים שמח ששנא מסכתא מתורת כהנים כגון שחיטת קדשים וכיוצא בה עירוניות כלומר משנה חיצונה. אחרוניות שגורה באחרית ימיו:
נתייעץ במכתיר. נשא עצה מראש ישיבה והנגיב והלך לארץ הנגב אצל חכמי דרום.
משיירין פיאה באילפס ואין משיירין פאה בקערה. פשוטה היא:

## דף נד.

ברוריה (בנושא) [בטשא] בההוא תלמוד דהוה גריס בלחישה אמרה ליה כתיב ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה ברמ"ח אברים נשמרת בלב ואם לאו אינה נשמרת.
א"ל רב שמואל לרב יהודה שיננא פתח פומך קרי ותני כי היכי דתוריך חיי שנאמר כי חיים הם למוצאיהם בפיו. תנא תלמיד היה לר' אליעזר שנתחייב שרפה למקום ואמרו (המקום) הניחו לו אדם גדול שימש.
כתיב נעים כי תשמרם בבטנך אימתי דברי תורה נעימים בשעה שתשמרם בבטנך. כיצד בעת שיכונו יחדו על שפתיו.
כתיב שמחה לאיש במענה פיו אימתי בעת שדבר בעתו מה טוב.
ר' יצחק אמר מהכא כי קרוב אליך הדבר מאד בשעה שבפיך ובלבבך לעשותו.
תאות לבו נתתה לו אם זכה ואם לא זכה ארשת שפתיו בל מנעת סלה.
תנא כל מקום שנאמר לנצח כגון ולא לנצח אקצוף. סלה כגון אלהים יכוננה עד עולם סלה. ועד כגון ה' ימלוך לעולם ועד אין להם הפסק לעולם.

## דף נד:

כתיב חיתך ישבו בה וגו' אם משים אדם את עצמו כחיה זו שדורסת ואוכלת ואמרי שמסרחת ואוכלת ישבו כלומר תלמודו מתקיים בידו וכיון שתלמודו מתקיים בידו הקב"ה מכין סעודתו שנא' תכין בטובתך לעני אלהים:
נוצר תאנה יאכל פריה. מה תאנה כ"ז שממשמש בה מוצא בה תאנים טובות אף ד"ת כו'. כיוצא בו א"ר יוחנן אילת אהבים ויעלת חן וגו' באהבתה תשגה תמיד כגון ר' אלעזר בן פדת שהיה עוסק בתורה בשוק התחתון של צפורי וסדינו מוטל בשוק העליון כלומר היתה דעתו בתורה ושכח סדינו בשוק.
תנא בא אדם ליטלו מצא בו נחש שרף:
רוכבי אתונות צחורות אלו ת"ח שעוסקים בתורה ומבררין כצהרים. יושבי על מדין שיושבים ודנין דין אמת לאמתו והולכי אלו בעלי מקרא. דרך אלו בעלי משנה. שיחו שכל שיחתן ד"ת.
כתיב לא יחרוך רמיה צידו כלומר אם לא יחרוך כנפי העוף רמיה צידו (כלומר אם יחרך כנפי העוף רמיה צידו) יעיפו ממנו כך גם ד"ת אם לא יחזיק בהם בטוב יעיפו מידו לא יחיה ולא יאריך ימים. כיוצא בו הון מהבל ימעט אם משים אדם תורתו חבילות חבילות ימעט ואם קובץ על יד ומחזיקם ירבה. א' רבא הא מלתא גמירי לה רבנן ועברי עלה:

ת"ר כיצד סדר המשנה משה רבינו למד מפי הגבורה. בא אהרן שנה לו משה פרקו נסתלק אהרן וישב לו משמאל משה. נכנסו בני אהרן שנה להן פרקו. נסתלקו אלעזר שב לימין משה. איתמר ישב לשמאל אהרן. ר' יהודה א' אהרן לימין משה הוה חוזר נכנסו כל העם שנה להן פרקן נמצא ביד אהרן ארבע.

מיכן א"ר אלעזר בן עזריה חייב אדם לשנות לתלמידו ד' פעמים ק"ו ומה אהרן שלמד מפי משה ומשה למד מפי הגבורה [למד] ד' פעמים הלומד מהדיוט עאכו"כ.

ר"ע אומר חייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמד שנא' ולמדה את בני ישראל ומניין שחייב לסדרה בפיו שנא' שימה בפיהם.

ומניין שחייב להראות לו פנים כדי לבא בלבו שנאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.

אין תורה נקנית אלא בסימנים שנאמר שימה בפיהם. סמנה בסימנין. כיוצא בו הציבי לך ציונים עשו ציונים לתורה. ר' אלעזר אומר ומודע לבינה תקרא עשה מיודעין לתורה.

רבא אמר עשה (מודיעין) [מועדין] לתורה. ר' פרידא היה מתני ת' זימני לתלמידיה כו'.

תניא כשמהלכין בדרך באמצע מהלך הרב והגדול מימינו והקטן משמאלו וכן מצינו במלאכים שבאו אל אעא"ה מיכאל באמצע גבריאל מימינו ורפאל משמאלו.

## דף נה.

כתיב לא בשמים היא לא תמצא תורה במי שמגביה דעתו עליה כשמים ולא מעבר לים היא במי שמרחיב דעתו עליה כים ר' יוחנן אמר כו'.

ת"ר כיצד (מערבין) [מעברין] את הערים ארוכה כמות שהיא מהו דתימא מעביד (תותיה) [פותיא] כאורכיה (כי) [כדי] שתתרבע קמ"ל דלא. עגולה עושין לה זוויות פי' מרבעה ונותן זויות. מרובעות אין עושין לה זויות. כלומר אם אינה נתונה בריבועה בריבועו של עולם צפון העיר לצפון העולם ודרומה לדרום העולם.

מהו דתימא מרבעה בריבועו של עולם קמ"ל דלא צריכינן כולי האי היתה זו העיר רחבה מצד אחד אלף אמה ומצד אחד שכנגדו חמש מאות אמה כגון שהיה הצד המזרחי אלף אמה רחבו והמערבי ת"ק אמה רחבו נותנין גם לצד מערבי כרחבו מחוץ ת"ק אמה אחרים להשוות הצדדין כדי למדוד אלפים אמה מחוץ אלף אמה מכל צד היה בית אחד יוצא מן העיר כמין פגים או ב' בתים כמין ב' פגימין יוצאין אחד למזרח ואחד לצפון רואין כאילו חוט מתוח עליהן ומוציאין גבול העיר למזרח וגבול העיר לצפון כנגד החוט המתוח מזה ומזה ומודד מן החוט ולהלן אלפים אמה.

היתה העיר עשויה כמין קשת או כמין (טס) [גאם] רואין אותה העיר כאילו היא מלאה בתים וחצרות וכאילו הן מרובעות הקשת כמין טבלא מרובעת וכן הגם ומודד מהן ולהלן אלפים אמה. אמר רב הונא עיר העשויה כקשת ואם יש בין ראשיה פחות מד' אלפים אמה מודדין לה בריבוע ורואין כאילו היא מלאה בתים וחצרות ונותנין לה אלפים אמה תחום מן היתר ולחוץ ואם לאו מודדין מן הקשת. פי' כגון מקום העיר שעשוי כקשת מזרחו והיתר הוא מערבי וב' ראשי הקשת חשובות כמין ב' פיגמין אחד בולט לצפון ואחד בולט לדרום וצריכין למתוח חוט משוה עולה עד נגד הקשת מקום החץ. (ואין) [אם] היתר פחות מארבעת אלפים אמה. נמצא המתוח מן הצפון לדרום ע"ג הקשת פחות מד' אלפים כמדת היתר והדרין במקום החץ מהלכין כלפי הדרום פחות מאלפים אמה וכן לצפון אבל אם הם ד' אלפים אמה יצאו מתורת פגימה שלם וכן בשני ראשיה כיון שיש בין ביניהם ב' תחומין נסתלקה מהן תורת פגום ואין מודדין אלא מן היתר (וכעשבי) [וכיושבי] שדות הן חשובין שמודדין להם מפתח בתיהן.

ואקשינן ומי אמר רב הונא הכי כי אין נפרדין אלו מאלו עד שיהיה ביניהן מקום חרב בלי ישוב ד' אלפים אמה והא איהו הוא דאמר חומת העיר שנפרצה במאה וארבעים ואחת אמה ושליש עדיין דינה כדין עיר אחת שאפי' ב' עיירות הן כשתתן קרפף לזו שהן כל קרפף ע' אמה ושיריים והקרפפיות מערבות אותן וכאחת הן חשובות יתר מיכן לא. ופרקינן זו חומת העיר שנפרצה פרצתה מב' רוחות זו כנגד זו שנחלקו לשתים. לפיכך אמר רב הונא אם פרצה כנגד קרפיף לזו וקרפיף לזו ועדיין בחזקתן עומדות אם יתר מיכן נחלקו אבל בעיר העשויה כקשת שאינה חריבה אלא מרוח אחת בלבד והקשת עומד בישובו אי הוו אלפים אמה אין ואם לא לא. ואקשינן ומאי אתא רב הונא לאשמועינן בחומת העיר שנפרצה כי אם יש בפרצותיה [מאה וארבעים ואחת] אמה ושליש שהן כדי [שני] (שהן) קרפיפיות עשאן הקרפיף להיותן אחת אלא משום דקודם לכן עיר [אחת] היתה ולכן מתירין אותה עכשיו בזה השיעור אבל ב' עיירות שלא היתה בהן היתר אין מתירין אותן בב' קרפיפיות ואי אשמעינן בב' עיירות שנותנין קרפיף לזו וקרפיף לזו משום דדחיקא תשמישתייהו אבל בחומת העיר דלא דחיקא תשמישתיה אימא אפי' יתר מיכן מותר קמ"ל:

## דף נה:

כמה יהא בין יתר לקשת ומודדין לה מן היתר ונחלקו בזה השיעור ואסקה אבייי כמ"ד אפי' יתר מאלפים. (ואי מסברת כוותיה) [דמסתברא כוותיה] דאי בעי מקיף ואתי דרך

בתים שסביבות הקשת עד שמגיע אל ראש היתר ומהלך עם היתר כיון שהוא פחות מד' אלפים אמה עד שמגיע לראשו האחרת לפיכך אפי' יש בין יתר לקשת יותר מאלפים אמה לא חיישינן אלא מותר ורואין אמצע הקשת וחוצה לה בריבוע כאילו מלא כולו בתים וחצרות ומודדין [התחום] משם (אלפים אמה) ולהלן אלפים אמה (התחום):

היו שם (ב') גדודיות י"ט מאי גדודיות אמר רב יהודה ג' מחיצות אע"פ שאין (לו שם ולהלן אלפים אמה) עליהן תקרה:

איבעיא להו ב' מחיצות יש עליהן תקרה מאי [ולא] איפשיטא (א"ל) [אלו] שמתעברין עם העיר נפש. פי' קיקביל מקאבר שיש בה ד' אמות על ד' אמות והגשר והקבר שיש בהן בית דירה ובית הכנסת שיש בה בית דירה (לחול) [לחזן] בית ע"ז שיש בה [בית דירה] לכומרים ואורוות ואוצרות שיש בהן דירה והבורגנין שבתוכה והבית שבים ואלו (שלו אין) [שאין] מתעברות עמה.

[נפש שנפרצה וכו']:

בית שבים חזי לפנות לתוכו כלי ספינה ומערה שיש בנין על פיה מתעברת עם העיר.

אמר רב הונא יושבי צריפין שהן כהולכי מדברות [מודדין להם] מפתח אהליהם (להם) והכתיב ויחנו על הירדן מבית הישימות עד אבל השטים. ואמר רב הונא ג' פרסי מקום מחנה ישראל ותנא אין מפנין לצידיהן ולא לפניהן אלא לאחוריהן.

ופריק רבה (ב') [שאני] דגלי מדבר כיון דכתיב ע"פ ה' יחנו ע"פ ה' יסעו.

כמאן דקביעי דמו ומן הבתים החיצונים מודדין להם.

ואם יש שם בתוך יושבי צריפין ג' חצרות של ב' בתים הוקבעו ומן החיצון מודדין להם.

אמר רב הונא יושבי צריפין והולכי מדבריות חייהן אינם חיים כו'.

## דף נו.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע (אתא דנרש ודבי בארי) [הני מוליאתא דנרש ודבי בארי] פי' מיליאתה דביקים גבוהי' אזקנון:

ת"ר הבא לרבעה מרבעה בריבוע העולם. נותן צפונה לצפון העולם והרוצה לכוון צפון העולם יראה מקום העגלה בשמים והוא צפון העולם וכנגדה עקרב בדרום והמכין (וארבע) [ומרבע] העיר המקום שהוא תחת העגלה הוא הצפון ושתחת עקרב הוא הדרום. וכשנותן ימינו לדרום ושמאלו לצפון לפניו מזרח ואחריו מערב. בא ר' יוסי ואמר הין כן הוא כי עגלה בצפון ועקרב בדרום מיהו לאו כל אדם יכול לכוון כיון זה בקביעות הכוכבים. אלא נוח לו לרבעה בסביבות התקופה כיצד מקום שהחמה זורחת בו בתקופת תמוז והוא חלון פעמון והולך וסובב לאחוריו ומהלך כל היום המזרח והדרום ועולה

ושוקעת כנגדו במערב זהו פני צפון ומקום שהחמה זורחת בו בתקופת טבת מחלון בילגה והולך ויורד ושוקעת כנגדו במערב זה פני דרום.
תקופת ניסן ותקופת תשרי חמה יוצאה באמצע מזרח ושוקעת באמצע בתקופת ניסן וזורחת מחלון תעלומה והולך וסובב בקרן צפונית חלון אחר חלון עד שמגיע לחלון בילגה בתקופת טבת ותשרי סובב בקרן דרומית כמימי אקיאנוס בין קצות השמים לקצת הארץ כו' לפיכך היום והלילה שוין נמצאת שחמה עולה וזורחת מתקופת ניסן עד תקופת תמוז מאמצע הרקיע ולצפון מהלכת ביום ממקום שזורחת כנגד הנשאר מן המזרח כולו ובמערב עד שמגיע כנגד המקום שזרחה ממנו ושוקעת בו וכן בכל יום ויום עד תקופת תמוז. בתקופת תמוז זורחת בקרן מזרחית צפונית ומהלכת ביום מזרחו ודרום ומערב שוקעת בקרן מערבית צפונית עד טבת. ומתקופת טבת חוזרת החמה ועולה כנגד הדרום בכל יום ויום עד שחוזרת בתקופת תשרי באמצע המזרח עולה והולכת בכל יום עד שחוזרת בתקופת טבת בקרן מזרחית דרומית ושוקעת בקרן דרומית מערבית נמצא החמה מהלכת מזרח ומערב פעמים ביום ופעמים בלילה אבל בדרום לעולם מהלכת ביום ובצפון לעולם בלילה ולא נראית לעולם ביום ברוח צפונית ולא בלילה ברוח דרומית וזהו שכתב (צפון בלילה) [הולך אל דרום וסובב אל צפון הולך אל דרום ביום וסובב אל צפון וכו'] סובב הולך הרוח כו' (ופני) [זהו פני מזרח וכו'] מזרח ומערב שפעמים מהלכתן ופעמים מסבבתן זו דרך זו השמועה ובעלי כוכבים טוענין עליהם ובא רב משרשיא ודחה דברי רבי יוסי ואומר ליתנהו להני כללי מעולם לא יצאה חמה מקרן מזרחית צפונית ולא שקעה בקרן מערבית צפונית וכן לא זרחה מקרן מזרחית דרומית. ולא שקעה בקרן מערבית דרומית. תלמוד ארץ ישראל א"ר יוסי מי שאין יכול לכוון את הרוחות ילמד מן התקופה ממקום שהחמה זורחת בתקופת תמוז עד מקום שזורחת בתקופת טבת.
אלו פני מזרח. וממקום ששוקעת בתקופת טבת עד מקום ששוקעת בתקופת תמוז אלו פני מערב והשאר פני צפון ודרום כדכתיב הולך אל דרום וסובב אל צפון. ניחה בשילה ובבית עולמים דכמה יגיעות יגעו הנביאים לעשות המזרחי להיות החמה מצומצמת בין בתקופת טבת ותקופת תמוז. ז' שמות נקרא שער סוד שער התווך. שער החרסית. שער איתון. שער חדש. שער העליון. שער היסוד כו' ומפורשים כולם.
אמר שמואל אין תקופת ניסן נופלת אלא בארבעה ריבעי היום או בתחלת היום או בתחלת הלילה או בחצי היום או בחצי הלילה ואין תקופת תמוז נופלת אלא (בא' ז') [בא' ומחצה או בז' ומחצה] ואין תקופת תשרי נופלת אלא בג"י ואין תקופת טבת נופלת

(בד"י) [אלא בד' ומחצה או בי' ומחצה] כדי שתפול תקופת ניסן בתחלת היום ותקופת תמוז בז' שעות.
ותקופת תשרי בג' שעות ותקופת טבת בי' שעות.

## דף נו:

ושנה אחרת ואט"ד [סי' ועי' ברש"י]. אמר שמואל אין בין תקופה לתקופה אלא ז' שעות ומחצה ואין תקופה מושכת מחברתה אלא חצי שעה. אלו כולן פשוטות הן. ואמר שמואל אין לך תקופת ניסן שנופלת בצדק שאינה משברת את האילנות ואין תקופת טבת נופלת בצדק שמייבשת האילנו' והוא דאתייליד לבנה או בלבנה או בצדק:
ת"ר המרבע את העיר עושה אותה כמין טבלא מרובעת המרבע תחומין עושין אותן כמין טבלא מרובעת.
כשהוא מודד לא ימדוד מאמצע הקרן מפני שמפסיד הזויות אלא מביא טבלא שהיא אלפים על אלפים ומניחה כנגד הקרן באלכסון נמצאת העיר משתכרת הזויות. ת' אמה לכאן ות' אמה לכאן נמצאו תחומין משתכרין ת"ת אמה לכאן ות"ת אמה לכאן נמצאת העיר ותחומיה משתכרין אלף ומאתים אמה לכאן ואלף ומאתים אמה לכאן.
אמר אביי משכחת לה במאתא דהיא אלפים אמה על אלפים אמה. פי' זו העיר שהעמדנוה אלפים על אלפים עגולה היא וכבר אמרנו למעלה שצריך למדידת תחומין פיאות לפיכך צריכין להוסיף על אלפים אמה הללו העודף המרובע על העיגול והוא כדמסיקנא לה בסיפא דשמעתא דאמרינן הכי כל אמתא בריבוע אמתא ותרין חומשי באלכסונא הלכך נמצא באלפים על אלפים עודף ד' אלפים חומשין שהוא ת"ת אמה. נמצא עודף בעיר שהיא אלפים על אלפים ת"ת אמה. ובמזרח בתחומין שהן אלפים על אלפים ת"ת אחרונות וכן במערב נמצא העודף אלפים אמה ות' אמה כשתחלקם נמצא חציים אלף ומאתים אמה תופסת על אלפים לתחום המזרח ואלף ומאתים לתחום המערב נמצא התחום חוץ לעיר ג' אלפים ומאתים אמה.
תניא ר' אליעזר בנו של ריה"ג אמר תחום ערי לוים אלפים. צא מהן אלף אמה מגרש והשאר לשדות וכרמים. נמצא מגרש רביע. ואקשינן מכדי תחום כמה הוי אלפים כשתוציא ותסבב העיר באלף נשארו אלף אחרות הנה החצי איך שנה מגרש רביע אלפים אמה אורך ברוחב אלף וכן בצפון וכן במערב וכן בדרום. נמצאו בד' צדדי העיר ט"ז אלף אורך ברוחב אלף וצריך למלאות הקרנות אלפים אורך ברוחב אלפים על כל זוית וזוית נמצאו ד' קרנות עוד ט"ז אלף אמה באורך ורוחב אלף אמה ושיעור המגרש סביבות העיר

אלף רוחב. וכיון שהעיר היא אלפים על אלפים נמצאו בד' צדדי העיר אלפים אמה אורך ברוחב אלף שמונת אלפים אורך ברוחב אלף. גם יש לה למלאות הקרנות בד' זויותיה אלף על אלף בכל זוית שהן ד' אלפים אמה נמצא מגרש בסבוב העיר כולה עם הקרנות י"ב אלף אמה. ותחום העיר וקרנותיה הויין (י"ב ש"ב) [ל"ב אלפים] אמה הנה י"ב אלף שהן מגרש לגבי ל"ב של תחומין טפי מתלתא הויין ופרקינן אייתי ארבע דמתא. כלומר תוך העיר אלפים על אלפים עושין ד' אלפים אורך ברוחב אלף אמה הוסיף אותם בכלל ל"ב אמה נמצאו הכל [ששה ושלשים] אלפים אמה ואכתי י"ב אלף ששה ושלשים אלף שליש הן איך שנינו נמצא מגרש רביע.

ופרקינן מי סברת האי מגרש בריבועא הוא בעיגולא הוא פחות שליש. ואיכא למימר מתא נמי עיגולא היא והכי קאמר רחמנא מקיר העיר וחוצה וגו' צריך סביבות העיר כולה אלף אמה ולגבי תחומין יהבינן לה פאות כר' חנינא דתני זה יהיה לכם כזה יהיו כל שובתי שבת. אבל לגבי מגרש לא יהבינן ליה פיאות הלכך הסר מהן יתרון שמעדף המרובע על העיגול וכמה הוא היתרון רביע נמצא רביע י"ב אלף ג' אלפים כשתפחות מי"ב אלף ג' אלפים נמצא המגרש ט' אלפים אמה. והתחומין עם העיר והקרנות הן ל"ו אלף אמה נמצאות ט' אלפים אמה מל"ו אלף רביע שלהן וזוהי ששנינו נמצא מגרש רביע.

## דף נז.

אמר אביי משכחת לה נמי במתא דהיא אלפא אאלפא כו' אביי נמי על הדרך הראשונה שחשבנו א' לשמועה. מיהו אביי לא חשב חשבון מדידת העיר בכלל אלא התחום והקרנות בלבד. וכך פירושו העיר היא אלף על אלף תחומיה מכל צד אלפים ארך ברוחב אלף כמדת העיר נמצאו תחומיה בד' רוחות אלפים על אלף לכל רוח שמונת אלפים אמה אבל הקרנות הן בכל קרן אלפים על אלפים. כיון שבמזרח אלפים ובצפון אלפים צריך טבלא אלפים על אלפים למלאות מקום הקרנות מד' זויות הלכך קרנות כולהו כמה הוו ט"ז אלף נמצאו הקרנות והתחום כ"ד אלפים אמה ומגרש סביבות העיר ד' אלפים אמה ומן הקרנות ד' אלפים נמצא הכל ח' אלפים (בסר) [חסר] מהן (הרביע) [הריבוע] אלפים אמה נשארו ו' אלפים נמצאו ו' אלפים (כ"ד) [מכ"ד] אלף של תחומין ושל קרנות [ריבעא הוי].

רבינא אמר מאי רביע דתחומין רבינא דברי אביי [קמפרש]. וה"ק לא תימ' דאביי דאמר משכחת לה במתא דהיא אלפא אאלפא בהדי אלפא במתא קאמר אלא בר ממתא. ומאי

רביע. רביע דתחומין הוא דקאמר. בא רבא לפרק דרך אחרת וא' האי דקתני נמצא מגרש רביע רביע דקרנות כי לעולם הקרנות הן י"ו אלף ומגרש הקרנות אלף מכל קרן שהן ד' אלפים נמצא לעולם מגרש הקרנות (רביעם) [רביע]. והאי דכתיב אלף אמה סביב דקרנות כדכתיב וזרקו את הדם על המזבח סביב.

והוא סביב הקרנות ואחרי שהשלימו פי' דברי ר' אליעזר בר' יוסי הגלילי חזרו להקשות על הא דתניא נמצאת העיר משתכרת ת' אמה לכאן ות' אמה לכאן.

והא איכא מורשא דקרנתא דעדיפי טפי מהאי שיעורא כדאמרינן בכל אתרא בעינן טפי משום מורשא דקרנתא. ודחינן הכא במאי עסקינן במתא עגילתא ואקשינן והא (דבעינן ד') [ריבעוה].

ופרקינן אימור דאמרינן כו'. אלא הוספנו על זו העיר זה השיעור. ואקשינן מכדי עגילא הוא כדקאמרת ואוספינן עלה כדי ריבועא מאבראי שיהא הוא ורבועו ד' כמה (מארבעה) [מרובע] יתר על העיגול רביע. כשתחשוב רביע של אלפים להיות הן ורבוען ד' כגון אלף וחמש מאות תוסיף עליהן ת"ק נמצאו הן ורבוען ד' חלקים כל חלק ת"ק נשארו מן האלפים ת"ק וריבועם (ת"ק) [דת"ק] מאבראי (קס"ד פחות שליש הכל קס"ז. ות"ק תרס"ז ועל זה הדרך רביע ת"ק הנשארים מן האלפים קס"ו פחות) [קס"ז פחות שליש] נמצאו הכל אלפים ושש מאות וששים ושבע אמה פחות שליש אמה ופרקינן בריבוע הכי נמי אבל בהילוכא בעינן טפי דאמר מר כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא וכיון דהכי מסקנא דשמעתא פרישנא מרישא על הדין אורחא דפרקינן ומוקמינן לה:

מתני' נותנין קרפף לעיר כו'. אתמר ב' עיירות קרובות זו לזו מערבה כנגד מזרחה של חברתה.

רב הונא אמר נותנין קרפף לזו וקרפף לזו. פי' נותנין לכל אחד [שבעים אמה] ושירים. שהן בית סאתים ואם אין בין ב' עיירות הללו יתר מזה השיעור נחשבות שתיהן עיר אחת וכל אחת נותנין לו תחומה לזו במזרח חברתה ולזו במערב חברתה מחוץ לעיר הקרובה לה במאה וארבעים אמה ואחת ושליש אלפים אמה. וחייא בר רב אמר אין נותנין אלא קרפף אחד לשתיהן.

## דף נז:

ואקשינן לרב הונא ממתניתין דתנן וחכ"א אין נותנין קרפף אלא לשתי עיירות ופריק הכי קתני אין נותנין תורת קרפף אלא לשתי עיירות ולעולם שתי קרפיפות לשתיהן הכי נמי מסתברא מדקתני סיפא אם יש בין שנים החיצונים [ק"מ] אמה [ואחת] ושליש כו' [נימא]

תהוי תיובתא סיפא לחייא בר רב ודחינן הכי סיפא ר"מ היא מדקתני נותנין שלשה כפרים המשולשין פירוש השרויין כמין קשת שנים זה כנגד זה והשלישי ממוצע בין שתיהן עולה למעלה מהן אם יש בין שנים החיצונים כו' דייקינן מינה טעמא דאיכא אמצעי והוא שלישי לפיכך צריך כדי ב' קרפיפות מכלל דלשני כפרים לא יהבינן להו אלא קרפף אחד תיובתיה דרב הונא ודחי ולאו אמר רבא לא משולשין ממש אלא כל שאילו מכניס אמצעי לביניהן ואין בין זה לזה [אלא] ק"מ אמה ואחת ושליש ויראו כשהן משולשין עשה האמצעי שלשתן להיות כאחד.

א"ל רבא לאביי כמה יהא בין חיצון לאמצעי א"ל אלפים.

והא את הוא דאמרת בעיר העשויה כקשת כרבה בר רב הונא מסתברא אפילו יתר מאלפים [ומשני] הכי השתא התם בעיר העשוי' כקשת איכא מן (הראש) [הקשת] עד מקום החץ בתים הכא ליכא בתים. ועוד א"ל כמה יהא בין שנים החיצונים א"ל כל שאילו מכניס האמצעי ביניהן ואין ביניהן אלא ממאה וארבעים אמה ואחת ושליש ולמטה נמצא הדבר תלוי באמצעי אם הוא משוך הרבה או מעט הכל לפי (במשך) [משך] האמצעי.

איני והאמר רב הונא עיר העשויה כקשת [וכו' התם] ליכא למימר מליא כי מקום החץ אינו ממלא אבל הכא בכפר האמצעי איכא למימר מלייה א"ל רב ספרא לרבא הני איקטיספון וארדשיר דאינון תרתי אתרא וסמיכא להדדי ודיגלת מפסקא להו בינייהו דהוא יתר מק"מ אמה ואחת ושליש היכי משחינן לבני איקטיספון תחומא אאידך גיסא דארדשיר ולבני ארדשיר מאידך גיסא דאקטיספון נפק אחוי ליה הנהו אטמהתא דמיבלען בדיגלת בתוך שבעים אמה ושיריים. פי' אטמהתא יריכות ביניין כמו מערות ועומדין בתוך המים כאילו עיבור להטמתוותא:

מתני' אין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה.

## דף נח.

מנ"ל אמר רב יהודה דאמר קרא אורך החצר מאה באמה ורחב חמשים בחמשים. אמרה תורה בחבל של חמשים אמה מדוד. ואקשינן האי קרא מיבעי לי ליטול חמשים ממאה של אורך וסבבם בחמשים האחרות כדי שיבא שבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים ודחי א"כ נימא קרא חמשים חמשים ומאי בחמשים שמעינן מינה תרתי:

לא פחות ולא יותר. תנא פחות מפני כשנמתח נמתח הרבה ומוסיף המדה. ואם הוא יתר מחמשים אמה אינו נמתח הרבה וממעט במדת התחום:

ירושלמי. מדת התחום [ארבעים] חבלים לא פחות שהוא נמתח ונשכר ולא יותר שהוא

נקמט ויפסיד. הגורס בשמועה זו ובידו חבל מדה. הוא הכתוב בס' זכריה (ב') אבל וביד איש קנה המדה ביחזקאל הוא והגירסא נכונה והכתיב ופתיל פשתים בידו וקנה המדה והוא עומד בשער. ביחזקאל (מ').
ההוא לתרעי פי' הקנה למוד בו מדת השער. חבל של אפסקמא. יש מי שאומר גוזל הנר ודקלא דחד נבארא זליף. א) פי' מקדרין חותכין כדגרסינן איזהו עור לבב כל שקרוע כנגד הלב ב). וקדור כמין ארובה ועיקרו מגדדין מלשון גודו אילנא.
תני רב יוסף ג' חבלים [הן] של מגג לקשור בו את הפרה כדתנן בחבל של מגג כו' והוא חלקו.
של נצרים לסוטה דתנן ואח"כ מביא חבל של מצרי וקושר למעלה מדדיה. חבל של פשתן למדידת התחום:
מתני' היה מודד והגיע לגיא או לגדר כו' תנינא להא דת"ר היה מודד והגיע מדידה לגיא אם יכול להבליעו בחבל של חמשים אמה מבליעו כלומר מעביר החבל על גביו ואם לאו הולך למקום שפתח הגיא צר ומבליעו שם וצופה וחוזר למדתו.
אם היה גיא מעוקם מקדיר ויורד. הגיע לכותל אין אומרים יקדיר את הכותל אלא אומדו והולך לו.
ואי ניחא תשמישתיה מודד מדידה יפה.
אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו שאין חוט משקולת יורד כנגדו אבל חוט המשקולת יורד כנגדו מודדו מדידה יפה.

## דף נח:

וכמה עומק של גיא. אמר רב יוסף אלפים והוא דאמר כאחרים דתניא אחרים אומרים אפילו עמוק אלפים ורחב נ' מבליעו. וחכ"א עמוק ק' ורחב נ' מבליעו ואם לאו אין מבליעו איכא דאמרי [אמר] רב יוסף אפילו (יורד) [יתר] מאלפים א"ל אביי כמאן לא כרבנן ולא כאחרים ושנינן כי אמר רב יוסף בשאין חוט המשקולת יורד כנגדו וכי חוט המשקולת יורד כנגדו מודדו מדידה יפה עד כמה אמר אביי עד ד':
ירושלמי כיצד מודדין את הנחל צר מלמעלה ורחב מלמטה עד נ' אמה אתה רואה אותו כאילו רואה עפר או צרורות.
ואם לאו אתה רואה כאלו מטרפס ועולה מטרפס ויורד. היה הנחל מעוקם ר' חסדאי א' נוטל מצופות ומשער בה בעיניו במישור וחוזר ועושה כן בהר.

הגיע להר מבליעו וחוזר למדתו. אמר רבה לא שנו אלא בהר המתלקט עשרה מתוך ד' מפני שעולה כמין גבשושית יתר משיעור שליש ואין החבל נמתח. אבל הר המתלקט י' טפחים מתוך (ד') [ה'] אמות. נוח הוא למדידה מודדו מדידה יפה כי גבשושית (ושליש) [שליש] כי הא דתניא [בזבחים ס"ג] כל כבשי כבשים ג' אמות לאמה חוץ מכבשו של מזבח שהוא מתוך שלוש ומחצה ואצבע וחצי אצבע ובלבד שלא יצא חוץ לתחום. מאי כדי שלא יבואו לטעות הרואים ויאמרו מדת תחומין באה לכאן.
ואם אינו יכול להבליעו מקדר כיצד מקדר תנא תחתון כנגד לבו ועליון כנגד מרגלותיו אמר אביי נקטינן אין מודדין אלא בחבל של ד' אמות.
אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין מקדרין לא בעגלה ערופה ולא בערי מקלט מפני שהן של תורה:

## דף נט.

מתני' אין מודדין אלא מן המומחה פירוש מקום ישרה מלשון ומחה [על כתף ים כנרת (במדבר ל"ד:י"א)].
ריבה למקום אחד ומיעט למקום אחר כו' אוקימנא שומעין למקום שמיעט ואף למקום שריבה. וכן ריבה אחד ומיעט אחד שומעין לזה שריבה ובלבד שלא ירבה יתר (מדירת) [ממדת] העיר ואלכסונה. אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנין והתניא לא אמרו חכמים בדבר להקל אלא להחמיר אוקמא רבינא לא אמרו חכמים בדבר להקל על דברי תורה אלא להחמיר על דברי תורה ותחומין דרבנן כיוצא בו בנדה סוף פרק הרואה כתם א' רבינא לא אמרו להקל על ד"ת אלא להחמיר על ד"ת וכתמים עצמן מדרבנן:
מתני' עיר של יחיד שנעשית של (יחיד) [רבים] מערבין את כולה [היכי דמי] עיר של יחיד ונעשית של רבים כגון דיסקרתא דריש גלותא ומקשינן אמאי התירו להו לערב כולן אי נימא דשכיח כולהו קהרמנא פי' השלטון של מקום ומדכרי הדדי ומערבי ולא אתו למסמך חד (מחבריה) [אחבריה] אי הכי אפילו עיר של רבים ונעשית של יחיד נמי ליערבו דהא כולהו ישראל שכיחי גבי הדדי בצפרא בשבתא בעידן צלותא ומדכרי אהדדי.
אלא אמר רב נחמן כגון דיסקרתא דאתי אזואר [דנתזואי]. פי' שם אדם:

## דף נט:

ת"ר עיר של יחיד ונעשית של רבים ורשה"ר עוברת כו' עד ואין מערבין אותה לחצאין אלא או כולה או מבוי מבוי בפני עצמו ואם היתה של רבים והרי היא של רבים ואין לה אלא פתח אחד מערבין את כולה.

הא דתניא אין מערבין אותה לחצאין אמר רב פפא לא שנו אלא לארכה רה"ר מפסקתה אבל לרחבה מערבין אותה לחצאין דהא לא מפסקתה בה רה"ר רב פפא דאמר כמאן דלא כר' עקיבא דאמר בב' חצרות זו לפנים מזו ועירבה זו לעצמה וזו לעצמה כי החיצונה אסורה שדריסת רגל הפנימית אוסרתה ודחינן אפי' תימא ר' עקיבא עד כאן לא קאמר ר' עקיבא אלא בב' חצרות זו לפנים מזו דפנימית לית לה פתחא אחרינא וכמאן בהא חצר דמי.

אבל הכא בעיר שעירבו לחצאין הני נפקי בהא פתחא והני נפקי בפתחא אחריתי.

איכא דאמרי אמר רב פפא כיון דרה"ר מפסקתה אפילו לרחבה אין מערבין אותה. נימא כר' עקיבא אמרה אפי' תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן בב' חצרות זו לפנים מזו אלא דפנימי' אחדא לדשא ומשתמשא אבל הכא מי מצי מסלקי רה"ר מהכא כיון דדרסי רבים לה אסרי לה אלא אי כולה אי מבוי מבוי בפני עצמו.

ואסיקנא כגון דעביד דקה. פירוש כגון אצטבא בפני המבוי וכדרב חסדא דאמר אחד מבני מבוי שעשה דקה על פתחו אינו אוסר על בני מבוי שכבר סילק עצמו מן המבוי כך מבוי אחד שעשה דקה לאותו מבוי אינו אוסר על מבואות אחרות.

היתה עיר של רבים והרי היא של רבים ואין לה אלא פתח אחד מערבין את כולה.

עיר של ר' חייא עיר של רבים ונעשית של יחיד הואי ועירבה ר' חייא לכולא ולא שבק שיורא א"ל אביי אמאי עבד מר הכי א"ל דאמרו סבי דהוו בה רב חייא בר אשי הוה מערב לכולא ואמינא ש"מ עיר של יחיד ונעשית של רבים של יחיד היא.

א"ל לדידי אמרו לי סבי אשפה הוה לה מחד גיסא והשתא דאיפנאי הוו להו כב' פתחים ואסור. א"ל לאו אדעתאי.

אמר רב נחמן אמר רב סולם מיכן ופתח מיכן סולם תורת פתח עליו ותורת מחיצה עליו. תורת מחיצה עליו דלא בעי שיור. ש"מ דכל היכא [דאיכא] ב' פתחים לא מערבין לה עד דעבדין לה שיור. טעמא דשיור כדי שיכירו בו כי העירוב הוא שהתיר את הטלטול לפיכך [צריך שיעור] כדי להיות מוכיח על העירוב.

## דף ס.

תורת פתח עליו בכותל שבין ב' חצרות רצה אחד מערב רצו שנים מערבין.
ומי אמר רב נחמן הכי והאמר רב נחמן אמר רב אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו אם יש לפניה דקה ארבעה אינה אוסרת ודחינן הכא במ"ע בדלא גבוהה עשרה אי הכי כי עביד דקה מאי הוי ופרקינן במגופפת פירוש מוקפת כמו מעקה עד עשר אמות כיון דעבוד בה דקה סלוקי מסלקי בני מרפסת נפשייהו מהתם. אמר רב יהודה אמר שמואל כותל שרצפו בסולמות אפילו ביתר מעשר תורת מחיצה עליו.
ומקשינן ומי אמר שמואל הכי והא אמר רב נחמן אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו כו' פי' הא דאמר שמואל כותל שבין ב' חצרות שרצפו בסולמות ביתר מי' אמות במשכא שיכולין י' בני אדם באחד לעלות ולירד כאחד לא חיישינן לסולמות הללו אלא תורת מחיצה שם.
ההוא בני קקוניא דאמרו לרב יוסף הב לן גברא דמערב לן וא"ל לאביי זיל ערוב להן אזל חזא להנהו (והני) [בתי] דלא פתיחי (במתא) [למתא] ולא מצו מערבי לא הוי שיור אלא אעבד להו חלונות בהדי מתא דאי בעו מערבי דרך חלונות הדר אמר לא צריכי חלונות דהא רבה בר אבוה מערב לכולא מחוזא ערסתא ערסתא. פי' שכונות שכונות משום פירא (דכי) [דבי] תורי דהוה מפסקתה בינייהו כל ערסתא הוי שיור לאחריתי ואע"ג (מאי) [דאי] בעי לערובי לא מצי לערובי [הדר אמר התם אי בעי לאערובי] דרך גגות מצו מערבי הכא לא מצו מערבי אלא דרך חלונות ולא היא דהא ההוא בי תיבנא דהוה ליה למר (לבר) [בר] מפומבדיתא והוא הוה שיור לכולא מתא.
ואמר אביי היינו דאמר לי רב יוסף זיל עריב להו וחזי (מאי צווית עלי) [דלא צווחת עלה] בבי מדרשא.
תניא א"ר יהודה עיר אחת היתה ביהודה וחדשה היה שמה והיו בה נ' דיורין אנשים ונשים וטף ובה היו משערין חכמים והיתה שיור. ואיבעיא לן כי היכי דהוי היא שיור לגדולה גדולה נמי הוי שיור לדידה ומערבין לה' או לה רב הונא ורב יהודה חד אמר הויא שיור וחד אמר לא הויא שיור:
ר' שמעון אומר שלש חצרות כו'. אמרינן משמיה דרב הלכה כר' שמעון רבי יצחק אמר אפילו בית אחד בחצר אחד הוי שיור והא דר' יצחק גמרא היא:

## דף ס:

מתני' מי שהיה במזרח יאמר לבנו לערב כו' קס"ד מזרח [מזרח] ביתו ומערב מערב ביתו בשלמא לביתו אלפים לעירובו יתר מיכן משכחת לה כגון דעירב ואנח עירובו למזרח ביתו ואתי ממערב ביתו דמטא לביתו ולא מטא לעירוביה אלא לעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מיכן היכי משכחת לה ופריק ר' יצחק מתני' דקתני מזרח ביתו מזרח בנו הוא ולא ידע היכא מנח בנו עירוב וחשיך ליה יומא בדוכתא האי דיניה דמטי לביתיה ולא מטי לעירוביה.

רבה בר בר שילא אמר אפילו תימא מזרח ביתו ומערב ביתו וכגון דקאי ביתו באלכסון פי' כגון שנתן עירובו במזרח ביתו מן הצד נמצא ממקום רגליו עד עירובו אלפים אמה מכוונות וביתו עומד בקרן זוית לעירובו כשמניח הדרך הנכון מוטה ללכת לביתו נמצא מהלך באלכסון ועודף עליו יתרון האלכסון כולו שהוא בכל אמה שני חומשי אמה כדקיימא לן כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא. וזהו שאמר לעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מיכן אסור לביתו ומותר לעירובו שכבר עקר שביתתו מביתו אבל אם ביתו בתוך אלפים אמה עומד אע"פ שעירב (לנו) [לו] בנו לא נעקרה שביתתו מביתו אלא מותר לביתו ובטל עירובו:

הנותן עירובו בעיבורה של עיר שהיא בתוך שבעים אמה ושיריים לא עשה כלום שהעיבור מכלל העיר הוא חשוב וכאילו עירובו בתוך העיר הוא וכמו מי שלא נתן עירוב כלל דמי. נתנו לעירוב חוץ לתחום (בין) [כיון] שאין יכול להלך לעירוב בשבת אינו עירוב שנמצא הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר ותריצ' אלא אימא חוץ לעיבורה של עיר.

מה שנשכר הוא מפסיד פי' הנותן עירובו במזרחו של עיר מחוץ לעיבורה אלף אמה נשתכר אלף אמה שיש (לך) [לו] לילך במזרחה של עיר שלשת אלפים אמה אלף אמה שהן מן העיר ועד עירובו ומעירובו ולהלן אלפים אמה והפסיד ממערבה של עיר אלף אמה שאין לו רשות לילך במערבה של עיר אלא אלף אמה בלבד ואקשינן איני והא תניא נתנו חוץ לעיבורה של עיר אפי' אמה אחת נשכר אותה אמה והפסיד את העיר כולה מפני שמדת העיר עולה למדת התחום.

ופרקי' לא קשיא משנתינו כגון שכלתה מדתו בסוף העיר כגון שנתן העירוב חוץ לעיבורה של עיר באלף אמה והעיר היתה כולה אלף אמה. נמצא ממקום עירוב עד סוף העיר אלפים אמה אלף אמה שהן מן העירוב עד עיבורה של עיר ואלף אמה מדת העיר וכריב"ל דאמר היה מודד ובא והגיע מדתו בסוף העיר נעשית כל העיר כד' אמות

ומשלימין תשלום אלפים אמה מחוץ לעיר שהן אלף אמה נמצא מה שנשכר במזרח הפסיד כנגדו במערב ולא הפסיד מכלל העיר כלום. ובריייתא כגון שכלתה מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר. נמצא (זה) שהפסיד חצי העיר ואלפים אמה שמן הצד האחד ולא נשתכר באותו הצד שנתן עירובו אלא אלף אמה בלבד ואע"ג דא"ר אידי אין אלו אלא דברי נביאות שאינן נשמעין כטעם אלא בגזירה מה לי כלתה מדתו בחצי העיר ומה לי כלתה בסוף העיר הא אמר רבא כריב"ל ומסייע ליה ממשנתנו נמצא מקיים דבריו ולפיכך אמר תרווייהו תננהי אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה מפני שהיא קטנה וכלתה מדתו בסוף העיר.

## דף סא.

אבל בעיר שהיא גדולה בני עיר קטנה שכלתה מדתו בחצי העיר אין מהלכין כל עיר גדולה ור' אידי בין אנשי עיר קטנה בין אנשי עיר גדולה מהלכין כולה קתני [ומוקים] לה למתני' בנותן את עירובו שהנותן את עירובו בעיר נעשית לו כל העיר כד' אמות ויש לו חוץ לעיר אלפים אמה לכל רוח אבל הנותן עירובו חוץ לעיר ומודד ובא בתוך העיר (ואין) [אין] לו חוץ מן המקום שכלתה מדתו (לעשר) [לעירוב] אפילו אמה אחת לא שנא בחצי העיר ולא שנא בסוף העיר. והא דתנן למודד נותנין לו אלפים אמה שאפי' מדתו (כולה) [כלה] במערה אצטריך (מתני') [ריב"ל] לאשמעינן סוף העיר שהוא דינו כסוף המערה ורב נחמן נמי לא פליג עליה אלא טעמא דמתני' קא מפרש ואמר מאן דתני בתרווייהו מהלכין כל העיר לא משתבש דמוקי לה בנותן ומאן דתני אין מהלכין מוקי לה במודד כמו שאמרנו ואסיקנא חסורי מחסרא והכי קתני אנשי העיר הגדולה מהלכין כל עיר קטנה [ואין אנשי קטנה] מהלכין כל עיר הגדולה בד"א במודד אבל בנותן מי שהיה מעיר גדולה ונתן עירובו [בעיר קטנה בעיר קטנה ונתן עירובו] בעיר הגדולה מהלכין כולה וחוצה לה אלפים אמה. והא דר' אידי לא בריר טעמא.

אמר רב יוסף אמר רמי בר אבא אמר רב הונא עיר שיושבת על שפת הנחל אם יש לפניה דקה בתוך הנחל ארבע מודדין לה אלפים אמה מן הנחל ולהלן (שם נחל) [שהנחל] כיון שמשתמשים בו כאילו מן העיר הוא. ואם לא עשו לפניה דקה אין מודדין להן אלא מפתח בתיהן ומאי שנא דכל דקה בעלמא ד' טפחים והאי (דקאמר) [קאמר] רב יוסף ד' אמות ופרקי' כיון דבעיתא תשמישתה שהיא על הנחל אם היא רחבה ד' אמות אין ואי לא לא אמר רב יוסף מנא אמינא דמאן דאית ליה דקה לפניה מדקה ולהלן משחינן לה תחומא דתניא ועוד זאת התיר רבי (כשהיו) [שיהו] בני גדר יורדין לחמתן ואין בני חמתן

יורדין לגדר מ"ט לאו משום דהוו בני גדר עיר היושבת על שפת הנחל ועביד דקה והיה בין גדר לחמתן יותר מאלפים אמה ובני גדר דעבדו דקה מדדו להם אלפים אמה מחוץ לנחל וכלתה מדתן לחמתן ובני חמתן כלתה מדתן עד הנחל ולא יכלי לבוא בגדר דהא לא עשובני חמתן דקה.
כי אתא רב דימי אמר (להו) [לאו] משום האי טעמא לא הוו אתו בני חמתן לגדר אלא משום דהוו בני גדר פריצים והוו מטטרגי לבני חמתן. פי' מריבין עמהן ומכין אותן.
ובשבת דשכיחה שכרות התקין להו ר' שלא יהיו באין בני חמתן לגדר.
רב ספרא אמר גדר עיר העשויה כקשת הואי ומדדו לה (כמין) [מן] היתר ולפיכך באין לחמתן אבל בני חמתן אינן יכולין לעלות על עיר גדר שהיא יושבת במקום החץ וממקום הקשת עד היתר אלפים אמה ולפיכך לא היו באין אליהן.
רב דימי אמר גדר עיר גדולה היתה וחמתן עיר קטנה ותנן אנשי עיר גדולה מהלכין כל העיר קטנה וכו':

## דף סא:

אמר רב יהודה אמר שמואל שבת בעיר חריבה לרבנן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה והנותן עירובו בעיר החריבה אין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה. רבי (אליעזר) [אלעזר] אומר בין השובת בין הנותן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. ואקשינן לר' אליעזר תנן אמר להן ר' עקיבא אין אתם מודים לי בנותן את עירובו כו' וחריבה לית בה דיורין (ובחוצה) [ובחריבה] מיהת מודו ליה לר' עקיבא שאין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה. והיאך א"ר אליעזר בין שובת בין נותן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה.
ופריק לא תימא שאין בה דיורין שהיא חריבה אלא אימא שאינה ראויה לדירה נותן לה ממקום עירובו אלפים אמה והחריבה ראויה לדירה היא. ת"ש שבת בעיר גדולה ואפי' היא כאנטוכיא במערה ואפי' כמערת צדקיהו מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה וכו' ואקשינן טעמא דשבת הא נותן לא והיאך אמר ר' אליעזר לא שנא שובת ולא שנא נותן מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה. ופריק לא תימא עיר חריבה דומיא דמערה אלא אימא מערה ישיבה דומיא דעיר ור' עקיבא היא דאמר אין לו אלא ממקום עירובו אלפים אמה ובשובת מודה שמהלך את כולה וחוצה לה אלפים:
מר יהודה אשכח לבני מברכתא דהוו מותבי עירובא בכנישתא דאבי גבר. אמר להו נמי אחיתו ליה כלומר הכניסוהו כלפי התחום כי היכי דנשתרו לכו טפי בתחומא כר'

עקיבא דאמר אין נותן לו ממקום עירובו אלא אלפים אמה. אמר רבא לרב יהודה פלגאה. פי' בעל מחלוקת לית דחש לה לדר' עקיבא אלא בי כנישתא כולה דלהון היא ומחוץ לכנישתא משחינן להו תחומא דאמר מר הלכה כדברי המקיל בעירובין:

**הדרן עלך פרק כיצד מעברין.**

פרק ו הדר עם הנכרי בחצר הרי זה אוסר עליו.

ר' אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו שנים ישראלים כו'.

## דף סב.

סוגיא דשמעתא דירת עכו"ם לא שמה דירה ובגזירה שמא ילמד ממעשיו פליגי. ר"א בן יעקב סבר (כגון) [כיון] דחשיד אשפיכות דמים תרי דשכיחי דדיירי בהדי עכו"ם גזרו בהו רבנן איסור עד שיערבו חד ישראל בהדי עכו"ם דלא שכיח דדייר אי מקרי דדיירי לא גזרו ביה רבנן.

ור' מאיר זמנין דחד נמי דייר ואמור רבנן אין עירוב ולא ביטול רשות מועיל בהדי עכו"ם עד שישכיר ועכו"ם אינו משכיר לישראל ואע"ג דלא בעינן שכירות בריאה כמו מוהרקי ואבורגני כגון בנין אלא אפי' שכירות רעועה דיי לן אפילו הכי עכו"ם לא משכיר לישראל דחייש לכשפים ודכולי עלמא שכירות בפחות משוה פרוטה מן הנכרי הויא שכירות דקיי"ל בן נח נהרג על פחות משוה פרוטה ולא ניתן להישבון פי' בן נח נהרג על הגזל שאזהרתן זו היא מיתתן ואם יגזול בן נח פחות משוה פרוטה נהרג עליה וישראל אין חייבין עליה שאין ישראל חייבין אלא מפרוטה ולמעלה לפיכך לא ניתן להישבון שהתורה הזהירה והשיב את הגזלה אשר גזל ואם אין גזלה אין השבה:

## דף סב:

גופה חצרו של עכו"ם הרי הוא כדיר של בהמה מותר להכניס מתוכה לבתים ומן הבתים לתוכה ואם יש שם ישראל אוסר דברי ר' מאיר אוקימנא בזמן דליכא ההוא עכו"ם בחצר ולא חיישינן דלמא אתי ואי במקום קרוב הוא דיכול למיתא ביומיה חיישינן ולא שרי ר' מאיר ר' אלעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראלים אוסרין זה על זה תנא אכסנאי לעולם אינו אוסר אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' אליעזר בן יעקב רב הונא א' מנהג כר' אליעזר בן יעקב ר' יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב א"ל אביי לרב יוסף כיון דאמר הלכה כר' אליעזר בן יעקב וקי"ל משנת ר' אליעזר קב ונקי כלומר מעט ומנוקה ואין צריך לנפותו ולנקותו מהו לאורויי קמיה רביה א"ל

ביעתא בכותחא בעי מינה דרב חסדא בשני דרב הונא רביה. פי' השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בכותח שיש בו ניסיובי דחלבא דלאו כבשר הן. או דלמא כבשר הן ואסור ולא פשיט לי כלומר אסור להורות אפי' כמו זה הדבר שהוא ברור בפני רבו:

## דף סג.

רבינא סאר סכינא פי' בדק הסכין לטבח בבבל כדגרסי' האי טבחא דלא סאיר סכיניה קמי חכם כו' והוא מלשון פוקד תרגום מסער א"ל רב אשי אמאי עבדת הכי כלומר אנא רבך א"ל רבינא הא רב חסדא אורי בכפרי בשני דרב הונא ורב המנונא אורי בארגז פי' שם מקום בשני דרב חסדא. א"ל רב אשי לא הורה איתמר [א"ל איתמר אורו וכו'].
איתמר דאורי רב המנונא בשני דרב חסדא מ"ט תלמיד חבר הוא גבי רב חסדא אנא נמי גבי מר תלמיד חבר אנא. פי' מופלג גדול בחכמה מופלג משאר חכמים:
אמר רבא ת"ח שרוצה לשחוט בביתו מה שיאכל רואה הסכין ובודקו אבל לבודקו לטבח שישחט ויקנה ממנו לא.
אמר רבה ולאפרושי מאיסורא אפילו בפני רבו שפיר דמי כי הא דרבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי חזא להההוא גברא דהוה אסיר חמרא בצינתא. פי' בדקל. כדתנן ציני הר הברזל כשירות והוא אילני תמרים היה קושר בו החמור בשבת א"ל רבינא ליהוי ההוא גברא בשמתא א"ל רבינא לרב אשי כי האי גוונא מתחזי כאפקירותא אי לא א"ל לא אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה' כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב.
אמר רב בפניו אסור וחייב מיתה שלא בפניו אסור ואינו חייב מיתה ולא מתו ב' בני אהרן אלא מפני שהורו הלכה בפני משה רבן.
ותלמיד היה לו לר' אליעזר ויהודה בן גודיא היה שמו שהורה הלכה בפני רבו ולא הוציא שנתו.

## דף סג:

וא"ר אליעזר כל תלמיד המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה וראוי להכישו נחש כו' ונקרא חוטא שנאמר בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך:
כל המשגר את מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם שנא' וגם עירא היאירי היה כהן לדוד:
ר' אלעזר אומר המורה הלכה בפני רבו מורידין אותו מגדולתו שנאמר ויאמר אלעזר

הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חקת כו'. כל דמותיב מלה באנפי רביה אזל לשאול בלא ולד שנאמר ויען יהושע בן נון משרת משה כו'. כלאם הטיל עליהן צרכי צבור והן כלין מאליהן וכתיב נון בנו יהושע בנו.
ופליגא דר' אבא דאמר לא נענש יהושע אלא על שביטל ישראל מפריה ורביה שנאמר ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו כו' מפני שנתעצל ולא הקים המשכן בו ביום.
וגמירי כל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן ישראל אסורין בתשמיש המטה: גדול תלמוד תורה מהקרבת תמידין כו'.
כל הלן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה עליו הכתוב אומר נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה.
ואפילו אשתו נדה. (איירי) [אורי] אבי בההוא מבואה דהוה דייר בה המן בר (רפתק) [רסתק] ולא בעו לאוגורי להו רשותא (ליבטליה) [דליבטליה] כולהו בני מבואה רשותייהו גבי חד דליהוי ישראל אחד בהדי נכרי דלא אסר' ואמר בטלי רבים רשותייהו גבי חד מילתא דלא שכיחא היא ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן.

## דף סד.

ודחאה רבא ואמר א"כ בטלת תורת עירוב מאותו מבוי וא"ל דמערבי יאמרו עירוב מועיל במקום נכרי דמכרזינן בשביל שלא רצה להשכיר.
וכי אכרזתא לדרדקי.
אלא אמר רבא ניזיל חד מינייהו ויתקרב להההוא נכרי ונישול מיניה ונותיב מידי בביתיה דהוה ליה שכירי ולקיטי ואמר רב יהודה אמר שמואל אפילו שכירו ואפילו לקיטו נותן עירובו ודיו. ואם יש לו ה' שכירי ולקיטי נותן אחד מהן ודיו כי לא אמרו שכירו ולקיטו להחמיר אלא להקל.
אמר רב נחמן כמה מעליא הא שמעתא:
אמר רב יהודה אמר שמואל השותה רביעית אל יורה אמר רב נחמן לאו מעליא הא שמעתא דאנא כמה לא שתינא רביעתא דחמרא לא צילא דעתאי. א"ל רבה והא כל האומר שמועה [זו] נאה היא וזו אינ' נאה מאבד הונה של תורה שנאמר ורועה זונות יאבד הון ויאבד הונה של תורה א"ל הדרי בי אמר רב הונא שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו (תועבה) [תפלה שיכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה].

רבה בר שימני ורב מנשיא בר ירמיה אמרי לא נפטר אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרו פתח חד ואמר המחזיק בנכסי גר מה יעשה ויתקיימו בידו יקח מהן ספר תורה ואפי' [בעל] בנכסי אשתו.

## דף סד:

רבא אמר אפי' עבד עיסקא ורווח ואפי' מצא מציאה. רב נחמן בר יצחק אמר אפילו (מצא תפילין) [כותב בהו תפלין] דיו א"ר יוחנן מהאי קרא שנאמר וידר ישראל נדר לה' ויאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם:

אמר חייא בר אבא דרך מיל ושינה כל שהוא מפיגין את היין ולא שנו אלא ששתה כדי רביעית אבל יותר מרביעית כ"ש שדרך משכרתו ושינה טרדתו.

ואקשינן דרך מיל מפיגה את היין והתניא מעשה ברבן גמליאל שהיה מהלך מעכו לכזיב והיה רבי אלעאי מחמר אחריו כו' עד הרבה דברים למדנו מאותו מעשה למדנו שרביעית יין האיטלקי משכר ולמדנו שהשכור אל יורה ולמדנו שאין מפירין נדרים לא רכוב ולא מהלך ולא עומד אלא יושב. קתני מיהא ויטייל אחריהן שלשה מילין ודחינן שאני יין האיטלקי דמשכר טפי כו'.

א"ר יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל להההוא גברא יש בוטה כמדקרות חרב כל בוטה ראוי לדוקרו בחרב אלא לשון חכמים מרפא:

אין מעבירין על האוכלין. א"ר יוחנן לא שנו אלא בדורות הראשונים שלא היו בנות ישראל פרוצות בכשפים. אבל בדורות האחרונים שבנות ישראל פרוצות בכשפים מעבירין עליהן.

תנא שלימים מעבירין עליהן פתיתין אין מעבירין עליהן פי' אין עושין כשפנות בפתיתין איני והכתיב ותחללנה אותי אל עמי בשעלי שעורים ובפתותי לחם וגו' מכלל דעבדי בפתיתין ופרקינן התם בפתיתין דהוו שקלן באגרייהו:

## דף סה.

מיום שחרב ביהמ"ק כתיב שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין מכאן אמר יכול אני לפטור את העולם מיום שחרב ביהמ"ק מדין תפלה דקי"ל שכור אל יתפלל. (והא) דתניא שכור מקחו מקח וממכרו ממכר עבר עבירה שיש בה מיתה ממיתין אותו מלקות מלקין אותו כללו של דבר הרי (הן) [הוא] כפיקח לכל דבריו אלא שפטור מן התפלה. והני מילי שלא הגיע לשכרותו של לוט.

אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכלום:
אמר רבי חנינא כל המפיק מגן בשעת גאוה. פי' כל המעביר מגן ומכסה יצרו בשעת גאוה כלומר בעת שמתגבר עליו טומן אותו שלא יתגבר סוגרין וחותמין צרות בעדו. לשון מפיק כאפיק נחלים יעבורו. ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק איתמר. כלומר כל מי שאינו מעביר ומכסה אלא מגלהו ומפיק מגן לנגדו להלחם כנגדו ולכבשו וזו הגאוה היא עת שכרותו של אדם. רבי חנינא סבר לכבשו בשינה כדי להעבירו ולהפיגו טפי עדיף ור' יוחנן אמר חיישינן שמא ישתקע בשינה (זימנן) [וימנע] מן התפלה אלא לגלותו כדי להתעסק בדרך וכיוצא בה להפיגו ואח"כ יתפלל טפי עדיף ואמרינן מכדי קראי משמעי כר' חנינא וכר' יוחנן במאי פליגי בדרב ששת דהוה מסר שינתיה לשמעיה ומזהירו כדי להקיצו בשעת התפלה ר' חנינא אית ליה דרב ששת. ר' יוחנן לית ליה דרב ששת חייש דילמא משתקע בשינה. אמר רב כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל שנאמר בצר אל יורה. ר' חנינא כל יומא דהוה רתח לא הוה מצלי אמר בצר אל יורה כתיב.
מר עוקבא ביומא דשותא. פי' יום עבים לא הוה נפיק לדינא. אמר צריכא הילכתא צילותא כיומא איסתנא פי' יום שמנשבת בו רוח צפונית:
אמר אביי אי אמרה לי אם קריב כותחא לא גרסי פי' אילו היתה מעסקת אותו לתשמיש הבית והיתה נטרחת דעתו לא הוינא יכול למיגרס.
ורבא אמר אי קרצתי כינה לא גרסי כלומר אילו היה הכינים נושכין אותו לא הוינא יכול למיגרס ולפיכך עשתה לו אמו למר בר רבנא ז' חלוקים להחליף בכל יום חלוק מפני הכינים. כל הגורס ביום שמעתתיה מחדדן כר' זירא. ר' אחא הוה ישן ביום והיה ניעור בלילה וגריס.
א"ר אלעזר הבא מדרך אל יתפלל ג' ימים שנאמר ואקבצם אל הנהר הבא אל אחוה ונחנה שם ימים שלשה וגו'.
אבוה דשמואל כל כי הוה אתא מאורחא תלתא יומי לא הוה מתפלל. שמואל לא הוה מצלי בביתא דאית בה שיכרא.
א"ר חנינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שנאמר וירח ה' את ריח הניחוח.
אמר רב כל שדעתו מיושבת עליו ביינו יש בו מדעת שבעים זקנים מ"ט יין עולה ע' וסוד עולה ע' נכנס יין יצא סוד.
לא נברא יין אלא לנחם בו אבלים ולשלם שכר לרשעים שנאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפש ופליגא דר' חנינא בר פפא דאמר כל בית שאין יין נשפך בתוכו כמים אינו בכלל ברכה שנאמר וברך את לחמך ואת מימיך.

מה לחם הניקח בכסף מעשר אף הני מים דניקחים בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקרי להן מים אלמא (איקנו) [אם נשפך] כמים אין אי לא לא.

## דף סה:

אמר רבי אלעאי בג' דברים אדם ניכר בכוסו בשעה שמתגבר עליו יינו אם יכול לכובשו. בכיסו כשמתעשר אם דעתו זחה עליו. בכעסו אם מושל בכעסו לבלתי הסיתו ואמרי לה אף בשוחקו:

אמר רב יהודה אמר רב ישראל ונכרי בפנימית וישראל בחיצונה אוקימנא כשעירבו הפנימית עם החיצונה ואסרום ר' ור' חייא כר' אליעזר [בן יעקב] דאמר אין אוסר עד שיהו שני ישראל אוסרין זה על זה וכיון דעירבו הויין להו הפנימית והחיצונה כחדא ואינון תרי ישראל וחד נכרי וכר' עקיבא דאמר רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה.

בעי מיניה ר' אליעזר מרב ישראל ונכרי בחיצונה וישראל בפנימית מהו משתכח דדיירי בהדי נכרי כה"ג אי לא מהו דתימא התם הוא דישראל ונכרי בפנימית אפשר (דיירי יו"נ) [דשכיחי דדיירי] נכרי מרתת למיקטליה לישראל סבר אי אמרין לי' ישראל דהוה בהדך איכן הוא ישראל ונכרי בפנימית איך קלקלתיה (ומירתתו) [ומיראתו] לא קטיל ליה אבל הכא אי אמרין לי' ישראל דהוה הכא היכן הוא א"ל נפק אזל ליה לעלמא וכיון דלא מרתת קטיל ליה הלכך משום הא לא דאיר ישראל בהדיה ואי דאיר ישראל בהדיה לא חיישינן או דלמא הכא נמי מירתת סבר דלמא כד קטילנא ליה נפיק מן הפנימית ומשכח ליה בידי א"ל תן לחכם ויחכם עוד כלומר זו כמו זו ושתיהן אסורות.

ריש לקיש ותלמידיה דר' חנינא איקלעו להההוא פונדק דלא הוה שוכר נכרי התם משכיר כו'. פי' ההוא פונדק הוה משכיר מצי מסלק לכל מי דהוה דייר בההוא פונדק מיהו השתא לא סלקיה מהו דתימא כיון דמצי מסליק להו אגרינן מן המשכיר דרשותיה הוא או דלמא כיון דלא סלקי' לא.

אמר ר"ל נשכור ולכשנלך אצל רבותינו שבדרום נשאל אייתו שיילוה לר' אפס א"ל יפה עשיתם ששכרתם וכן ר' חמא ב"ר יוסף ור' חייא בר אבא ור' אסא אקלעו לפונדק ולא הוה ביה נכרי ואתא נכרי בשבת ומיבעי להו שוכר כי מערב דמי מה מערב מבעו"י אין משחשכה לא אף שוכר כותיה או דלמא שוכר כמבטל רשות דמי מה ביטול רשות אפילו בשבת דתנן בית הלל אומרים אפילו משתחשך אף שוכר בשבת שרי אמר להו רבי חמא נשכור סמכו על דבריו ושכרו ואתו שיילוה לרבי יוחנן ואמר להו יפה עשיתם ששכרתם.

## דף סו.

איני והא"ר יוחנן שוכר כמערב דמי מאי לאו מערב מבעו"י אף שוכר מבעו"י ודחינן לא שוכר כמערב מה מערב אפי' בפחות משוה פרוטה אף שוכר אפילו בפחות משוה פרוטה. מה מערב אפילו שכירו ולקיטו אף שוכר כך. ומה מערב ה' שגבו את עירובן אחד מוליך ע"י כולן אף שוכר ה' ששרויין בחצר אחת [אחד] שוכר ע"י כולן. תהי בה ר' אלעזר בהא דר' יוחנן שעשה השוכר כמבטל רשות. וא' מה מבטל רשות אפי' בשבת כדתנן בה"א אפי' משתחשך אף שוכר מנכרי משתחשך אי הכי קשיא דשמואל דאמר כל מקום שאוסרין ומערבין מבטלין כגון ב' חצירות זו לפנים מזו אוסרין בני הפנימיות על החיצונה ויש לערב זה מזה ומותרין לפיכך כיון שהעירוב מתירן אם שכח אחד מהן ולא עירב יכול לבטל רשותו מזו לזו אבל במקום (שאין מערבין) [שמערבין] ואין אוסרין כגון ב' חצירות ופתח ביניהן כדתנן בכותל אחד שבין ב' חצירות נפרץ הכותל עד י' אמות מותר מפני שהוא כפתח (ואין) [ואם] סותמין אותו מערבין שנים כל חצר בפני עצמה ואינה אוסרת זו על זו ואם רצו ופתחוהו מערבין אחד כגון אלו אין מבטלין מזו לזו. וכן חצר שאוסרין הדרין בה ואין מערבין בה. פי' אין בה היתר בעירוב כגון דדאיר בה נכרי.

ואמר שמואל כל מקום שאוסרין ואין מערבין כענין שאמרנו אין מבטלין. חצר שאוסרין (בה) ואין מערבין בה היכי דמי לאו דדאיר בה נכרי ואי הוה נכרי מאתמול הוה למיגר מיניה מבעו"י אלא לאו דאתא נכרי בשבת וקא' אוסרין ואין מבטלין והאי ביטול שכירות הוא דהא כבר אמר בתחילת פרקין אין עירוב מועיל במקום נכרי. ואין ביטול רשות מועלת במקום נכרי עד שישכיר ש"מ.

## דף סו:

ואע"ג דתהי בה ר' אלעזר הלכתא כר' יוחנן דקיימא לן שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן מסקנא דשמעתין כל פונדק או חצר כיוצא בו דמשכיר יכול לסלוקי הני דדיירי ביה כל אימת [שרוצה] שוכר ישראל מן המשכיר וקני ליה רשותא ושרי להו לכולהו ישראל דדיירי התם לעירובי ולטלטולי ושוכרין אפי' בשבת אי לא הוה נכרי התם מבעו"י כר' יוחנן ואי לא הוה יכיל לסלוקינהו צריך לשכור מן הדיורין.

הא דאמר שמואל אין לנו בעירובין אלא כלשון משנתנו ואמרינן לה בה דתנן אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב כו' ש"מ דבחצר אחת יכולין לבטל אבל בב' חצרות זו לפנים מזו ושכח אחד מהן ולא עירב אין יכול לבטל דהא חצר שנינו ולא חצירות ודחינן לא

כי אמרה שמואל אהא אמרה דתנן שהמבוי לחצירות כחצר לבתים. פי' בעינן במבוי חצירות להתירו בלחי וקורה. אבל אם אין במבוי אלא חצר אחת לא כלשון משנתנו דתני חצירות:
גופה אמר שמואל אין ביטול רשות מחצר לחצר ואין ביטול רשות בחורבה. ור' יוחנן א' יש ביטול רשות מחצר לחצר ויש ביטול רשות בחורבה. וקיימא לן כר' יוחנן. וכי פליגי בב' חצירות ופתח א' ביניהן אבל בב' חצירות זו לפנים מזו מתוך שאוסרין זו על זו מבטלין.
בא רבא ואמר אפילו ב' חצירות זו לפני' מזו פעמי' מבטלין ופעמים אין מבטלין. כיצד נתנו עירובן בחיצונה כו':
נשאר לי לכתוב בכאן פירוש הא דאמר רבא פעמים מבטלין ופעמים אין מבטלין כיצד כו' ושכח אחד בין מן הפנימית בין מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות בהא מבטלין בפנימית למאן יבטל בא לפני פנימית ליתיה לעירוב גבייהו יבטל לבני החיצונה אין מבטלין מחצר לחצר. דברי אביי ורבא לפרושי טעמא דשמואל אינון. ויש מי שאומר אדאשקליה וטרו אביי ורבא לתרוצי טעמא דשמואל ש"מ דהלכתא כוותיה. מיהו אנן קבלינן דהלכתא כהני כולהו שמעתא כר' יוחנן שאפילו ב' חצירות שיש בכל אחת מהן כמה בתים וכמה דיורין ופתח א' ביניהן כשם שמבטל אחד מבני חצר רשותו לבני חצירו כך יש לו לבטל אפילו מחצר לחצר אחרת דהא רב חסדא ורב ששת אליבא דר' יוחנן בעו ופשטי.

## דף סז.

רב חסדא כי הוה פגע ברב ששת הוה (מתרען) [מרתען] שפוותיה. כלומר הוה מתיירא ממנו שמא ישאלנו ממתנייתא דהוו בידיה. ורב ששת הוה (מיתרע) [מרתע] כוליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא שמא ישאלהו.
בעא מיניה רב חסדא מרב ששת ב' חצירות בב' צידי רה"ר והקיפום נכרים מחיצה בשבת. אליבא דר' יוחנן דאמר יש ביטול מחצר לחצר מהו מחדא לחברתה הוא דאמר דכיון דאיבעי לעירובי מאתמול הוה מצי מערב בטולי השתא מצי בטיל אבל הכא בהקיפום נכרים מחיצות בשבת דאיבעי לעירובי מאתמול לא מצי מערבי בטולי השתא נמי לא מצי מבטלי או דלמא לא שנא א"ל אין מבטלין. תוב בעא מיניה מת נכרי בשבת מהו אליבא דר' יוחנן לא תיבעי לך השתא שוכרין ומבטלין עבדי להו בשבת להני תרתי חדא אי מבטלין אי לא מיבעיא.

כי תבעי לך אליבא דשמואל דאמר אין שוכרין מאי תרתי הוא דלא עבדי אבל הכא בחצר דהוו בה דיורין ישראלים הרבה ונכרי ואסר עלייהו נכרי ולא עירבו דהא אין עירוב מועיל במקום נכרי בשבת ונסתלקה רשותו ונשתיירו ישראל מהו שיבטל אחד רשותו ויהא האחד מותר לטלטל. א"ל (אביי) [רב ששת] אני אומר מבטלין והמנונא אמר אין מבטלין:

אמר רב יהודה אמר שמואל נכרי שיש לו אפי' פתח ד' טפחים על ד' טפחים פתוח מחצירו לבקעה כבר סילק רשותו מכל המבוי ואפילו הוא מכניס ומוציא גמלים וקרונות כל היום דרך מבוי אינו אוסר על בני המבוי. אלא כעובר דרך הוא חשוב במבוי מ"ט בההוא פתחא דמיחד לו טפי ניחא ליה ולא תימא לבקעה ממש אלא אפי' לקרפף אם פתח וסילק רשותו מכל המבוי.

## דף סז:

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו נכרי בית סאתים אוסר יתר מבית סאתים אינו אוסר. פי' פתח ד' על ד' פתוח לקרפף אם יש בו בית סאתים עדיין אוסר [על] בני המבוי שלא סילק רשותו [יותר מב' סאתים אינו] (ואינו) אוסר. וכן סוגיא דשמעתא. לפי' שיירא שחנו ושבתו בקרפף שיש בו כמה סאין ושבת נכרי עמהן ההוא (נכרי) בית סאתים ששבת עליו אסר לישראל ששבתו עמו לטלטל בו אבל בשאר המקום כולו אינו אוסר. ישראל שלא עירבו בית סאתים אינו אוסר כי בלא עירוב מותר בו אבל יותר מבית סאתים שאין לו [לטלטל] אלא ע"י [עירוב] אוסר אא"כ ביטל רשותו כר' יוחנן דאמר יש ביטול ברחבה.

אמר עולא א"ר יוחנן (א"ר) קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אפי' כור ואפי' כורים הזורק מרה"ר לתוכו חייב מחיצה היא אלא שמחוסרת דיורין. ומותבינן עלה מהא סלע שבים גבוה י' ורחב י' טפחים אין מטלטלין לא מתוכו לים ולא מן הים לתוכו. פחות מכאן מטלטלין עד בית סאתים. האי בית סאתים דקתני אפחות מכאן בית סאתים הוא דמטלטלין הא יתר מבית סאתים לא. והא פחות מי' טפחים כרמלית הוא.

והים כרמלית הוא מכרמלית לכרמלית הוא ואפי' יתר מהאי שרי אלא לאו אירשא והכי קתני סלע שבים גבוה י' ורחב ד' אין מטלטלין לא מתוכו לים ולא מן הים לתוכו. ועד כמה עד בית סאתים. כלומר שהוא כרה"י הא יתר מבית סאתים מטלטלין אלמא כרמלית היא. והאי סלע שבים כי קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה הוא וקתני דמטלטלין מן הים לתוכו אלמא כרמלית היא. ותיובתא דר' יוחנן תיובתא ודחי רבא לעולם אין מטלטלין לא מתוכי לים ולא מן הים לתוכו. [וה"ק] בתוכו הוא דמטלטלין

עד בית סאתים רב אשי אמר לעולם ארישא והן אמרו קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אין מטלטלין בו אלא בד' אמות.
והן אמרו אין מטלטלין מרה"י לכרמלית בית סאתים דשרי לטלטולי בכוליה אסרי רבנן לטלטולי מתוכו לים ומן הים לתוכו מ"ט דילמא אמרי רה"י הוא ואתי לטלטולי בכוליה.
ומ"ש תוכו שכיח ולפיכך אסרו. מתוכו לים ומן הים לתוכו דלא שכיח לא גזרו ביה רבנן:
ההוא ינוקא דאישתפוך המים שחיממו לו למול עליהן א' להן רבה נייתו ליה מיא חמימי מגו ביתו. והא לא ערבינן.
א"ל נסמוך על שיתוף שבמבוי אמר ליה לית לן שיתופי מבוי אמר להו אמרו לגוי וייזיל וייתי להו אמר אביי בעי לאותובי למר והא הזאה שבות היא.

## דף סח.

ואמירה לנכרי שבות היא.
מה הזאה אינה דוחה את השבת אף אמירה לנכרי לא תדחה את השבת. א' לי ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה כגון הזאה לשבות דלית ביה מעשה כגון אמירה לנכרי.
ואי מקנה להו חד ריפתא לבני מבוי ובעי ליה חד מינייהו ולא יהבי ליה בטל השיתוף דתניא אחד מבני מבוי שביקש יין ושמן ולא נתנו לו בטל השיתוף.
תנא אין משתתפין באוצר אוקימנא לב"ש דלית להו ברירה והא דתניא משתתפין באוצר כב"ה דאית להו ברירה.
דתנן המת בבית ולו פתחים הרבה כולן טמאין נפתח אחד מהן הוא טמא וכולן טהורים חישב להוציאו באחד מהן או בחלון שיש בו ד' על ד' הציל על פתחין כולן בש"א יחשוב עד שלא ימות המת. ובה"א אף משמת המת ש"מ לב"ה אית להו ברירה. ואע"פ שאחרי שמת חישב להוציאו באחד מהן נתברר כי הוא שהיה מוכן להוציאו ממנו.
וההוא ינוקא דאשתפוך בשבת אותן המים החמין שהיו מוכנים לקטן למול אותו עליהן אמר רבא ישאלו לאמו. כלומר אם מרגשת בעצמה חולי שצריכה מים חמים נחים ליה לקטן נכרי אגב אמיה ואקשינן ליה לרבא והא חזינן לאמיה דקא אכלה קמן תמרי כמו הבריאים ואמר להו לא סמכינן אהאי דקא אכלה קמן [תמרי] תנבא הוא דנקיט לה כלומר קור החזיק בה ואוכלת בלא תיקון דעת ואי אמרה צריכנא מים חמין מחמין לה.
(רב) [רבא] היו לו ב' חצרות באחת היה יושב הוא ובני אדם יוצאין ובאין אצלו ובני אדם אחרים עוד יש להן בתים באותה חצר ששוכנים בהן. ואחד מבני חצר בא למול את בנו בשבת. ואישפכן חמימי. אמר להו רבא הכינו לי כלים לישב עליהן בחצרי האחרת

שהנשים יושבות בה ואלך ואשב שם ואבטל להם רשותי מזו החצר ויטול החמין שלי וימול עליהן הקטן.
א"ל רבינא לרבא והאמר שמואל אין מבטלין מחצר לחצר א"ל כר' יוחנן סבירא לי דא' מבטלין רשות מחצר לחצר א"ל ואי לא סבירא לך כשמואל לא צריכא לאיסתלוקי מחצר לחצר.

## דף סח:

נינח מר אדוכתיה וניבטל להו רשותיה ונשקלו חמימיה וניהדרו אינהו ונבטלו רשותייהו למר ולישתרי למר לאשתמושי בחצר כרב דאמר מבטלין מהני להני ותוב הדרי הני ומבטלי להני.
א"ל בהא כשמואל סבירא לי דאמר אין חוזרין ומבטלין. א"ל ולאו הדא היא טעמא דשמואל בקמייתא דסבר כיון דבטיל רשותיה אסתליק ליה מההיא חצר והוה ליה בן חצר אחרת. ומשום הכי אין חוזרין ומבטלין ליה דאין מבטלין מחצר לחצר. א"ל לאו מהאי טעמא אלא משום דלא מהוויין מילי דרבנן כחוכא ואטלולא. כלומר כמו שחוק אלו מבטלין להן וחוזרין אחרי שעה ומבטלין אלו לאלו:
גופא רב אמר מבטלין וחוזרין ומבטלין. ושמואל אמר אין מבטלין וחוזרין ומבטלין. נימא רב דאמר כר' אליעזר דתנן וכן שמעתי מר' אליעזר אנשי חצר ששכח א' מהן ולא עירב [ביתו] אסור להכניס ולהוציאו לו אבל הן מותרין ומקשינן והא תנן אסור לו ולהן. ופרקינן הא מתני' ר' אליעזר היא וסבר המבטל רשות חצרו רשות ביתו נמי ביטל ושמואל דאמר כרבנן דתנן הכא אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב ביתו אסור כו'. ואוקימנא כשביטל רשותו וקתני ביתו אסור לו ולהם ש"מ המבטל רשות חצירו רשות ביתו לא ביטל כו'. ורב מוקים לטעמי' אפילו כרבנן ושמואל אנא דאמרי אפילו לר' אליעזר כו' ואתא רב ששת לאוקומי לרב כר' מאיר דאמר מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין במזיד הרי זה אוסר. דייק כיון דבשוגג אוסר על בני החצר ש"מ דלא נסתלקה רשותו ואם יבטלו החצר לגביה חזרה רשותו אליו והותר בכל ושמואל אמר כר' יהודה דאמר בשוגג אינו אוסר. ונדחה ואסקה רב אשי דרב ושמואל בפלוגתא דר' אליעזר ורבנן פליגי ודברי רבי אליעזר מפורשין בסוף פ' עושין פסין לביראות:
ירושלמי שלהם מותרין לו ולהם שביטלו רשותו (מהם) [מהו] שתחזור חלילה. תלמידי דרב משמיה דרב אמרי חוזרות חלילה הוא מותר והן אסורין פתר לה לצדדין הא מתניתא כו':

אר"ג מעשה בצדוקי אחד כו'. אוקימנא חסורי מחסרא והכי קתני צדוקי אינו כנכרי ר"ג אומר הרי הוא כנכרי ואר"ג מעשה בצדוקי וכו' עד והתניא הדר עם הנכרי וצדוקי הרי אלו אוסרין עליו. ומעשה בצדוקי אחד שהיה דר עם ר"ג במבוי בירושלים. ואר"ג לבני מבוי מהרו והוציאו מה שתרצו להכניס שלא יוציאו (התועבה הזה) [התועב] ויאסר עליכם שהרי ביטל לכם רשות דברי ר"מ ואקשינן עלה ואי מפקי בני מבוי והדר מפיק הצדוקי מי לא אסר והתנן מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין במזיד אוסר דברי ר"מ. ודחי רב יוסף תני במתנית' אינו אוסר דברי ר"מ ופירק אביי פירוק אחר ואמר מתניתא בשלא החזיקו בני המבוי במבוי לפיכך אע"ג דביטל רשותו אם הוציא אוסר.
אבל המבטל רשותו וקדמו בני המבוי והחזיקו במבוי אע"פ שהוציא אח"כ:

## דף סט.

לא אסר. וכדתניא אם עד שלא נתן רשותו והוציא בין בשוגג בין במזיד יכול לבטל רשותו דברי ר' מאיר.
ר' יהודה אמר בשוגג יכול לבטל. אבל אם הוציא במזיד לאסור עליהן אין יכול לבטל.
מי שנתן רשותו והוציא (אחר) בין שוגג בין מזיד אוסר דברי ר' מאיר. ר' יהודה א' מזיד אוסר שוגג אינו אוסר. בד"א בשלא החזיקו בני המבוי במבוי. אבל אם הוציאו הכלים שלהם והחזיקו בני המבוי במבוי אע"ג שהוציא הוא בין בשוגג בין במזיד אין אוסר.
אמר מר רבי יהודה אומר בלשון אחרת מהרו ועשו צורכיכם במבוי עד שלא תחשך ויאסר עליכם אלמא נכרי הוא ואין ביטול רשות מועיל במקום נכרי עד שישכיר. והא אנן תנן במתני' עד שלא יוציא ויאסור עליכם אלמא לאו נכרי הוא ובביטול סגי ליה. אלא אם יוציא יאסר. ופרקינן מאי שלא יוציא דקתני במתני' שלא יוציא היום. כר' יהודה דקתני עד שלא תחשך.
איבעית אימא לא קשיא הא דקתני ר' יהודה הצדוקי אינו מבטל אלא הרי הוא כנכרי המחלל שבתות בפרהסיא והאי במומר דמחלל שבתות בצנעא והא דתניא מומר בגלוי פנים אינו מבטל רשותו כר' יהודה:
ההוא מומר דנפק בחומרתא דמדושא אקפד ר' אמי אמר רב יוסף מ"ט אקפד והתניא השירים והנזמים והטבעות הרי הן ככלים המטלטלין בחצר וזה המומר נפיק בה בשבת ברה"ר. בהדי דחזייה לר' יהודה נשיאה כסייה להאי חומרתא כלומר נתבייש ממנו. אמר כגון זה שאינו מחלל שבת בגילוי פנים יכול לבטל רשות לר' יהודה.

## דף סט:

אמר רב הונא איזהו ישראל מומר זה המחלל שבת בפרהסיא וא"ל רב נחמן אי לר' מאיר אפילו עבר על אחת מכל המצות שבתורה מומר הוי אי לרבנן עד דהוי מומר לע"ז. ואמר רב אשי כי האי תנא הוא דאמר דחמיר ליה שבת כע"ז. דתניא אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מכם ולא כלכם להוציא את המומר לכל התורה כולה שאין מקבלין ממנו קרבן. מכם בכם חלקתי ולא באו"ה ש"מ (באומות העולם) שאין מקבלין קרבנות מפושעי ישראל שעברו על מקצת מצות כדי שיחזרו בתשובה חוץ מן המומר לנסך יין לע"ז ולחלל שבתות בפרהסיא שאלו כמומר לכל התורה כולה הן לפיכך אין מקבלין מהן. כיוצא בו ישראל מומר שמשמר שבתו בשוק ואינו מחלל אלא בסתר מבטל רשות. ושאינו משמר שבתו בשוק אלא מחלל בגילוי פנים אינו מבטל רשות מפני שאמרו ישראל מבטל רשות ונותן רשות.

ובאוה"ע עד שישכיר. כיצד אמר לו רשותי קנויה לך. רשותי מבוטלת לך קנה ואין צריך לזכות:

מתני' אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב ביתו אסור להכניס ולהוציא כו' אוקימנא בשביטל רשותו בחצר. וקסברו רבנן המבטל רשות חצרו רשות ביתו לא ביטל. לפיכך ביתו אסור. שלהן מותרין לו ולהן כלומר בתיהן מותרין לו ולהן. כיון דביטל רשותו הוה ליה אכסנאי לגבייהו:

ירושלמי אכסנאי אינו אוסר לעולם נתנו לו רשותם הוא מותר דהא נתנו לו רשותם אבל הן אסורין דליכא למימר דאכסנאין אינון לגבייהו דחמשה גבי חד לא הוו אורחין ומוקים שמואל למתניתין הכי לא תימא דאינון דבטיל להון הוא רשותיה הדרו אינהו ונתנו לו רשותם דשמעינן מינה דמבטלין וחוזרין ומבטלין אלא הכי קתני מתני' נתנו לו הם רשותם מעיקרא והוא לא נתן להם הוא מותר והן אסורין.

היו שנים אוסרין זה על זה פי' היו ב' שלא עירבו ונתנו להם כל בני החצר רשותם אלו שנים כל חד מהן אוסר על חבירו אע"פ שאח"כ חזר האחד ונתן רשותו לשני כיון דבעידנא דבטילי להו כל בני החצר להני תרי לא הות שריותא לחצר דהא חד אסר על חבריה לא מיבטיל. והא מיפריש הכי בחיצונה דתניא ואין שנים שעירבו נותנין רשות לשנים שלא עירבו דהדר חד מינייהו ובטיל ליה לחבריה מהו דתימא נישתרי ליה קמ"ל שלא עירבו ואע"ג דאמרי להו קני ע"מ להקנות:

## דף ע.

בעא מיניה אביי מרבה ה' ששרויין בחצר אחת ושכח אחד מהם ולא עירב כשהוא מבטל צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד אי לא א"ל צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד איתיביה אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב.
היכי דמי אי ליכא אחריני בהדיה [בהדי] מאן מערב דקתני לאחד שעירב אלא פשיטא דאיכא אחרינא ועירב בהדיה [ותירץ רבה דבתר] (ובתר) הכי מת.
ואקשינן אימא סיפא אבל אין אחד שעירב נותן רשותו לאחד שלא עירב ואי איהו דעריב בהדיה מת והשתא ליכ' אחרינא בהדיה אמאי לא אלא פשיטא דאיתיה ואסר עליה ומדסיפא איתיה רישא נמי איתיה ודחי רבא מידי איריא סיפא איתיה רישא ליתיה תדע דבעינן לכל חד וחד דקתני סיפא דרישא ושנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים שעירבו [מאי לאו] שנים ממש.

## דף ע:

ש"מ בעינן ביטל רשות לכל אחד ואחד ודחי אביי מאי לשנים דקתני אחד (לשנים) [משנים] ואקשינן אי הכי ליתני לאחד שעירב או לאחד שלא עירב דמשמע דאיכא אחריני בהדיה ואפי' הכי בחד סגי ליה אלא מדלא קתני הכי אלא קתני לשנים שעירבו לשנים שעירבו ממש הוא שמעינן מינה דבעינן ביטול לכל חד וחד ונדחה אביי בקושיא פי' להא מתניתא פסקא פשוטה היא בעא מיניה רבא מרב נחמן יורש מהו שיבטל רשות כגון שמת אביו בשבת מאי יורש כרעא דאבוה הוא ומבטל או לא א"ל אני אומר מבטל והני דבי שמואל תנא אין מבטל ומותבינן לתנא דבי שמואל מהא דתניא זה הכלל כל שהותר מקצת שבת כגון שעירבו דרך הפתח ונסתם הפתח או דרך חלון ונסתם החלון מותר כל השבת כולה וזה הכלל למה לי לאתויי מבוי שניטלה קורתו או לחייו שמותרין בשבת כולה זה הכלל כל שנאסר למקצת שבת כגון ב' בתים בב' צידי רה"ר אע"פ שנאסר במקצת שבת משעה שביטל רשותו הותרה שאר שבת ל"ש הוא ל"ש יורש.
מדקתני חוץ מן המבטל רשות דייקינן מינה כל מי שיש לו רשות עכשיו יכול לבטל ופריק תני לברייתא הכי חוץ מתורת ביטול דבר איתיה לאוסר מעיקרא והשתא בטיל רשותי' הותרה מקצת שבת ולאפוקי יורש דלא הוה ליה רשותא הכא בעידנא דקדש היום ולא הוה ליה לערובי דלא אתמר תורת ביטול אלא היכא דליכא עירוב ומאן דלא יכול לערוב לא יכול לבטל רשותיה. תוב אהדרינן ומותבינן לרב נחמן אחד מבני חצר

שמת כו' עד אחד מן השוק שמת והניח רשותו לאחד מבני החצר מת מבע"י בע"ש וזכה בן החצר בנכסיו אינו אוסר שכבר עירב עם בני החצר [גם] הוא.
מת משחשיכה אוסר שכבר נאסר במקצת שבת ואמאי אוסר אי אמרת יורש מבטל יבטל השתא ונשתרו ופריק רב נחמן מאן אוסר נמי דקתני עד שיבטל אבל אם (לא) ביטל הותרו בני החצר לטלטל:
ת"ש ונכרי ששבתו במגורה. פי' בדירה אחת מלשון לגור בארץ וי"א מלשון נהרסו ממגורות כי הוביש דגן.

## דף עא.

ומת הגר מבע"י אע"פ שלא בא ישראל והחזיק בחלקו של גר מבע"י אלא משחשיכה כיון דהוה ליה להחזיק מבע"י אע"פ שלא הוחזק מבע"י אלא משחשיכה אוסר. מת הגר משחשיכה ובא ישראל אחר והחזיק כיון דלא הוה ליה להחזיק מבע"י אינו אוסר.
קתני מיהת רישא אוסר אמאי יבטל רשותו ופרקינן הכי נמי קאמר אוסר עד שיבטל ר' יוחנן אמר הני מתנייתא דדייקי אין ביטול רשות בשבת [ב"ש היא] דתנן מאימתי נתינת רשות בש"א מבע"י קסברי ביטול רשות מקנא רשותא הוא ומקנא רשותא בשבת אסירי.
ובה"א אפי' משתחשך קסברי ביטול רשות איסתלוקי הוא ואיסתלוקי בשבת שפיר דמי:
ירושלמי רב חסדאי אמר י' ישראלין הדרין בבית אחד כל אחד ואחד צריך לבטל רשותו וכן עשרה נכרים הדרים בבית אחד צריך להשכיר כל אחד רשותו ור' יסא בשם ר' יוחנן אמר ישראל ונכרי שדרין בבית אחד הלכה ישראל צריך לבטל רשותו ונכרי צריך להשכיר ואסיקנא [אפי'] באגוז ואפילו בתמרה. ומעשה באשתו של פרסי (א"ר) [אחד] שהשכירה חצרה בלא דעת בעלה ושרא ר' שמואל סברין למימר אפי' שמשו ולקיטו:
מתני' בעל הבית שהיה שותף לשכיניו לזה ביין ולזה ביין אינן צריכין אוקימנא בזמן שהיין של שניהם הוא בכלי אחד ובא אביי ודחה ואמר אפי' בשני כלים הואיל וראויין לערבין אין צריכין עירוב אחר ולא דמי ליין ושמן שהיין והשמן אין ראויין לערבן ר' שמעון אומר אפי' לזה ביין ולזה בשמן אינן צריכין לערב אוקמה רבה בחצר שבין ב' מבואות וכגון שיש לחצר עם זו המבוי האחר שותפות בשמן ורבי שמעון לטעמיה דאמר בני החצר מותרין עם זה המבוי.
דתנן אמר רבי שמעון למה הדבר דומה לג' חצרות שפתוחות זו לזו כו' ודחי אביי מי דמי התם קתני ב' החיצונות אסורות זו עם זו הכא קתני אין צריכין לערב כלומר אין צריכין עירוב אחר. מכלל שכולן מותרות הן ושני ליה מאי אין צריכין לערב דקתני במתני'

אין צריכין לערב שכינין ובעל הבית. אבל השכינין החיצונין בהדי הדדי צריכין לערב דקתני במתני':

## דף עא:

רב יוסף אמר ר"ש ורבנן בהא פליגי דתנן שמן שצף ע"פ (המים) [היין] ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא שמן. ר' יוחנן בן נורי אמר שניהן חיבורין זה לזה. רבנן כת"ק.
ור' שמעון כר' יוחנן בן נורי ודבריו פשוטין הן. תניא בעה"ב שהיה שותף לזה ביין [ולזה ביין] (אין) צריכין לערב.
אמר רבה זה בא בלגינו ושפך וזה בא בלגינו ושפך כ"ע לא פליגי דהוו עירוב דהא ידיע חמרא דכל חד וחד כי פליגי כגון שלקחו חבית בשותפות רבנן סברי יש ברירה ואלעזר בן תדאי סבר אין ברירה ולא נקרא עירוב אלא דהוו ידיע ונתערב עכשיו ורב יוסף אמר כגון ששתפו במבוי בזה היין (ובסמוכין) [ובסומכין] (בעו) לעירוב בשיתוף פליגי רבנן סברי סומכין.
ואלעזר בן תדאי סבר אין סומכין אלא צריכין עירוב אחר.
אמר רב יוסף מנא אמינא לה דאמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' מאיר דתניא מערבין לחצרות בפת ואם רצו לערב ביין אין מערבין שאין עירוב ביין משתתפין במבוי ביין ואם רצו להשתתף ביין משתתפין מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי כדי שלא תשתכח תורת עירוב דברי ר' מאיר. ש"מ דאע"ג דנשתתפו במבוי מערבין ואין סומכין על עירוב במקום שיתוף. ורב ברונא אמר רב הלכה כאלעזר בן תדאי לאו משום דאלעזר בן תדאי ור' מאיר תרווייהו טעמא חדא נינהו ודחינן ואי חדא טעמא נינהו תרתי הלכתא למה לי ושנינן הא קמ"ל דאלעזר בן תדאי כר' מאיר סבירא ליה ועבדינן כתרי חומרי בעירובין.

## דף עב.

וחכ"א מערבין או משתתפין אוקמוה משמיה דרב הכי קתני או מערבין בחצרות בפת או שכח אחד מהן ולא נשתתף ובטיל רשותו לר' מאיר אית ליה ביטול ומותרין כאן וכאן או משתתפין במבוי ביין ושכח אחד מבני חצר ולא עירב מותרין כאן וכאן ואסיקנא לכ"ע עירובי חצרות בפת דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף דאמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' מאיר ורב ברונא אמר רב הלכה כאלעזר בן תדאי:
מתני' חמש חבורות ששבתו בטרקלין אחד. פי' בירה אחת כו'.
אוקמיה רב נחמן מחלוקת ב"ש ובית הלל [בששבתו בבירה אחת] חלוקין וחלוקין במסיפס פי' פיסקא דארזי אבל אם הם חלוקים במחיצה י' טפחים ד"ה עירוב לכל

חבורה איכא דאמרי אמר רב נחמן אף במסיפס מחלוקת פליגי בה ר' חייא ור' שמעון ב"ר חד אמר מחלוקת במחיצות שאין מגיעות לתקרה כו'.

## דף עב:

מיתיבי א"ר יהודה הסכך פי' גדיל סבכה על שם עירו לא נחלקו ב"ש וב"ה על מחיצות המגיעות לתקרה שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה על מה נחלקו על מחיצות שאינן מגיעות לתקרה שב"ש אומרים עירוב לכל חבורה וחבורה וב"ה אומרים עירוב אחד לכולן.

אמר רב נחמן בר יצחק מתני' נמי דיקא דקתני מודין בזמן שמקצתן שרוין בחדרים או בעליות שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה ואוקימנא כעין חדרין וכעין עליות ומאי נינהו מחיצות המגיעות לתקרה.

תנא בד"א במוליכין עירובן למקום אחד. אבל אם היה עירובן בא אצלן דברי הכל עירוב אחד לכולן והא דתניא ה' שגבו את עירובן כשמוליכין אותו במקום אחד אחד מוליך ע"י כולן כמאן כב"ה:

מתני' האחין שהיו אוכלין על שלחן אביהן כו' אוקימנא במקבלי פרס שנו. פי' לאו אוכלין על שלחן אביהן ממש אלא מקבלין פרס משלחן אביהן ואוכלין אותו בבתיהן שנמצאת אכילה ושינה בבתיהן:

ת"ר מי שיש לו בית שער אכסדרה ומרפסת בחצר חבירו הרי זה אינו אוסר עליו כו' עד ובא מעשה לפני חכמים ולא אסרו אלא מקום בית דירה כו' דירה בלבד.

## דף עג.

מאי מקום בית דירה רב אמר מקום פיתא ושמואל אמר מקום לינה ומותבינן לרב מהא הרועין והקייצין והבורגנין. פי' שומרי הקייצות או שומרי הבורגנין ושומרי פירות תלושין בזמן שדרכן ללון בעיר הרי הן כאנשי העיר ויש להן אלפים אמה לכל רוח.

דרכן ללון בשדה אין להן אלא אלפים אמה בלבד. פי' ממקום שקנו בו שביתה. ואפילו מדתן כלה בעיר אין להן אלא אלפים אמה בלבד ש"מ מקום לינה גורם. ודחי רב שאני התם אנן סהדי כלומר ברי לן דאי הוו ממטי להו ריפתא התם בשדה התם ניחא להו למיכרך ריפתא הלכך כאלו מקום פיתא דידהו התם בשדה היא.

ת"ר מי שיש לו [חמש] נשים מקבלות פרס מבעליהן ושוכנות במקום אחד מקום פיתה ומקום לינה. וכן ה' עבדים מקבלי פרס. ר' יהודה בן בתירה מתיר בנשים שיוצאות

בעירוב בעליהן ואין צריכות הן עירוב כל אחת ואחת. ואוסר בעבדים. והיה מצריכם עירוב כל אחד ואחד.
ר' יהודה בן בבא מתיר בעבדים ואוסר בנשים אמר רב מ"ט דר' יהודה בן בבא דמתיר בעבדים ואוסר בנשי' משום (דמשכינים) [דשוכנים] על פתח אדוניהם וכאלו מקום אכילתם ומקום שינה שלהם שם.
וסימן ודניאל בתרע מלכא כלומר דניאל בשער המלך מקבל פרס היה ופיתה ולינה בביתיה הוה וכתיב ביה ודניאל בתרע מלכא כלומר כאלו שכונתו בשער המלך היא וסימן בבא שער ותרע שער. מאן תני תרע ר' יהודה בן בבא ששמו שער כי היכי דלא תתחלק מי הוא המתיר בעבדים בין ר' יהודה בן בתירה ובין ר' יהודה בן בבא. תרע. מי ששמו שער סמך על השער וא' דניאל בתרע מלכא. וסוגיין דשמעתין כרב וכיון דאוקימנא בן אצל אביו [דמתניתין] במקבל פרס [שנו] אמרינן תלמיד אצל רבו יוצא בעירוב רבו או לא ואסיקנא רב בבית ר' חייא ור' חייא בבית רבי הא אמרי אין צריכין לערב שהרי אנו סמוכין על שלחנו:
בעא מיניה אביי מרבה ה' שגבו עירובן כשמוליכין עירובן למקום אחד אחד מוליך ע"י כולן או כל אחד ואחד מוליך ע"י עצמו ופשט ליה אחד מוליך ע"י כולן ואקשינן עליה והא אחין כמו שגבו דמו. מדקתני סיפא אם אין עמהן דיורין אין צריכין לערב כלומר הן בלא עירוב מותרין כמו אחרים שעירבו וגיבו את עירובן וקתני צריכין עירוב לכל אחד ומשני התם גבי אחין כגון דאיכא אחריני בהדייהו מגו דהני אסרי אהני הני נמי אסרי אהני הכי נמי מסתברא דאיכא אחריני התם דשמעינן להא מסיפא דמתני' דאחין דקתני סיפא אימתי בזמן שמוליכין את עירובן למקום אחד כו' בעו מיניה מרב ששת בני בי רב דאכלי בבגא פי' בשדה ולנין בי רב מאון מודדין להן התחום. ממקום פיתה או ממקום לינה ופשט להו מבי רב שהוא ממקום לינה ואקשינן עליה והא הנותן עירובו במקום אחד ולא אזיל נכרי התם ונותנין לו מדת התחום ממקום עירובו אע"ג דלא לן שם. ושני להו רב ששת כשיטתיה דרב לעילא התם גבי נותן עירובו אנן סהדי דאי מתדר ליה התם ניחא ליה וכאילו מקום לינה לשם הוא. הכא בבני בי רב אנן סהדי דאי איכא דמייתי להו ריפתא הכא ניחא להו שנמצא כאלו מקום פיתה ומקום לינה במקום אחד הוא ואסיקנא האב ובנו הרב ותלמידו בזמן שאין עמהן דיורין הרי הן כיחידים ואין צריכין לערב ומבוי שלהן ניתר בלחי וקורה שהרי בתים וחצרות פתוחות לתוכו:

## דף עג:

מתני' חמש חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי עירבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי מותרין בחצרות ואסורין במבוי מני ר' מאיר היא דאמר בעינן עירוב ובעינן נמי שיתוף אי הכי אימא מציעתא נשתתפו במבוי מותרין כאן וכאן בחצרות ובמבוי כרבנן דאמרי או מערבי או משתתפי ופריקנא אעירוב דרישא קאי והכי קתני כיון שעירבו (או נשתתפו) [ונשתתפו] נמי במבוי מותרין כאן וכאן. אי הכי אימא סיפא שכח אחד מבני חצר ולא עירב מותרין כאן וכאן.

היכי דמי אי נימא כדקתני אמאי מותרין והלא אוסר עליהן דתנן שכח אחד מהן ולא עירב ביתו אסור כו' ואוקימנא בשביטל רשותו בחצר כו'. ופרקינן אלא מתני' ודאי בשביטל ומדרישא בשביטל סיפא נמי בשביטל. אימא סיפא שכח אחד מבני מבוי ולא נשתתף מותרין בחצרות ואסורין במבוי ומאחר שביטל רשותו במבוי אמאי אסורין במבוי הא שמעינן ליה לר' מאיר דאית ליה ביטול רשות במבוי דתניא בענין הצדוקי הדר עמו במבוי שהרי ביטל לכם רשותו דברי ר' מאיר אלא פשיטא דלא ביטל משום הכי אסירי במבוי. ומדסיפא לא ביטל רישא נמי לא ביטל וקתני מותרין כרבנן וכי רישא וסיפא ר' מאיר ומציעתא רבנן.

ושנינן כולה ר' מאיר היא וטעמא מאי בעי ר' מאיר עירוב ושיתוף כדי שלא תשתכח תורת עירוב. הכא מציעתא דמתניתין כיון דאחד שכח ורובה עירבו לא משתכח תורת עירוב דהא רובה עירבו.

אמר רב יהודה (אמר) רב לא תני במתני' פתוחות זו לזו קסבר כל שיתוף שאין מכניסין אותו דרך פתחין למבוי לאו שמיה שיתוף ואלו הן פתוחות זו לזו מכניסות אותו מזו לזו ואין מוציאין אותו למבוי אינו שיתוף לפיכך לא תנו במתני' פתוחות זו לזו ומותבינן עליה מהא בעל הבית שהיה שותף לשכיניו לזה ביין ולזה ביין וכו' ופריק כגון דאפקיה להההוא יין והדר עייליה דרך פתחין למבוי והכי נמי פריק בכיצד משתתפין במבוי כגון דאפקיה להההוא מידי דמקני להו לבני מבוי והדר עייליה דרך פתחין למבוי איני דרב אמר לא הוי שיתוף עד דמעייל ליה דרך פתחין למבוי והא רב הוא דאמר בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום פת שע"ג השלחן סומכין עליה משום עירוב ואמרי לה משום שיתוף ואמר רבה לא פליגי אי מסובין בבית סומכין עליה משום עירוב ואי מסובין בחצר סומכין עליה משום שיתוף.

## דף עד.

ופרקינן אלא היינו טעמא דרב קסבר אין מבוי ניתר בלחי וקורה אלא אם הוו בתים וחצירות פתוחות לתוכו והני כיון דפתוחות זו לזו נעשית כחצר אחת לפיכך לא הוה תני פתוחות זו לזו ושמואל אמר אפי' בית אחד ור' יוחנן אמר אפי' חורבה אם יש במבוי כיון שהיא ראויה לבית דירה ניתר בלחי וקורה אבל שביל של כרמים דלא חזי לדירה לא. וקיי"ל כר' יוחנן ואזדו לטעמייהו דתנן ר"ש אומ' אחד גגות ואחד חצירות [ואחד קרפיפות רשות אחת הן] לכלים ששבתו בתוכן כו'.

אמר רב הלכה כר"ש והוא שלא עירבו אבל עירבו גזרינן דלמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר.

ושמואל אמר הלכתא כר' שמעון בין עירבו בין לא עירבו וכן א"ר יוחנן מי לחשך. פי' מלשון לחש כלומר (איש) [מי] השמיעך הלכתא כר"ש בין עירבו בין לא עירבו ולא גזרינן דלמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר ה"נ לא גזרינן דלמא אתי לאפוקי מאני דחצר לחורבה:

## דף עד:

אמר רב יהודה אמר רב מבוי שצדו אחד נכרי וצדו אחד ישראל אין מערבין אותו דרך חלונות להתירו דרך פתחים למבוי פי' רב לטעמיה דלא הוה תני במתני' פתוחות זו לזו לפי שאם הם פתוחות כיון דמערבי הוו כלהו כחד ישראל ולגבי נכרי שרי לטלטולי מיהו אסר רב משום דקסבר אסור ליעשות יחיד במקום נכרי משום [הכי] קאמר רב (כי) [דכי] האי גוונא אסר במקום נכרי אפי' בחצר.

## דף עה.

ולא מפני דסבר רב כיון דעירבו להו הוו להו כחצר (אחרת) [אחת] ודירת נכרי לא שמיה דירה (הלכתא) [הלכך] ליכא בהאי מבוי אלא חצר אחת ורב סבר אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחות לתוכו והאי לית ביה חצירות אלא משום דסבר רב אסור ליעשות יחיד במקום נכרי אמר רב יוסף לאו היינו דשמענא ליה לר' טבלא דאמר נכרי נכרי ולא ידענא מאי היא. פי' דירת נכרי לא שמה דירה ואסור לעשות יחיד במקום נכרי:

ירושלמי רב הונא בשם רב אין תורת חצר לנכרי שאם היה שרוי בעליונה אתה מורידו (לסיד) [לסור]. ואין תורת דקה לנכרי שאם דר בפנימית אתה מוציאו (לסוד) [לסור].

ר' (ולא) [לא] בשם ר"א יש תורת חצר לנכרי שאם היה ישראל ונכרי דרין בפנימית לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרין ר' אבא בשם רב יהודה מי שיש לו דקה לפנים מביתו גבוה י' טפחים בישראל אינו אוסר בנכרי אוסר מחלפה שיטתיה תמן א' בשם שמואל כותל שהקיפוה סולמות מיכן ומיכן מערבין שנים ואין מערבין אחד. א"ר יוסי ב"ר אבין תמן ע"י סולמות הן נידונין כפתחין ברם הכא דרך העליונים לירד למטה ואין דרך התחתונים לעלות למעלה:

מתני' ב' חצרות זו לפנים מזו כו'.

א"ר (מינאי) [ינאי] זו דברי רבי עקיבא דאמר אפילו רגל המותרת במקומה כגון שעירבה זו לעצמה וזו לעצמה והותרה הפנימית במקומה אינה אוסרת את החיצונה כך רגל האסורה אינה אוסרת כלומר אפילו לא עירבה הפנימית לעצמה אינה אוסרת את החיצונה ואקשינן עליה ממתניתין תנן עירבה חיצונה ולא עירבה הפנימית שתיהן אסורות מני אי נימא ר' עקיבא מאי איריא בשלא עירבה פנימית שהיא אסורה במקומה אפי' עירבה הפנימית שהיא מותרת במקומה אוסרת החיצונה בדריסתה לה ברגלה אלא לאו רבנן היא וטעמא דהיא במקומה אסורה. הא רגל שהיא מותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה ומפרק לעולם ר"ע היא והכי קתני לא זו האסורה [במקומה] בלבד היא האוסרת אלא אפי' המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה כגון שעירבה זו לעצמה וזו לעצמה ומקשינן איני והא תנן עירבה זו לעצמה כו' טעמ' דעירבו הא לא עירבו שתיהן אסורות אלמא רגל המותרת אינה אוסרת (כמי שרגל) [אבל רגל] האסורה אוסרת.

ופרקי' לעולם ר"ע היא וחסורי מחסרא והכי קתני עירבה זו לעצמה וזו לעצמה וזו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה.

בד"א שעשתה הפנימית [דקה] וסילקה עצמה. אבל לא עשתה דקה החיצונה [אסורה] שר"ע אוסר החיצונה כי דריסת הרגל אוסרתה וחכ"א אין דריסת הרגל [אוסרתה] ומותבינן אסיפא דקתני אם היו של יחידים אין צריכות לערב ורבינא נמי מתיב משכח אחד מן החיצונות ולא עירב דייקינן מיניה רגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה רגל האסורה במקומה אוסרת שלא במקומה.

ופרקינן אלא כי אתא רבין א"ר ינאי ג' מחלוקות בדבר ר' עקיבא סבר אפי' רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה. ורבנן סברי אפי' רגל האסורה במקומה אינה אוסרת שלא במקומה. והאי ת"ק דתני עירבה החיצונה ולא עירבה הפנימית כו' סבר רגל המותרת במקומה אינה אוסרת ורגל האסורה במקומה אוסרת נמי שלא במקומה:

פיסקא נתנו עירובן במקום אחד מאי מקום אחד אמר רב החיצונה ואמאי קרי לה מקום אחד מקום המיוחד לשתיהן לפנימית ולחיצונה כי הפנימית (שלה) [יש לה] מעבר [על] החיצונה אבל החיצונה אין לה בפנימית לא מעבר עליה ולא דריסה.

## דף עה:

תניא נמי הכי נתנו עירובן בחיצונה ושכח בין מן הפנימית [ובין] מן החיצונה ולא עירב שתיהן אסורות. נתנו את עירובן בפנימית ושכח אחד ולא עירב בין מן הפנימית בין מן החיצונית שתיהן אסורות. דברי רבי עקיבא וחכ"א בזו ששכח אחד מן החיצונית ולא עירב פנימית מותרת והחיצונה אסורה ואקשינן לרבנן מ"ש פנימית דשריא דאמרי אחדא לדשא ומשתמשא לעצמה.

לר' עקיבא נמי נימא הכי אמאי תני שתיהן אסורות ודחינן סבר ר"ע [עירוב] מרגילה כלומר עירובה מכניס רגלי החיצונה בפנימית ופרקי' רבנן סברי יכולה לומר לה לתקוני שיתפתיך ולא לעוותי כי א' שליח לתקוני שיתפתיך ולא לעוותי.

ור' עקיבא אמר לך כי האי גוונא לא מקריא עוות דאמרה לה חיצונה מבטילנא לך רשותאי וכאלו הרשות כולה לפנימית והנה (יש הן) [יש כאן] מי שלא עירב ואוסר עליה ורבנן [ס"ל] אין ביטול רשות מחצר לחצר כרבנן ור' יוחנן דאמר מבטלין רשות מחצר לחצר כרבי עקיבא ופרקינן לעולם רבי יוחנן (עקיבא) ואפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן אין ביטול רשות מחצר לחצר אלא משום דאמרה להאי (מבטלת) [אדמבטלת] לי בטולי רשותיך הא (אם) [קא] אסרת עלי אבל מחצר לחצר כגון ב' חצרות ופתח ביניהן מאי קאסר עלה הלכך אפי' רבנן סברי מבטלין רשות מחצר לחצר וקיי"ל כר' יוחנן דכל היכא דפליגי רב ושמואל ור' יוחנן הלכתא כר' יוחנן:

פיסקא ואם היו של יחידים אין צריכין לערב. אמר רב יוסף אמר רב ג' אסורין פי' אין ניתרין יחידים אלא בזמן שהן ב' חצרות ובכל חצר דר אחד. אבל בג' חצירות ובכל חצר דר אחד שנמצאו כולן ג' אסורין.

ואמר רב ביבי אנא אמרתה ליה ומשמיה דרב אדא בר אהבה אמרת ליה ולא משמיה דר' ומ"ט ג' חצירות ובכל חצר שוכן יחיד אסורין הואיל ואני וקורא רבים בחיצונה כי כל שלשה רבים הם ועכשיו שנמצאו דורסין אותה שלשה והן רבים אסורין [אמר רב יוסף] מארי דאברהם רבים ברבי איחלף לי. כלומר אמר לי רב ביבי רבים ונתחלף לי וקבעתי שמועה זו ברבי ושמואל אמר לעולם מותרין עד שיהו בפנימית ב' ולא עירבו לפיכך אסורין בחיצונית שהן רגל האסורה. אר"א נכרי הרי הוא כרבים ואוסר ואמרינן

מ"ש דישראל יחיד לא אסר דכל מאן דחזי ליה דמטלטל אמרינן אי ידע דיחיד הוא הא ידע ואי לא אמר בדעתיה האי דמטלטל משום דאגר מיניה.
ודחינן סתם גוי לא שתיק אלא פעי ומכריז מלשון כיולדה אפעה. כלומר צועק ואומר אנא אוגרית רשותי להאי ישראל וכיון דלא פעי ידעיה דלא אגר ואמרי מטלטל במקום נכרי הוא לפיכך אסור.
אמר רב יהודה אמר שמואל י' בתים זה לפנים מזה הפנימי נותן עירובו ודיו. פי' כיון שדורסין כולן [על החיצונים] כאילו רשותו הן ורשות אחת הן.

## דף עו.

ור' יוחנן אמר אפי' חיצון של פנימי דסבר אע"ג דכבית שער הוא בית שער דפנימי לא הוי בית שער דהא איכא אחריני חוצה לו. ושמואל סבר אפי' בית שער דפנימי בית שער הוא. אמר [רב נחמן אמר רבה בר אבוה] משמיה דרב ב' חצירות ושלשה בתים ביניהן זה בעל החצר [בא] בדרך הבית שקרוב לו ובעל החצר האחר בא בדרך הבית האחר הקרוב לו ושניהן כאן ונתנו עירובן בבית האמצעי זה הבית הקרוב לה נעשה בית שער לחצר זו וזה הבית נעשה בית שער לחצר זו נמצאו ב' הבתים החיצונים בתי שער ואין צריכין עירוב. כדתנן הדר בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו אוסר והאמצעי הוה ליה בית שמניחין בו עירוב כי בתוכו נתנו עירובן ב' חצירות וקיי"ל כל בית שמניחין בו עירוב אין צריך ליתן פת. נמצאו ג' בתים וב' חצירות יוצאין בעירוב אחד של חצר.
בדיק להו רחבה לרבנן כלומר אם הן (בקיין) [בקיאי] בהלכות עירובין שתי חצירות ושתי חורבות של אחרים ביניהן זה בא מחצירו דרך החורבה הסמוכה לחצירו ונתן עירובו בחורבה [האחרת] (שכיחי צהלה). וכן בא זה מחצירו דרך החורבה הקרובה לחצירו ונתן עירובו בחורבה האחרת קנו עירוב או לא קנו עירוב ואמרו ליה לא קני עירוב ממה נפשך אי הני חורבות כל חדא הויא בית שער לחצר הסמוכה לה הנותן עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב ואי הני חורבות בתין נינהו נמצאו כל אחד מטלטל בחורבה הסמוכה לה בבית דלא מערב דהא (של) [כל] חד מינייהו לא יהב עירוביה אלא בחורבה הסמוכה לחברתה ואמרינן מיכדי ספיקא הוא מאי שנא מדרבה דאמר א' לשנים צאו ועירב עלינו כו'.
ודחינן הכי השתא התם בין השמשות ספק יום וספק לילה וספק (העירוב) [עירוב] כשר הכא אי לתרווייהו בית שער [או לתרווייהו בית] אבל לגבי האי בית שער ולגבי האי בית לא:

**הדרן עלך פרק הדר.**

פ"ז חלון שבין ב' חצירות ד' על ד' בתוך י' מערבין שנים ואין מערבין כו'. אוקימנא להא מתניתין אפילו לרבנן דסבירא להו דשלשה לא אמרינן בהו לבוד ותלתא סגי הכא דלהווי פתחא אי איכא (י') [ד'] טפחים הוי פתחא ואי לא לא ואוקימנא נמי דהאי חלון שיש בו ד' על ד' טפחים אי הוו הני ד"ט כולהו למעלה מי' טפחים [ומקצתן בתוך י'] אם רצו מערבין אחד.

תנינא להא דתנו רבנן כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך י' כו'. תנא [בתוספתא] באהלות פי"ג עמוד המוטל באויר אינו מביא את הטומאה תחת דופנו עד שיהא בהיקפו כ"ד טפחים ר' (אסי) [יוסי] א' כ"ה. אין לך כ"ה טפחים שאין הארץ אוכלת טפח וכה"א ויהיו הרמונים תשעים וששה אי אפשר לומר:

א"ר יוחנן [חלון] עגול צריך שיש בהיקפו כ"ד טפחים ומהן ב' טפחים ומשהו בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י' ואסיקנא דר' יוחנן בדייני דקיסרי דטעו ואמרי ריבועא דנפיק מגו עיגולא פלגא אמרה לשמעתיה. פי' (בהדיא) [מכדי] דכל שיש בהיקפו ג"ט יש בו רוחב טפח מדכתיב ויעש את הים מוצק י' באמה וגו' וקו ל' באמה יסוב אותו סביב.

## דף עו:

וכבר פירשנוהו בפרק הראשון וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א בסוכה העשויה כבשן וכיון שכל מה שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח (המרובע) [והמרובע] היוצא מן העיגול לטעמיה דדייני דקיסרי ניפחת חציו הוצרך ר' יוחנן לומר (לטעותא והא) [לטעותייהו] דדייני דקיסרי צריך זה החלון שהוא עגול כ"ד טפחים היקפו שנמצא בו ח' טפחים על ח' טפחים והוא שליש היקפו כשתוציא מתוכו מרובע יפחת בסיתומין מכל צד ב"ט ואחרי כן ישאר באמצע ד"ט על (טפח) [ד' טפחים] חלל נמצא סתום מזה החלון מכל צלע מלמעלה טפחים ומלמטה טפחים נמצא באמצע ד' טפחים עכשיו כשסותם מן הצלע התחתון שהוא בתוך י' טפחים אם לא תתן לו יותר מב' טפחים בתוך הי' שאם יסתמו טפחים ישאר מקצת מחללו של חלון אחר שתרבענו בתוך י' טפחים רצו מערבין אחד לפיכך הוצרך ב' טפחים ומשהו שיסיימו הטפחים וישאר אותו משהו בכלל הריבוע פתוח בתוך י' האי דא' מכדי כמה יתר מרובע על העיגול רביע וכל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא בשיבסר נכי חומשא סגי פשוטה היא.

אמר רב נחמן מתני' דווקא חלון בין שתי חצירות הוא דבעינן בתוך עשרה אבל חלון שבין ב' בתים אפי' למעלה מעשרה מערבין אחד דביתא כמאן דמלי דמי. ומותיב רבא

עליה מהא דתניא אחד חלון שבין ב' חצירות ואחד חלון שבין ב' בתים ואחד חלון שבין ב' עליות ואחד חלון שבין ב' גגין ואחד חלון שבין ב' (חידודין) [חדרים] כולן בתוך י' ופריק רב נחמן כי קתני אחד אחד אד' על ד' [אבל] בתוך י' לא בעינן אלא בחצירות וכיוצא בהן שאין עליה תקרה אבל בית וכיוצא בו אפי' לעיל מעשרה.
בעא מיניה ר' אבא מרבן נחמן לול פתוח מבית ועליה צריך סולם קבוע להתירו להשתמש מזה לזה או לא.
ופשט ליה אין צריך (ולא) [דלא] שנא מן הצד ולא שנא באמצע אמרינן ביתא כמאן דמלי דמי. ואסיקנא אמר רב נחמן אחד סולם קבוע ואחד סולם עראי אינו צריך:

## דף עז.

מתני' כותל שבין ב' חצירות גבוה י' ורחב ד' כו' אין בו ד' מאי אמר רב ב' רשויות משוטטות בו ואסור להוציא בו ואפי' כמלא נימא ור' יוחנן אמר אם יש בכותל ד' ויש עליו פירות עולין בני אדם מחצר זו לחצר זו ואוכלין שם ואם אין בו ד' אפי' אם אינו להעלות בו מעלין. ר' יוחנן לטעמיה דאמר מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"ר ולבני רה"י לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו זה מזה. ואמרינן וכי רב לית ליה אהא דר' יוחנן לעולם אית ליה וכי אית ליה לרב האי סברא ברשויות דאוריי' כגון רה"י ורה"ר אבל ברשויות דרבנן כגון זה הכותל לית ליה דסברי חכמים עשו חיזוק לדבריהם יתר משל תורה לפיכך א' אסור להזיז בו אפי' כמלא נימא.
אמר רב נחמן כותל שבין ב' חצרות גבוה ורחב ד' וצדו אחד שוה לארץ היה לזו ששוה לארץ תשמישו בנחת ולזה שצדו גבוה י' תשמישו בקשה וכל לזה תשמישו בנחת ולזה תשמישו בקשה נותנין אותו לזה שתשמישו בנחת וכן אמר רב נחמן בחריץ שבין שתי חצרות עמוק י' ורחב ד' וצדו אחד שוה לארץ נותנין אותו לזה שתשמישו בנחת כו'.
וצריכא דאי אשמעי' כותל משום דבגובהה משתמשי אינשי. פי' עומדין ומשתמשין אבל חריץ דלא שחו ומשתמשי אימא לא כו':
בא למעט הכותל שגבוה מי' טפחים. אם יש במיעוטו ד' באורך הכותל על ד' מותר להשתמש בכולו. ואם לאו אינו משתמש אלא כנגד מיעוטו פי' כנגד אותו המקום שמיעט בלבד.
ואמר רבינא כגון שעקר חוליא מראשו של כותל כגון זה אינו משתמש אלא במקום מיעוטו בלבד:

א"ר יחיאל כפה ספל בקרקעית הכותל וחבריה בארעא הוי מיעוט ואם (היינו) [רצו] מערבין אחד. ואקשינן עליה וכי חבריה מאי הוי. והתניא פגה טמונה בתבן (והדר) [וחררה] שהטמינה בגחלים אם מקצת מגולה ניטלת בשבת. ופריק כגון דאית ליה להאי ספל אוגנים והן שפתים נושכות לאחורי הספל ומשתקעין בעפר.

## דף עז:

ואין מגולין שאינו יכול ליטלו בשבת שהרי אוגנים משוקעין ואקשינן עליה ואפי' הכי כיון ששולי הספל מגולין הוה ליה כלי שהוא ניטל בשבת וכל דבר שניטל בשבת אינו ממעט כדתנן הטומן לפת וצנון תחת הגפן אם היו מקצת עליו מגולין אינו חושש לא משום כלאים ולא משום [מעשר ולא משום שביעית] ונטלין בשבת ופריק לא צריכא דהספל לא יכול למישמטיה אלא עד דחפיר במרא וחצינא שאינו ניטל בשבת לפיכך ממעט בכותל:

סולם המצרי שאין לו ד' חווקים אינו ממעט מפני שהוא קל וניטל בשבת וכל הניטל בשבת אינו ממעט דחייש דלמא שקיל ליה אבל סולם צורי שהוא כבד ואינו ניטל בשבת ממקום למקום ממעט מפני שהסולם ניחא תשמישתיה.

אמר אביי כותל שבין ב' חצרות גבוה י' טפחים והניח סולם רחב ד' טפחים מיכן וסולם רחב ד' טפחים מיכן זה שלא כנגד זה ואין בין זה הסולם לזה הסולם ג' טפחים אמרינן כל פחות מג' טפחים כלבוד דמי וכאלו ב' הסולמות זה כנגד זה הן וממעטו ואם רצו מערבין אחד כי לשתי החצרות תשמישן בנחת הוא. והני מילי בדלא הוי רחב הכותל ד"ט אבל אי הוי ד' טפחים כמרפסת ואע"ג דמפלגי סולמות הללו זה מזה טובא כיון דהוי רוחב הכותל (ב) [ד'] טפחים נעשה כמרפסת וחצר פתוחה לתוכו ואפי' זה שלא כנגד זה והסולמות מיעטו הן. וכאילו אין שם כותל שהרי תשמיש ב' החצרות הוא. וכן אם בנה איצטבא ע"ג איצטבא אם יש באיצטבא התחתונה ד' טפחים אי נמי אין באיצטבא התחתונה ד' טפחים ואין בין איצטבא התחתונה לאיצטבא העליונה אלא (ג' טפחים) פחות מג' אמרינן כלבוד דמי וכאילו רחב האיצטבא העליונה והתחתונה ביחד הן והן ד' וממעטין את הגובה.

ודברי רב נחמן נמי בהאי טעמא שייך דא' סולם ששליבותיו פורחות כלומר המדרגות המשולבות זו בזו עודפות אחת על חברתה מוצאות זו מזו אם יש בשליבה התחתונה ד' טפחים ממעטת.

## דף עח.

ואם אין בה ד' טפחים והשליבה של מעלה ממנה קרובה בפחות מג' טפחים חשבינן להם כלבודות ופריחת זו ופריחת זו מצטרפת לד' טפחים וממעט אותו הסולם בכותל ואם רצו מערבין אחד ועוד אמר ר"נ זיז היוצא מן הכותל והניח עליו סולם כל שהוא כלומר אפי' אין בסולם ד' טפחים ממעט ולא אמרן אלא דאנחיה עליה דזיז אבל אשוויה אשוויה לא ממעט דאמרינן (אפתויי) [ארווחי] הוא דקא (מפתי) [מרוח] ליה לזיז פי' אם נתן הסולם בכותל עם הזיז יש לומר הזיז הרחיב ואינו ממעט דהא לא משתמש בסולם זה ע"ג הכותל אלא [משתמש] בסולם לעלות בזיז הוא נותן בעת שנתנו בצד הזיז על הכותל:
אמר רב נחמן כותל י"ט טפחים גובהו זיז אחד ממעט אותו. כלומר נותנו למעלה בכותל בט' טפחים וחצי ונמצא בגובהה של כותל כט' טפחים וחצי ממועט נשארו מן הכותל ט' טפחים אחרים וחצי טפח כיון שאינן י' טפחים אינו אוסר. אבל אם גובהו של כותל כ' טפחים אינו ממעטו אלא ב' זיזין (זה) אחד (בי') [בתוך י'] טפחים והסולם ממעטו כאילו קרקע הוא עד אותו הזיז. וצריך זיז אחר (כעשרין) [בתוך עשרים]. וי"א סולם נתון על כל זיז וזיז.
אמר רב חסדא והוא שהעמידן אלו זיזין זה שלא כנגד זה והסולמות עליהן. ואם היו הזיזין רחבין ד' טפחים שיכול להשתמש בהן אין צריך.
אמר רב הונא עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' ונעץ בו יתד כל שהוא ממעט ונעתק מרשות היחיד ונעשה ככרמלית. ולא אמרן אלא בזמן שהיתד גבוה מן הקרקע ג' טפחים.
אבי' ורבא דאמרי אפי' גבוה ג' טפחים לא מידי הוא כלומר אינו ממעט.
רב אשי אמר אע"פ שאינה גבוה ג' אפשר (דלית) [דתלי] ביה מידי כגון מחצלת וממעט.
א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי דאע"פ שאין גבוה היתד ג' טפחים חזי לאישתמושי ביה אפשר (דלית) [דתלי] ביה מידי. אם מלא לזה עמוד כולו יתדות להשתמש בו מהו.
א"ל לא שמיעא לך הא דר' יוחנן בור וחוליתה מצטרפין לעשרה.
אמאי והא לא קא משתמש ליה בבור כמו החוליא שהבור רחב מלמטה והחוליא צרה אלא מאי אית לך למימר דמנח מידי כגון מחצלת ומשוה הבור צר כמו החוליא ומשמש הכא נמי בעמוד שהוא מלא יתידות מנח מידי עלייהו ומשתמש. כיון שאמר כי הסולמות ממעטין ומתירין לשתי החצירות לערב אחד הוצרך שמואל לומר כמה יהא גובהו של סולם שהוא ממעט בכותל ואמר כותל שגובהו י' טפחים צריך סולם י"ד טפחים גובהו פי' כיון דקי"ל כי עודף האלכסון על המרובע ב' חומשין כדגרסינן כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא. והסולם לעולם שאינו נסמך על הכותל לעלות בו אלא

באלכסון אבל זקוף אין דרך לעלות ולפיכך אמר כותל י' צריך להיות סולם כדי גובהו של כותל וישפיעהו כלפי חוץ באלכסון ולפיכך צריך כדי גובה כל הסולם ויתרון אלכסונו וכיון שהכותל י' טפחים וכל טפח צריך יתרון למדת דאלכסון ב' חומשין נמצא שיעור הסולם י' טפחים וב' חומשין לכל טפח הרי י' טפחים ועשרין חומשין. עשרין חומשין הרי ד' טפחים נמצא גובה הסולם י"ד טפחים.

רב יוסף אמר אפי' י"ג טפחים ומשהו דיי. שאין דרך להשפיעו זה כולו. ופחות מטפח לא חשיב.

אביי אמר אפי' אין בסולם אלא י"א ומשהו ומעמידו בראשו של כותל בפחות מג' וכל פחות מג' כלבוד דמי וכאילו בראש הכותל הוא סמוך. הלכך בי"א ומשהו דיי לו.

רב הונא בריה דרב יהושע אמר אפי' ז' ומשהו. קסבר אפי' סולם זקוף ממעט וכל פחות מג' כלבוד דמי הלכך בז' טפחים ומשהו סגיא.

אמר רב סולם זקוף ממעט ולא ידענא מ"ט. והלא אין דרך בני אדם לעלות כן. וא"ל שמואל מידי דהוה אאיצטבא ע"ג איצטבא שהן זקופות וממעטות.

דקלין שבבבל וסולמות שבבבל אין צריך לקבען אלא כיון שנתנו ע"ג הכותל ממעטין שכבידן קובען הואיל ואין ניטלין בשבת מפני הכובד שלהן.

בעא מיניה רב יוסף מרבה סולם מיכן וסולם מיכן וקשין באמצע בין ב' הסולמות מהן. ופשט ליה אין כף הרגל עולה בהן (וממעט) [ואינו ממעט].

## דף עח:

עוד שאלו חקק בכותל להשלים ד' טפחים בחלון בכמה אמר בעשרה. כלומר מכלל העשרה אמר לו חקקו כולו לכותל שהוא כעין פתח בכמה אמר לו מלא קומתו.

ומ"ש דבחלון אמרת די לו בעשרה. חלון בכלל י' טפחים וזה מלא קומתו א"ל גבי חלון דאית ליה רווחא מאבראי שנכנס ויוצא מסתלק ליה מן החלון ודיו ד' טפחים בתוך י' הכא דחקק כל הכותל שויה כפתח ולא מסלק נפשיה מהכא ובעי למיעל ולמיפק בגויה. ואי איכא מלא קומתיה אין ואי לא לא. הא דבעי רב יוסף מרבה עשאו לאילן סולם מהו תיבעי לרבי דאמר כל דבר שמשום שבות כגון עלייה באילן בשבת שהיא משום שבות לא גזרו עלי' בין השמשות הני מילי בין השמשות כגון העירוב אבל הכא דבעינן פיתחא כולי יומא לא.

או דילמא אפי' לרבנן דפליגי עליה דר' פיתחא הוא ואריא רביע עליה. פי' האילן כמו פתח הוא כיון שיכול לעלות ולירד בו. וגזירת השבת שמנע מלעלות בו.

עשאו לאשירה סולם מהו כו'. ר' יהודה דאמר אפי' בבית הקברות מפני שהוא יכול לחוץ ולוכל ואמרינן קסבר מותר לקנות בית באיסורי הנאה ורבנן פליגי עליה והוא מפורש בפרק בכל מערבין.

ופשט ליה אילן מותר אשירה אסור מתקיף לה רב חסדא אדרבה איפכא מסתברא אשירה מותר אילן אסור כו' וקי"ל כוותיה דהא ר' יוחנן קאי כוותיה דאמר ר' יוחנן כל שאיסור שבת גרם לו אסור כל שאיסור דבר אחר גרם לו מותר.

רב נחמן בר יצחק מתני לה בהדיא אילן פלוגתא דר' יוחנן ורבנן וקי"ל כרבנן:

מתני' חריץ שבין ב' חצירות עמוק י' ורחב ד' מערבין שנים ואפי' מלא קש או תבן. ואסיקנא דתבן נמי חייץ והוה מחיצה מיהו לענין ביטול בחריץ אי בטליה אין ואי לא לא. ואקשינן עפר או צרורות ששנינו במשנתנו כי הן בטילין ואפי' בסתמא כלומר אע"פ שלא פירש כי ביטלם. והתניא (ב"ש לא תנן) [בית שמלאוהו תבן] או צרורות וביטלו הנה אי פריש כי ביטלו אין בסתמא לא בטיל.

## דף עט.

ופריק רב הונא מאן תנא אהלות ר' יוסי ופליג אתנא דידן איני והא ר' יוסי איפכא קתני (דתנן) [דתניא בתוספתא] באהלות פ' [ט"ו] ר' יוסי אומר תבן ואין עתיד לפנותו הרי הוא כסתם עפר ובטיל.

עפר (ואין עתיד) [ועתיד] לפנותו הרי הוא כסתם תבן ואינו בטל קתני מיהת הרי הוא כסתם עפר ובטל מכלל דר' יוסי סבר עפר סתם בטל אלא תנא דעירובין הוא ר' יוסי ופליג עליה תנא דאהלו' רב הונא בריה דרב יהושע א' גבי איסור שבת אפי' ארנקי בטיל וכ"ש עפר או צרורות רב אסי אמר בית אחריץ לא רמינן חריץ למטמייהו קאי הלכך סתמא בטיל אבל בית לאו למימליה קאי הלכך אי פריש דבטליה אין אי לא לא:

מתני' נתן עליו נסר שרחב ד' טפחים כו' אמר רבה לא שנו שאם נתן בחריץ נסר פחות מד' טפחים מערבין שנים ואין מערבין אחד אלא בזמן שהושיט זה הנסר מזה הצד לצדו האחר של חריץ לרחבו אבל אם נתן זה הנסר לארכו של חריץ מצד אחר של חריץ אפי' פחות מד' מערבין אחד שהרי מיעט החריץ מד' טפחים לפי שרחב החריץ שנינו כי הוא [רוחב ד' ואם] נתן בו זה הנסר לארכו [הרי] מיעט רחבו מד' טפחים אמר רבא הא דתנן וכן ב' גזוזטראות זו כנגד זו מותר אבל זו שלא כנגד זו או למעלה מזו [לא] ולא אמרן [אלא] שיש ביניהן ג' טפחים אבל אין [ביניהן] ג' טפחים עמוקה היא ושרי:

מתני' מתבן שבין ב' חצירות גבוה י' טפחים מערבין שנים ואין מערבין אחד. אלו מאכילין מיכן ואלו מאכילין מיכן. ואוקימנא מתבן שבין ב' חצירות גבוה י' טפחים לא שרי לכל חד וחד מינייהו אלא למיקם באפי בהמתו ממילא ואזלא ואכלה אבל ליתן תבן לתוך קופה או להעמידה על המתבן ולהאכילה אסור. ואם הוא מתבן בתוך הבית גבוה י' טפחים והבית בין שתי החיצונות זה נותן לתוך קופתו ומאכיל וזה נותן לתוך קופתו ומאכיל. ומ"ש בית דאית ליה מחיצות ותקרה כי מיפחית התבן מי' טפחים מינכרא מילתא דחזי ליה דקא מירחק מן התקרה וכיון דתתמעט מעשרה טפחים ידע דתרווייהו אסירי ואי בעי נועל פתח ביתו ומבטל רשותו והוא אסור וחבירו מותר.

וכן אתה אומר בניב של תבן. פי' תבן מעובה כמין חבילות שבין ב' תחומי שבת. דין (נבזה) [ניב של תבן] ודין מתבן שבין ב' חצירות אחד הוא ולא שרו אלא למיקם באפי בהמתו ותיזיל היא ותיכול. אבל לתת לתוך קופתו או להאכילה הוא לא (דבר) [דכד] מפחית מי' טפחים כיון דליכא תקרה לא מינכרא מילת':

## דף עט:

ואוקימנא דהאי בית דאית ביה האי תיבנא גובהו י"ג טפחים חסר משהו והתבן י' טפחים (חסר משהו) דכל פחות מג' כלבוד דמי שנמצא התבן כאילו מגיע עד שמי תקרה דבעינן מחיצות המגיעות לתקרה מדקתני הוא אסור וחבירו מותר ש"מ דקסבר אין מבטלין וחוזרין ומבטלין.

וכן אתה אומר בניב של תבן שבין ב' תחומי שבת פשיטה לא צריכא לר' עקיבא דאמר תחומין דאורייתא:

מתני' כיצד משתתפין במבוי כו' אמר רבה חבית של שיתופי מבוי צריך להגביהה מן הקרקע טפח והמקדש אם טעם מלא לוגמיו יצא.

ואם לאו לא יצא. הני מילי תרי סבי דפומבדיתא אמרוה. שמואל אמר (אף) עושין מדורה לחיה בשבת סבור מינה לחיה אין לחולה לא אמר שמואל הקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה אפי' בתקופת תמוז כו'.

איזו היא אשירה אמר רב כל שהכומרים שומרין אותה ואין טועמין מפירותיה.

## דף פ.

ושמואל אמר כגון דאמרי הני תמרי לשיכרא דבי נצרפי ושתו ליה ביום אידם אמר אמימר אמרו לי סבו דפומבדיתא הלכתא כשמואל מותבינן על מאן דאמר צריך להגביה

חבית של (שותפים) [שיתופי מבואות] מן הקרקע טפח והתניא כיצד משתתפין במבוי מניח אדם חבית של יין של שמן ושל תמרים ושל גרוגרות ושל שאר מיני פירות בין משלו ובין משל חבירו צריך להודיע ומגביהה מן הקרקע כל שהוא ופריק מאי כל שהוא דקתני טפח:

איתמר שיתופי מבואות רב אמר אין צריך לזכות ושמואל אמר צריך לזכות. עירובי תחומין רב אמר צריך לזכות ושמואל אמר אין צריך לזכות.

בשלמא לשמואל דתנן בשיתופי מבוי ומזכה להן אלא לרב דאמר בשיתופי מבוי אין צריך לזכות קשיא ליה מתני' ופריק תנאי היא. ר' חייא סבר צריך לזכות. ור' ישמעאל ב"ר יוסי אמר משום אביו אין צריך לזכות דתניא מעשה בכלתו של ר' אושעיא שהלכה למרחץ ועירבה לה חמותה משלה ולא זכתה לה ואסר לה ר' חייא ואמר לו ר' ישמעאל ב"ר יוסי בבלאי כל כך אתה מחמיר בעירובין כך אמר אבא כל שיש לך להקל בעירובין (בעירובין) הקל.

וכן אמר ר' יוחנן דחמותה משל עצמה עירבה ולא זיכתה לכלתה ולפיכך אסר ר' חייא.

אמר רב נחמן נקטינן אחד שיתופי מבואות ואחד עירובי תחומין צריך לזכות. בעי רב נחמן עירובי תבשילין צריך לזכות או לא.

ואמר רב יוסף מאי תיבעי ליה הא אמר שמואל צריך לזכות:

ההוא טורזינא דלא בעא לאוגורי להו רשותיה לבני מבוי ואזלו ואגרו אינהו מדביתהו. ואמר להו ר' זירא שפיר עבידיתו דאשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו וכן באשתו של נכרי משכרת בלא רשות בעלה. ואם בא בעלה הנכרי ומיחה בטילה אותה השכירות ונאסרו וחזרו לאיסורן. וכן אמר רב יהודה בר הושעיה משמיה דשמואל אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו. ואותבינן עלייהו והתניא נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן עירוב ואין שיתופן שיתוף. ופרקינן מתניתא בדלא אסר עלייהו כגון שאינו רגיל לערב עמהן וגם אינו אוסר עליהן.

## דף פ:

כלומר אינו ממחה על אשתו מפני שעירבה עמהן אבל אם ממחה על ידי אשתו אוסר על בני חצר וכן קאמר שמואל כך (אסר) [דבאסר] עלייהו [אינו עירוב]. דאמר שמואל אחד מבני מבוי שרגיל ומשתתף עם בני מבוי ונמנע ולא רצה לישתתף בני מבוי נכנסין לביתו ונוטלין ממנו שיתופי מבוי על כרחו. קשיין אהדדי דהא הוא דאמר מדעתו אלא לאו הא דמיחה על ידה ואמר איני רוצה בזה העירוב שעירבה אשתי ודשמואל ודר'

חנינא היכא דלא אסר כגון שלא מיחה. נימא מסייע ליה כופין אותו (ועושין) ועושה לחי וקורה למבוי ודחינן שאני התם דאיכא מחיצות:
פי' נתמעט האוכל מכדי ב' סעודות מוסיף ומזכה לכל בני מבוי ואינו צריך להודיעם עכשיו כי נתמעטו והוספתי עליו וזכיתי לכם שכבר הודיעם מקודם לכן ועל אותה ידיעה הן סמוכים אין צריכין ידיעה אחרת ואוקימנא למתניתין במין אחד.
ומאי נתמעט דקתני נתמוטט כלומר כלה לגמרי ואפי' הכי מוסיף ומזכה וא"צ להודיע ואיבעית אימא מתניתין בב' מינין ודוקא נתמעט ולא כלה כולו אבל כלה צריך להודיע כדתניא כלה האוכל ממין אחד אינו צריך להודיע. מב' מינין צריך להודיע.
ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה (וא"צ) [וצריך] להודיע. הא מתניתא פליגא על ר' יהודה דהא ר' יהודה בעירובי חצירות אמר מערבין לו לאדם שלא מדעתו דתנן א"ר יהודה בד"א שאין מערבין לו לאדם אלא מדעתו בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות מערבין לו מדעתו ושלא מדעתו שזכין לו לאדם כו'. ואוקימנא דודאי חולקין עליו חכמים. ואי מהתם הוה אמינא בחצר של ב' מבואות הוא דפליגי אבל בחצר של מבוי אחד אימא לא כמו שהוא מפורש בסוף פרק זה קמ"ל.
וכמה הן מרובין משבעה עשר ואילך קי"ל שיעור העירוב מזון ב' סעודות לרבים וכ"ש למועטין. וכל עירוב שאילו בא לחלקו למי שעירב להן ואין מגיע לכל אחד ואחד כגרוגרת משיעור ב' סעודות הוו להו מרובין. וסגי להו בב' סעודות וקי"ל די"ח גרוגרות הן ב' סעודות לפי חשבון ר' יוחנן בן ברוקא שנותנין שיעור העירוב בקב. ואם הן מרובין מי"ח בני אדם ולמעלה. ואפי' הן מאה ויותר כשיעור ב' סעודות דיי להן העירוב ואע"פ שאין העירוב מגיעם כגרוגרת אבל כשהן מועטין פחותין מי"ח בני אדם צריכין להיות עירובן כשיעור גרוגרת לכל אחד ואחד. ואם הוא פחות צריך להוסיף בעירוב למלאות לכל אחד ואחד כגרוגרת. א"ר ר' יוסי בד"א שצריך למזון ב' סעודות למרובין או כגרוגרת לכל אחד ואחד למעוטין בתחלת העירוב. אבל בזמן שעירב כשיעור שנתנו חכמים לערב ונתמעט ונשתייר הימנו כל שהוא כשר:

## דף פא.

מתני' בכל מערבין ומשתתפין חוץ מן המים כו' [איתיביה אביי] בכל מערבין עירובי תחומין ובכל משתתפין שיתופי מבואות ולא אמרו לערב בפת אלא בעירובי חצירות בלבד ואוקימנא להא ברייתא (לר') [דר'] יהושע היא דקתני בתחומין ובמבואות בכל ובחצירות בפת. והני מילי בשלימה אבל בפרוסה לא.

ופרוסה מ"ט לא משום איבה דאמר אמאי מייתינא אנא שלימה והאי פרוסה. ואמרינן ואי אייתו כולהו פרוסות דליכא איבה מאי ושנינן גזירה שמא יביא אחד פרוסה ואחד שלימה ויבואו לידי קלקול איבה כדאמרן. וסוגיין דשמעתין כר' יהושע דאמר שלימה אין פרוסה לא:

א"ר יונתן בן שאול א"ר אם ניטלה מככר העירוב כדי חלתה כדי חלת הנחתום העושה למכור בשוק או אשה העושה למכור בשוק שהוא אחד וארבעים ושמונה בעיסה וכדי דימוע שהוא אחד ממאה ועוד. דתנן בתרומות (פ"ד מ"ז) (פ') ר"א אומר תרומה עולה באחד ומאה ר' יהושע אומר במאה ועוד. ר' יוסי בן המשולם אמר [ועוד קב למאה] סאה. שתות (לדומע) [למדמע]. ואמר בתלמוד א"י והלכה כדבריו של ר' יוסי בן המשולם נמצא המדמע סאה במאה סאין הן חסר הין יתר שיעורו במאה וכשם שתרומה מדמעת כך חלת מדמעת. ואם ניטלה ממנה כזה השיעור ונשתייר בה מזון ב' סעודות מערבין לו בה. אבל אם ניטלה ממנה חלק אחד מכ"ד כדי חלת העושה עיסה לעצמו או למשתה בנו אין מערבין בה שכבר נעשית כפרוסה. וכן אם נפרסה כבר ותפרה בקיסם ונראית שלימה מערבין לו בה. אבל אם נראית פרוסה כגון דידע תיפרה אין מערבין לו בה. משמיה דשמואל אמרו מערבין בפת אורז אבל לא בפת דוחן. ועוד אמרו משמו מערבין בפת עדשים. ואם היא פת עשויה ממינים הרבה כגון חטים ושעורים ופול ועדשים ודוחן וכוסמין ועוגת שעורים תאכלנו לשיעורין תאכלנה כלומר כשיעור כך וכך.

רב פפא אמר עריכתה כעריכת שעורים ולא כעריכת חטין כדתנן אוכלין עראי מן העיסה עד שתגלגל בחטין ותטמטם בשעורין גלגלה בחטין וטימטם בשעורין האוכל ממנה חייב מיתה כיון שהיא נותנת המים מגבהת חלתה ובלבד שלא יהיה שם ה' רבעים קמח:

ירושלמי מפני מה אמרו מערבין בחצרות מפני דרכי שלום ומעשה באחת שהיתה דבובה עם חבירתה ושלחה עירובה ביד בנה נסתיה וגפפתיה ונשקתיה אתא אמר לאימיה אמר הכין רחמה לי מתוך כך עשו שלום הה"ד כל נתיבותיה שלום:

## דף פא:

מתני' נותן אדם מעות לחנוני או לנחתום כדי שיזכה לו עירוב דברי ר' אליעזר כו'. ואמרי' מ"ט דר' אליעזר והא לא משך אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה השוה ר' אליעזר מדותיו בעירובין כאותן ששנינו בשחיטת חולין (פ') (בפרק כסוי הדם) בד' פרקים אלו משחיטין את הטבח בע"כ ואסקה ר' יוחנן לעולם בשלא משך ושלא זיכה ובד' פרקים אלו העמידו דבריהן על דין תורה דדבר תורה מעות קונות.

ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה [שמא] יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה ומודים חכמים לר' יהודה בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו.
מאן שאר כל אדם. אמר רב מן בעה"ב.
וכן אמר שמואל בעה"ב קני דלא שנו חלוקה אלא בנחתום ולא שנו בנחתום דלא קנו אלא מעה יהיב אבל יהיב כלי קני ולא שנו אלא דאמר ליה לנחתום זכי ליה אבל אמר ערב לי קניה:
פיסקא א"ר יהודה בד"א שאין מערבין לו אלא מדעתו בעירובי תחומין שפעמים שהיא חובה לו שאתה מתירו בצפון ואוסרו בדרום כנגד מה שהתרת והוא אין לו צורך אלא בדרום נמצאת עושה לו חובה לפיכך אין חבין לו אלא בפניו (אלא) [אבל] בעירובי חצרות אתה מתירו תוספת ואינך אוסרו בדבר לפיכך זכין לו אפילו שלא מדעתו. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא כר' יהודה ולא עוד אלא כ"מ ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו והני מילי בעירוב אבל לא במחיצות ואקשינן למה הוצרך שמואל לומר הלכה כר' יהודה מכלל דחכמים פליגי עליה בהא.
והאמר ר' יהושע כל מקום ששנה ר' יהודה אימתי ובמה [אינו] אלא לפרש דברי חכמים ומתני' במה היא ודחינן ולא פליגי והתנן ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה וצריך להודיע הלא המשנה זו לרבנן היא ושנו בעירובי חצרות צריך להודיע. ושנינן התם דקתני צריך להודיע בחצר שבין ב' מבואות שכשאתה מתירו במבוי אחד אתה אוסרו במבוי האחר. ונמצאת לו חובה. אבל חצר אחד במבוי אחד לא פליגי עליה.
איני והאמר רב חסדא אתה מדחה דברי ר' יהודה. ריב"ל ור' יוחנן נמי הודה בריב"ל בהא כי כל מקום ששנה ר' יהודה אימתי לפרש הוא.

## דף פב.

ואקשינן עליה איני והתנן בסנהדרין פרק דיני ממונות בג' זה בורר לו אחד אלו הן הפסולין המשחק בקוביא כו'.
א"ר יהודה אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא היא אבל יש לו אומנות שלא היא הרי זה כשר.
וקתני בברייתא וחכ"א בין שיש לו אומנות שלא היא בין שאין לו אומנות אלא היא הרי זה פסול הנה חולקין דר' יהודה אמר כשר וחכ"א אפילו יש לו אומנות שלא היא הרי זה פסול. ופרקינן לעולם אימתי לפרש הוא והאי דקתני בברייתא וחכ"א [ר"י היא] ומפרש דברי ר' טרפון.

**דתנו** [דתניא] ר' יהודה אומר משום ר' טרפון אין אחד מהן נזיר לפי שלא נתנה נזירות אלא להפלאה שנאמר איש כי יפליא (אלא) [אלמא] כיון דמספקא ליה אי נזיר הוא אי לא נזיר הוא לא ידע (דנחיל) [דנחית] ולא משעביד נפשיה הכא נמי גבי המשחק בקוביא לא ידע אי קני אי לא קני לא גמר ומקני:

**הדרן עלך חלון**:.

פ"ח כיצד משתתפין בתחומין מניח את החבית כו' אמר רב יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה כל מי שקבל עליו מבעו"י מותר. ש"מ אין ברירה אפילו בדרבנן דהא עירובי תחומין דרבנן נינהו ודלא כר' עקיבא ופריק רב אשי הודיעוהו קתני פי' הודיעוהו שצריך לערב לילך למקום פלוני כיון שמקבל נתברר כאלו מאתמול עירב.

אמר רב יוסף קטן בן שש יוצא בעירוב אמו והא דתניא קטן יוצא בעירוב אמו עד בן שש מוקי ליה עד ועד בכלל:

## דף פב:

ת"ר לא יערב אדם לא ע"י בנו ובתו הגדולים ולא ע"י עבדו ושפחתו העברים ולא ע"י אשתו אלא מדעתן. ואוקימנא מאי מדעתן בשהודיעין ואפילו בסתמא מערב עליהן אלא אם ימחו ויאמרו לא. אבל מערב ע"י בנו ובתו הקטנים וע"י עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן ובין שלא מדעתן וכולן שעירבו ועירב רבן עליהן יוצאין בשל רבן חוץ מן האשה וכל דכוותה והן בניו הגדולים ועבדיו [ושפחותיו] העברים מפני שיכולין למחות וכיון שעירבו לעצמן אין לך מיחוי גדול מזה ואין יוצאין אלא בעירוב של עצמן:

מתני' וכמה שיעורו מזון ב' סעודות לכל אחד ואחד מזונן לחול דברי ר' מאיר כי בשבת דכיון דקבע סעודתי' על היין אכיל טפי וכי רעבתן דמי ולא בעינן אלא (בחול) [לחול] דהוה ליה סעודה בינונית ר' יהודה אומר כסעודת השבת. דכיון דאית ליה בשבת בשר ודגים לא אכיל פת אלא פחות מסעודתו בחול. וזהו שאמרו ושניהן מתכוונין להקל. בא ר' יוחנן בן ברוקה לתת שיעור בעירוב בדבר ידוע דאמר מככר בפונדיון מד' סאין בסלע פי' שיעור סאה ו' קבין (כשהן) [שהן] כ"ד רטיל והסלע ו' דינרים (כמו) [ואם] שיהיה השער שבשוק ד' סאין בסלע נמצא סאה בדינר וחשבון הדינר שש מעה כסף והמעה ב' פונדיונות נמצאו י"ב פונדיונין בדינר וכבר הוזכרנו למעלה כי סאה היא כ"ד רטלין כשתימכר סאה בדינ' (רטלה בפונדיונין) [ב' רטיל בפונדיון] נמצאת ככר של עירוב (ריטלין) [ב' רטלין בפונדיון] זהו ב' סעודות כל סעודה רטל.

ר' שמעון אומר [שתי] ידות לככר מג' ככרות בקב הוי עירוב נמצא שיעור הככר רטל ושליש (ב') [וב'] ידותיה הן שיעור העירוב.
תנא וקרובין דבריהן להיות שוין.
אוקמה רב חסדא הא דאמר ר' יוחנן בן ברוקה בתר דאפיק מחצה מהן לחנוני.
באתרא דלא יהיב בעה"ב עצים לתנור. נמצאת חצי סאה פת אפויה בדינר. נמצאת רטיל פת בפונדיון והוא ב' סעודות ולר' שמעון דאמר ב' סעודות של עירוב הן ב' ידות לככר מג' לקב נמצאו ב' ידות של זה הככר רטל פחות י"ב תישעין והיינו דאמר וקרובין להיות שוין. הא דא"ר יוחנן בן ברוקה ב' סעודות מד' סעודות בקב ור' שמעון דאמר ב' סעודות מתשע סעודות בקב דבריהן פשוטין הן ומתני' אליבא דר' יהושע שנויה דאמר אין עירוב אלא ככר שלם למעוטי פרוסה.

## דף פג.

ויהיב ר' שמעון דמתני' שיעורא דעירוב דהוא ככר שלם (והוא) שיעור ב' סעודות ככר שיש בה שליש קב. חציה לבית המנוגע וחצי חציה לפסול את הגויה. כל חד וחד לפום מאי דאית ליה ככר דיליה. חציה לבית המנוגע כדתניא כתיב והבא אל הבית וכתיב והאוכל והשוכב אלא ליתן שיעור לשוהה שאינו טמא עד שישהא בכדי אכילת פרס פת חטים ולא פת שעורים כו' וחצי חציה לפסול את הגויה. כדתנן כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה כבחצי פרס פי' אם יאכל אדם אוכלין טמאין שיעור חצי פרס ואע"פ שאינו אוכל מטמא אדם אבל נפסל גופו ואם יאכל תרומה או קדשים חייב שגרם להן טומאה. והאי דקתני בחצי פרס בעינן למהוי ליה רווחא למיכל דאי משלים סעודה דיליה בהא סעודה דתרומה או קדשים קודם שיתאכלו האוכלין הטמאין במעיו חייב.
תנא וחצי [חצי] חציה לטמא טומאת אוכלין. ואקשינן ותא דידן מ"ט לא תני וחצי [חצי] חציה לטמא טומאת אוכלין ופריק משום דלא שוו שיעורייהו להדדי דאילו שיעור חציה בבית המנוגע וחצי חציה לפסול את הגויה שוין ואלו בטומאת אוכלין ר' נתן ור' דוסא אמרו כביצה שאמרו כמוה ובקליפתה וחכ"א כמוה בלא קליפתה והלכתא בפלוגתא לא קמיירי.
ותניא כמה שיעור חצי פרס ב' ביצים חסר קמעא דברי ר"י ור' יוסי א' ב' ביצים שוחקות שיער [רבי] ב' ביצים ועוד. וכמה הוא ועוד [אחד] מעשרים בביצה.
אמר רב חסדא זו דברי ר' יהודה ור' יוסי אבל חכ"א כביצה ומחצה שוחקות הוא דהוי חצי פרס. ואמרי' מאן חכמים ר' יוחנן בן ברוקה הוא. דיהיב שיעורא דככר חצי קב

דהוא בחשבון קמ"ד ביצים לסאה דאי הפת ו' קבין מגיע לכל קב כ"ד ביצים חצי קב י"ב ביצים והוא שיעור הככר קודם שיפרש רב חסדא צא מהן מחצה לחנווני חצי ככר שהן ו' ביצים לבית המנוגע וחצי חציה שהן ג' ביצים לפסול את הגויה וחצי חצי חציה שהיא ביצה ומחצה לטמא טומאת אוכלין. פשיטא דר' יוחנן בן ברוקה היא ושנינן אין מיהו שוחקות אתא רב חסדא לאשמעי' דלא תנן מאי שוחקות עודפות כמעט כי אתא רב דימי אמר שיגר לו בונייס לרבי מודיא קונדיסא דמן ניסא דהוי סאה ושיעורה (ררי"ן) [רי"ז] ביצים ואקשינן הא סאה דשיעורא (ררי"ן) [רי"ז] ביעי דהיכא אי סאה מדברית קמ"ד ביעי היא דהיא ו' קבין כל קב כ"ד ביצה הרי קמ"ד ביעי אי סאה ירושלמית דעודפת על של מדברית חומשא של מדברית דהיא כ"ט ביעי פחות חומש ביצה (כ"ד) [כ"ט] מוספת על קמ"ד הוויין להו קע"ג ביעי אי סאה דציפורי ר"ז ביצים הוויין ואמרין לעולם סאה ששיער (ררי"ן) [רי"ז] ביצים סאה דציפורי היא והאי דאמרת ר"ז (סאה) ביצים בתר דאפיקו חלתן.

## דף פג:

וכי שיער (ררי"ן) [רי"ז] בהדי חלתן. ואתינן למיחזי חלת סאה של ציפורי כמה ביעי הוויין. ומדתנן במתני' שיעור חלה אחד מכ"ד נמצאו שהורמה חלה מזו הסאה ט' ביצים ודחינן אכתי רי"ן ביעי הוויין ור' שיער רי"ז ושבקינן להני חשבני לכלהו ואמרינן אלא אייתי ועוד דר' ושדי עלייהו כלומר של ציפורי הויא ר"ז ביצים שוחקות שהן כל ביצה וביצה ועוד עציבות. וכי שיער (ררי"ן) [רבי רי"ז] ביצים עציבות שיער ופי' אייתי ועוד שהוא חלק אחד מעשרים בביצה שא' ר' ושדי אהני ר"ז ביעי (פי') [דהיינו] ר"ז ועודים. [ופרכינן א"ה הו"ל טפי] ופרקינן כיון דלא הוויין ביצה לא חשיב להו:

ת"ר סאה ירושלמית עודפת על של מדברית שתות.

ושל ציפורי עודפת על של ירושלמית שתות. נמצאת ציפורית עודפת על מדברית שליש שהוא מחצה. האי שליש דהיכא אי דמדברית טפי הוא שליש דמדברית מ"ח הוא כי שדית להו אקמ"ד הוויין קצ"ב ואנן קע"ג ביעי הוא דאמרי' (בפיאה) [בסאה] של ירושלמית. ואי דשל ציפורית אכתי בצרן להו א"ר ירמיה ה"ק נמצאת סאה של ציפורי עודפת [על] של מדברית קרוב לשליש שלה כו' ודחי לה רבינא מידי קרוב קתני אלא ה"ק נמצאת [שליש] סאה של ציפורי [ועוד דר'] יתר על מחצה של מדברית שליש ביצה פי' סאה ציפורית בתר דשדית עלה ועוד דר' הוויא רי"ז ביעי שליש [כמה] הוויין ע"ב ביעי ושליש ביצה ומחצה של מדברית דהיא קמ"ד ביעי חציה ע"ב ביעי. אשתכח שליש

של ציפורי עודף על מחצה דמדברית שליש ביצה:
ת"ר סאה ירושלמית עודפת על של מדברית שתות כו'. פי' סאה מדברית הווייא לה קמ"ד ביצים שתותיהן הויין כ"ט ביעי קמ"ד וכ"ט ביעי קע"ג נמצאת סאה ירושלמית שהיא קע"ג ביצים עודפת על סאה מדברית שתותא מלבר (עד) [ועוד] שתות [של] ק"ע הוא (ל"ד). כשתוסיף ל"ד על קע"ג הוויין ריז"ז ביצים נמצאת (עוד) [סאה] של ציפורי עודפת על של ירושלמי שתות מלבר ונשאר שתות שליש ביצים שלא נחשב אלא כיון שאין בשתותיהן שיעור ביצה לא חשיב להו כדאמרן לעילא. וראינו לרבותינו הגאונים זצ"ל פירוש זולתי זה הפירוש אבל זהו קבלה ומסורה בידינו:
ירושלמי מזונו לחול אבל לא לשבת דברי ר"מ כו' ר"מ סבר לחול דלית (ביה) [ליה] בשש לאכול בו אכיל פיתא ציבחר בשבת דאית ליה מטעמים אכול פיתא סגין. ר' יהודה סבר בחול דלית ליה מה לאכל [אכיל פיתא] סגין בשבת דאית ליה מה לאכול אכיל פיתא ציבחר. איתא חמי ר' יוחנן בן ברוקה אמר הן עביד עגולא תריסר ביעי והדין עביד עיגולא תמני ביעי והוא ר"ש ותני (בן) [כי] קרובין דבריהם להיות שוין רב הונא א' צא מהן שליש ליציאה:
ת"ר ראשית עריסותיכם כדי עריסותיכם. כמה כדי עיסתכם כדי עיסת מדברי כדכתיב והעומר עשירית האיפה הוא. מיכן אמרו ז' רביעים קמח ועוד חייבין בחלה שהן ו' ירושלמית וה' של ציפורי מיכן אמרו כל האוכל כמדה זו הרי זה בריא (ברין) ומבורך. פחות מיכן הרי זה מקולקל במעיו. פירוש כמו חולה במעיו הוא יתר מיכן הרי זה רעבתן:
מתני' אנשי חצר ששכחו ולא עירבו כל שגבוה י' טפחים למרפסת מיכן לחצר כו'.

## דף פד.

פשיטא לזה בפתח ולזה בפתח היינו חלון שבין ב' חצרות שניהן שוין בו וכן לזה בשלשול ולזה בשלשול כלומר אין אחד מהן יכול להשתמש בחריץ שביניהן אלא ע"י (שלשול) [עירוב]. לזה בזריקה ולזה בזריקה היינו כותל שבין ב' חצרות לזה בפתח ולזה בזריקה היינו דרבה אמר רב נחמן דאמר בפ' חלון שבין ב' חצרות. כותל שבין ב' חצרות גבוה י' ורחב ד' וצדו אחד שוה לארץ נותנין אותו לזה ששוה לארץ שתשמישו בנחת כו' לזה בפתח ולזה בשלשול היינו דרב שיזבי אמר רב נחמן דאמר חריץ שבין ב' חצרות עומק י' ורחב ד' וצידו אחד שוה לארץ נותנין לזה ששוה לארץ דהוי ליה תשמישו בנחת לזה בשלשול ולזה בזריקה כגון דהוו להו חד למעלה וחד למטה והכותל ביניהן מאי רב אמר שניהן אסורין עד שיערבו ושמואל אמר נותנין אותו לזה שבשלשול דהוה

ליה תשמישו בנחת. ואקשינן לרב מהא דתנן אנשי חצר ששכחו ולא עירבו כל שגבוה י' טפחים למרפסת מאי לאו האי דקתני במרפסת להנהו דדיירי בעלייה דהוה להו בשלשול ולאנשי חצר בזריקה וקתני נותנין אותו למרפסת. ופריק רב לאו להנהו דדיירי בעלייה אלא להני דדיירי במרפסת עצמה דאע"ג דמרפסת ליתה בית דירה מיהו (אי) איכא דדיירי במרפסת אי הכי אימא סיפא פחות מיכן לחצר ואי להני דדיירי במרפסת אמאי לא לזה בפתח ולזה ולזה בפתח הוא (אלא) [לא] מאי לחצר אף לחצר ושניהן אסורין בו עד שיערבו הכי נמי מסתברא כו'.

ת"ש חוליית הבור והסלע שגבוה י' טפחים למרפסת והא להנהו דדיירי בעלייה בשלשול הוא. ופריק רבינא להני דדיירי במרפסת דהוה תשמישן בנחת.

התינח סלע אלא בור לא אפשר אלא בשלשול ופרקינן בבור מלא מים וליכא שלשול.

והא כי חסרו מיא הוה ליה בשלשול כו' ופרקינן אלא בבור מלא פירות והא אכיל מינהון וחסרי להו (והיה) [והוה] תשמישתיה בשלשול ואסיקנא בור מלא פירות של טבל דלא (הוה) [חזיא] ליה ולא שקיל מינהון ולא חסרי דיקא נמי דקתני דומיא דסלע דלא חזי ליה כו'.

ת"ש אנשי חצר ואנשי עלייה ששכחו ולא עירבו כל שהוא למעלה מעשרה טפחים לבני עלייה למטה מי' לחצר כיצד זיז היוצא מן הכותל למעלה מעשרה טפחים בני עלייה משתמשין בו למטה מי' בני חצר משתמשין בו הא דביני ביני דהוה לבני עלייה בשלשול ולבני החצר בזריקה שניהן אסורין בו ופריק רב נחמן הכא בכותל [תשעה עשר] עסקינן וזיז היוצא ממנו למטה מי' (הנה) [הוא] לבני חצר בפתח ולבני עלייה בשלשול נותנין אותו לאלו שתשמישן בו ע"י פתח למעלה מעשרה טפחים הוה לבני עלייה בפתח ולבני חצר בזריקה כו' וליכא התם דביני ביני.

## דף פד:

ת"ש וכן ב' גוזטראות זו למעלה מזו עשו מחיצה לעליונה ולא עשו לתחתונה שתים אסורות עד שיערבו.

ופריק רב אדא בר אהבה בבאין בני תחתונה דרך עליונה למלאות אביי אמר כגון דקיימא תרווייהו סמוכות זו לזו בתוך י' טפחים ולא מיבעיא קאמר כו'. ואסיקנא כל בחדא רשותא לא אמרינן לזה בנחת ולזה בקשה פי' חדא רשותא (או) [אי] קיימין תרווייהו בתוך י' טפחים ומנא תימרא כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל גג הסמוך לרה"ר צריך סולם קבוע להתירו ודייקינן סולם קבוע אין סולם עראי לא אמאי לזה שבסולם עראי

תשמישו בנחת היא אמאי לא יהבינן ליה לאו משום דאמרי' כל חדא רשותא לא אמרינן כל שתשמישו בנחת ליה יהבינן (ליה).
ודחי רב פפא לאו משום דחדא רשותא אינון אלא משום דמשתמש ביה בכונתא וסודרא.
פי' לובש כותנא וסודרא ומעייל להו להאי גג מרה"ר שנמצא משתמש בו ע"י כיתוף.

## דף פה.

אמר רב יהודה אמר שמואל בור שבין ב' חצירות מופלג מכותל זה בארבעה ומכותל זה בארבעה והבור באמצע הסימטא. זה מוציא זיז כל שהוא וממלא וזה מוצא זיז כל שהוא וממלא. ורב יהודה דידיה אמר אפי' קניא דיי לו. אמר אביי הא דרב יהודה דשמואל היא דאי דרב הא אמר רב אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר ואפי' קניא לא צריך ודייק מהא דאמר שמואל זה מוציא זיז כל שהוא וממלא טעמא דאפיק זיז הא לא אפיק זיז אסור למלאות מ"ט חבירו שיש לו רשות באויר הא סמטא אוסר עליו ש"מ אדם אוסר על חבירו דרך אויר. ודייקינן לרב מהא דאמר ב' חצרות וג' חורבות ביניהן זה משתמש לו בסמוך לו ע"י זריקה וזה משתמש בסמוך לו ע"י זריקה. ואמצעי שניהן אסורין כו'. ש"מ כיון שכל אחד מהן משתמש בסמוך לו אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר. א"ל ר' אלעזר לרב והא מר הוא דאמר כלומר אתה אמרת כל לזה בשלשול ולזה בזריקה שניהן אסורין בו והני חורבות כי לזה בזריקה ולזה בשלשול נינהו. א"ל מי סברת דעבדין כשורה פי' כשורה בסדר אחת [לא] בחצובה דעבדין כמין כף יווני והאמצעית היא בין ב' החצרות ושתים החיצונות נמשכות ויוצאות מחוץ לחצרות ואין משתמשות החצרו' הללו בתוך ב' החורבות הללו אלא ע"י זריקה מיהו זריקה מן החצר על החורבה תבא מלמעלה למטה וזריקה מן החורבה לחצר היא ממטה ולמעלה לפיכך זריקה של חצר היא בנחת וקרובה היא לשלשול לפיכך נותנין לזה [שבנחת] וזריקה של חורבה בקשה היא .

## דף פה:

פי' כחצובה מתלת להדף כשורה עומדת על הסדר אחת עם אחת.
ומקשינן ומי אמר רב הכי והא והאתמר ב' בתים בב' צידי רה"ר רבה בר רב הונא אמר רב אסור לזרוק מזה לזה ושמואל אמר מותר.
ומפרקינן ולאו אוקימנא דחד מדלי וחד מיתתי וזימנין דמיגנדר ואתי לאתויי א"ל רבינא לרבא נימא שמואל דאמר גג הסמוך לרה"ר צריך סולם קבוע א) להתירו בטלטול מרשות הרבים לית ליה הא דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן מקום שאין בו אלא ד' על ד' מותר לבני

רה"ר ולבני רה"י לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו. אמר ליה ברשויות של תורה הכי נמי דאית ליה כי קאמרי' הכא ברשות דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה ותוב אמרינן ומי אמר רב אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר והא איהו דאמר בב' גגין בב' צידי רה"ר אסור לזרוק מזה לזה ודחינן ולאו מי אוקימנא כגון חד מידלי וחד מיתתי כו':
[מתני'] הנותן עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב. והדר שם אינו אוסר. אמרי משמיה דרב כל מקום שאמרו חכמים הדר שם אינו אוסר על בני חצר [הנותן עירובו שם אינו עירוב] חוץ מבית שער של יחיד ובית שער דקתני במתני' בית שער דרבים:
ירושלמי הדא את אמרת בבית שער של יחיד אבל בבית שער של רבים הרי זה עירוב והדר שם הרי זה אוסר עליו. ב) דבי ר' ינאי אמרי אפילו יתד לתלות בו מנעלו ואפי' טבלא או עשתות רב [אמר] ובלבד דבר הניטל בשבת כו'.
[וכל מקום שאמרו אין מניחין בו עירוב וכו'] בו עירוב כגון אכסדרה ומרפסת וכיוצא בהן עירוב אין מניחין בהן אבל מניחין בהן שיתופי מבוי חוץ מן אויר (למבוי) [המבוי] שאפי' שיתופי מבוי לא.
תניא נמי הכי כו'.
אמר רב יהודה אמר רב בני חבורה שהיו מסובין וקדש היום עליהם פת שעל השלחן סומכין עליו משום עירוב. והני מילי במסובין בבית שבחצר ושיתופי מבוי בחצר שבמבוי. ר' יהודה אמר אם יש שם תפיסת יד של בעה"ב אינו אוסר עליו פי' אם יש בית בחצר שדר בן אדם אחד ויש שם באותו הבית לבעל החצר כלים או סחורה מונחין באותו הבית ומשתמש בה זכה כיון שיש שם מקצת רשות לבעל החצר הדר שם אינו אוסר עליו.

## דף פו.

היכי דמי תפיסת יד א"ר חנינא כגון חצרות של בושם שהיה עשיר גדול ויש בכל הבתים שבחצירו כלים וסחורות ואין שם בית שלא היה לו חפץ בתוכו שהיו לו נכסים הרבה. ר' עקיבא וגם רבי היו מכבדים עשירים והיו דורשין האי קרא ישב עולם. כלומר מי שנתן לו העוה"ז ישב לפני אלהים בזמן שגומל חסדים כדכתיב חסד ואמת מן ינצרוהו:
רבה בר רב הונא אמר אפי' יתד של מחרישה אם יש לו לבעל חצר באותו הבית הרי זה תפיסת יד.

דבי שמואל תנא דבר הניטל בשבת אוסר ושאינו ניטל בשבת אינו אוסר. פי' אם יש לבעל החצר בבית ההוא דבר הניטל בשבת יתכן שיזדמן לבעה"ב ליטול החצר לבטלו בשבת ויטלנו לבעל החצר שם תפיסת יד. לפיכך הדר שם אוסר עליו עד שיערב אבל [אם] הוא דבר שאינו ניטל בשבת הואיל ואינו ניטל בשבת אין רשות לבעל החצר לאותו בית לפיכך הדר שם אינו אוסר עליו:

מתני' ר' שמעון אומר המניח את ביתו והלך לשבות אצל בתו אפילו באותה העיר אינו אוסר על בני חצר.

אמר רב הלכה כר' שמעון ודווקא בתו דאמרינן בתו לא שבקא ליה למיפק לביתיה היום אבל אם הלך לשבות אצל בנו אוסר שיתכן לו שיבא היום בחצרו וכל היכא דחיישינן דלמא אתי בשבת אסור:

מתני' בור שבין ב' חצרות אין ממלאין ממנה בשבת אא"כ עשו לה מחיצה גבוה י"ט כו'.

אמר רב הונא למטה דקתני במתני' למטה בבור קרוב למים למעלה ממש והוא על שפת הבור מתוכו ורב יהודה אמר למטה מן המים כלומר יהיו הקנים משוקעין במים למטה מן המים [ט'] טפחים ונראין הקנים למעלה מן המים טפח. למעלה מן המים וצ"ל מחיצת הקנים שהיא י' טפחים נשקעת בתוך המים טפח.

## דף פו:

פי' חייש רב יהודה שלא יהיה זה דולה מחצי הבור שהוא רשות חבירו וכן זה בשל זה לפיכך מצריך ראשי הקנים שיהיו בולטין מן המים למעלה טפח או חוצבין ראשי הקנים במים טפח למנוע הדלי מלילך ולחצוב המים מרשות חבירו זאלא הא דאמר רב יהודה קורה ארבעה מתיר (ברחבה) [בחורבה] ורב נחמן אמר רבה בר אבוה קורה [ארבעה] מתיר במים הא קא אזיל דלי ואייתי מיא מאידך גיסא דבורו ואם תאמר קים להו לרבנן דאין דלי מהלך וחוצב מים חוץ מארבעה תותי קורה מיהא עריבי מיא וקא חציב דלי מיא דביני ביני ופרקינן קל הוא שהקילו חכמים שאין מחיצה תלויה מתרת אלא במים וקל הוא שהקילו חכמים במים קיי"ל כרב יהודה דסוגיא דשמעתין:

פיסקא א"ר יהודה לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שביניהם א"ר יוחנן רבי יהודה בשיטת ר' יוסי אמרה דסבר מחיצה תלויה מתרת דתנן המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוה מן הארץ ג' טפחים כו' כבר פירשנו שמועה זו במס' סוכה ואסיקנא לא ר' יהודה סבר כר' יוסי ולא ר' יוסי סבר לה כר' יהודה ואם תאמר מעשה שנעשה בצפורי על פי מי נעשה לא על פי ר' יוסי נעשה (אמרה לא על פי ר' יוסי נעשה) אלא על פי ר'

ישמעאל בר' יוסי נעשה שפעם אחת שכחו ולא הביאו ס"ת מע"ש ומצאו סדינין שהיו פרוסין ע"ג העמודים במבוי וסמכו בהן משום מחיצה והביאו ס"ת וקראו בו אמר רבה ר' יהודה ור' חנינא בן עקביא שניהם אמרו מחיצה תלויה מתרת. ר' יהודה הא דאמרן ר' חנינא בן עקביא דתניא ר' חנינא בן עקביא אומר גזוזטרא שהיא תקרה משוכה מן הכותל על הים ועומדת על ארבעה עמודים שיש בה ד' אמות על ד' אמות חוקק בה ד' טפחים על ד' טפחים וממלא.

## דף פז.

פי' ד' אמות הן כ"ד טפחים על כ"ד טפחים חוקק באמצע ד' טפחים על ד' טפחים נשארו י' טפחים לכל רוח חזינן להו כאילו עומדות מחיצות גבוהות (ז') [י'] טפחים ותלויות על פי החקק כמו מחיצות של בור ומתירין למלאות מים מתוכו בשבת.
ודחי אביי ודלמא לא היא כדאמרת דתרווייהו חדא סברא סבירא להו דלמא עד כאן לא קא שרי ר' יהוד' אלא היכא דקיימא מחיצתא וסבר גוד אחתינהו אבל ר' חנינא בן עקביא דצריך לכוף פי' לאוקומי כדגרסינן בפרק נערה שנתפתתה כפיתו ליה אסיתא בצבור כו' דצריך לאוקומי מחיצות ולאחותינהו לא קא"ר יהודה. אי נמי עד כאן לא קא שרי ר' חנינא בן עקביא כי האי גוונא אלא בימה של טבריא הואיל ויש לו אוגנים שחשובות כמחיצות ועיירות וקרפיפות מקיפות לה. והאי דאצריך הכי חומרא דעלמא הוא דעבד אבל בשאר מימות לא אמרינן דמחיצה תלויה מתרת.
אמר אביי לדברי ר' חנינא בן עקביא היתה גזוזטרא זו סמוכה לכותל בפחות מג' טפחים צריך שיהא בה אורך ד' אמות שהן כ"ד טפחים ורחב י"א טפחים ומשהו ופחות מג' הסמוכות לכותל שהן כלבוד הרי י"ד טפחים (ד') [י'] טפחים גובהו של כותל הרי כ"ד טפחים על כ"ד טפחים חוקק טפח ומשהו (מכי"א) ומשהו עם פחות מג' הסמוכות לכותל נמצא חקוק ד' טפחים ועשרה טפחים הנותרים. היתה זו הגזוזטרא זקופה כלומר היא מוטלת בתוך ד' כותלים וכתלי' הללו מקיפות אותה מד' רוחותיה צריך שיהא גובה המחיצות י' וצריך להיות בה בזו הגזוזטרא ו' טפחים וב' משהויין על ו' טפחים וב' משהויין וחוקק בה ד' על ד' נשאר בה טפח ומשהו מכל צד מלא רוחב פרסת הרגל (והוא) [הוא] טפח כדגרסינן בשבת פ' א"ר עקיבא [דף פה] וכמה מלא פרסת הרגל טפח והני מילי בקרקע דלא בעיתה תשמישתיה הוא דסגי ליה להלך בפרסת רגליו רחב טפח אבל בגזוזטרא שהיא תלויה על המים ובעיתה תשמישתה בעיא רחב טפי מטפח משהו לפיכך אמר הני משהויין אמר רב הונא בריה דרב יהושע היתה עומדת בקרן זוית כמו

בית טריגון צריך שיהא באלו ב' הכתלים ובכותל גזוזטרא זו יוצאה ממנו גובה עשרה בכל אחד מהן והגזוזטרא עצמה צריך להיות בה תקרה ב' טפחים ושני משהויין טפח ומשהו לכל צד מקום שנמצא בה כותל שיוצאה ממנו. ואמרינן הנה פירשת דין גזוזטרא הסמוכה לכותל ודין הזקופה ודין העומדת בקרן זוית אבל דר' חנינא היכי משכחת לה ופרקינן דגזוזטרא דעבידא כי אסיתא כלומר לא נתן לה ר' חנינא מקום פרסת הרגל אלא אמר אם היא כ"ד על כ"ד חוקק ד' טפחים באמצע נשארו י' טפחים לכל צד כדי שיעור המחיצות בלבד וכאילו פתח אסיתא היא שאין מחיצותיה צריכות רוחב להוליכה מיהו במחשבה הן אלו המחיצות וכיון שהן במחשבה הרי יש לו מקום עמידת הרגל לפיכך לא נתן הוא שיעור לעמידת הרגל (יוצאות הולכות וכלות עד באמצע בראשיהן והן כיטירין רחב רב רחבות מלמטה וקצרות מלמעלה):

ירושלמי ר' טבלה בשם רב אין חורבה למים היה שם תקרה את רואה כאלו היא יורדת וסותמת. היה שם אמלתרא את רואה כאילו היא יורדת וסותמת.

א"ר הונא והוא שתהא מחיצה בולטת לתוך חללו של בור כו' עד פשיטא שמותר לטלטל.

בשם רב אמרו והוא שתהא מחיצה משוקעת במים כמלא הדלי ולא נמצא ב' רשויות משתמשות ברשות אחת. אמר רב הונא והוא [שתהא] מחיצה בתוך ג"ט לכצוצטרא:

תני ר' חנינא בן עקביא א' כצוצטרא שהיא למעלה מן המים. פוחת המעזיבה ומשלשל וממלא והוא שיש בנקב ד"ט ושיהו המחיצות גבוהות י' טפחים. תמן אמרי אפילו אינן גבוהות י' נעשת כמשמרת [חד] א"ר חייא לא התיר ר' חנינא בן עקביא אלא בים של טבריא שההרים מקיפין אותה:

מתני' אמת המים שעוברת בחצר אין ממלאין ממנה בשבת. פי' מפני שהיא ככרמלית אא"כ עשו לה מחיצה עשרה טפחים בכניסה וביציאה כו'.

ת"ר עשו לה לאמת המים מחיצה גבוה עשרה טפחים בתוך המים כגון מחיצות של בור ששנינן במשנתנו בכניסה ולא עשו לה ביציאה או עשו לה ביציאה ולא עשו לה בכניסה אין ממלאין הימנה עד שיעשו לה מחיצה גבוהה י' טפחים בכניסה וביציאה. א"ר יהודה כותל שעל גבה שהוא כותל החצר נידון משום מחיצה.

ומעשה באמת המים שהיתה מביאה מים מאבל לציפורי וממלאין ממנה מים ע"פ זקנים בשבת.

אמרו לו משם ראיה שמא אין בעמקה עשרה ולא ברחבה [ד'].

תניא אידך אמת המים שעוברת ובתים מצד זה ובתים מצד זה ובהן חלונות. אם החלונות פחות מג' משלשל כלי וממלא ג' אין ממלא כלי וממלא. רשבג"א פחות מד' משלשל

דלי וכו' ואמרינן במאי עסקינן אי נימא באמת המים גופא כלומר אם יש בה פחות מג' טפחים ת"ק סבר ממלאין ממנה כי מקום פטור הוא ואינו כרמלית אבל ג' אין ממלאין ממנה דהויא כרמלית רשבג"א ממלאין עד ד' כאיצטבא [דאינה] כרמלית עד שיהא בה ד' נימא הא דר' יוחנן דא' אין כרמלית פחות מד' כתנאי אמרה לשמעתי' ופרקינן אלא באגפיה כלומר אם אין באגפיה ג' לת"ק ולרשב"ג ד' וכי איצטריך להחליף ליטול מגופה דאמת המים ולהחליף באגפיה לדלות מתוך אמת המים בדלי ולהניח הדלי באגפיה ולחזור ולהכניס דלי בחלון.

## דף פז:

ואמרינן והא כי אתא רב דימי א"ר יוחנן מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו. הנה ר' יוחנן אוסר להחליף וזה להחליף הוא. ופרקינן התם רה"י ורה"ר שהן של תורה. הכא (ולא מחיצות) ברשויות דרבנן.

והא ר' יוחנן בדרבנן נמי אמר שלא יחליפו דתנן כותל שבין ב' חצרות גבוה י' ורחב ד' כו' והוינן בה אין בו ד' מאי ואמר רב אויר ב' רשויות שולטות בו ואין מזיזין בו ואפי' כמלא נימא ור' יוחנן אמר אילו מעלין מיכן ואוכלין ואלו מעלין מיכן ואוכלין.

ואזדא ר' יוחנן לטעמיה דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"י ולבני רה"ר לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו ופרקינן האי דתנינן אין בו ד' על ד' אלו מעלין מיכן ואוכלין ואלו מעלין מיכן ואוכלין דמשמע שאין מחליפין זעירי אמרה ולא ר' יוחנן. תוב אקשין ולזעירי קשיא מתני' דאוקימנא (באונייא) [באגפיה] ולהחליף ופרקינן זעירי מוקים לה באמת המים גופה. והא דכי אתא רב דימי אמר אין כרמלית פחותה מד' מוקי לה כתנאי ואקשינן הני חלונות לגבי אמת המים עצמה כי חורי כרמלית ולישתרי מים מן אמת המים עצמה דהא מכרמלית עצמה (מחורי) [לחורי] כרמלית מפיק ולא תחשביה כמפיק מכרמלית לרה"י דאינו מותר לכתחלה. (ותנינן) [ופרקינן] אין חורין לכרמלית כלומר אין דין חורין לכרמלית.

ר' אבינא אמר אפי' תימא [יש חורין] לכרמלית התם כי אמרה חורין בסמוכה אבל הכא במופלגת. כלומר רחוקה היא זו אמת המים מן החלון. רב אשי אמר כגון דעבד לה ד' גפופי אפומה. פי' גפופי כגון אבנים בולטות מצדי החלון שחשובות כמחיצות ועל אלו גפופין א' ת"ק פחות מג' דהוא כלבוד ומוקפת מחיצות דפחות מג' לרבנן ולרשב"ג פחות מד' (מקום פטור הוא ומותר להניח עליו מן הכרמלית ולהחליף לרה"י כו'). וכן רשב"ג

כו'. פירוש חשובות כמחיצות שלבוד בתוך אמת המים. לכך מותרין. ואזדא רשב"ג לטעמיה. דכל פחות מד' כלבוד דמי.
ורבנן לטעמייהו דכל פחות מג' כלבוד ומבואר בפרק ראשון:
מתני' גזוזטרא שהיא למעלה מן הים אין ממלאין הימנה בשבת אלא אם עשו לה מחיצה גבוהה י' טפחים כו'. פי' כגון שהעמיד עמודים על שפת הים ותקרה עליהן.
ואמרינן מתניתין דלא כחנניה בן עקביא דמתיר בלא עשיית מחיצות אלא חוקק בלבד וממלא דתניא ר' חנניה בן עקביא אומר גזוזטרא שיש בה ד' על ד' [אמות] חוקק בה ד' טפחים וממלא בהן א"ר חנניה לא התיר ר' חנניה בן עקביא אלא בים של טבריא הואיל ויש בה אוגנים. פי' אוגנים כגון שפתים מקיפות אותה שלא יפול שם תינוק או בהמה בלילה וכיוצא בהן:
ת"ר ג' דברים התיר ר' חנניה בן עקביא לאנשי טבריא שיהו ממלאין הגזוזטרא בשבת כדאמרן.
וטומנין בעצה. שמענו בה ב' פירושים הטמנת פירות ומשום הכשרה. והטמנה בה בשבת. הטמנת פירות פי' התיר לבני טבריא להטמין פירותיהן בעצה שיש בה לחלוחית והיא תבן של קטנית וברור הוא כדתנן בשבת עצה כמלא ואמר להו אעפ"י שיש בה לחלוחית אין לחלוחית זו מכשרת הפירות לקבל טומאה. לפי שאין כוונת אנשי טבריא בלחלוחית העצה. ומפני מה אין מניחין אותה ליבש לחלוחיתה מפני שהן ממהרין לתולשה ולהביאה משום שכל היום הם טרודין במלאכתן והביא להן ראיה דתנן השכם (להן) [להביא פסולת].
אם בשביל טל שעליו נתכוון והשכים להביאן נתברר שרצונו באותו הטל והרי זה בכי יותן מים על זרע ומכשיר ואם לא השכים אלא כדי שלא יבטל ממלאכתו בשאר היום.
אינו בכי יותן. ואמר כי אותם אנשי טבריא לא צריכי ללחלוחית של העצה ומפני שלא יבטלו ממלאכתן ממהרין וטומנים בהם הפירות.

## דף פח.

ותנן נמי הטומן פירותיו במים מפני הגנבים אינו בכי יותן. מעשה באנשי ירושלים שטמנו דבלותם במים מפני הסיקרים וטיהרו להן חכמים. הנה זה הטעם מי שאומר כי הטמנת פירות משום הכשרן. אבל טעם הטמנת תבשיל בשבת שאין נמנעים מלהטמין בעצה לחה שהיו אומרים תבן הוא. ותנן לא בתבן ולא בזגין ולא במוכין בזמן שהן לחים ואם עשבים הוא גם העשבים הלחים אסור להטמין בהן. ואמר להן ר' חנניא בן עקביא

עצה זו אינה לא תבן ולא עשבין שאינה מפורשת מה הן בפי' ועצה זו כיון שאין בני טבריא חפצים בלחלוחית שבהן מותר להטמין בה בשבת ולא גזרינן עצה מפני תבן. גם התיר להן להסתפג באלונטית כדתניא מסתפג אדם באלונטית ומניחה בחלון הפתוח לרה"ר ומביאה לתוך ביתו כו':

אמר רבה בר רב הונא לא שנו אלא למלאות מן אמת המים או מן הים אבל לשפוך אסור איכא דאמרי לא תימא למלאות שרי הא לשפוך על הים מתוך הגזוזטרא אסור אלא אפילו לשפוך נמי שרי.

אמר רב שיזבי הא פשיטא דהיינו עוקה שמותר לשפוך מים לתוכה ואמרינן מה הוא דתימא בעוקה תיימי מיא ונבלעים משום הכי שרי. אבל הכא בים דהמים אין נבלעין הן אלא נמשכים על פני המים ולא תיימי להו אסור קמ"ל דשרי אפילו לשפוך:

מתני' וכן ב' גזוזטראות.

אמר רב הונא אמר רב לא שנו אלא בסמוכה אבל במופלגת עליונה מותרת:

מקשינן אהא דאמרינן יש גזל בשבת מחורבה מחזיר לבעלים.

הא גופא קשיא אמרת יש גזל בשבת אלמא מאן דגזל רשותא דחבריה ואחזיק בה ובנה קנאה בשינוי ושרי ליה לטלטולי בשבת דהוה לה כולה רשותיה. והדר אמרת דחורבה יחזיר לבעלים כלומר יחזיר רשות של חבירו שגזל כמו שהוא בעינה אלמא לא קנה.

ופרקינן ה"ק יש דין גזל בשבת. כיצד דין גזל בזמן שהכניסו גזלן לרשותו אבל אם הניחו בחורבה שהיא של נגזל החורבה יחזיר לבעלים. כלומר אם גזל מחבירו חורבתו ולא בנאה לא קנאה שהרי לא עשה בה כלום לקנותה. ולפיכך לא קנאה בחזקה אלא היא עדיין חורבה ויחזיר לבעלים כמות שהיא בעינה דהא לא קנאה (אלא) [אבל] בנה והחזיק בה קנאה.

אמר רבה ומותבינן על זו השמועה איני. שהבונה ברשות חבירו. בגזלה והמחזיק בגזלה קנאה. והתנן ב' גזוזטראות זו למעלה מזו עשו לעליונה מחיצה למעלה ולמטה.

(עוד עשו לה מחיצה י') ולא עשו לתחתונה שתיהן אסורות. והא עליונה החזיקה מעבר על גבי התחתונה בגזילה. וא"כ הוא שיש דין גזל בשבת וקנה הגזילה אמאי אסורה. דרגל העליונה דורסתה אלא עליונה אמאי אסורה הרי יש לה מחיצות ורשות התחתונה שעוברת עליה הרי קנאתה בחזקה אלא מדקתני שתיהן אסורות עד שיערבו ש"מ שאין גזל בשבת. וכי כל אחד אוסרת על חברתה. ופריק רב ששת כגון שעשו מחיצ' בשותפות שגלתה דעתה דלאו (מניה) [מחמת] גזילה קאתו ונעשו כאילו ב' בתים בחצר אחת שצריכין עירוב. ומקשינן אי הכי כי עשו לתחתונה נמי מחיצות למעלה ביניהן ועוד

עשו למטה תהיינה אסורות עד שיערבו דהא אמרת נעשו כב' בתים בחצר אחת. ופרקינן כיון דחזרו ועשו לתחתונה מחיצה למטה סליקו נפשייהו מן העליונה דגליא דעתא דלא ניחא ליה שותפות בהדיה ומחיצות הוויין חלוקה ביניהן אבל כל אחת זכתה לעצמה לפיכך שתיהן מותרות:

ירושלמי ר' חנניה בן עקביא התיר ג' דברים. התיר עצה שבים. והבאת אלונטית. והתיר גזוזטרא. ר' אבא ור' יוסי הדא דאת אמרת במשתמשות דרך הנקב אבל משתמשות מחוץ מותר. ותני כן ג' גזוזטראות זו ע"ג זו אסור להשתמש מן העליונה לתחתונה דרך האמצעית. אבל משתמש מן החצר לגג ואינו חושש הדא דקאמר בפנים אבל מבחוץ אסור. ר' זעירא אמר בין מבחוץ בין מבפנים אסור. מתניתא פליגא על ר' זעירא משלשין קדרות בשר מעל גבי זיז שגבוה י"ט ורחב ד' אם היה חלון בינתים של ד"ט אסור. שאין [משתמשין] מרשות לרשות דרך רשות. ר' שמואל בר רב יצחק פתר לה (בשבויה) [בשוה]:

מתני' חצר שפחותה מד' אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת אא"כ עשו לה עוקה מחזקת סאתים כו'.

## דף פח:

פי' עוקה מלשון חקיקה והיא כמו חפירה בארץ להתקבץ בו המים מ"ט אמר רבה סאתים מים אדם עשוי להסתפק בכל יום בחצר שהיא בד' אמות ולמעל' ניחא ליה לאיניש לזלפן בחצר שהיא פחותה מד' אמות שופכן. אי איכא עוקא להתקבץ בה המים שרי ואי לא נעשה כשופכין מבחוץ לחצר ברה"ר ואסור.

רב זירא אמר בד' אמות תיימי מיא פחותה מד' אמות לא תיימי מיא בחצר אלא נפקא ברה"ר ואמר אביי חצר אריכא וקטינא (דאי) איכא בינייהו לרבה אסור דהא לא מזדלפי לרב זירא שרי דהא כיון דאריכא תיימי מיא.

תנן חצר ואכסדרא מצטרפין לד' אמות קשיא לרבה. ופריק כגון שהיתה אכסדרה מקפת את החצר שנמצאת החצר והאכסדרה ד' אמות על ד' אמות.

ת"ש חצר שפחותה מד' אמות אין שופכין לתוכה מים בשבת. קשיא לר' זירא ומשני הא רבנן היא דבעי ד' אמות על ד' אמות ומתניתין ר' אליעזר בן יעקב היא. דתנן ביב שקמור ד' אמות ברה"ר שופכין לתוכו מים בשבת הנה אע"פ שאין בו ד' אמות על ד' אמות קתני שופכין לתוכה מים בשבת.

ומאי דוחקי דרב זירא לאוקומי למתני' כר' אליעזר בן יעקב נוקמה כרבנן. אמר רבא מתני' קשיתיה מאי איריא חצר שפחותה מד' אמות ניתני חצר שאין בה ד' אמות אלא מאי פחותה פחותה מכל צד. הא אריכא וקטינא שופכין.
והכי קתני חצר שפחותה מד' אמו' אין שופכין לתוכה מים בשבת. הא יש בה ד' אמות שופכין שר' אליעזר בן יעקב אומר ביב שקמור ד' אמות ברה"ר שופכין לתוכו מים בשבת. פי' ביב קמור (י' קנ"א היא ממיל מיצהד"ג). מתני' דקתני אבל שופך לגג והן יורדין לביב דלא כחנניה דתניא חנניה אומר אפילו גג ק' אמות לא ישפוך לתוכו מים לפי שאין הגג עשוי לבלע אלא לקלח לרה"ר.
תנא במד"א בימות החמה אבל בימות הגשמים שופך ושונה ואינו נמנע. מאי איכא למימר שמא יאמרו צינורו של פלוני מקלח מים.
סתם צינורות מקלחין הן.
אמר רב נחמן בימות הגשמים עוקה מחזקת סאתים נותנין לו סאתים סאה נותנין לו סאה בימות החמה מחזקת סאתים נותנין לו סאתים סאה אין נותנין לו כל עיקר. ואמרינן בימות החמה נמי ניתיב לו סאה גזירה שמא יתן לו בה סאתים אי הכי בימות הגשמים נגזור ופרקינן הכי השתא בימות הגשמים במאי ניחוש לה אי משום חצרו הא קא מיקלקלא וקיימא כו' א' אביי הלכך אפילו כור אפילו כוריים שרי:
פיסקא וכן ב' דיוטאות ב' חצרות זו כנגד זו מקצ' כו'.
אמר רבה אפילו עירבה ב' דיוטאות זו עם זו אסור לשפוך זו שאין לה עוקה (של זו) לשל זו שיש לה עוקה.
ומקשה אביי מ"ט גזרינן דלמא אתי לאפושי בעוקה אי הכי אפי' עירבו נגזור דלמא אתי לאפושי יתר מבית סאתים בעוקה. ותוב מי חיישינן לרבויי מיא.

## דף פט.

והתניא אחת לי עוקה גזוזטרא בריכה ועריבה אע"פ שנתמלאו מים מע"ש שופכין לתוכו מים בשבת ואסיקנא אמר רבה לא שנו אלא שלא עירבו אבל עירבו הללו ב' דיוטאות שופכין בעוקה אחת.
אבל שלא עירבו גזרינן דלא לשפוך מדוכתיה.
דלמא אתי למשקל במנא ושדי בעוקה:
**הדרן עלך כיצד משתתפין.**
פ"ט כל גגות העיר רשות אחת ובלבד שלא יהא גבוה י' טפחים או נמוך י' דברי ר' מאיר מ"ט דר' מאיר אי קסבר כשם שדיורין למטה חלוקין כך חלוקין למעלה. אמאי קתני

כל גגות העיר רשות אחת (בלבד) ואי אין חלוקין (כ"ע) [דלמעלה מי'] רשות אחת היא [ובלבד שיהא גבוה] י' או נמוך עשרה למה לי ואוקמה רב יצחק אומר היה ר' מאיר כל מקום שאתה מוצא ב' רשויות והן רשות אחת כגון עמוד ברה"י גבוה י' ורחב ד' אסור לכתף עליו [גזירה] משום תל ברשות הרבים סבור מינה [אפילו] מכתשת אפילו גיגית אסור לכתף עליו.

אמר אביי הכי קאמר מר והוא רבה בר נחמני לא אסרו אלא בעמוד ואמת הרחיים הואיל ואדם קובע להם מקום דגזרינן בהו אטו תל ברשות הרבים. ואקשינן והא כותל שבין ב' חצרות דקביע ואמר רב יהודה כשתמצא לומר לדברי ר"מ גגין וחצרות רשות לעצמן מאי לאו דשרי לטלטולי דרך כותל ולא קא גזר משום תל ברה"ר ופרקינן לא להכניס ולהוציא מהן דרך פתחים אבל מזה לזה לא.

וחכמים אומרים כל גגות רשות בפני עצמו הוא:

## דף פט:

אתמר רב אמר אין מטלטלין בכל גג אלא בד' אמות דלא אמרינן גוד אסיק מחיצתא. ושמואל אמר אמרינן גוד אסיק מחיצתא וכאילו מחיצות כל חצר עולות ומקיפות הגג לפיכך מותר לטלטל בכל הגג כי כמו החצר הוא ואקשינן עליה דרב והתנן וחכ"א כל אחד ואחד רשות לעצמו. ופרקינן רב הכי קתני כל אחד ואחד רשות לעצמו שלא יטלטל ב' אמות בגג זה ושתי אמות בגג אחר.

אמר רב יוסף בהא דתנן גג גדול סמוך לגג קטן גדול מותר וקטן אסור.

אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שיש מחיצה הראויה לדירה על הגדול ומחיצה הראויה על הקטן דגדול מישתרי בגיפופי. פי' גיפופי כמו כתלים קטני' שנשארו מכותלי הגדולה ניתרת בהן שהן כמו פסין אבל הקטן שנפרץ במילואו ואין לו מחיצה כלל בזה (חצר א' חייב) אבל יש מחיצה הראויה על הגדול ואין הראויה לדירה על הקטן קטן נמי משתרי לגבי גדול דכיון [דלא] עבידו מחיצה בנפשייהו סלוקי סליקו נפשייהו מהכא וכי הא דאמר ר"נ אחד שעשה סולם קבוע לגגו מותרין בכל הגגות דהאי סליק נפשיה מהכא אמר אביי בנה עלייה על גבי ביתו ועשה לפניה דקה כמו איצטב' רחבה ד' טפחים מותרין בני הגגות בגגותיהן דהאי סליק נפשיה מהכא ולא קאסר.

אמר רבא ואי עבד' להאי דקה בהדיה ביתיה אסיר דלא אמרינן סלוקי סליק נפשיה אלא לנטורי ביתיה הוא דעביד.

## דף צ.

שתי אמות בגג שהוא רה"י וב' אמות בעמוד שהוא כרמלית כו'. בעי רמי בר חמא ב' אמות בגג וב' אמות באכסדרה כיון דמגג לגג אסור מגג לאכסדרה נמי אסור כו' ועלתה בתיקו בעי רב ביבי בן אביי ב' אמות בגג וב' אמות בחורבה מהו אמר רב כהנא לאו היינו בעי דרמי בר חמא ועלתה בתיקו.
איקפד רב ביבי בר אביי רב כהנא מאחר אתי נצי כלומר הנה הוא בא ומיריב אכסדרא לא חזיא לדירה כו' ועלתה גם זו בתיקו.
גגין השוין לר"מ דתני כל גגות העיר רשות אחת וגג יחידי לרבנן דתנן כל אחד רשות לעצמו. רב אמר מותר לטלטל בכולו דהכא מינכרא מילתא (מיחזקי) [ומתחזי] מחיצתא ואמרינן גוד אסיק מחיצתא ולא דמי לגג בין הגגין דהתם לא מינכרן ולא (מתחזק) [מתחזי] מחיצתא דכל גג וגג לפיכך אמר רב התם אין מטלטלין בו אלא בד' אמות ושמואל אמר הכא בגגין השוין לר' מאיר ולגג יחידי לרבנן אין מטלטלין בהן אלא בד' מאי [טעמא] משום דהני גגין הוויין להו יתר מבית סאתים והני מחיצות למטה עבדין למעלה לא עבדין. והוויין כקרפף שלא הוקף לדירה וכל קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אין מיטלטלין בו אלא בד' וכי קאמינא בגג בין הגגין מותר לטלטלו בכולו בגג שיש לו בית סאתים אבל ביתר מבית סאתים לא וכן חלק בספינה רב אמר מותר לטלטל בכל הספינה דהא איכא מחיצות ושמואל אמר הני מחיצתא להבריח מים עשויות ולא לדירה הלכך אין מטלטלין בה אלא בד' אמות.

## דף צ:

ומודה רב היכא דאפכה לספינה על פיה כדי לזופתה שאין מטלטלין בה אלא בד' אמות והני מילי לזופתה אבל לדור תחתיה הרי הוא כבית וכן אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות והלכתא בכל הני שמעתא ככוותה דרב.
לרב אליבא דר' מאיר דאמר מותר לטלטל בכולן דגגין השוין כרה"י הן לטלטל מן הגג לחצר דתרווייהו [רשות] היחיד נינהו. ודחינן אמאי אין מטלטלין מגג לחצר משום דרב יצחק בר אבודימי דאמר. אומר היה ר' מאיר כל מקום שאתה מוצא ב' רשויות והן רשות אחת כגון עמוד ברה"י גבוה י' ורחב ד' אסור לכתף עליו משום תל ברה"ר. לשמואל דאמר אין מטלטלין כגון ברשות היחיד גבוה י' ורחב ד' אסור לכתף בגגין השוין ובגג יחידי לרבנן אלא בארבע משום מחיצתא למטה עבידן לחצירות ולא למעלה לגגין דהוויין להו

הני גגין כקרפף יתר מבית סאתים נטלטל מגג לקרפף יטלטל דלמא מיפחית דהא כי קרפף וקרפף הוא אומר רבה בר עולא גזרה שמא יהיו הגגין דיהו אי הכי מקרפף לקרפף לא יטלטל דלמא מיפחית חד מן הקרפיפות והוי ליה כרה"ר. ופרקי התם גבי קרפיפות אי מיפחית מחיצתא מינכרא מלתא וממנע ולא מטלטל.

## דף צא.

אמר רב יהודה כשתמצא לומר לדברי ר' מאיר גגין וחצרות רשות לעצמן וקרפיפות רשות לעצמן לדברי חכמים גגין רשות לעצמן וחצרות רשות לעצמן וקרפיפות רשו' לעצמן. לדברי ר' שמעון רשות אחת הן.

תניא כוותיה דרב כל גגות העיר רשות אחת הן. ואסור להעלות ולהוריד מגג לחצר ומחצר לגג. וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלן בכל החצר וכלים ששבתו בגגין מותר לטלטלן בכל הגגין ובלבד שלא יהי' גג גבוה י' טפחים או נמוך י' טפחים וחכ"א כל אחד ואחד רשות לעצמו. ואין מטלטלין בו אלא בד' אמות. תניא כרב יהודה.

א"ר כשהיינו למדין תורה אצל ר' שמעון בתקוע היינו מעלין לו שמן ואלונטית מחצר לגג ומגג לקרפף ודברים פשוטין הן:

פיסקא ר' שמעון אומר אחד גגות כו' אמר רב יהודה הלכה כר' שמעון והוא שלא עירבו בחצרות אבל עירבו בחצרות חיישינן דלמא אתי לאפוקי מני דשבתו בבתים לחצר ואתי לטלטולי מן החצר לגגין ולקרפיפות. ושמואל ור' יוחנן תרווייהו שוין בין עירבו ובין לא עירבו הלכתא כר' שמעון ואקשינן עלייהו אי בשעירבו ואפיקו מני דבתים לחצר יאמרו ב' כלים בחצר אחד והני מני דקנו שביתה בחצר שרו והני מני דקנו שביתה בבתים אסירי. ופרקינן אין ר' שמעון לטעמי' דלא גזר דתנן א"ר שמעון למה"ד לג' חצרות שפתוחות זו לזו כו' עד הכא נמי לא גזר דלמא אתי לאפוקי מני דבתים לחצר מתיב רב ששת ר' שמעון אמר אחד גגות כו' ואי אמר בשלא עירבו אי לא עירבו מני דבתים לחצר היכי משכחת להו ופריק רב ששת אליבא דרב לעולם בשלא עירבו והני מני דקנו שביתה בבתים דמשתכחי בחצר היכי משכחת לה כגון כונתרא וסודרא דאינון כלי מלבוש ולבשם בבית ויצא בחצר ונזדמן לו ופשט אותם מעליו ונשארו בחצר.

## דף צא:

וכהאי וכיוצא בהן תנן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית ת"ש אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו כל שגבוה י"ט למרפסת פחות מיכן לחצר בד"א בזמן שהיו של רבים

ועירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן או שהיו של יחידין שאין צריכין לערב אבל אם היו של רבים ששכחו ולא עירבו [גג] וחצר ואכסדרה ומרפסת רשות אחת.
טעמא דלא עירבו הוא דהן רשות אחת אבל עירבו לא. קשיא לשמואל ולר' יוחנן ופרקינן הא ברייתא [רבנן] היא כי קאמרי' בין עירבו בין לא עירבו לר' שמעון קאמרינן.
ואמרינן דיקא נמי מדלא קתני מבוי (מבוי) [וקרפף] בהדייהו ש"מ לרבנן היא ולא לר"ש דהא שמעינן ליה לר"ש דמבוי וקרפף כגג וכמרפסת חשיב כדבעינן למימר לקמן.
ת"ש [חמש] חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי אסור להכניס ולהוציא מחצר למבוי.

## דף צב.

ושנינן משנה יתירא אצטריכא ליה מהו דתימא כי פליג ר' שמעון לרבנן בשלא עירבו אבל בשעירבו מודה להו דאסור קמ"ל משנה יתירא דאפילו בשעירבו פליג עלייהו א"ל רבינא לרב אשי ומי א"ר יוחנן הלכה כר' שמעון דתני בין גג בין חצר רשות אחת הן והא איהו דאמר הלכה כסתם משנה ותנן בכותל שבין ב' חצרות דהיא סתמא היו בראשו פירות אלו עולין מיכן ואוכלין ואלו עולין מיכן ואוכלין ובלבד שלא יורידו למטה. ואי רשות אחת הן אמאי לא יורידו למטה. ופרקינן מאי לא יורידו למטה דקתני למטה דבתים. כלומר שיכנס בבתים אבל בחצר שרי.
איני והא תני ר' חייא ובלבד שלא יעמוד זה בחצרו ויאכל וזה בחצרו ויאכל הנה אפילו בחצר אסור ודחי כי רבי לא שנאה ר' חייא מנין לו. כלומר דבר שלא שנאו [רבי] במשנתנו ר' חייא תלמיד ר' (אבין) [הביא] בידו משנה שלא שנאה רבי מכלל זו שאינה שנויה במשנתנו לאו דסמכה היא. אתמר ב' חצרות וחורבה אחת ביניהן חצר אחת עירבה עם הבתים והאחרת לא עירבה.
אמר רב [הונא] נותנין חורבה לזו לאותה שלא עירבה אבל [אין] נותנין אותה לאותה שעירבה גזרה שמא יוציא מני דקנו שביתה בבתים מן הבתים לחצר ומן החצר לחורבה.
חייא בר רב כו' איכא דאמרי חייא בר רב אמר אף נותנין זו החורבה גם לחצר שעירבה ושניהן מותרות הן בחורבה וא"ת מפני מה אין נותנין חצר שלא עירבה לחצר שעירבה נאמר כי כל החצרות רשות אחת הן התם בחצרות כיון דמנטרי מני דבתים לחצר אתו לאפוקינהו בחצר שלא עירבה אבל בחורבה לא מינטרי הלכך לא שייך גזירה דלמא אתי לאפוקי מני דבתים לחורבה:
מתני' גג גדול סמוך לגג קטן כו'.

ל"ל למיתנא גג ל"ל למיתנא חצר לרב קתני גג דומיא דחצר מה חצר דמינכרן מחיצתא אף גג דמינכרן מחיצתא הוא [דמותר] לטלטל אבל גג בין הגגין דלא מינכרא מחיצתא אין מטלטלין בו אלא ד' אמות.
לשמואל קתני גג דומיא דחצר מה חצר דקא דרסי לה רבים אף גג אע"פ דדרסי לה רבים שרי. חצר גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מותרת והקטנה אסורה. כשתימצי לומר דיורי גדולה בקטנה. כלומר כל הדר בגדולה כאלו בקטנה הוא דר שהקטנה מכללה של גדולה היא ואין דיורין קטנה חשובין מכלל דירה הגדולה עכשיו אם יהיו בגדולה שריגי גפנים אסור לזרוע בקטנה שחשובין הגפנים שבגדולה כאילו גם בקטנה הן נטועים.
ואם זרע בקטנה נאסרו אותן הזרעים אבל הגפנים שבגדולה מותרין.

## דף צב:

וכן אם היו הגפנים בקטנה מותר לזרוע בגדולה שהקטנה בכלל הגדולה ולא הגדולה בכלל הקטנה.
אשה בגדולה וזרק לה בעלה גיטה בקטנה כיון שכל מה שבקטנה חשוב כאלו בגדולה הוה נמצא גרושה וכאילו עמה הוא והגיע ברשותה. וכן אם היו הצבור בגדולה כו'.
אמר אביי א"כ מצינו מחיצה לאיסור. שאילו אין שם מחיצה מרחיק ד' אמות וזורע והשתא איתסרו להו זרעים שבקטנה א"ל ר' זירא ולא מצינו מחיצה לאיסור והתניא בית שחציו מקורה וחציו אינו מקורה גפנים כאן מותר לזרוע כאן.
ואילו השוה את הקירוי אסור לזרוע בכולו.
א"ל אביי התם כיון דזרעיה סלוקי סלוקינהו למחיצות.

## דף צג.

אמר ליה רבא לאביי והא סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פצימין כשירה ואלו השוה פצימיה פסולה. א"ל לדידי כשרה היא לדידך סלוקי סלוקינהו למחיצה והתנן חצר גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מותרת והקטנה אסורה.
ואילו השוה גיפופיה גדולה נמי אסורה ודחינן התם נמי סלוקי סלוקינן למחיצתא והתניא יש במחיצות להקל ולהחמיר להקל כיצד כרם הנטוע עד עיקר מחיצה [זורע מעיקר מחיצה] ואילך שאילו אין שם מחיצה מרחיק ד' אמות וזורע וזו היא מחיצת הכרם להקל.
להחמיר כיצד היה משוך מן הכותל י"א אמה לא יביא זרע לשם שאילו אין שם מחיצה מרחיק ד' אמות וזורע וזו מחיצת הכרם להחמיר. הנה מצאנו מחיצה לאיסור. א"ל

אדמותבת מברייתא מותיב ממתני' דתנן איזהו מחול הכרם בין הכרם לגדר אם אין שם י"ב אמה [לא] יביא זרע לשם היו שם י"ב אמה נותנין לו כדי עבודתו.
וזורע את המותר. הנה יש מחיצה לאיסור אלא סברא הוא כל ארבע אמות כו':
אמר רב יהודה ג' קרפיפות כו' עד ויחיד בכל קרפף נעשו שיירא וכאילו באחד כולן שרויין ונותנין להן כל צרכן אבל אם האמצעית מגופף וב' החיצונות אינן מגופפות ויחיד בכל קרפף אין נותנין להם אלא בית שש בלבד סאתים לכל אחד מהן שאינן שרויין ביחד וכיחידים הן חשובין.
איבעיא להו ב' בזה הקרפף וב' בזה הקרפף ויחיד באמצע מהו. מי אמרינן אי הכין נפיק הא הוו להו ג' ונעשו כשיירא ואי מהכא נפיק הוו להו נמי ג' אינון שיירא.
או דלמא אימ' מהכא לא אמרינן. ב' באמצע ואחד בזה כו' והלכתא דבעיין לקולא. כלומר אמרינן אי מהכא נפיק הוו להו ג' וכן מאידך גיסא ונעשו שיירא ונותנין להן כל צרכן.

## דף צג:

אמר רב חסדא גידור ה' טפחים. פי' כמו סלע גבוה ה' טפחים ובנה מחיצה עליה ה' טפחים אין מצטרפין לעשרה דבעינן אי כולו בגידו' אי כולו במחיצה. מיתיבי ב' חצרות זו למעלה מזו כו' הנה גידור ה' ומחיצה ה' מצטרפו. ופריק רבה מודה רב חסדא בתחתונ' הואיל ורואה פני עשרה כלומר הואיל ויש למעל' ממנה עשרה טפחים ואקשינן אי הכי תחתונה תיערב לעצמה דהא סלקו ממנה מחיצות אבל העליונה לא תיערב אפילו לעצמה דהא לית ליה מחיצתא והנה התחתונה אוסרת עליה. וזהו פי' לא תיערב לא אחד ולא שנים כלומר לא תיערב לא לעצמה ולא עם התחתונ' ופריק רבא בר עולא כגון שהיתה העליונה מגופפת פי' סתומה והולכת עד עשר אמות לפיכך העליונה מערבה לעצמה והתחתונה לעצמה. אי הכי שהעליונה מגופפת עד עשר אמות אימא סיפא פחות מיכן מערבין אחד ואין מערבין שנים. אמאי איבעיא העליונה תיערב חד דהא ליכא ביניהן מחיצה עשרה טפחים ואיבעיא תיערב שנים כלומר תערב לעצמה דהא מגופפת עשרה ודחי רבה כגון שנפרצה תחתונה במלואה לעליונה אי הכי תחתונה תיערב עם העליונה דהא אית לה מחיצתא. והנה רואה פני עשרה ונעשית עכשיו העליונה והתחתונה כאחד. אבל עליונה לא חד תערב ולא תרי תיערב דהא נפרצה עליה התחתונה חד נמי לא תיערב דהא לה מחיצה ופריק אין הכי נמי כו' ואסיקנא הלכתא גידור ה' ומחיצתא ה' מצטרפין.

בעי רב הושעיא דיורין שבאו בשבת מהו שיאסרו. ופשטנא מהא דתנן חצר גדול כו' ואוקימנא בשנפרצה מבעו"י. אבל נפרצה בשבת מותרת אפילו הקטנה. דאיבעיא לן עירוב דרך חלון ונסתם החלון מהו לטלטל מזה לזה דרך פתח וכיוצא בו וכן מי שעירב מחצר לחצר דרך הפתח ונסתם הפתח בשבת מה לטלטל מחצר זו לחצר זו דרך חלון אחר שנסתם הפתח ואיפשטא שבת שהותרה למקצתה הותרה כולה ש"מ דיורין הבאין בשבת אין אוסרין ולא מתירין.
איתמר כותל שבין שתי חצרות שנפל רב אמר אין מטלטלין באותה חצר אלא בד' אמות כו'.

## דף צד.

והא דרב לא אתמר בפירוש אלא מכללא דרב ושמואל הוו יתבי בחצר נפל גודא דביני ביני אמר שמואל אייתו גלימא נגידו ביה משום צניעותא דשרי לטלטולי בכולה עד מקום גודא אהדרינהו רב לאפיה דלא לימרו הדר ביה רב משמעתיה דהוה אסר ולא אמר להו ולא מידי דאתר דשמואל הוה.
ואמר שמואל אי קפיד אבא שקילו הימייניה וקטרו ביה האי גלימא:
מתני' חצר שנפרצה לרה"ר המכניס לתוכה לרה"ר כו'. ואקשינן וכי [ס"ל] לר' אליעזר משום דנפרצה לרה"ר הויא לה רה"ר ופרקינן אין ר' אליעזר לטעמיה דכיון שעוברין ושבין רבים בתוכה הויא כרה"ר.
דתניא ר' יהודה אמר משום ר' אליעזר רבים שבירדו דרך לעצמן מה שבירדו בירדו. ואוקמה כשאבדה להן דרך באותה חצר.
ועל מקום מחיצה מחלוקת איבעית אימא בצידי רה"ר פליגי ר' אליעזר סבר צידי רה"ר כרה"ר דמו. והאי חצר כיון שנפרצה לרה"ר ורבים דרסו לה כצידי רה"ר הוא ורבנן אמרי (לה) [לאו כר"ה דמי] ואמאי לא פליגי בצידי רשות דעלמא. (לא) [דלא] תימא כי פליגי רבנן עליה דר' אליעזר דאמרי ליה לאו כרשות [הרבים] דמי אלא היכא דאיכא גיפופי פי' גיפופי שנראין כפסין וככתלים קטנים שעושין שלא (יתחברו) [יתחככו] בכתלים.
אבל היכא דליכא גיפופי לא קא משמע לן חצר זו שנפרצה דלית ליה גיפופי.
ואקשינן והא מתוכה לרה"ר קתני מכלל דאית ליה גיפופי דאי לית ליה גיפופי מאין לה תוך. ופרקינן לעולם לית ליה גיפופי ולית ליה תוך ואיידי דאמור רבנן מתוכה א' נמי מתוכה. ואקשינן והיכי מהדרי ליה רבנן מתוכה והוא לא אמר מתוכה.

ופרקינן הכי קאמרו ליה רבנן מי לא מודי דהיכא דטילטל מתוכה לרה"ר דפטור מפני שהיא ככרמלית צידי רה"ר לא שנא.
ור' אליעזר התם בחצר דדרסי לה רבים הכא בצידי רה"ר דאית ליה גיפופי לא דרסי לה רבים:

## דף צד:

מתני' חצר שנפרצה מב' רוחותיה וכן בית כו' ואוקמה רב שנפרצה מב' רוחותיה בי' אמות בקרן זוית ומפני מה אין אומרין פתחא הוא ולשתרי משום דפתחא בקרן זוית (שני) [בשני] כתלים זהו מב' רוחותיה ואע"פ שאין שם פילוש אסורה וכן בית שנפרץ מב' רוחותיו ואקשינן מאי שנא מרוח אחת דאמרינן פי תקרה יורד וסותם מב' רוחותיו נמי נימא הכי ואמרינן מתניתין כגון שנפרץ בקרן זוית דכל קרן זוית הוה ליה קירויו באלכסון וכי האי גוונא לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם.
ושמואל אמר מתניתין בשנפרצה החצר ביתר מעשר ובדין הוא דאפילו מרוח אחת אסורה אלא משום דבעי למיתנא נפרץ בית מב' רוחותיה תנא נמי בפריצות חצר מב' רוחותיה ואקשינן (וכי) [ובית] גופיה למה ליה למיתנא מב' רוחותיו דמרוח א' אפילו יתר מי' אמרינן פי תקרה יורד וסותם. לפיכך מותיב מב' רוחות נמי נימא פי תקרה יורד וסותם. ועוד לשמואל לית ליה פי תקרה יורד וסותם.
דאתמר אכסדרה בבקעה רב אמר מותר לטלטל בכולה פי תקרה יורד וסותם. ושמואל אמר אין מטלטלין בה אלא בד' אמות ככרמלית דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם והויא לה רה"י ופרקינן לא קשיא כי לית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם היכא דאיכא ג' מחיצות והרביעית כולה פתוחה אבל היכא דאיכא ד' מחיצות ונפרץ מקצת מאחת מהן כגון מחיצות בית זה ונשארה מן המחיצה הרביעית אית ליה פי תקרה יורד וסותם.
מכל מקום קשיא. כלומר אי אית ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם מרוח אחת הוא הדין מב' רוחות ופרקינן כגון שנפרץ האי בית בקרן זוית וקירויו רחוק ממנו ד' טפחים דהוא מקום פתוח לדברי הכל. ואפילו לרשב"ג דאית ליה פחות מד' כלבוד אבל ד' דברי הכל לא ומשום הכי לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם. מרוח אחת אמרינן פתח הוא מב' רוחות הוה ליה בקרן זוית כדאמרן ובג' מחיצות לא אמר שמואל פי תקרה יורד וסותם אלא במחיצה רביעית בלבד ואם תאמר פתח הוא פתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי משום הכי תני ב' רוחות.

שמואל לא תני כרב דלא קתני מתני' באלכסון. רב לא אמר כשמואל דאם פרצה זו הויא לה יתר מעשר הויא לה אכסדרה (כפי) [ופי] תקרה יורד וסותם ומותר לטלטל בכולה.

## דף צה.

והוא הדין לבית אמות בפרצה י' כולי עלמא לא פליגי דפתחא הוא ושרי כי פליגי ביתר מי' (היכא דאמרי) [ואיכא דאמרי ביותר מי'] כולי עלמא לא פליגי דאסור כי פליגי בי' ורב לטעמיה ושמואל לטעמיה אלא הא דאמר רב יהודה קורה מתיר בחורבה פי' כשמניחה ע"ג פסין ומותר לטלטל בחורבה הסמוכה לו לביתו ורב נחמן אמר קורה ד' אם תלויה או עומדת מתיר במים כלומר באילין חלוקות המים כמחיצה בתוך המים לפיכך מותר לו למלאות מים ולהכניסו לביתו כמאן אמרה לשמעתייהו ופרשינן להההוא לישנא דאמרינן בי' פליגי הני כרב דאמר בעשר אמרינן פי תקרה יורד וסותם קורה חזינן לה כאלו פיה במקום פי תקרה זו אינה מתרת. אבל לשמואל דלית ליה פי תקרה יורד וסותם גם קורה זו אינה מתרת דמחיצה מעליא בעי.

ולההוא לישנא דאמר ביותר מי' פליגי אבל בי' לדברי הכל אית להו פי תקרה יורד וסותם. האי תקרה כפי תקרה דמי ולדברי הכל שרי.

נימא אביי ורבא בפלוגתא דרב ושמואל פליגי דאתמר סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פצימין כגון אבני בניין היוצאות מן הכותל אחת למעלה מחברתה וביניהן חלל לקבל אחרת כשרה שאלו הפצימין כמו מחיצה הן. אין לה פצימין אביי אמר פי תקרה יורד וסותם כרב רבא אמר פסולה כשמואל.

ודחינן אליבא דשמואל כ"ע לא פליגי דלא חד מינייהו אמר כוותיה דהא לית הלכתא כוותיה כי פליגי אליבא דרב אביי כרב. אביי אמר עד כאן לא אמר רב התם אלא משום דהני תלת מחיצתא וקירויה כולהו לאכסדרה עבידן. אבל הכא גבי סוכה דמחיצתא לבתים עבידי ולאו להאי סוכה עבידי אפילו רב מודה דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם: איבעיא להו ר' יוסי לאסור או להתיר קא בעי ואסיקנא רב ששת ור' יוחנן אמרי לאסור תניא נמי הכי ר' יוסי אמר הואיל ואסורין לעתיד אסורין נמי לאותה שבת רב אמר הלכה כר' יוסי ושמואל אמר הלכה כר' יהודה.

ומי אמר שמואל הלכה כר' יהודה בהא.

והאמר רב יהודה אמר שמואל כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו. ואוקימנא להא דתנן א"ר יהודה בד"א בעירובי תחומין אבל בעירובי חצרות מערבין

לאדם לדעתו ושלא לדעתו שזכין לו לאדם שלא בפניו ואין חבין לו [אלא בפניו] וא"ל רב חנא בגדתאה לרב אמר שמואל הלכה כר' יהודה אפילו במבוי שניטלה קורתו או לחייו. ואמר ליה בעירובין אמר ולא במחיצות. ופרקינן בשנפרץ לכרמלית הלכתא כוותיה. אבל בשנפרץ לרה"ר אפילו שמואל לא אמר הלכתא כוותיה. וקיי"ל כרב דאמר הלכתא כר' יוסי:

הבונה עלייה ע"ג ב' בתים כו' דייקא מתני' דטעמא דר' יהודה משום דפי תקרה יורד וסותם ולא משום דב' מחיצות דאורייתא הן. ור' יהודה תרתי אית ליה אית ליה שפי תקרה יורד וסותם מיהא ואית ליה ב' מחיצות דאורייתא הן מהא דתניא יתר על כן אמר ר' יהודה מי שיש ב' בתים בב' כו'.

אמר רב אשי מתני' נמי דייקא דקתני ועוד אמר ר' יהודה מערבין במבוי המפולש אמרינן בשלמא רישא פי תקרה יורד וסותם וסיפא ב' מחיצות היינו דקתני ועוד [אלא] אי אמרת אידי ואידי ב' מחיצות ניערבינהו וניתנינהו או ניתי חדא ש"מ:

## דף צה:

**הדרן עלך כל גגות** פ"י המוצא תפילין מכניסן זוג זוג כו'. זוג אחד אין טפי לא לימא תנן סתם דלא כר' מאיר דאי ר' מאיר האמר כל מאן דבעי מציל דתנן ולשם הוא מוציא כל כלי תשמישו ולובש כו'.

אמר רבא אפילו תימא ר' מאיר כדרך מלבושו בחול התירו לו להוציא בשבת התם דבחול כמה דבעי לביש אצולי נמי כמה דבעי מציל הכא דבחול כו'.

רבן גמליאל ב' ב' כו'. אוקימנא דר"ג סבר שבת לאו זמן תפילין הוא ומשום בזיון כתבי קודש שרו ליה רבנן וכי שרו ליה רבנן לא שרו ליה אלא דרך מלבוש במקום תפילין וסבר לה כר' שמואל בר רב יצחק דאמר כו' וגם בזרועו נמי יש בו מקום להניח [שני] תפילין. פי' קיבורת הזרוע שכנגד בית השחי והיא בצעת אדרע וי"א טהר או כף. פי' צבתים מעוכין אלו על אלו מלשון וגם שול תשולו לה מן הצבתים ולישנא דרבנן שנים מדובקין זה על זה נקראין צבותין מלשון צבת בצבת עשויה והן אחד כל בתי זו הני צבותין מתקיימה לימא תנן סתמא ור"ג בהא דר' שמואל בר רב יצחק פליגי ודחינן לא דכ"ע אית להו דר' שמואל בר רב יצחק ובשבת זמן תפילין פליגי דת"ק סבר שבת זמן תפילין הוא ולא שרי אלא זוג אחת בלבד.

ור"ג סבר שבת לאו זמן תפילין הוא ומשום כתבי הקודש שרו ליה רבנן דרך מלבוש כדרך שראוי לו ללבוש וכיון שיש לו מקום ללבוש בו ב' תפילין התירו לו שנים איכא דאמרי

כ"ע שבת זמן תפילין הוא ובלצאת בעי כוונה פליגי ת"ק סבר לצאת לא בעי כוונה ור"ג סבר לצאת נמי בעי כוונה איכא דאמרי כ"ע [לצאת] לא בעי כוונה ובלעבור משום בל תוסיף פליגי ת"ק סבר לעבור משום בל תוסף לא בעי כוונה ור"ג סבר אינו עובר עד שיתכוון לעבור ואיבעית אימא אי סבירא לן דשבת לאו זמן תפילין.

## דף צו.

(ספר אחר זמן תפילין היא) לא לצאת ולא לעבור (ולא) בעי כוונה והכא בלעבור שלא בזמנה פליגי.

אי הכי לר' מאיר דאמר שבת לאו זמן תפילין היא לא לצאת ולא לעבור ולא בעי כוונה אלא אע"פ שאינו מתכוין לא לצאת ולא לעבור חייב אפי' זוג אחד אסור.

וכן הישן בשמיני בסוכה ילקה שעובר על בסוכות תשבו שבעת ימים והוא ישב ח' הוסיף על ז' ימים שבתורה ואע"פ שלא נתכוון לעבור אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא ומתני' דלא כר' מאיר. מאן תנא הוא דסבר שבת זמן תפילין הוא ר' עקיבא הוא דתניא ושמרת כו' עד אלא לפסח בלבד אבל תפילין אפילו בשבתות וי"ט.

ואקשינן אלא הא דתנן בכריתות פ"א הפסח והמילה מצות עשה הן דלא כתיב בהו לאו כיון דאוקמה לפרשה זו בפסח דכתיב בה ושמרת שמירה זו לאו היא כר' אבין א"ר אלעאי הנה גם בפסח יש בו לאו. ופרקינן ר' עקיבא סבר שמירה דלאו היא לאו והאי שמירה דעשה הוא.

וסבר ר"ע שבת זמן תפילין והתניא כו' ונתברר כי ר' עקיבא סבר שבת לאו זמן תפילין היא דשבת גופה אות היא.

אבל לילה זמן תפילין היא מדקאמר פרשה זו כולה בפסח נאמרה. ואתינן למפשט דר' נתן הוא דסבר שבת זמן תפילין הוא מדקתני היה נוער בלילה רצה חולץ רצה מניח ש"מ דלילה זמן תפילין הוא סבירא ליה. ודחינן להא דוקיא אלא האי תנא הוא דתניא מיכל בת שאול היתה מנחת תפילין בלילה ולא מיחו בה חכמים לאו משום דסברי תפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא היא כלומר זמנם בכל יום ואפי' בשבתות וי"ט לפיכך לא מיחו בה חכמים ש"מ דשבת זמן תפילין סבירא להו.

## דף צו:

ודחינן ודלמא חכמים סבירא להו הנחת תפילין בנשים רשות כדאמרינן נשים סומכות רשות דאי לא תימא הכי רגלים מי איכא מ"ד לעלות ברגל מצות עשה שלא הזמן גרמא

הוא אלא ודאי מ"ע שהזמן גרמא הוא ולמה לא מיחו בידה משום דסבירא להו עליית נשים ברגל רשות.
אלא האי תנא הוא דסבר שבת זמן תפילין הוא דתניא המוציא תפילין כו'. עד ר' יהודה אוסר בחדשות ומתיר בישנות לפי שאין אדם טורח. ודייקינן מדלא פליג באשה ש"מ דסברי מ"ע שלא הזמן גרמא היא ואפי' בשבת זמנם הוא ודחינן ודלמא הני נמי סבירא להו נשי [במ"ע שהז"ג] רשות כר' יוסי דאמר נשים סומכות רשות ודחינן לא יכלת למימר דר' מאיר ור' יהודא כר' יוסי סבירא להו דסבר נשים במצות עשה שהזמן גרמא רשות דתנן אין מעכבין כו' ש"מ דר"מ ור' יהודה לא סבירא להו הא דר' יוסי (לא אתברירו) לן מאן האי תנא דסבר שבת זמן תפלין היא:
א"ר אלעזר המוצא תכלת בשוק [לשונות] (לשתות) פסולה דאמרינן אדעתא דגלימא צבעינהו אבל אם מצא חוטין תכלת שזורין פי' כפולין ומפוסקין בקרנתא כשרין לציצית דכולי האי לא טרח איניש לעשותן למלאכה כגון עשיית שפתא דגלימא וכיוצא בה. ואע"ג דאמר רבא וכי אדם טורח לעשות קמיע כמין תפלין [דתנן] בד"א בישנות אבל בחדשות פטור דחיישינן שמא קמיע נינהו. הא אסקה רבא טריח ולא טריח תנאי היא דתניא המוצא תפלין מכניסן זוג זוג.

## דף צז.

ר"י סבר בישנות מותר דכולי האי לא טרח אלא בחדשות טרח ר' מאיר סבר אפילו בחדשות לא טרח והשתא דתני אבוה דשמואל בר רב יצחק אלו הן ישנות כל שיש בהן רצועות ומקושרות חדשות שיש בהן רצועות ואינן מקושרות אמר משמיה דרב קשר של תפילין הל"מ אמר רב נחמן ונוייהו לבר (ואי) איכא למימר דעניב להו כעין קשירה דידהו אמר רב חסדא זאת אומרת עניבה פסולה בתפילין אמר רב חסדא הלוקח תפילין כו' ואוקימנא בדזבין מחד גברא ובעינן עד (דמנחי) [דמתמחי] בשל יד ובשל ראש והא דתני רב כהנא בתפילין בודק שתים בשל ראש אוקימנא לר' דאמר בתרי זימני הוי חזקה ומודה ר' בצבתין דמתרי תלתא זבין הלכך צריך לבדוק בכל צבת שתים כדקתני סיפא וכן צבת שני וכן צבת שלישי ואפי' רביעי ואפילו חמישי דינם שוין והא דקתני שלישי לאפוקי מרבי חזקיה ואפילו רביעי ואפילו חמישי הכי דינייהו.
מצאן צבתין או כריכות. אמר רב יהודה כו' מחשיך עליהן ומביאן כולן כאחת ובסכנה מכסן והולך לו.

## דף צז:

אוקימנא בד"א בסכנת עכו"ם כגון שמד אבל בסכנת לסטים מוליכן פחות פחות מארבע אמות ר"ש אמר בשעת סכנת לסטים [אינו] מוליכן פחות פחות מד' אמות זמנין דמשתלי ואתי לאתויינהו ד' אמות ברה"ר [אלא] נותנן לחבירו וחבירו לחבירו עד שמגיע לחצר החיצונה הא עדיפא דהא דאמר פחות פחות מד' אמות זמנין דמשתלי ואתי לאתויינהו ד' אמות ברה"ר ות"ק סבר הא עדיפא דהא כר' שמעון אוושא מלתא ומתיידע לכל.
וכן בנו נותנו לחבירו וחבירו לחבירו. מאי בעי התם תנא דבי שמואל בשילדתו אמו בשדה. ואע"ג דקשה ליה לתינוק השלמתו מיד ליד הא עדיפא ליה מלהוליכו פחות פחות מד' אמות.
ר' יהודה אמר כו' אתינן לאוקומי לאו חבית ממש אלא מי החבית ובמערה מחבית לחבית [והחבית] קני שביתה ואסור. אבל מיא לית בהו ממש.
ור' יהודה לטעמיה דתנן ר' יהודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש.
ודחינן אימור דשמעת ליה לר' יהודה במיא דלית בהו ממש במיא דבליעי בעיסה במיא בעינייהו מי שמעת ליה והא איהו דאמר מים ומלח אין בטילין בקדירה מפני שהיא רוטבא ואוקמה רבא בחבית שקנתה שביתה ונתמלאת בשבת ממעיין נובעין כיוצא בהן דלא קנו שביתה דבטלה לה חבית לגבי מים ומטלטלת אגב מימיה. כדתנן את החי במטה כו'.
ואוקמה רב יוסף למתני' בשיירא כדתניא ר' יהודה אומר בשיירא נותן אדם חבית לחבירו וחבירו לחבירו ואתא רב אשי ואוקמה בחבית (דאפקר) [דהפקר] ומים (דאפקר) [דהפקר] ומאן אמרו לו רבי יוחנן בן נורי דאמר חפצי הפקר קונין להן שביתה והכי קאמר ליה לר' יהודה לא תהלך זה יותר מן הכלים שיש להן בעלים וקי"ל כרב יוסף דתניא בהדיה כוותיה.
היה קורא בספר כו' אוקמה רב יהודה באיסקופה רה"י וקמה עוברת רה"ר.

## דף צח.

ולא גזר דלמא נפיל לרה"ר ואתי לאתויי ומתני' ר' שמעון היא דאמר אין דבר משום שבות כגון זה דגולל עומד בפני כתבי הקודש ורישא וסיפא ר' שמעון ומציעתא ר' יהודה ורבה אוקמה באיסקופה נדרסת ומשום דלא נדרסי כתבי [הקודש] שרו רבנן ונדחו דברי רבה ואוקמה (כאביי) [אביי] באיסקופה כרמלית ורה"ר עוברת לפניה. תוך ד' אמות לרה"ר דאי נפיל ומייתו לה לא אתי לידי חיוב חטאת לא גזור רבנן לגוללו אצלו (ככרמלית)

[בכרמלית] חוץ לד' אמות ברשות הרבים דאי מייתי ליה נמצא מעביר ד' אמות ברה"ר וחייב חטאת גזור רבנן לגוללו אצלו (ככרמלית) [בכרמלית]. ואקשינן תוך ד' אמות ברה"ר נמי נגזור דלמא מעייל ליה (ולרה"ר) [מרה"ר] לרה"י.
וכי תימא כיון דמפסקא ליה כרמלית בין רה"ר לרה"י אי מעייל ליה דרך כרמלית לא מחייב. והא אמר רבא המעביר חפץ מתחלת ד' לסוף ד' והעבירו דרך עליו חייב (והוא) [והא] המעביר דרך עליו כאלו מעביר למעלה מעשרה (כרה"ר) [ברה"ר] הוא שהוא חשוב כמקום פטור. ואפ"ה חייב ופריק באיסקופה אריך עסקינן דאדהכי והכי מדכר דשבת הוא ולא אתי לאתויי מרה"ר לרה"י ואע"פ שהוא דרך כרמלית אלא ע"י גלילא איבעית אימא באיסקופה שאינו אריך וסתם כתבי קודש עייוניה מעייני בהו וע"י גלילה הוא העיון לפיכך לא חיישינן דלמא מעייל להו בידים.
וניחוש דלמא מעיין בהו ברה"ר והשלים מלעיוניה ומעייל להו (בידיה) [בהדיא] לרשות היחיד. ודחינן כיון שלא נתכוון לעקור כדי להניח אלא כדי לעיין אע"פ שנמלך והכניסן לא מיחייב אי נמי כבן עזאי דאמר מהלך כעומד דמי ואפילו עמד בכרמלית (והניח) [והביא] מרשות הרבים לכרמלית (והכרמלית) [ומכרמלית] עקר והניח ברה"י דכי האי גוונא לא מיחייב. ואקשינן וניחוש דלמא זריק להו מרה"ר לרה"י שאין שם עמידה דהאמר ר' יוחנן מודה בן עזאי בזורק שחייב.

## דף צח:

ופרקינן זאת אומרת אין (מזריקין) [מזרקין] כתבי קודש:
היה קורא בראש הגג כו' ואוקימנא מתני' כולה ר' יהודה היא והכי קתני בד"א בכותל משופע דהא נח לפיכך הופכו על הכתב ומניחו. ואע"ג דלא התירו חכמים לכותבי ספרים להפוך יריעה על פניה. אלא אם פירש עליה בגד הכא משום [בזיון] כתבי הקודש התירו להפוך הספר על פניו והני מילי בכותל משופע דנח הספר עליו.
אבל בכותל שאינו משופע אפילו למטה מג' טפחים גוללו אצלו דברי ר' יהודה שר' יהודה אמר אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו דבעינן הנחה ע"ג משהו וכן אמר רבא תוך ג' לרבנן צריך הנחה ע"ג משהו:
[מתני'] זיז שלפני החלון כו' אוקימנא בזיז היוצא לרה"ר ונוטלין ממנו. דהא למעלה מי' הוא וכרה"י דמי:
ירושלמי א"ר יוחנן זיזין וכתלים שגבוהין י' ורחבין ד' מותרין לכאן ולכאן ובלבד שלא יחליף ומאי נותנין עליו דקתני כלים שבורין דאי נפלו לרה"ר לא חיישינן דלמא מעייל

להו לרה"י תניא נמי הכי זיז היוצא כו' ועד אין בין זיז לזיז י' אין משתמש בזיז אלא כנגד חלונו ופרשה אביי כגון דאית ביה בזיז ד' טפחים שנעשה (רה"ר) [רה"י] ועליון (דלית) [לית] ביה ד"ט וחלונו משלמתו לד' כנגד החלון שרי ליה לאשתמושי (דחודו) [דחורי] של חלון נינהו. אבל יתרון רחב הזיז דנפיק למעדיף על רוחב החלון (שכנגד החלון בלבד מותר אבל המעדיף) בהאי גיסא ובהאי גיסא אסירי:

## דף צט.

[מתני'] הא דתנן עומד אדם ברשות הרבים ומטלטל ברשות היחיד עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר אוקימנא לרבנן ודלא כר' מאיר דתנן לא יעמוד אדם ברשות הרבים וכו' ובלבד שלא יוציא חוץ לד' אמות דייקינן מינה ללישנא בתרא הא הוציא פטור אבל אסור נימא תהוי תיובתא דרבא דאמר המעביר חפץ מתחלת ד' לסוף ד' אם העבירו דרך עליו חייב. ודחי רבא מי קתני בהדיא אם הוציא פטור אבל אסור אבל לעולם אימא לך אם הוציא חייב חטאת:

לא יעמוד ברה"י וישתין כו' וכן לא ירוק מרשות לרשות. אמר רב יוסף השתין או רקק בשוגג חייב חטאת ואע"ג דלא עקר מע"ג מקום ד' דהא פיו ופי אמה שלו אין בהן ד' טפחים מחשבתו שחשב כדי לעקור מהן להנאתו משויא להו כמו שיש בו ד' טפחים וכדרבא דאמר רבא זרק ונח בפי הכלב או בפי הכבשן חייב דמחשבתו שויא לפי הכלב ולפי הכבשן [כמקום ד'] הכא נמי פיו ופי אמתו מחשבתו משויא להו כאילו מקום ד' הן. בעי רבא הוא ברשות הרבים ופי אמתו ברשות היחיד או הוא ברה"י ופי אמתו ברה"ר מהו בתר עקירה אזלינן ומרשות לרשות הוא או דלמא בתר יציאה אזלינן ורשות חדא היא ועלתה בתיקו. וקי"ל כל תיקו דאיסורא לחומרא.

ר"י [אומר] אע"פ שנתלש רוקו בפיו כו' ואע"ג דלא אפיק ברוק נתלש נקרא והתניא האוכל דבילה בידים מסואבות והכניס ידו לתוך פיו ליטול צרור ר' מאיר מטמא שכבר נכשרה ברוקו ונגע בה וידיו מסואבות ור' יוסי מטהר שאין זה הכשר ר' יהודה אמר היפך ברוקו הנה נתלש והכשיר לא היפך טהור פי' לא נתלש עדיין ואינו משקה להכשיר דתנן במכשירין פ"ו ואלו מטמאין ומכשירין זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ורביעית מן המת ודם נדה ר' אלעזר אומר ש"ז אינה מכשרת.

א"ר יוחנן מוחלפת השיטה. פי' חלוף ואומר במשנה ר' מאיר אומר היפך בו טמא ר' יהודה אומר אע"פ שלא היפך טמא ובא ר"ל ואמר לעולם לא תיפוך והא דתניא בברייתא

רוקו ומשנתנו כיחו. פי' כיחו ליחה עבה שהיא כמו חתיכה. ואקשינן עליה והתניא כיחו וכן רוק שנתלש עמו. אם הלך בו ד' אמות חייב אלא מחוורתא כר' יוחנן.
אמר ר"ל כיח ורק כו':
לא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר כו' ואמרינן רישא דקתני עומד ברה"ר ומטלטל ברה"י כו' רבנן סיפא דקתני לא יעמוד אדם כו' ר' מאיר ופריק רב יוסף בחפצין שצריכין לו לגופו ואפילו רבנן מודו דכי האי גוונא לא שרי ליה אלא מכניס ראשו ורובו למקום שהחפצין נתונים בו.
איבעיא להו כלים שצריכין לו והן בכרמלית מהו שיעמוד ברה"ר או ברה"י אמר אביי היא היא. כלומר אסור.

## דף צט:

רבא אמר היא גופא מרשות הרבים לרה"י גזירה היא שמא יוצא מרשות לרשות והיא איסורא דאורייתא ניקו ונגזור נמי כרמלית אטו רשות הרבים גזירה לגזירה לא גזרינן ודייק אביי מדתנן וכן בגת והגת ככרמלית היא. ודחי רבא ואמר וכן בגת לא קתני לענין שבת דלענין שבת מן הגת שרי ואע"ג דלא מעייל רישיה ורובו התם. כי קתני וכן בגת לענין מעשר דפטור כר' מאיר דתנן שותין על הגת בין בחמין ובין בצונן ופטור דברי ר' מאיר ר' אלעזר בר צדוק מחייב.
וחכ"א על החמין חייב לעשר שאינו זה עראי אלא קבוע על הצונן פטור כי עראי הוא מפני שמחזיר המותר לו בכוס. משא"כ בחמין:
קולט מן מזחילה למעלה מי' טפחים ומן הצנור מכל מקום ושותה. פי' קולט מקבל ותופש מן המים היורדין מלמעלה ושותה אבל מצרף לא כלומר לערב המים היורדין מלמעלה עם המים שכבר נחו בקרקע מ"ט אמר רב נחמן הכא במזחילה פחות מג' טפחים סמוך לגג עסקינן דכל פחות מג' סמוך לגג כגג דמי. ואלו המים שקלט מן הגג קלטם שהוא רה"י ולפיכך אינו רשאי לצרפם עם התחתונים שהם ברה"ר תניא נמי הכי כו' ותניא אידך לא יעמוד ברה"ר כו':
ירושלמי סילון העומד ברשות הרבים גבוה י' ורחב ד' אין שופכין בתוכו מים שמתגלגלין ויורדין:
בור ברה"ר וחולייתו וכו'. אמרינן אי בסמוכה אפי' פחות מי' טפחים כרמלית הוא ושרי ואוקימנא בבור המופלג מן הכותל ד' טפחים אם אין בחולייתו י' טפחים הרי האויר דביני ביני עד הכותל רה"ר נמצא מטלטל המים מן הבור שהוא רה"י לבית שהוא רה"י

דרך חלייתו על ד' טפחים שהן רה"ר אבל אם חלייתו גבוהה י' טפחים נמצאו המים כשעולין מפי החוליא למעלה מי' טפחים שהוא רה"י לרה"י ר' יוחנן אמר אפילו תימא בסמוכה לא אמרינן וחולייתו גבוהה י' טפחים אלא ללמד דבור וחולייתו מצטרפין לי'.
אשפה ברה"ר כו'. ואקשינן וניחוש שמא תנטל אשפה וישאר המקום רה"ר דהא אמרו משמיה דר' יצחק מעשה במבוי כו' פי' שירטון רפש וטיט וכשייבש נעשה ארץ ובני אדם עוברין ובאין עליו ויעשה המקום רה"ר ונמצא המבוי [פתוח] לרה"ר ופרקינן אשפה דמתניתין אשפה דרבים היא שאין עשויה לפנות ואשפה דמבוי אשפה דיחיד דעבידא לאיפנוויי:
אילן המיסך על הארץ אם אין גופו גבוה שלשה טפחים מטלטלין תחתיו. פירוש כיון שאין גופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים חזינן להאי נוף כמאן דמטי על הארץ דכל פחות מג' כלבוד דמי. והא הוי מחיצות לתחת האילן לפיכך נעשה תחת האילן רה"י ומותר לטלטל בכולו.

## דף ק.

אמר רב הונא בריה דר' יהושע אין מטלטלין בה יתר מבית סאתים כו' שרשיו גבוהין מן הארץ ג' טפחים לא ישב עליהן בשב' שנמצא [משתמש] באילן אבל אם היו שרשיו גבוהין מן הארץ פחות מג' טפחים הרי הן כקרקע ומותר לישב עליהן.
אתמר שרשי האילן הבאין למעלה מג' טפחים וחוזרין ונכפפין לתוך ג' רבה אמר מותר לישב עליהן דכל פחות מג' טפחים דארעא כארעא הוא. רב ששת אמר אסור.
כיון דמכח איסורא קא אתי אסור. דמו למשוניתא.
פי' ההוא דיקלא דהוה לבי רב ביבי בר אביי דהוה סליק באיפומא פי' היה עולה אותה תמרה עד הגג ובגג היה לול ויצא מן הלול ועלה באויר הגג והיא עכשיו ענפיה בפחות מג' לגג אתא לקמי (דרבא) [דרב] (רב) יוסף שרא ליה לישב עליו אמר ליה רב אחא בר תחליפא הני דשרו לך כרבה שרו לך דאמר כל פחות מג' לארץ ארץ היא הכא נמי כל פחות מג' לגג גג הוא ואמרינן פשיטא מהו דתימא אפילו לרב ששת ביתא כמאן דמלי דמי [קמשמע לן] היכי דמי אילימא דלא הדרי כיפי צריכא למימר אלא לאו אע"ג דהדרי כיפי שרו.
[ומשני לעולם דלא הדרי כיפי] והא קמשמע לן דאף על גב דצידו אחד שוה לארץ אסור דתניא שרשי אילן שגבוהין מן הארץ ג' טפחים או שיש חלל כו'.
תני חדא אם עלה באילן ירד והני מילי מבעו"י אבל אם עלה משחשכה אסור.

איבעית אימא לעולם בשעלה משחשכה ואם בשוגג ירד במזיד לא ירד.
אמר רב הונא בריה דרב יהושע כתנאי דתניא בשחיטת קדשים פ"ח הניתנין מתן ד' כו' לר' אליעזר דאמר התם קום עשה עדיף מותר לירד מן האילן לר' יהושע דאמר שב ואל תעשה עדיף עלה אסור לירד. ודחינן ממאי דלמא עד כאן לא אמר ר' אליעזר התם דכי קא יהיב מצוה קא עביד אבל הכא דכי נחית מן האילן לא עביד [מצוה] הכי נמי לא ירד אבל הכא דיתיב באילן עביד איסורא הכי נמי דירד.

## דף ק:

תני חדא אחד אילן לח ואחד אילן יבש אסור להשתמש בו ותניא אידך בד"א בלח אבל ביבש דלא משיר עליו מותר ופריק רב יהודה הא דתני אסור כשאין גזעו מחליף והא דתני יבש מותר בשגזעו מחליף. והא דתני אסור בימות הגשמים דאיכא עלין ומשירן. והא דתני יבש מותר בימות החמה ואקשינן בימות החמה הא קא משיר פירי ודחינן באילן דלית ביה פירי. והא איכא קינסי פי' עצים יבשים דקים שנפרכין ברגל או ביד כשעולין או כשיורדין מן האילן ודחינן באילן גררא פירוש אילן קרח שאין לו עליו לא עלין ולא אמירין אלא הוא יבש כדגרסינן במועד [קטן] ואין משקין שדה גריר במועד.
איני והא רב אסר באילן גררא בשבת ופרקי רב בקעה מצא וגדר בה גדר כלומר מקום שלא היתה בו תורה כמו בקעה ואסר להן אפי' דבר המותר. פ"א קיסני פירוש עלה האילן.
תני חדא אסור להלך ע"ג עשבים בשבת שנאמר ואץ ברגלים חוטא ותניא אידך מותר ופרקינן הא דתני אסור ר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור והא דתני מותר ר"ש.
ואמרינן אי בעית אימא הא והא ר' יהודה ולא קשיא הא בימות החמה והא בימות הגשמים. [ובדאית להו] שראני עשבים יבשים והן כגון פרוע מתלעתה או דסים מסאני דאית בהו עקוסא בהיזמי והיגי ואסקינ' והשתא דקי"ל כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר כולהו שרי בין בימות החמה בין בימות הגשמים בין אית להו שראני בין לית להו שראני בין מסיים מסאני בין לא סיים. בין אית להו עקוסא בין לית להו. בין בהזמי והיגי בין בשאר ציבי בכלהו שרי.
אסור לאדם לכוף אשתו לדבר מצוה שנאמר ואץ ברגלים חוטא וכל הכופה הוויין לו בנין שאינן מהוגנין דכתיב גם בלא דעת נפש לא טוב נפש היוצאה מביניהם לא טובה.
כל אשה שתובעת בעלה כגון לאה שכתוב בה ותצא לאה לקראתו וגו' ונפק מיניה יששכר דכתיב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל. ובדורו של

משה כתיב ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואילו נבונים לא אשכח והא דאמרן דתובעת בעלה לאו תובעת ממש תביעה בפה אלא דמרציא ארצויי קמיה בלבישת [בגדים] נאים ותקונם של גוף ודברים בניחותא שמרגילין את האדם לדבר מצוה:

י' קללות נתקללה חוה הרבה ארבה כו'.

ומנודה מכל אדם דאשה אחת אסורה להינשא לשני אנשים כאחד.

א"ר יוחנן אלמלא לא נתנה תורה לישראל למדנו צניעות מחתול שאינו בועל אלא במקום סתר. גזל מנמלה שמכינה בקיץ לחמה. עריות מיונה שאינה מקבלת עליה זכר אלא זכר המיוחד לה. דרך ארץ מתרנגול שמפייס ומראה לתרנגולת בכנפו דזוגא דכיפי עבידנא ליכי גדולים עד דמטו מאוניך עד לארעא.

## דף קא.

ונשבע לה אם תשיג ידו ולא יעשה לה יהי רצון דנשמטיה שונרא לרישיה דההוא תרנגולא:

הדלת שבמוקצה וחדקין שבפרצה כו'. מקום מוקצה שאינו שוה לכרמלית וגבוה ממנה שנעשה מוקצה מן כרמלית והיא כמין דיר וסהר ועשה לאותו מקום דלת. חדקין שבפרצה כדכתיב טובם כחדק והן הקוצין שסותמין בהן הפרצה שלא ליכנס בדיר גנב או חיה רעה והמחצלאות כמשמען אין נועלין בהן אא"כ גבוהין מן הארץ:

ורמינהו דלת הנגררת וקנקן הנגרר בזמן שקשורין ותלויין נועלין בהן בשבת ואין צריך לומר בי"ט. הנה אע"פ שאין גבוהין נועלין בהן.

ופריק אביי כשיש בהן ציר. כדכתיב הדלת תסוב על צירה והיא עקב אלברוב. רבא אמר כשהיה להם ציר כלומר כיון שהיה להן ציר אין סוגרין להן בדוחק. לפיכך אין חורצין חריץ בעת שסותמין לפיכך מותר. ומותבינן עלייהו דלת הנגררת ומחצלת הנגררת וקנקן הנגרר בזמן שיש להן ציר וגבוהין מן הארץ אפי' כמלא נימא נועלין בהן ואם לאו אין נועלין בהן אביי מתרץ לטעמיה בשיש להן ציר או גבוהין מן הארץ.

רבא מתרץ לטעמיה כשהיה להן ציר או כשהיו גבוהין מן הארץ.

ת"ר סוכי קוצין וחבילי עצים שהתקינן לפרצה שבחצר [בזמן] שקשורין ותלויין נועלין בהן בשבת:

ה"ד דלת אלמנה אמרי לה דחד שיפא. פי' לוח אחד כדכתיב וכפיס מעץ יעננה ומתרגמינן שיפא ואמרי לה דלית לה כשימי ויש שגורסין שיכא פי' שיבא שאינה נצמדת

משתי צדדיה והוא מלשון צמידים דמתרגמינן שבכין. פי' גשמא בית קבול של ציר שהוא כמלבן אלא יורדת ומשתקעת בארץ.
אמר רב יהודה האי מדורתא כו' שמועה זו עיקרה בי"ט וכבר פירשנוה שם בענין אין מקיפין ב' חביות לשפות עליה את הקדירה ואין סומכין את הקדירה בבקעת. וכן הדלת כל זה שאיסורו משום תולדות בנין וכיון שהזכיר בזה המקום סמיכת הדלת מושכת גם אלו שהן אסורין משום בנין בשבת. ואמר רב יהודה אם שינה מדרך בנין האי מדורתא ביו"ט ונתן העצים שעליה ממעלה למטה כגון שנתן עץ אחד תלוי בידו למעלה [מן] הכירה ונתן תחתיו עץ אחר עד שהגיע לכירה הרי אלו העצים נתנו בכירה שלא כדרך בנין מותר אבל אם נתן עץ אחד על חבירו ממטה ועלה למעלה הרי זה דרך בנין ואסור וכן קדירה אם אוחזה בידו ומניחה אבנים תחתיה שרי ואם נותן אבנים ושופת הקדרה עליה אסור. וכן ביצים שצריך לצלותן אם אוחז העליונה בידו ונותן אחרות תחתיה שרי ואם זו על זו אסור.
וכן חבית כשיבקש להטותה ולסנן יינה מן השמרים אם אוחזה תלויה ומניח אבנים תחתיה נמצאת שלא כדרך בנין ושרי ואם נותן החבית על האבנים אסור וכן פוריא מפורקת לא יחבר העצים התחתונים תחלה אלא אוחז העליונים ומניח התחתונים תחת העליונים ומותר. ואם נותן התחתונים ואח"כ נותן העליונים הרי אלו דרך בנין ואסור:
טובם כחדק. פי' טובם שבישראל מחדקין את עובדי כוכבים בגיהנם שנאמר קומי ודושי בת ציון כי קרנך אשים ברזל ופרסותיך אשים נחושה והדיקות עמים רבים וגו':
מתני' לא יעמוד ברה"י ויפתח ברה"ר כו' ומקשינן תני ר' מאיר רה"ר ומהדרי ליה רבנן שוק של פטמין שהיה בירושלים שהיא כרמלית דא"ר יוחנן אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבין עליה משום רה"ר ופריק רב פפא לא אהדרו ליה ירושלים אלא לאחר שנפרצו בה פרצות יתר מעשר שהיא רה"ר.

## דף קא:

וכן שערי גינה לא יעמוד בכרמלית ויפתח ברה"י או ברה"י ויפתח בכרמלית דברי ר' מאיר. אמרו לו מעשה בשוק של פטמין כו':
ת"ר פתחי גינה בזמן שיש לה שער מבפנים כו' האי מנעול היכי דמי אי דלית ביה ד' מקום פטור הוא.
אי דאית ביה ד' בהא נמרו רבנן למעלה מעשרה למחר פותח ונועל בו ומחזירו לאיסקופה הא קא מטלטל מכרמלית לרה"י ופריק אביי לעולם דלית ביה ד' ויש בה לחוק ולהשלימו

לד' ר' מאיר סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים ובמקום פטור הוא אמר רב ביבי בר אביי ש"מ מהא מתני' תלת כו':
מתני' נגר שיש בראשו גלוסטרא רבי אליעזר אוסר ורבי יוסי מתיר בנגר הניטל באיגודו פי' הניטל באיגודו אם קשור בדלתיה בדבר שיכול להעמידו דברי הכל מותר כי פליגי בשאינו ניטל באיגודו כגון שהיה קשור בגמי ר' סבר כיון דיש בראשו גלוסטרא.

## דף קב.

פי' רומנא והיא כמין אחיזת מאנא תורת כלי עליו ומותר לטלטלו. ור' אלעזר סבר כיון דאינו ניטל באיגודו לא מטלטלינן ליה. ומפורש בתלמוד א"י אמר רב יוסי מי שמתיר עושה הנגר טפל לגלוסטרא והאוסר עושה לגלוסטרא טפילה לנגר. איזהו נגר א"ר יוחנן קשור אעפ"י שאינו תלוי ודברי הכל כי הגלוסטרא כלי הוא:
נגר הנגרר נועלין בו במקדש אבל לא במדינ'.
והמונח כאן וכאן אסור. ר' יהודה אומר המונח במקדש כו':
ת"ר איזהו נגר הנגרר שנועלין בו במקדש כו' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה.
אמר רב יהודה והוא שקשור ותלוי בדלת.
ואם ניטל באיגודו אפי' תלוי אלא בבריח של דלת מותר כר' טבלא. רב הונא איקלע לנהרדעא חזייה לנגר דהוה קטיר בגמי.
אמר דין אינו ניטל באיגודו שאינו קשור בדבר שיכול להעמידו. וכיון דאינו ניטל באיגודו לא ניקטור. כלומר אין סוגרין כדגרסינן טרוקו גלי סגרו הפתחים. פי' ניקמן.
אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהודה דאוסר (בניקמן) [בנקמז] משום דמיחזי כבונה (דמפורש) [ומפורש] בירושלמי ר' יעקב בר אחא בשם רבנן מדדו זהו הנקמן בראשי אצבעותיו וכיון דמדדהו נראה כי בונה אמר שמואל ואם עשה לו בית יד נעשה (ככוכנא) [כבוכנא] ושרי:
ההיא שריתא [כו']. פי' דהוה שקלי לה עשרה ושדו לה אדשא והוה חזי להו ר' פדת ולא אמר להו ולא מידי אמר זו תורת כלי עליה והוא הדין לאסיתא שהיא מכתשת גדולה מחזקת אדרב ואמר מר שמוא' תורת כלי עליה ושרי לטלטולה.
פי' הני כיפי דארבא כמין קרשים כפופין ע"ג הספינה. ויש טבעות קבועות וכשתהיה החמה קושרין באותן טבעות מחצלאות ופורסין אותה ע"ג הספינה מפני החמה. (עכשיו) ואי הני כיפי דארבא בהן טפח הנה הן חשיבין כאהלים דקי"ל אוהלי טומאה טפח. ואם אין בכל אחד מהן רחב טפח ואין בין זה הקרש לזה הקרש ג' טפחים כיון דקי"ל כל

פחות מג' כלבוד דמי נעשו כל הקרשים כולן כאילו לבודין והנה הם אהל למחר בשבת מביא מחצלת ופורס עליהן דמוסיף על אהל עראי הוא ושרי:

## דף קב:

הנך דכרי פי' אלים דהוו לרב הונא בימא בעי טולא ובלילה בעו אוירא ואתא לקמיה דרב וא"ל זיל כרוך בודייא ושייר בה טפח (פרוס) [פירוש] ושדייה (לדיר) [לבודייא] ע"ג עצים מע"ש וליהוי הבודיא כרוכה על גבי העצים לילי שבת כדי שיהא האויר נכנס על הצאן ומחר בשעת החמה פרוס גם שאר הבודיא וכסה בה העצים להיות להן צל דכיון דהוה בה מאתמול פריסה מקצת הבודיא טפח נעשה אותו טפח מאתמול אהל עכשיו מוסיף על אהל עראי אתה ושרי לך. וילון פי' פרוכת. אמר שמואל משום ר' חייא כילת תנים מותר לנטותה כו' אבל יש בגגה טפח או פחות מג' סמוך לגג רחב טפח או נחתא מפוריא טפח או אית בשיפועא טפח. אי אית חד מהנך אסיר ושיפועי אהלים כאהלים דמו. סייאנא. פי' הכובע שעל ראש האדם שיש לו כנפים יוצאות כגון שפתים פשוטות גוועות על הפנים מפני השמש אם מהדק אפי' יש בו טפח שרי ואי לא אסיר:

מתני' מחזירין ציר התחתון במקדש.

ת"ר ציר דלת של שידה ושל תיבה ושל מגדל כו'. פי' שמא יתקע בה מסמר.

יהודה אמר פרשה אין מחזירין אותה כלל אלא הוחלקה במכה למטה דוחקה למעלה על גבי מכה וכן אם הוחלקה למעלה דוחקה למטה ומגלה מקצת רטיה ומקנח פי המכה וחוזר ומגלה מקצת רטייה ומקנח פי המכה כו'. אמר רב חסדא לא שנו אלא שפירשה ע"ג כלי דת"ק מתיר להחזירה ור' יהודה אוסר. אבל פירשה ע"ג קרקע דברי הכל אסור להחזירה.

אמר מר בר רב אשי הוינא קאים קמיה אבא כו'. וקי"ל כרב אשי דהוה בתרא.

## דף קג.

ואם בתחילה [להניח] רטיה [אפילו] במקדש אסור כל שכן במדינה קושרין נימא במקדש כו' ורמינהו (נימא) [נימת] כנור שנפסקה לא היה קושרה אלא עונבה ופרקינן לא קשיא מתני' ר' אליעזר ברייתא ר' עקיבא דפליגי במכשירי מילה ובמכשירי פסח ר' אליעזר סבר מכשירי מצוה דוחין את השבת כו' ונדחה ואסיקנ' אלא ל"ק הא ר"ש הא רבנן דתניא בן לוי שנפסקה לו נימא בכנורו קושרה קשר של קיימא כו'.

איבעית אימא הא והא ר' שמעון ולא קשיא מתניתין באמצע בריית' מן הצד איבעית אימא הא והא באמצע ות"ק סבר לא גזרינן באמצע אטו מן הצד ותנא (כד"א) [דברייתא] סבר גזרינן:

מתני' חותכין יבלת במקדש אבל לא במדינה ואם בכלי כאן וכאן אסור. והתנן בפסח חתיכת יבלת אינה דוחה את השבת. ופרקינן מתני' ביבישה ומתני' דפסח בלחה. ואיבע"א לעולם בלחה ומתני' ביד. ומתני' דפסח בכלי.

מ"ד הא ביד הא בכלי מ"ט לא אמר הא בלחה הא ביבישה. יבישה מיפרך פריכה אין צריך חתיכה. ומ"ד הא בלחה הא ביבשה מ"ט לא אמר הא ביד הא בכלי.

אמר לך בכלי א"צ למיתנייה התם [הא] קתני במתני' ואם בכלי כאן אסור בין במקדש בין במדינה אסור ואידך אמר לך הא דקתני התם משום דבעי איפלוג ר' אליעזר ור' יהושע. ואקשינן והא חתיכת יבלתו דומיא (דהכרתו) [דהרכבתו] והבאתו מחוץ לתחום קתני מה הללו משום שבות אף חתיכת יבלת משום שבות ואי בכלי איסור מלאכה הוא.

ופרקינן הרכיבו דלא כר' נתן דאמר החי נושא את עצמו והא דר' נתן מפורש בשבת פרק [המצניע דף צ"ד] הבאתו מחוץ לתחום כר"ע דאמר תחומין דאורייתא ומפורש (בסוכה) [בסוטה] פרק [כשם שהמים דף כ"ז] ואילו נמי איסור מלאכה נינהו ומותבינן איני דהני איסור מלאכה נינהו והתנן א"ר אליעזר ומה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה שבת אלו שמשום שבות [וכו'] מיהו שבות דמקדש במקדש התירו אבל האי דפסח שבות דמקדש.

## דף קג:

[במדינה לא התירו] על האיסקופה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו והא הכא שבות (דכתיבי) [דכתבי] הקדש במדינה הוא ולא גזרינן דילמא נפיל ואתי לאיתויי. אמר ליה ולאו מי אוקימנא להההוא באסקופה כרמלית ורה"ר עוברת לפניה דכיון דאיגודו בידו שבות נמי ליכא. איתיביה משלשלין הפסח בתנור עם חשיכה והא הכא דשבות דמקדש במדינה היא ולא גזרינן שמא יחתה בגחלים. ופריק רב יוסף בני חבורה זריזין הן לפיכך לא גזרו ואביי כהנים זריזין הן אמרי' בני חבורה זריזין הם לא אמרינן רבא אמר ר' אליעזר לטעמיה דאמר מכשירי מצוה דוחין את השבת ומודה ר' אליעזר דכמה דאפשר לשנויי משנינן ומנא תימא דתניא כהן שעלתה לו יבלת חבירו חותכה לו (בשיש) [בשיניו] חבירו אין איהו לא. בשיניו אין בכלי לא מני הא אילימא רבנן כיון דאמר משום שבות מה לי הוא ומה לי חבירו.

אלא לאו ר' אליעזר היא דאמר בעלמא חייב חטאת כו':
מתני' כהן שלקה באצבעו כורך עליה גמי במקדש אבל לא במדינה.
א"ר יהודה בריה דר' חייא לא שנו אלא גמי אבל צלצול קטן חוצץ.
ור' יוחנן אמר לא אמרו חציצה בפחות מג' אצבעות אלא במקום בגדים אבל אצבע וכל כיוצא בה שאינה מקום לבישת בגדים עליה שלש על שלש חוצצות פחות משלש על שלש אינן חוצצות.

## דף קד.

והיינו דרבא אמר רב חסדא במקום בגדים אפילו נימא אחת חוצצת שלא במקום בגדים שלש על שלש חוצצות פחות מיכן אינן חוצצות נימא הא דרבא אמר רב חסדא פליגא אדר' יהודה בריה דר' חייא דאמר באצבע אפילו צלצול קטן חוצץ ודחינן כגון א) שלקה בשמאל אי נמי שלא במקום צורך עבודה בשלמא לר' יהודה בריה דר' חייא היינו דקתני במתני' גמי מכלל דחתיכת בגד חוצצת אלא לרבי (אחא) [יוחנן] ניתני צלצול קטן וכיוצא בו ופרקינן הא קא משמע לן דגמי מסי:
פיסקא בוזקין מלח ע"ג כבש בשביל שלא יחליק.
ורמינהי חצר שנתקלקלה בימות הגשמים מביא תבן (וממדה) [ומרדה] בה ב) תבן אין מלח לא. ופרקינן אמאי לא בזיק תבן ע"ג הכבש משום דתבן לא מבטיל ליה וכיון דלא מבטיל ליה חוצץ ואשתכח דלא מסגי בכבש ואמרינן האי מלח היכי דמי אי דמבטיל ליה אשתכח דמוסיף על בנין. ואי לא מבטיל ליה הוי חציצה ופרקינן אין בוזקין המלח על הכבש אלא בהולכת אברים לכבש דלאו עבודה היא והא מתניתא והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש. ומדבעיא כהונה ש"מ עבודה היא ואוקימנא בהולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא.
דרש רבא חצר שנתקלקלה מביא תבן ומרדה.
וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה (ולא) [אלא] בשולי קופה:
מתני' ממלאין מים מבור הגולה ומבור הגדל בגלגל בשבת. תנן בסוף מדות לשכת הגולה והגלגל נותן עליו [מים] ומשם מספקין מים לכל העזרה והגלגל הזה כשממלאין בו מוצא קול גדול. כדתנן מיריחו היו שומעין קול שעשה בן קטין מוכני לכיור וזה לא התירו אלא במקדש לפיכך כשראה עולא לאותו האיש שהקיש והכה הדלת בשבת והשמיע קול בהקשתו אמר ליתחיל גופיה דההוא גברא דקא מחלל שבתא וא"ל רבא לא אסרו השמעת קול עץ כי האי גוונא אלא למקיש ומשמיע קול של שיר בלבד איתיביה אביי

מעלין בדייפין ומטיפין מאדק לחולה בשבת פי' להודיע שמותר לעלות יין מחבית בדייפי. פי' דייפי כגון מניקות שיש לה שני פיות ומכניס פיו האחד בחבית ושואב בכד ומעלה היין בכחו ויש פה אחר למעלה מזה פתח הדייף הנתון בפיו כמין דד שהיין בהגעתו לדד מקלח ויוצא ומקבלו בכלי אחר עד שמריק כל היין שבחבית פי' מטיפין מאדק שמענו כי הוא כלי העשוי ולועא כמין כוז נקוב בקרקעיתו נקבין דקין דקין ופיו צר ממלאין אותו מים וסותמין פיו כ"ז שפיו סתום אין המים שבתוכו שותתין מן הנקבים שכח הרוח מונע את המים וכשפותחין פיו ויכנס האויר דוחה את המשקה שבתוכו ומטיף טפה אחר טפה טפות דקות ונותנין תחתיו כלי נחושת כגון ספל וכיוצא בו. וכשנופלת טפה על הכלי משמעת את הקול טפה אחר טפה או כמין קול משורר.

ואמרי' מאי לאו (להני מי יוזק) [הני מי אדק] שהתירו חכמים לחולה לאו בחולה הישן ומבקשים להקיצו ועושין לפניו זה הכלי כדי שיקיץ והנה לחולה בלבד התירו משום סכנה אבל לבריא כי האי גוונא אסור שמוליד קול בשבת. וקשיא לרבה דאמר לא אסרו אלא בקול שיר בלבד. ופריק לא לעולם בחולה הניעור ורוצה שישן דמשתמע הללו טיפי דמטיפין מאדק כי זמזומי ג).

## דף קד:

מיתיבי המשמר זרעים מפני העופות שלא ירדו ויפסידום מקשאין ומדלועין מפני החיות הרי זה משמר כדרכו והולך ובלבד שלא יספק ולא יטפח ולא ירקד כדרך שעושה בחול אמאי קאסר להו משום דאולודי קלא אסיר. ופירק רב אחא בר יעקב אליבא דרבה לא אסרו משום אולודי קלא אלא גזירה שמא יטול צרור ויזרוק עליהן ואלא הא דאמר רב יהודה משמיה דרב נשים משחקות באגוזים אסיר להו דאולודי קלא אסיר ופריק לא אלא משום דמשתמע קלא דאגוזים כי זמזומי ואלא הא דאמר רב יהודה אמר שמואל נשים משחקות בתפוחים אסור התם מאי אולודי קלא איכא ופריק התם משום דלמא אתי לאשוויי גומות וכיון שמשחקות ומושכות התפוחים בארץ גזירה שמא כשהן מושכות התפוחים אצלן יש נקב בקרקע ומתמלא. ת"ש ממלאין מים מבור הגולה ומבור הגדול בגלגל בשבת. במקדש אין במדינה לא. מ"ט לאו משום דאולודי קלא בשבת אסיר. ופריק לא גזירה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו ואע"ג דשני רבה כל הני תיובתא דמקשי עליה אשינויי לא סמכינן ולא דחינן לשמועה דעולא. אמימר שרא למימלא בגילגלא במחוזא אמר טעמא מאי אסרו במדינה שמא ימלא לגינתו ולחורבתו הכא לא גינה ולא חורבה איכא כיון דחזא דקא תרו כינתי פי' ממלאין מים ושורין טיט לעשות ממנו כנדי [אסר

להון]. וממלאין מים מבור הקר ביום טוב מאי בור הקר אמר רב יהודה אמר שמואל בור שחקרו עליה נביאים והתירוה ונדחו דבריו ופירש רב נחמן בור מים חיים כדכתיב כהקיר ביר מימיה כן הקרה רעתם.
גופא לא כל בורות חקירות התירו אלא זו בלבד וכשעלו בני הגולה חנו עליה והתירוה ולא נביאים שביניהם התירוה להן אלא מנהג אבותיהם בידיהם:
ירושל' לא כל בורות חקירות התירוהו שיהו ממלאין מהן בגלגל אלא אותה הבאר שחנו עליה בלבד:
מתני' שרץ שנמצא במקדש כהן מוציאו בהמיינו שלא לשהות את הטומאה דברי ר' יוחנן בן ברוקה ר' יהודה אומר בצבת של עץ שלא לרבות הטומאה. אמר רב טוב' בר קיסנא אמר שמואל המכניס טמא שרץ במקדש חייב שרץ עצמו פטור שנאמר מזכר ועד נקבה תשלחו.
פרט לכלי חרס דברי ר' יוסי הגלילי. מ"ט פטר לאו משום דלית טהרה לכלי חרס במקוה ודחינן לא טעמא דר' יוסי הגלילי מי שנעשה אב הטומאה יצא כלי חרס שאינו עושה אב הטומאה אבל השרץ הנה הוא אב הטומאה. נימא שמואל אמרה לשמעתיה כתנאי דתנן שרץ שנמצא במקדש כהן מוציאו בהמיינו כו'.
מאי לאו בהא קמיפלגי ר' יוחנן בן ברוקה דחייש לשהייה קסבר המכניס שרץ במקדש חייב.

## דף קה.

ור' יהודה דחייש לטומאת המיינו וא' שלא לרבות את הטומאה קסבר המכניס שרץ במקדש פטור ודחינן לא כ"ע כשמואל דאמר פטור והכא בהא קמיפלגי כו' ואלא לימא דשמואל כי הני תנאי דתנן מהיכן מוציאין אותו מן ההיכל כו' מאי לאו בהא קמיפלגי דר"ש דאמר מכל העזרה מוציאין אותו כו' ועמדה כתנאי. א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו ויבאו הכהנים פנימה בית ה' לטהר ויוציאו את כל הטומאה אשר מצאו בהיכל ה' לחצר בית ה' ויקבלו הלוים להוציא אל נחל קדרון חוצה ר"ע סבר מדאפקו הכהנים מן ההיכל עד לחצר בית ה' מכלל דעזרה לא מקבלה טומאה. ור"ש בן ננס סבר בהיכל דלא אפשר ללוים למיעל מטמינן להו לכהנים אבל בחוצה דאפשר בלוים תו לא מטמינן להו לכהנים.
ת"ר הכל נכנסין לתקן ולבנות ולהוציא את הטומאה כהנים לוים וישראלים מצוה בכהנים אם אין שם כהנים נכנסין לוים מצוה בלוים אם אין שם לוים נכנסים ישראלים.

אמר רב הונא רב כהנא דכהנא הוא ומסייע כהני. דתני רב כהנא אך אל הפרוכת לא יבא ואל המזבח כו'. יכול [לא] יהו כהנים בעלי מומין נכנסין לבין האולם ולמזבח לעשות ריקועין למזבח ת"ל אך חלק מצוה בתמימים אין שם תמימים נכנסין בעלי מומין מצוה בטהורין אין שם טהורין נכנסין טמאין ואלו ואלו כהנים [אין] אבל ישראלים לא:

איבעיא להו טמא ובעל מום איזה מהן נכנס רב חייא בר אשי אמר רב טמא נכנס דהא אישתרי ליה עבודת ציבור. ר' אליעזר אמר בעל מום נכנס דהא אישתרי באכילת קדשים: מתני' ר"ש אומר כל [מה] שהתירו לך חכמים משלך נתנו לך. ר"ש (אומר) התם קאי (בהא) [אהא] דתנן מי שהחשיך חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנס. רבי [שמעון] אומר אפי' ט"ו אמה יכנס שאין המשוחות ממצין את המדות מפני הטועין כלומר הניחו מקום שלא הכניסוהו במקום אלפים אמה אותם שמדדו התחום יתר מזה וכאילו מכלל תחומך הן ולפיכך התירו לך שלא התירו לך אלא משום שבות גם דבריו הללו במשנה (זו משיב) [משיב על] שאמר ת"ק קושרין.

א"ל קשירה דאתיא לידי חיוב חטאת גזרו בה רבנן עניבה דלא קשירה היא ולא אתיא לידי חיוב חטאת אלא משום שבות לא גזרו בה רבנן דכל מקום דהתירו לא התירו שם אלא מקום שהוא מותר והם שגזרו עליו משום שבות הוא אבל במקום איסורא דאורייתא לא:

**הדרן עלך המוצא וסליקא לה מסכת עירובין.**